

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kirstine M. Olesen

Øen Langli

ØEN LANGLI

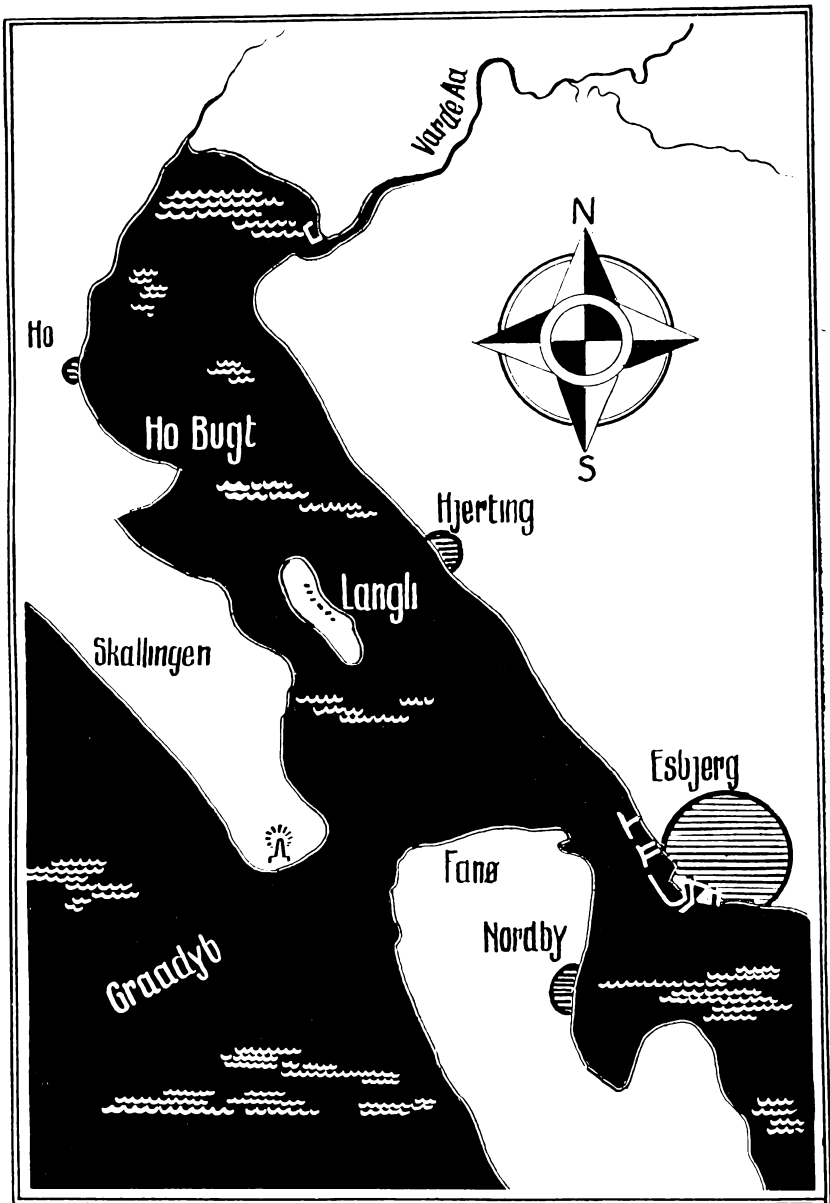
KIRSTINE M. OLESEN

ØEN LANGLI

LIVSSKILDRINGER OG
SLÆGTSHISTORIE

EGET FORLAG . ESBJERG 1940

Bogtrykker K. Rosendahl . Esbjerg
1940

1 0 2 4 6 8 10 km

F O R O R D.

Langli er min Fødeø, og jeg vil her igennem denne lille Bog fortælle noget om Barndomshjemmet, om Naturen samt om de Beboere, som vi i mange Aar levede sammen med. Tillige har jeg villet prøvet paa at fortælle min Slægts Historie saa langt tilbage, som den kan huskes.

Kun den, som har levet paa Øen, og som føler, at det er den kæreste Plet paa Jorden, kan skrive om Øen med de Følelser, den fortjener.

Der er nu oprundet en ny Tid for Øen, som nu er folketom med Undtagelse af en Hyrde, der passer Dyrene derovre. Hvad der skal ske med Øen i Fremtiden er en lukket Bog for os i Dag.

For den fremmede, som skuer over til Øen fra Hjerting og nu kun ser et Par Huse, Klitter og Eng, over Øens Fortid og det Liv, der engang pulserede derovre, ikke nogen Tiltrækningskraft, og i næste Slægtled vil det meste af Øens Historie være glemt.

Derfor har jeg følt det som en Pligt at skrive Langli's Historie, uden at mit Arbejde dog vil prætendere at være fuldkomment.

Selv synes jeg blot, at Langli, der er et Stykke af Eventyrets Land, fortjener at løftes op af Ubemærketheden og finde den Plads i de historiske Skrifter for Ribe Amt, som Øen fortjener.

Sædding, Esbjerg, i Efteraaret 1939.

Kirstine Olesen,
f. Sørensen.

Lidt om Langli og Hjertings Historie.

Øen Langli, som den nu kaldes, hed oprindelig Langelegh, men senere blev den kaldt for Langlibjerge, der blev forkortet til Langlig eller Langli.

Øen ligger i Hjerting Bugt og hører til Ho Sogn i Vester Herred. De efterfølgende Oplysninger er hentet fra gamle Op- tegnelser:

Ho Sogn omgives af Annekset Oksby, Ho Bugt og Vesterhavet. Kirken mod N. Ø. ligger henved $2\frac{1}{2}$ Mil S. V. for Varde. Sognet bestaar for Størstedelen af Halvøen Skallingen, der ud- gaar mod S. Ø. og omgives af Hjerting Bugt og Graadyb, som skiller den fra Fanø og Vesterhavet.

De lavtliggende, jævne Jorder er for den overvejende Del (mere end $\frac{2}{3}$) dækkede af Hede og Flyvesand med enkelte Sidestrækninger af gode Enge.

Af Klitterne paa Skallingen nævnes „Benknolde“, „Svend- skeknolde“ og inde i Landet de 70 Fod høje „Jens Jensens Sande“ som en Del af Oksby Plantage. Til Sognet hører Øen Langlibjerge, der er paa 200—250 Tdr. Land, adskilt fra Skallingen ved den smalle Rende: Hobodyb.

I en Præsteindberetning fra 1638 siges det, at Ho og Oksby Sogne ogsaa kaldes „Undismark“. Ved Hobodyb var der endnu i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede en lille Havn ved Syd- siden af den Halvø, hvorpaa Ho By ligger, og Fiskerlejet blev kaldt for „Sønderside“.

Langlibjerges højeste Punkt er 29 Fod. I 1548 var Øen et Fi- skerleje og kaldtes da Langelegh. Bebyggelsen var 2 Huse. Sam- me Aar forbødes det dem, der fiskede ved Fiskerlejerne under Vesterlandsside i Ribe Stift, deriblandt paa Langelegh, Vester- side og Nyminde, at sælge deres Fisk til Udlændinge, da de dog købte det meste af deres Fiskeredskaber i Ribe, Varde og andre Købstæder i Nørrejylland, for ellers vilde der blive mere Dyrtid end tilforn.

Langelegh Fiskerleje nævnes i Riberhus Lensregnskaber 1581. Der fiskes fra Langlegh med 5 Baade, men Ejerne (af Baadene) bor paa Fastlandet. I 1586 fiskes der kun med 4 Baade. I 1602 kun med 2 Baade.

1688 udsiges: Ved Vesterherred er et Fiskerleje og en Havn kaldet Langelegh, som aarligen af fremmede og andre er bleven besøgt, men i Mandsminde har intet deraf været at se end Grundvand og store Sandbjerge. At det har været et Fiskerleje ses af et kgl. Brev 1563, hvorved det paalægges Fiskerne paa Fiskerlejerne List, Søndre Rømø, Mandø, Fanø, *Langelegh*, Sønderside, Vestside og Nyminde aarlig at give Ribe Hospital en Lod af den Fisk, der fangedes en Dag om Aaret mellem 1. Maj og Pinse. I 1653 vilde Strandbymænd ikke give denne Afgift — „Sandtold“ — en Mandspart Fisk af hver Baad af deres Evertskib, fordi Langelegh da var øde, men de dømtes paa Tingedertil.

Paa Reformationstiden og rimeligvis længere tilbage fiskede en Del af Guldager Sogns Beboere, ogsaa en Del fra Hjerting, fra Langelegh (det lange Fiskerleje), der dog aldrig mønstrede mere end 3—4 Fiskerskibe, hvori Herremanden fra Sønderriis havde Part.

Da der den 13/3 1572 oprettedes et særligt Birk „Kærgaard Birk“ for Fiskerlejer og Handelshavne ved Varde, kom Langelegh med deri og gled med Birket over til Vesterherred den 22/9 1686.

Fra Begyndelsen af 1640 blev Langelegh opgivet som Fiskerleje, og der fiskedes direkte fra Hjerting, men Fiskeriet svandt mægtigt ind, og omkring 1690 fiskede her kun et enkelt Skib.

Ogsaa Folkene paa Langelegh nægtede at betale „Sandtolden“, fordi Fiskerlejet var øde, og „Sandtolden“ var paalagt Fiskerlejerne og ikke Fiskerne.

• Saaledes berettes der om Langli fra gammel Tid. Efter Folketællingen 1840 er Øen blevet beboet af 2 Familier, der hver havde sit Hjem.

Den nærmeste By, som Langli stod i Forbindelse med, var Hjerting. Derfra blev alle Købmandsvarerne hentet, og Hjerting har som bekendt været en stor Udskibningsby med Toldsted.

For Studeudførselen var Byen i sin Tid et af Landets vigtigste Udførselssteder. I 1717 udførtes der saaledes 10.178 Stude over Hjerting til Holland.

Studeudskibningen vedblev til omkring 1780. I det 17.—18. Aarhundrede var Hjerting vokset saa stærkt, at det paatænkte at gøre den lille, men voksende Handelsplads til Købstad! Omkring det 19. Aarhundrede var der ogsaa Tale om at gøre Hjerting til en Udførselshavn for Kvæg til England.

I 1852 anlagdes der en 250 Meter lang Bro fra Hjerting Strand, og en Tid var der Dampskibsforbindelse med Lowestoft

i England. Der udførtes en ret stor Mængde Stude til England, og der indførtes især Tømmer fra Norge. Broen led imidlertid stærkt ved Isgang og blev fjernet omkring 1860—62, og efter Havneanlægget ved Esbjerg ophørte al Skibsfarten.

Derefter tog Fiskeriet til fra Hjerting, og i mange Aar kunde man tælle op til 8—10 Baade, som laa ved Byens Red. Det var særlig Krogfiskeriet, som dreves dengang, efter Hvilling og Torsk.

Nu fiskes der hovedsagelig efter Rødspætter med Snurrevaad. Fiskefartøjerne har nu alle Motor til Fremdrivningskraft i Stedet for Sejl og Aarer, og Baadene ligger i Esbjerg Havn. Kun et enkelt Skib ses nu og da paa Reden i Hjerting.

En vestjysk Lokalhistoriker, Fabrikant *N. M. Kromann*, Esbjerg, har fortalt følgende i et Foredrag om Hjerting. Her citeret efter Dagbladet *Vestkysten's* Referat:

Hjerting fra gammel Tid.

Da Hjerting var en betydelig Handelsby.

Et interessant lokalhistorisk Foredrag af Fabrikant Kromann.

Med Sangen „Som dybest Brønd“ begyndte det offentlige Foredragsmøde, hvor Fabrikant *Kromann*, Esbjerg, holdt Foredrag om „Skibsfarten paa Hjerting i gamle Dage“.

— Det første, man tænker paa, naar man skal undersøge en Byes Historie, indledede Hr. *Kromann*, er Oprindelsen til Byens Navn.

Den ældste Betegnelse for Hjerting finder vi i „Ribe Oldemor“, hvor Byen kaldes „Hirteng“. Hirt er Betegnelsen for en Samling Mennesker, som skal beskytte noget. Da Varde har haft en Fæstning, ligger det nær at tro, at der her har været en Hirt. „Hirtøeng“ er senere blevet til „Jetting“ og Hjerting.

31 Huse i Hjerting i 1793.

Foruden Gaarde var der i 1793 31 Huse i Hjerting, og det tyder paa, at man ikke blot har levet af Landbrug. Hjertingboerne har haft Erhverv paa Havet.

Der var Studeudførsel, Udførsel af sorte Potter og Skibsfart. Sorte Potter blev stuvet ned i Lasten i Lyng og sejlet sydpaa. Priserne forhøjedes, jo længere Lasten skulde sejles.

Udførselen var i 1769 3000 Rigsdaler, hvilket svarer til 14.000 Kr. I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede udførtes sorte Potter over Hjerting for 20.000 Rigsdaler, altsaa over 60.000 Kr., en mægtig Sum dengang. Handelen var Skippernes egen, de købte Potterne hos Bønderne.

Trankogeri og Sælfangst.

I 1764 kom en Mand til Hjerting fra Ringkøbing, og han blev en af Hjertings største Skippere. Sammen med Købmænd fra Varde anlagde han et Trankogeri og sendte Skibe paa Sælfangst i Nordhavet.

Det var en Guldgrube i de Tider, hvor Tran var det eneste Belysningsmiddel.

Kroafgiften blev Skolemesterens Løn.

I 1726 blev der oprettet en Skole i Hjerting. Afgiften af den stedlige Kro var 30 Rigsdaler, og man fandt paa, at disse Penge kunde gaa til en Skolemesters Løn.

Indtil den Tid, da Opførelsen af Esbjerg Havn begyndte, var Hjerting den eneste Havn, der betød noget. Ribe Aa var sandet til, og Varde Aa sandede mere og mere til. I Reformationstiden gik Ribe helt i Armod, og fra denne Tid indtil Fanøs Skibsfart tog til, havde Hjerting sin Blomstringstid.

Boldesager-Sten til Holland.

I 1688 fik Hjerting, Ho og Oksby Regeringens Tilladelse til at sejle, hvor man vilde. Hjerting havde dengang 14 Skibe og desuden et halvt Hundrede smaa Baade, som sejlede til Fanø med Tørv og lignende. I 1727 var Flaaden vokset til 18 Skibe, som var større. Desuden rejste ca. 50 Hjertingboere til Holland og fik Hyre der.

Hjertingskibene sejlede til Frankrig efter Vin, og de fik desuden Møllesten med hjem fra Rhinen. Paa Turen ned tog de Sten med fra Boldesager Mark og afsatte dem i Holland, og de havde saaledes Fragt baade frem og tilbage.

Varde klagede over Hjerting.

Varde klagede over, at Hjerting tog den Levevej, som ellers var Købstadserhverv, og Vardenserne satte uden videre Hjerting

skipperne i Skat. De blev dømt til at betale denne Skat, men klagede til Regeringen, og der blev givet Ordre til, at Dommen skulde annulleres.

35 hollandske Skibe efter Stude.

I 1674 fik Hjerdingboerne Lov at udføre Stude, og allerede det første Aar kom der 35 hollandske Skibe til Hjerding for at afhente Stude. Det følgende Aar var Antallet 25. Mange jydsk Købmænd fik deres Kolonialvarer, Krydderier, Farvestoffer. Stentøj, Vildt o. s. v. med disse Skibe, og Tolderne i Hjerding havde en travl Tid.

I 1815 kom en vardensisk Købmand Laurids Frederiksen til Hjerding for at drive Studehandel. Han forsøgte at købe Langli, men der blev forlangt 13.000 Rigsdaler, og han vilde kun give 6000. Det havde været hans Hensigt at benytte Øen til Græsning for Studene i den Tid, man ventede paa Skib.

Tolderne var i Skippernes Lomme.

Hjerding var kendt over hele Landet, og i 1726 blev der givet Tilladelse til at forhandle de vigtige Artikler Brændevin, Vin, Tobak og Salt over Byen. Disse Artikler maatte ellers kun forhandles over København.

Men Hjerdingsskipperne grinede ad det. Der var jo ingen Grund til at handle med disse Varer, som der skulde betales Told af, naar man kunde klare sig billigere. Toldere var der nok af i Hjerding, men de kunde bestikkes med Tobak og Kontanter.

Kroen kunde ikke tage de mange Handelsfolk.

Der blev handlet meget i Hjerding. Der kunde være 100—200 Vogne i Byen, og det var mere, end Kroen kunde overkomme. Saa tog Folk ind hos private, hvor de spiste og drak gratis, og Kromanden var derfor ikke tilfreds med, at han skulde af med de 30 Rigsdaler i Afgift. Han fik saa Afgiften lagt over paa to andre, saaledes at Kroen i Virkeligheden fik to Annekser.

Mærkeligt var det ikke, at der blev gjort Forsøg paa at skaffe den blomstrende By Købstadsret. Men saa kom Tilbagegangen. Dog har Hjerding en Historie, der er lige saa indholdsrig og interessant som Byernes, og den er nok værd at fordybe sig i.

Fabrikant Kromanns Foredrag hilstes med stærkt Bifald, og Formanden takkede med Forsamlingens Tilslutning for Foredraget.

Øens Beboere.

Som vi har set af de gamle Optegnelser, har Langli paa Reformationstiden været et Fiskerleje, men nogen Helaarsbeboelse har der sikkert ikke været før omkring Aaret 1840. I hvert Fald viser Folketællingerne det ikke.

Øens Glansperiode har aabenbart været fra 1890 til 1913, i hvilket Tidsrum Langli beboedes af 5 Familier, der levede af Landbrug og Fiskeri, og jeg vil i det følgende fortælle noget om de forskellige Familier, som boede der.

Ved Folketællingerne i 1787, 1801 og 1834 er Langlibjergerne ikke nævnt, men i 1840 nævnes to Familier, der boede i hver sit Hus.

Den første er *Hans Nielsen*, som er Skomager, samt hans Kone Maren Kristine Andreasdatter; de er begge omkring 50 Aar, men udover det nævnte kender man ikke mere til deres Liv og Levned.

Familien Jens Bakken Christensen (Ende).

Den anden Familie kender vi lidt mere til — det var den stoute Mand *Jens Bakken Christensen* — i daglig Tale kaldt Jens Ende! Han var gift med Mette Jensdatter, der ligesom Jens Ende var født i Oksby ved Blaavand.

Jens Ende havde forskellige Næringsveje; snart nævnes han som den, der lever af Jagt og Sælhundefangst, men senere er han Fisker og Baadmand for igen at blive nævnt som Husmand og Fisker. Jens Ende og hans Kone boede i en Jordhytte i ca. 25 Aar.

En særlig god Næringsvej for Øen var dengang Stranderi! Jens Ende gik meget til Stranden for at se, hvad Havguden gav af sig. Det fortælles, at der var mange Hugorme paa Øen, og naar de hvæsedede efter Jens, vidste han, at der var en god Fangst, og der drev ofte Vin, Øl, Rom, Flæsk samt mange andre Varer i Land fra de forliste Skibe, der forvildede sig ind paa Kysten af Mangel paa Fyr og Fyrskibe.

Ejendommene paa Langli i 1913: Fra venstre Niels Schmidt, Andreas Ebsen, Jes Ebsen, Skolen, Ole Sørensen (forhen "Jeppe Chr. Sørensens Ejendom) og Simon Sørensen.

En Gang imellem drev der ogsaa Lig i Land. Der er endnu 2—3 Gravsteder i Klitterne, som kan ses den Dag i Dag. En Gang var et saadant ukendt Lig drevet i Land, hvor Jens Ende fandt det og begravede det i Klitterne. Finderen fik kun 2 Mark (66 Øre) for at anmelde det til Ho Præstegaard, derfor var det mere simpelt og ligetil at begrave Liget paa Øen.

Efter at Liget var begravet, havde Jens Ende et Syn om Nat-ten, idet Liget viste sig for ham tre Gange i Træk og sagde: „Du undersøgte mine Lommer, men du fandt ingenting; du skulde have søgt om Lænden, der har jeg en Kat (et bredt Bælte), og der bærer jeg mine Penge; du maa godt tage dem, fordi du be-gravede mig!“

Dette Syn kunde Jens Ende aldrig glemme, men han gravede dog ikke Liget op. Nogle Aar efter tog Højvandet under en slem Storm en Del af Klitterne, og der kom et Skelet af et Menneske til Syne. Jens Ende's Søn, *Juel*, fandt dette og løb hjem og fortæl-te sin Fader derom. Den gamle Jens Ende vandrede saa *ved sine Krykker tværs* over Øen. Fader og Søn undersøgte Stedet, hvor Liget havde ligget, men fandt ingenting.

Jens Ende havde 3 Sønner: Jens, Juel og Jens Bakken Jensen, samt en Datter, Mette Jensdatter. Senere havde Familien et Plejebarn ved Navn Mette Christine Jensen.

Juel Jensen blev gift og bosatte sig paa Langli, og vi vil nu lade dennes Søn, *Jens Christian Jensen Juel*, som er født paa Langli 1866, fortælle om sine Forældre og den Ulykke, som ramte Hjemmet:

„Min Fader var Husmand og hed Juel Jensen, kaldet „Juel Ende“. Min Moder hed Mette Kirstine Forumsdatter. Vi var 5 Søsken-*de* i Live: Methea, Kristian, Juliane, Jens og Marie, en var død som spæd; det var en Tvilling-*Broder* til Kristian.

Mine Forældre og Søster Methea, der var 15 Aar, blev invite-*ret* til Barselgilde i Ho hos Laust Olesen (kaldet Laust Tan). Den 23. December 1874, Lille Juleaften, vilde de hjem til Langli igen; det vil sige, Far vilde hellere til en stor Strandingsauktion i Oksby over et stort Sejlskib, en Skonnert ved Navn „Esperan-*ce*“, Skibet var bygget i Sverige 1870 og den 15. December til-skødet Kaptajn *Niels From* af København for 13.500 Rdl. Kap-*tajn From* og 8 Mand omkom ved Forliset, til hvilket der knytter sig følgende nærmere Enkeltheder:

Skibet var undervejs fra Hamburg til Brasilien med Styk-gods, der bestod af Ure, Harmonikaer, Væve, mange forskellige Nipsgenstande, Stentøj m. m., og Ladningen har muligvis været for let. Da det blev Storm, og de kom i Nærheden af Horns Rev, maa Skibet være kærtret. Her fandt Fiskerne fra Blankenese det med Bunden i Vejret. Blankeneserne huggede Hul paa Bunden af Skibet og tog ud, hvad de kunde faa fat paa.

Senere kom der en anden Storm, som satte Skibet paa ret Køl, saa det strandede mellem Oksby og Skallingen, og Stedet kaldes siden for „Esperance“.

Samtidig var der ogsaa Auktion over Barken „Penelope“, der var strandet i Nærheden af „Benknolde“ paa Skallingen, men Mandskabet fra „Penelope“ var blevet bjerget.

Imidlertid vilde Moder hellere hjem end til Strandingsauktion. Vinden var svag S. Ø. med Snebyger, og der opkom en klam og kold Havgus. Langli Sand var dækket med Is og et lille Snelag, saa det var meget vildsomt, da der ikke fandtes nogen Gangsti til Øen, men Fader mente, han kunde finde Vejen i Blinde, da han var gaaet den saa ofte.

De forlod saa Ho om Morgenens, og henved Kl. 10 hørte man paa Langli nogen raabe om Hjælp. Først troede man, at det var Fiskerne i Hjerting, som var ved at slæbe Baade paa Land, da de under dette Arbejde altid raabte i Kor, men efterhaanden blev det mere alvorligt, og man forstod, at der var nogen i Nød.

Foruden mine Forældre var der to andre Familier paa Øen, nemlig *Nicolay Ebsen* (kaldet „Kløj“) og hans Kone *Sine*; den anden Familie bestod af *Mads Jensen Kolle*, hans Kone *Kirsten* og deres Søn *Jens Madsen*.

En af „Kløj“s Sønner kom og fortalte os om Raabene. „Kløj“ kom om til min Bedstefader, og de talte om, hvad de kunde gøre. De vidste endnu ikke, hvem det var, der raabte, da *Mads Kolle* og *Jens Madsen* samme Morgen var gaaet over Langli Sand for at naa til Auktionen i Oksby.

Der blev naturligvis stor Bestyrtelse. Min Bedstefader, Søster Marie og jeg samt de andre faa Beboere løb op paa et „Bjerg“, hvorfra vi kunde høre Raabene om Hjælp; de kom omtrent midt fra Langli Sand mellem Ho og Langli.

Efterhaanden blev Raabene af mindre Styrke, og Lyden syntes at fjerne sig efter Sjelborg. Fra ca. Kl. 12 til 2 hørtes der in-

gen Raab, og der blev talt om, at de nødstedte sikkert havde fundet Land. Vi troede hele Tiden, det var Mads Kolle og hans Søn, der var kommet i Nød. Efter Klokkeren 2 begyndte Raabene igen; man hørte dem fra N. V. for Øen.

Mine Forældre maa i Mellemtiden være gaaet tværs over Sandet og kommet over til Hobodybet. Jeg hørte dem ikke raabe senere.

Imidlertid havde „Kløj“, Sine og Kirsten, som var de eneste voksne Folk paa Øen foruden min Bedstefar, været omme paa den nordlige Ende af Øen og raabt igen, og „Kløj“ havde affyret Bøssen for at vejlede de nødstedte mod Land, men der kunde ikke opnaas nogen Forbindelse med dem.

Omkring Kl. 9 Aften blev der hørt en enlig Røst midt for Langli's Vestsiden. Der blev sagt, at nu var de vistnok bleven skilt ad, og Røsten ved 9½ Tiden har sikkert været min Mors. Den Isflage, som de ulykkelige Mennesker sejlede paa, var uden Tvivl gaaet i Stykker, saa de var kommet fra hinanden.

Om Aftenen havde Bakken Jepsen, der holdt Vagt ved „Esperance“, hørt min Faders Raab om Hjælp; han var da drevet ud gennem Dybet mellem Skallingen og Fanø og kommet ud paa Vestsiden af Skallingen.

„Kløj“ fulgte Røsten sydpaa saa langt, han kunde gaa. Han hørte Raabene: „Kom og red os“, men „Kløj“ kunde jo desværre intet gøre, da han ingen Baad havde, og Isflagen, som Fader var paa, drev ude i Dybet. Efterhaanden forsvandt Raabene for „Kløj“.

Min Søster Methea blev fundet paa Vestsiden af Skallingen liggende paa en Isflage — frosset ihjel. Haarfletningen og den ene Kind laa frosset fast i Isen, den anden Kind var blodrød, hvilket, efter hvad der blev sagt, skulde tyde paa, at hun ikke var druknet.

Hen paa Foraaret 1875 drev Liget af en stor Mandsperson i Land paa Sønderho (Fanø); man antog, det var Liget af min Fader, men det kunde ikke bevises.

Min Moder blev fundet i November Maaned 1875 omtrent et Aar efter Ulykken; hun drev i Land paa Øen og blev fundet af *Jeppe Chr. Sørensen*, som kom til at eje mit Hjem, og hans Svigerfar, Mads Kolle. Hendes Legeme var saa velbevaret, saa

det formodedes, at hun var druknet oppe i Renderne, hvor der var Klæg. Efterhaanden maa Klæget være forsvundet, og Liget kom til Syne saa frisk, som om det havde ligget i Vandet faa Dage. Det blev fundet ved det saakaldte Gravsted midt for Øen.

Min Søsters og Moders Lig blev begravet paa Ho Kirkegaard.

Megen Medfølelse samlede sig særlig om den unge Pige, der alene maatte drive rundt paa en Isflage, indtil Dødens klamme Haand gjorde hende bevidstløs og hun tilsidst gled stille under Bølgens Skvulpen ind i Døden.

Man kommer uvilkaarlig til at mindes H. C. Andersens Eventyr om „den lille Pige med Svovlstikkerne“, der frøs ihjel Nytaarsaften, hvor meget skønt hun saa, indtil hun blev baaret bort af hendes Mormor, saa højt, saa højt, og der var ingen Kulde, ingen Hunger og ingen Angst — de var hos Gud.

Ja, saaledes kan vi ogsaa tænke os, at det er sket med den lille Methea. Den, som er ene, er Gud mere nær, og han har sikkert sendt en Engel, som har baaret hendes Sjæl hjem til Faderhuset, hvor Barnet nu kan hvile trygt uden Angst og Frygt.

Den 23. December om Aftenen, samme Dag som vi havde hørt Raabene, var min Søster Marie og jeg kommet i Seng. I Sovværelset var der to dobbelte Senge, som stod med Enderne imod hinanden; min Bedstefar sov i den ene, og mine Forældre plejede at sove i den anden. Ovenover var der lavet en Køje, hvori min Søster og jeg sov.

Ved 10-Tiden kom Kirsten Jensen ind; hun var saa ulykkelig over sin Mand og Søn, da hun troede, at det var dem, man havde hørt raabe. Min Bedstefar var ogsaa i Seng; han rejste sig op paa Albuen og saa paa hende, medens han sagde: „Tag ikke saadan paa Vej, Kirsten, men betænk Stillingen, du gaar i, for vel er jeg gammel, men ikke ældre, end at jeg kender min Søn's Røst.“ Saa vidste jeg, hvem der var savnet. Jeg stak Hovedet under Dynen og græd mig i Søvn.

Min Faders Virksomhed var at *skælle* samt Jagt og Fiskeri. Han havde et Fartøj kaldet „Horngæve“. Imellem Hjerting og Langli fandtes Skælbankerne, hvorfra min Fader samlede Skællene ved Ebbetid, og naar saa Vandet steg, blev Klæget skyllet af Skællene, som blev baaret ombord i Baaden. Han stod somme-

tider i Vand til midt paa Livet, og naar Vejret var godt om Sommeren, var Mor ogsaa med for at hjælpe til.

Min Fader solgte Skællene til Landmændene, der boede langs med Varde Aa. Skællene blev brændt til Kalk og brugt til Marken samt til at kalke Huse med.

Engang var jeg med Fader helt i Varde med Skæl. Mor var ogsaa med den Dag; hun gik inde ved Aabredde og trak i en Line, medens Fader stagede Baaden. Strømmen var imod, og Arbejdet var strengt, men hjemad gik det lettere, thi da havde vi Strømmen med os.

En anden Gang skulde vi til Tarpbage med Blaamuslinger, som vi samlede Vest for Langli saa langt mod Nord, som vi kunde komme i Hobodybet. Efter at vi havde indtaget Lasten, var min Fader træet, og da det var fint Vejr, lod han mig styre Baaden; men da vi skulde forbi „Myretuen“, satte jeg Baaden paa Grund. Saa raabte jeg paa Fader og sagde: „Nu vil den ikke længere!“ Heldigvis var det mod Flodtiden, saa min Fader fik hurtigt Baaden af Grunden igen, men dette var min første Tur som Styrmand.

Jeg erindrer ogsaa, at jeg en Gang var med Fader paa Jagt omme Nord paa Øen ved det Sted, som vi kaldte „æ Pluenspøt“; der skød min Fader en Gaas i den ene Vinge, og jeg skulde fange den, men jeg var bange, fordi den slog med den raske Vinge. Min Fader havde ogsaa en Skydekane; den kunde han ligge ned i paa den Maade, at han satte den ene Fod og Knæet paa den og skubbede med den anden hen over Klæget eller „Blødet“; paa den Maade kunde man komme nær til Gæssene og Ænderne — særlig om Natten.

Dagen efter at mine Forældre var forulykkede, slæbte jeg denne Skydekane op paa et af de højeste „Bjerger“, og saa ruttschede jeg ned ad „Bjerget“, som var det Slædefart, Slæde havde jeg ikke nogen af, men der var Sne nok til at køre paa, og jeg syntes, det var morsomt.

Om Efteraaret 1874 var det før omtalte Skib „Esperance“ strandet ved „Svenskeknolde“. Roret var drevet ned paa Skallingen, det var beklædt med Messingplader, og min Fader og „Kløj“ vilde sikre sig disse Plader. De tog til Skallingen, og jeg fik Lov at tage med. Vi roede saa tidlig om Morgenen til Skæl-

lingen. De gik straks i Lag med Roret ved Hjælp af det medførte Værktøj, og jeg skulde gaa østpaa for at se efter Rav. Jeg havde ikke stor Forstand paa at se efter dette, men jeg fandt en Flaske, der stak op af Sandet med Halsen, og som var fyldt op med en Vædske. Da jeg vendte tilbage til Fader med Flasken, konstaterede han snart, at den indeholdt Øl, og min Fader og „Kløj“ delte Indholdet.

Jeg maatte saa afsted igen for at finde Rav og var ogsaa saa heldig at finde et Stykke, men siden mødte jeg *Jens Madsen*, ogsaa fra Langli; han havde fundet en lille Træhest, til hvilken Halsen og Manken dog var borte. Vi byttede over, men da jeg kom tilbage til Fader og fortalte ham derom, var han ikke rigtig tilfreds med Byttehandelen, hvorfor den gik tilbage, saaledes at Fader fik Ravet, men jeg beholdt Hesten.

Oppe ved Strandingsstedet ved „Svenskeknolde“ var der mange Folk i Arbejde med at bjerge, hvad bjerges kunde fra det store Skib. Mellem dem var ogsaa Toldkontrollør *Søgaard*, der havde Opsigt med Arbejdet og skulde overvaage, at der ikke blev stjaalet noget. Han havde imidlertid faaet Øje paa os og kom ridende langs Stranden. Min Fader og „Kløj“ fik travlt med at pakke Værktøjet sammen og faa det bjergede Messing samlet med, og i fuld Fart gik det over Skallingbanken, der var blød og sejt, hvorfor det kneb mig at følge med, og jeg var bange for, at *Søgaard* skulde naa mig først. Vi naaede dog alle over, og Baaden laa parat til at sejle. Saa raabte min Fader til „Kløj“: „Tag Dræget“ (d. v. s. Ankeret); „Kløj“ gav et Ryk i det, og Baaden stødte mod Land. Min Fader greb den med den ene Haand, smed Byttet over Hovedet ned i Baaden, greb derefter mig og smed mig samme Vej, og saa skød de Baaden fra Land, saa den drev udefter. Da vi var ca. 50 Alen ude, ankom *Søgaard* til Brinken. Hesten var hvid og skummende af Sved. Toldkontrolløren raabte, at vi skulde komme i Land, og han skældte ud, men da vi var kommet et Stykke længere ud, blev Fader og „Kløj“ enige om at fire Bukserne ned og klappe i Enden efter ham! Tilsidst vendte han da Hesten og red tilbage, mens Fader og „Kløj“ lagde Aarerne ud og roede hjem.

Engang drev der mange Planker i Land paa Vestsiden af Øen. Min Fader og „Kløj“ gravede dem ned i Sandet ved Ebbe-tid, og da Floden kom, udslettedes ethvert Spor. En meget lang

Planke blev sat op ved en „Bjergside“ til Skue, og den blev afhentet af *Knud Janderup* fra Ho, der var Strandfoged.

En anden Gang var det en slem Storm, og Øens tre Mænd var borte fra Øen, uden at jeg dog husker i hvilken Anledning. Da det var blevet Nat, kom Kirsten Jensen og hendes Datter Sine om til min Mor og fortalte min Bedstefar, at de havde set et Vrag drive i Land med en Mast paa, og oppe i Mastetoppen hang der en Mand. De gik derpaa alle tre ud til Stranden igen og vadede ud til Livet, medens de raabte til den forliste Mand, men de fik ikke noget Svar, og de kunde ikke komme ham til Hjælp. Næste Morgen gik de tre Kvinder atter til Stranden, og de fandt da en stor Slædejask, der hang paa en Træstolpe — Indtømmeret af et Skib!

Min Fader begyndte ogsaa med Landbrug. Vi havde to Køer foruden Faar. Engang var „Lille Søren“ fra Sjelborg kørende over Tarphage og Ho for at komme til Langli, hvor han skulde pløje for os. Jeg kørte med ham hjem, og det var min første Køretur. Min Fader var derovre med Baaden, og saa kom jeg med ham hjem.

Efter mine Forældres og Søsters Død kom der hen i det nye Aar — 1875 — nogle Vogne kørende fra Oksby over Langlisand for at hente os Børn og min Bedstefader. Jens Madsen havde været hos os og malket Køerne og lavet Mad efter min Bedstefaders Anvisninger. De havde ikke kunnet hente os før, da Vinsteren var saa haard. Jeg blev sendt om til „Kløj“s for at hente dem, da der nu skulde tages Afsked med dem. Paa Vejen hjem blev jeg forknytt; jeg saa mig omkring, da jeg skammede mig, men saa krøb jeg i Skjul ved en Helmtue, knælede ned og bad min første Bøn.

Min Søster, Marie, født den 3. Marts 1868 paa Langli, fik sit Hjem hos *Mads Smed* i Ho, som var vor Morbroder. Min Bedstefader kom til at bo hos *Cornelius Smed* i Ho.

Min Broder, Kristian, født i Januar 1862, tjente hos *Peter Jensen „Skipper“* i Blaavand, og min Søster, Juliane, født paa Langli den 10. Juli 1864, kom ogsaa til Ho, hvor de begge gik i Skole.

*Juliane Poulsen Nørbjerg
født Jensen, Søster til
Jens Juul.*

Jens Juell og Hustru.

Jeg kom til min Faster i Blaavand. Min Plejefader hed *Ole Jessen* (Dannebrogsmand). Her havde jeg det godt og var altid ligestillet med deres egne Børn.

Toldkontrolør Søgaard gav min Plejefader Oplysninger om, at der kunde faas Hjælp fra Vajsenhuset til min og Søster *Maries* Pleje, og der blev bevilget 80 Kr. aarlig til hver af os til et halvt Aar efter, at vi var konfirmerede; for de to ældre blev der ikke søgt.

Jeg gik i Oksby Skole, og da jeg var konfirmeret, henvendte Pastor *Askelund* sig til Plejefader, om jeg — „Drengen“ — ikke havde

Lyst til at gaa Studievejen, for saa vilde han søge Statshjælp der til for mig, da han mente, at jeg havde særlige Evner til at lære udenad; men det blev ikke til noget, og jeg kom i Stedet for til Søs, da jeg var 15 Aar.

I de to første Somre sejlede jeg i Østersøen og Nordsøen med en Fanøskonnert fra Sønderho, men om Vinteren var jeg hjemme. Derefter drog jeg til Island, hvor jeg fiskede med en Fiske-smakke, som hed „Dyrefjord“ og var hjemmehørende i Danmark, og efter den Tid kom jeg rigtig til Søs.

I 1885 mønstredes jeg fra Esbjerg med en skotsk 3-mastet Skonnert, med hvilken jeg gjorde en Tur til Grønland, hvor vi hentede en Ladning Kryolit, der blev sejlet til Danzig. Derefter sejlede jeg i 7 Aar fra England og var saa hjemme paa Besøg en kort Tid, før jeg rejste tilbage til England og tog Hyre til Australien. Der rømte jeg fra Skibet i Melbourne og blev der i 5½ Aar. Et Aarstid var jeg Faarehyrde, men rejste saa til New Zealand og gravede Guld i Guldminen. Et Par Aar efter rejste jeg til Vest-Australien, hvor jeg ogsaa gravede Guld, men nu kom

Hjemlængselen op i mig, og jeg rejste hjem for at besøge min Forlovede.

Den 22. April 1898 blev jeg gift med *Kirstine Pedersen*, født i Grærup. Jeg købte en Gaard i Kjærgaard, „Nørenge“, som er blevet drevet godt frem, og nu har Sønnen Petrus Gaarden.

Min Hustru og jeg bor i et mindre Hjem paa den anden Side Vejen fra Gaarden. Jeg gaar Strandvagt, naar det er Stormvejr. Ved Hjemmet staar der en Række Bistader. Mod Nordvest er Hjemmet omgivet af en hel Egetræsplantage, hvor Caprifolierne snor sig om de knudrede Ege, og mod Øst ses den bekendte, men nu snart udtørrede Fiil Sø.

Vi har 8 levende Børn: Julia, Petrus, Mathilde, Ketty, Dagny, Kristian, Alice og Victor Juel.“

I 1855 nævnes ved Folketællingen foruden *Jens Bakken Christensen* en anden Familie, der hed *Nis Thomsen*. Manden var 58 Aar, født i Alslev Sogn, Ribe Amt, gift med *Maren Christensdatter*, 59 Aar, født i Grimstrup Sogn. Han var Husmand og levede af sin Jordlod. De havde et Plejebarn ved Navn *Peder Christian Nielsen*, 6 Aar gammel og født i Guldager Sogn. Vi kender dog ikke mere til denne Familie, der formodentlig er draget bort fra Øen, i hvert Fald er de ikke nævnt ved Folketællingen i 1860.

Mellem 1860 og 1880 har der ikke været nogen Folketælling paa Langli, og hvis man ikke vidste bedre, vilde man deraf slutte, at Øen havde været ubeboet, men tværtimod begynder der et Opsving i Befolkningen i den Tid.

Foruden *Jens Bakken Christensen* — *Jens Ende* — og hans Søn, *Juel Ende*, der druknede, boede der to andre Familier, nemlig *Nicolaj Ebsen* og hans Kone, *Sine*, og *Mads Jensen „Kolle“* og hans Kone, *Kirsten*, der kom til Øen i 1865.

Familien Nicolaj Ebsen.

Nicolaj Ebsen var født den 19. September 1819 i Lek Sogn, Tønder Amt, og kom til Langli i 1861 fra *Klibler Sogn*, *Aabenraa Amt*. Hans Hustru, *Nielsine Amalie*, født *Horne*, kom til Verden den 28. Maj 1833 i København og kom ogsaa til Langli i 1861. Hendes Moder, *Ane Cecilie Hansen*, boede hos dem til sin Død; hun kaldtes *Madam Horne*. Hendes Mand havde været *Toldkontrollør* i *Oksby*. Hun stammede fra *Bornholm*.

Nicolaj Ebsen „Kløj“ og hans Kone, *Sine Horne*, boede en Tid i *Jens Endes Hytte*, der var lavet af *Græstørv (Søjer)* og muret op med *Klæg*, hvilket var taget nede ved *Stranden*. Der fandtes kun et Par *Vinduer* i Hytten. *Belysningen* var en *Tranlampe*, der siden blev afløst af en *Petroleumslampe*. „*Kløj*“ var i sine unge Dage *Hestetrækker*, han trak med Heste fra *Marked* til *Marked*. Han var gift 2 Gange og havde 2 Børn, *Johanne* og *Christian*, med sin første Kone; de blev sat i *Pleje*, til de var 18 Aar, da besøgte de „*Kløj*“ paa *Langli*, og siden rejste de til *Amerika*.

Christian drog til Søs og kom om paa Vestkysten af Amerika til Byen Astoria og optog Land i det østlige Oregon, hvor hans Naboer var Indianere. Hvide Kvinder var en Sjældenhed deromkring, og derfor sendte han Bud efter sin Søster Johanne, der blev hans Husbestyrerinde for en Tid. Christian havde imidlertid et slemt Uheld; han havde købt en Hest af en Indianer, og en Dag var han redet ud paa sin Runde for at se til Kreaturerne, men Hesten slog ham af, og han var saa uheldig at brække sit ene Ben i Faldet. Da der var langt til Mennesker, maatte han kravle i to Døgn, inden han kom til den nærmeste Nabo, men da var der desværre gaaet Koldbrand i Benet, og han maatte have Foden amputeret, hvorfor han siden maatte gaa med en Gummi-fod. Da han var blevet Invalid, kunde han ikke overkomme saa stor en Farm, han solgte saa ud og rejste ned til Louis and Clark i Nærheden af Astoria. Louis and Clark var en Landstrækning eller Kommune, der var opnævnt efter to Mænd, som grundlagde Astoria 1818. Farmen ved Louis and Clark blev ogsaa købt af en Indianer. Christian fiskede ogsaa Laks i Columbia River, indtil han fik Skoven ryddet for Træer, saa der kunde holdes flere Husdyr. Han sejlede ogsaa ind til Astoria med Produkterne fra Farmen. Christian blev gift med en Søster til *Boj Becher Johansen* i Ho, og der var 5 Børn i Ægteskabet.

Johanne, som havde været Husbestyrerinde hos Christian, blev gift med *Harry Bruhn* fra Dybbøl, Sønderjylland. De boede i Astoria, hvor Bruhn fiskede Laks i Columbia River. Da han blev ældre og ikke kunde holde ud at fiske, blev han Opkøber for et tysk Firma, Lindberg i Hamburg.

Harry Bruhn.

Fiskeriet efter Laks gik for sig fra 15. April til 25. August. I den Tid boede Bruhn ude i Columbia River paa en Flaade, hvorpaa var bygget et Hus, som han opholdt sig i. Ved denne Flaade lagde Fiskerne til

Johanne Bruhn, f. Ebsen.

med deres Baade og solgte Laksen til Bruhn, og siden kom der en Motorbaad, som sejlede Laksen ind til Astoria, hvor der var en Konservesfabrik. Opkøbet foregik nede ved Forth Stewens ca. 10 km fra Astoria.

Saaledes gik der omtrent 20 Aar for Bruhn, men saa en Dag skete der en Ulykke for ham. Det formodes, at han vilde sejle i Land for at hente Proviant, og da han vilde gaa i Baaden, er den muligvis gledet ud fra Flaaden, og han er faldet i Vandet og druknet. Hans Baad fandtes drivende paa Floden. Dagen efter Ulykken var Brødrene Mads og Ole Sørensen fra Langli, som ogsaa fiskede Laks i Floden, ude at drage Vaad for at finde Bruhns Lig, men de fandt det ikke. Det blev 6 Dage efter fundet af en Fisker, en russisk Finne.

Paa Columbia River dreves der dengang et betydeligt Laksefiskeri; nogle brugte et Vaad, der kaldtes et Landdragningsvaad, der skulde 12—15 Heste til for at drage Vaadet i Land, og Udbyttet kunde undertiden for en enkelt Dag være 65 Tons eller 130.000 Pund Laks. Der fiskedes ogsaa med Motorbaad, der brugte Drivgarn, men det gav ikke saa stort Udbytte.

Da Enke Johanne Bruhn blev ældre, flyttede hun til Alderdomshjemmet nede i Portland, hvor hun levede i flere Aar, indtil ogsaa hun døde.

„Kløj“ og Sine levede i mange Aar paa Øen. De fik efterhaanden et bedre Hus bygget og begyndte at dyrke Jorden, saa de kunde holde et Par Køer, og en Del Penge tjente „Kløj“ ved Fiskeriet.

Ved et underligt Skæbnens Spil havde „Kløj“ i sine unge Dage mistet det ene Øje. En Aften, da han var gaaet i Seng, kom der en Pige med et Stearinlys i Haanden for at se, om han sov, og nu skulde det være saa uheldigt, at en Draabe af det varme Stearin faldt ned i Øjet paa ham, saaledes at Øjet siden maatte fjernes, og han maatte gaa gennem Livet med eet Øje.

„Kløj“ var noget af en Original. Han var lille og spinkel af Vækst, men han havde et prægtigt Fuldskæg! Han var rigtig i sit Es, naar han kunde komme til at tale Tysk med en eller anden. Det skete ret ofte den Gang, at der laa en Flaade af Blankefiskekuttere ude i Skallinghul, hvor der var Læ for Stormene fra Vest, og naar de tyske Fiskere manglede Æg og Smør, kom de over til Langli for at hente Fornødenhederne, og da var

gamle „Kløj“ Tolk. Saa var han rigtig i sit Element, naar han talte Tysk og bakkede paa sin gamle Pibe. „Kløj“ var altid i godt Humør, og han var god som Barnepige for Sønnen Andreas' Børn, for hvem han sang mange Sange.

Sine Horne var ogsaa lille og tynd, men hun var flittig, og hun kunde ogsaa fortælle mange morsomme Ting. Da de blev ældre, kom „Kløj“ og Sine paa Aftægt hos Andreas. Sine Horne døde den 26. Marts 1901 og blev begravet paa Ho Kirkegaard den 1. April. „Kløj“ levede en Del Aar efter, og naar han talte om Døden, sagde han gerne, at han skulde rejse til Grønland! Han døde den 10. April 1907 og blev begravet i Ho d. 17. April.

„Kløj“ og Sine havde 5 Børn sammen, nemlig *Mariane Cecilie Ebsen, Jes Andreas Ebsen, Johan Kristian Ebsen, Andreas Nielsen Ebsen og Nicoline Nielsine Ebsen.*

Mariane Cecilie Ebsen blev født paa Langli i 1862. Da hun var omkring 25 Aar, blev hun gift med *Christian Jepsen Juelsen* fra Oksby, han var en Søn af Juel Clemensen. De bosatte sig paa Langli og levede af lidt Fiskeri og Landbrug. Da de havde været gift i 2½ Aar, døde Christian Jepsen af Brystbetændelse. De havde 2 Børn sammen, Amalia og Juel Juelsen. Amalia døde som 7-aarig. Juel Juelsen bor ved Tinghøj.

Nicolaj Ebsen.

Siden blev Mariane Cecilie gift med Jes Gundersen fra Ho, hvor hun siden har boet.

Johan Kristian Ebsen, der var født paa Langli i 1867, blev gift med Kathrine Marie Kristensen Gammelgaard fra Vedersø Klit. De havde 3 Sønner sammen: Kasten, Nicolay og Kresten Peder, den sidstnævnte er død.

Kristian drev Krogfiskeri fra Hjerting i flere Aar, men druknede den 22. December 1894 sammen med to andre Mænd, nemlig *Peder Christiansen „Hajn“*, der i sin Tid havde boet paa den søndre Side af Langli, men nu boede i Sjelborg, og Ungkarlen *Marinus Mortensen* fra Sædding ved Esbjerg. Foruden Kristian Ebsens Baad, „Haabet“, var der ogsaa to andre Baade paa Havet fra Hjerting og Langli, nemlig *Jeppe Chr. Sørensen* fra Langli og *Lambert Sørensen* med to Sønner fra Hjerting.

Juell Juelsen.

Mariane C. Juelsen,
f. Ebsen.

Christian Jepsen Juelsen.

Jepp Chr. Sørensen fortæller, at det om Formiddagen var ganske stille Vejr. Fra Baadene blev Bakkerne skudt ud, men hen paa Eftermiddagen begyndte det at blæse op til Storm, og

Johan Kr. Ebsen.

da det blev Aften, gik Bølgerne saa højt som Huse. Jepp Chr. Sørensen vendte hjemad, da det blev mørkt. Han kom godt over Horns Rev, skønt der kom flere Styrtesøer i Nærheden, men de andre to Baade, som ikke blev færdige med at dreje Bakkerne ind, før det blev mørkt, blev begge derude. De er sikkert gaaet under paa Horns Rev, hvor de frygtede Styrtesøer kan falde ned over Skibene med en saadan Kraft, at de bliver slaaet i Stykker og gaar til Bunds paa Revet.

Følgende samtidige Beretning staar at læse i Dansk Fiskeriforenings Medlemsblad for den 3. Januar 1895:

Forulykkede Fiskere.

Den orkanagtige Storm, der i flere Døgn blæste over den største Del af Landet, har desværre voldt store Ulykker paa Havet, hvorom Aviserne have bragt os udførlige Beretninger, og har naturligvis heller ikke skaanet Fiskerne. Saaledes er der en Fiskerkvase strandet ved Hornbæk — dog uden at der er gaaet Menneskeliv tabt; fra Faaborg forlyder det, at en Fiskerbaad med to Mand er gaaet under, og ved Hjerting har det graadige Vesterhav atter krævet flere Ofre.

Herom skriver vor Korrespondent i Esbjerg under 30. December:

Den orkanagtige Storm Lørdag den 22. December har desværre kostet 6 Fiskere fra Hjerting Livet. Samtlige Hjerting-Fiskere vare paa Fiskeri Nord for Horns Rev og kom paa Fiskekutteren „Støren“, Fører Dbmd. Lambert Sørensen, og Fiskekutter „Haabet“, Fører Chr. Ebbesen, nær alle lykkelig i Havn.

Fra de saaledes savnede 2 Fiskekuttere haves kun følgende Efterretning: Dampskibet „Esbjerg“, der 2. Juledags (d. 26.) Middag ankom hertil fra Grimsby, observerede inden for Fyrskibet „Vyl“ en dansk Fiskekutter under Sejl staaende ud efter; ombord i „Esbjerg“ vidste man ikke, at der savnedes Fiskekuttere, men da Efterretningen naaede hertil, var man straks paa det rene med, at det observerede Fartøj sandsynligvis har været „Støren“, hvis Mandskab enten maa være skyllet overbord eller være sygt. Dernæst er der fra Oxby Strand indløbet Meddelelse i Torsdags om, at Masten og Siden m. m. af en Fiskekutter — som er genkendt at være fra „Haabet“ — dersteds er ilanddrevet; dette Fartøj er altsaa forlist, og dets Mandskab, 3 Mand, omkommet.

Fiskekutter „Støren“s Mandskab bestod af Føreren Lambert Sørensen, 52 Aar gammel, og sammes 2 voksne Sønner paa resp. 19 og 16 Aar. Lambert Sørensen, der i Fjor ved Esbjergs Jubilæumsfest blev dekoreret med Dannebrogskorset, fordi han havde gjort sig særlig fortjent dertil ved Fiskeriet her, var en kraftig, energisk og dygtig Mand, der ved Fiskeriet har tjent ret godt, saa at hans Familie nu er nogenlunde vel situeret. Fiskeriet med Bakker fra de 3 Fiskerpladser (Hjerting, Esbjerg og Fanø) ved Graadyb staar i Taknemlighedsgæld til Lambert Sørensen, fordi han for ca. 20 Aar siden førte Fiskeriet ind i et praktisk og heldigt Spor, ved at anvende Dæksbaad og Sejlkraft ved Udsætning og Indtagning af Bakkerne, i Stedet for de gamle, aabne Baade, hvormed man med det dobbelte Mandskab mod nu roede Bakkerne ud og ind i deres henved $\frac{1}{2}$ Mil lange Udstrækning. Lambert Sørensen har i sine yngre Dage været paa Fiskeri under Nord-Amerikas Østkyst og hjembragte sin Erfaring derfra. Sin første Dæksfiskerbaad hentede han i Norge og sejlede alene Mand Baaden fra Norge til Hjerting, og det forlyder, at nævnte Baads Konstruktion er fulgt ved Bygningen siden af alle

Fiskekuttere her. Lambert Sørensen var Medlem af herværende Understøttelsesforening for Fiskerenker og Børn, der alt yder 2 Fiskerenker i Hjerting en aarlig Understøttelse af 70 Kr. til hver. Saavidt vides var hans Fiskekutter ikke assureret.

Fiskekutter „Haabet“s Mandskab bestod af Føreren Chr. Ebbesen, efterladende sig Hustru og 3 Smaabørn, Fisker Peter Christiansen af Sjølborg, efterladende sig Hustru og 3 Smaabørn, alle i meget trange Kaar, og Ungkarl Fisker Marinus Mortensen af Sædding. Ingen af disse Fiskere vare Medlemmer af Understøttelsesforeningen, uagtet det aarlige Kontingent kun er 4 Kr. pr. Medlem; disse 2 Enker med 6 Børn sidde derfor i deres trange Kaar, uden anden Hjælp og Støtte end den, godhjertede Medmennesker og den almindelige Goddædighed vil yde dem. Saavidt vides var „Haabet“ søforsikret i den hele Landet omfattende Forsikringsforening for Fartøjer til Fiskeribrug.

Fra Esbjerg har Havnedamperen „Vildanden“ og Fiskersmakken „Signal“ af Fanø og „Grand Charge“ af Esbjerg været til Søs for at afsøge Havet og finde Kutteren „Støren“, men alle 3 Fartøjer ere nu hjemkomne igen uden at have kunnet opdage Spor af denne. Smakkernes og „Vildanden“s Tur paa Havet har været meget besværlig og endog farefuld, idet en Vestenstorm netop rejste sig, da de vare komne til Søs, og baade „Signal“ og „Grand Charge“ have lidt ikke ubetydeligt Havari paa Sejl, Rigning og Skrog i det haarde Vejr Natten mellem Fredag og Lørdag. Der er desværre saaledes intet Haab om, at „Støren“ kan være i Behold endnu, især da den nævnte sidste Vestenstorm rasede med saa stor Voldsomhed, at den sikkert har ode-

Kathrine Sørensen.

lagt den sidste Rest af Modstandsevne, som dette lille Fartøj muligen har havt tilbage efter Kampen med det oprørte Hav og Orkanen den 22. Decbr., og saaledes fuldstændig har tilintetgjort dette med alt eller med alle ombordværende.

Lambert Sørensen.

En Redningskrans bærende Paaskrift: „Alexander III af København“ er i Lørdags Nat opdrevet paa Esbjerg nordre Havnemole. —

Lambert Sørensen var gift med Kathrine, der var født i Guldager, død i Hjerting den 23. April 1917. De havde fire Sønner sammen. Søren og Johannes druknede samtidig med Faderen, Niels Peter rejste til Californien i 1902, og Carl bor i sit Fædrenejhem og er gift med Margrethe fra Myrtue.

I Anledning af den store Ulykke, som ramte det lille Fiskerhjem i Hjerting, blev der digtet nogle Vers, som vi aftrykker:

*Fisker Lambert Sørensen, født den 25. November 1843,
og Sønnerne, Søren, født den 14. August 1875, Johannes,
født den 20. August 1879.*

Oh, Gud! Du Sorgen til os sender,
saa ofte brat den komme maa,
og som et Rør i dine Hænder
er jo vort Liv, det her vi saa,
ej Ungdom, Styrke kan bestaa,
naar Herren kalder, Timen slaar.

Her drog en kraftig Mand og Fader
fra denne lille Flække ud,
og tvende Sønner ham ledsager,
men alle tre paa Herrens Bud
nedsank udi det dybe Hav,
kun Herren kender deres Grav.

Nu staar hans Enke svag tilbage,
forbi er Ungdoms raske Aar,
og Hjertet spørger i sin Klage:
O, Gud! Hvi gjorde du det saa?
Hvor skal jeg staa alene her
med Svaghed, Længsel og Besvær.

Ja, dette Svar kun Gud kan give,
han gør det ogsaa viselig,
naar du til ham dig overgiver,
han er paa Trøst og Naade rig,
vist aldrig nogen blev forladt,
som her sin Lid til Gud har sat.

Naar du derhjemme ensom vanker,
du savner dem, som var dig kær,
da rinder dig alt godt i Tanker,
som de mod dig har øvet her,
du takker Gud for svunden Tid,
du levet har med dem saa blid.

Og har de Fred og Naade funden
for Jesu Skyld ved Jesu Blod,
da har de bedre Rigdom vunden
end nogen her paa denne Jord.
Thi intet kan da lignedes ved
at vandre hjem til evig Fred.

I Verden er der Synd og Møje,
let ung og gammel fristes kan,
men har de lukket deres Øje
i Jesu Navn da Sorg ej bær,
da er de ikke tabt for dig,
men sikkert gemt i Himmerig.

Vel hviler Støvet af de kære
i grumme Hav, i Bølgen blaa,
men vi har Ordet af Vorherre:
„Som jeg opstod, skal I opstaa“.
Lad Legemet kun smuldre hen,
Gud vil dog samle det igen.

I unge Sønner, som tilbage
hos eders svage Moder staar,
I ærer hende alle Dage,
da gaar det eder vel paa Jord,
I hjælper, trøster hende her,
da Gud vil signe eders Færd.

Saa vandrer da i Fred hernede
den korte Tid med Bon til Gud,
at I maa mødes hist i Glæde
med dem, som gik af Verden ud,
ja, Gud ske Lov for Haab og Tro
om hist at finde evig Ro.

De andre to Sønner af Nicolaj Ebsen bosatte sig paa Langli. Jes Andreas, født den 14. September 1863, fik det Hjem, som Mariane og Christian Jepsen havde haft. Han blev gift med Oline Madsen fra Oksby, født den 20. Januar 1867, der kom til Langli i 1893.

Jes drev Landbrug sammen med Fiskeri. Hans Landbrug bestod af 2 Køer, en Islænder, nogle Faar og Høns. Krogfiskeriet foregik Foraar og Efteraar. Han købte først en Baad af gamle *Chr. Hunderup* i Hjerting; den hed „Forsøget“, og det var en gammel, norsk Baad, men siden fik han en Baad, som hed „Nepstun“, der blev købt paa Fanø, og med den drev han Fiskeri fra Langli i mange Aar.

Jes Andreas Ebsen.

Der var fire Børn i Ægteskabet. Det første Barn var en Pige, som døde, de andre 3 var: Amalia Nicoline Ebsen, født den 1. Juli 1896, Kirstine Marie Ebsen, født den 29. Juli 1898, og Johan Christian Ebsen, født den 30. Juli 1902.

Amalia Nicoline Ebsen.

Kirstine Marie Ebsen.

Johan Chr. Ebsen.

Da Langli blev solgt i 1913, flyttede Jes til Bredmose ved Ho, hvor han drev et Landbrug og gik paa Arbejde. I 1917 skulde han hjælpe til med at nedrive det gamle Landbohjem i Ho. Uhel-

det vilde da, at Skorstenen væltede i Utide ned over Jes, saa han blev kvæstet og døde 3—4 Dage efter paa Varde Sygehus. Han blev begravet paa Ho Kirkegaard den 2. Marts 1917.

Hans Kone, Oline, der i mange Aar havde været svag af Helbred, overlevede saaledes sin Mand, men døde i Januar 1925 og blev stedt til Hvile paa Ho Kirkegaard.

Den ældste Datter, Amalia, blev gift og overtog Ejendommen i Bredmose, hvor hun nu bor. Kirstine er gift med en Chauffør og bosiddende i Janderup.

Broderen, Johan Christian Ebsen, der var den yngste, rejste til Esbjerg og blev Fisker. Han købte siden en Kutter, der hed „Sollok“, med hvilken han fiskede i flere Aar, men saa indhentede Skæbnen ogsaa ham under Fiskeriet i Nordsøen.

Fartøjet var paa Fiskeri, og det blæste op til en svær Storm, og da der var et andet Fartøj i Nærheden, som var kommet i Havsnød, vilde Johan Christian Ebsen prøve paa at komme sine Kammerater til Hjælp, men saa skete det frygtelige, at der kom en Styrtesø, der væltede Kutteren rundt, og Christian med hans Besætning omkom i Bølgerne. Det nødstedte Fartøj klarede sig derimod og kom vel i Havn. Saaledes endte Christian sit Liv under Udøvelsen af en smuk Sømandsdaad, idet han satte sit Liv til for at frelse sine Kammerater. Hans Lig blev fundet og opfisket i et Vaad af en Fiskekutter fra Esbjerg, hvorefter han blev begravet paa Ho Kirkegaard.

En Mindesten blev rejst for de forulykkede Fiskere paa Esbjerg ny Fiskerihavn, og daværende Stats- og Fiskeriminister, *Th. Stauning*, foretog Afsløringen af den smukke Natursten, idet der blev udtalt en officiel Anerkendelse af det uforfærdede Mod og den offervillige Sømandsdaad, som „Sollok“s Besætning havde prøvet paa at udøve. Paa Mindestenen staar der følgende Inscripation:

Til Minde om Besætningen paa
Fiskekutteren „Sollok“
af Esbjerg
Johan Christian Ebsen
Theodor Alfred Ejner Hugo Martinsen
Peter Kristian Andersen.
7. Oktober 1929 satte disse Mænd Livet til
paa Søen under Forsøg paa at komme nødstedte
Kammerater til Hjælp.

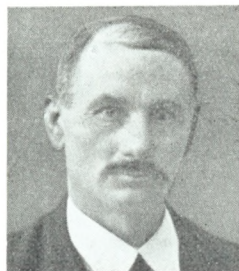
Rejst af Ministeriet for Søfart og Fiskeri.

Det fjerde af Nicolaj Ebsens Børn var *Andreas Nielsen Ebsen*, født den 20. August 1871 paa Langli. Han var opkaldt efter Overklitfoged Andreas Nielsen Kristiansen, som omkom paa Langlisand, hvilket vi senere vil høre om.

Andreas blev gift med Bertha Jørgine Christine Mathilde Pedersen, født den 22. Juli 1873 i Hjerting, Guldager Sogn. I 1896 kom de til Langli, hvor de overtog Nicolaj Ebsens Ejendom, som dengang var nyopbygget. Besætningen bestod af 2 Køer, et Par Ungkreaturer, nogle Faar og Høns og siden en Islænder. I mange Aar brugte de at køre Høet hjem ved Hjælp af Køerne, og til Pløjningen kom der en Mand fra Ho, som besørgede det fornødne, indtil de selv fik en Hest. Saa slog Jes og Andreas, som hver havde en Hest, sig sammen, og saa var de godt kørende. Ved Siden af Landbruget brugte Andreas ogsaa Krogfiskeriet Foraar og Efteraar. Hans første Baad hed „Emanuel“.

Da han engang sammen med en af sine Folk var ude at tilse Fartøjet, der laa fortøjet midt ude i Dybet mellem Hjerting og Langli, var der lige ved at ske en Ulykke med dem. De var sejlet ud til Fartøjet i en mindre Jolle, som kaldtes en „Kaa'n“, og den eneste Ballast, som fandtes ombord, var en tom Petroleumstønde. Vinden var i Øst, og det var stærk Kuling. Da de forlod „Emanuel“, kom der et kraftigt Vindstød, den lille Jolle kændrede, og Andreas og hans Ledsager faldt i Vandet. Der gik en stærk Strøm sydpaa, men de var saa heldige at faa fat i hver en Ende af Petroleumstønden, og paa den Maade blev de reddet, da den østlige Vind satte dem ind mod Land. Der var den omtalte Dag usædvanlig stærk Ebbe, og Baaden drev i Land længere mod Syd.

En anden Gang, da Andreas og Mads Sørensen vandrede paa Isen efter Ho,

Andreas Nielsen Ebsen.

*Axel, Oscar, Aage, Harry, Viggo, Sigfred, Irma, Anina, Astrid,
deres Mor Krestine, Andrea, Dagny Ebsen.*

plumpede Andreas pludselig igennem et Hul, og hvis ikke Mads havde været med, saa han kunde yde Hjælp, vilde Andreas uden Tvivl være druknet.

Da Langli blev solgt i 1913, flyttede Andreas Ebsen med sin Familie til Esbjerg. I 1916 købte de Villa „Vita“ i Vesterhavsgade, hvor de siden har levet. I 1919 købte Andreas en større Kutter, som hed „Krestence“, af Tarben Peter Jensen. Den blev omdøbt til „Anina“. Med den fiskede han til 1. April 1922, da han forulykkede under det farlige Fiskerierhverv.

Andreas var taget paa Fiskeri sammen med sine to Sønner Oscar og Aage. De havde faaet fuld Last og skulde have det sidste Træk; medens Sønnerne rensede Fangsten, passede deres Far Styringen, men da Vaadet skulde lægges ud til dette Træk, opdagede Andreas, at der løb en „Kink“ eller Løkke i Tovet. Han sprang til og vilde rette Tovet ud, men i det samme kom han til at træde i en anden Løkke, hvorved han blev trukket overbord. Sønnerne skyndte sig at

Nicoline Nielsen Ebsen.

stoppe Maskinen og fik deres Fader halet op af Vandet, men skønt de arbejdede med ham et Par Timer, var det ikke muligt at kalde ham til Live. Han havde muligvis slaet sig ved det kraftige Fald over Kutterens Lønning, og Sønnerne maatte sejle ind til Esbjerg Havn med det triste Budskab til Hjemmet.

Foruden Enken var der 11 Børn, hvoraf de fleste dog var voksne. De er alle dygtige Mennesker, og 5 Sønner har hver især deres egen moderne Nordsøkutter til Udøvelsen af Fædrenes Erhverv, hvorved de har opnaaet gode Resultater gennem Aarene.

Den næstældste Søn overtog Kutteren „Anina“, medens Viggo, Aage, Harry og Sigfred henholdsvis ejer Kutterne „Østkysten“, „Vestkysten“, „Nordkysten“ og „Danmark“.

Andreas Ebsen og hans Hustrus Børn hed iøvrigt efter Alder: Aksel, Oscar, Viggo, Aage, Dagny, Astrid, Harry, Sigfred, Irma, Anina og Andrea Ebsen.

Det yngste af Nicolaj Ebsens Børn var *Nicoline Nielsen Ebsen*, født den 19. Maj 1875 paa Langli. Hun voksede op paa Øen og blev en stor og kraftig Pige. Hun tjente ude om Sommeren, men Foraar og Efteraar hjalp hun til ved Fiskeriet. Da hun var omkring 21 Aar, begyndte hun at føle sig daarlig, og det viste sig, at hun var angrebet af en alvorlig Lungetuberkulose. Den 28. Maj 1897 døde hun i Barndomshjemmet paa Langli, og hun blev stedt til Hvile paa Ho Kirkegaard.

Det var underligt, at der kun var to unge Piger paa Øen dengang, nemlig Bodil Marie Sørensen og Nicoline Ebsen, der begge døde med en Maanedes Mellemlum.

Nis Mathiasen Nissen.

Ved Folketællingen 1880 var der 4 Huse paa Langli. En af Beboerne var *Nis Mathiasen Nissen*, født i Roager ved Ribe i 1847. Han var gift med *Ane Johanne Hansen* fra Ho, født den 24. August 1850. De boede omme paa Søndersiden af Langli, og Nis ernærede sig ved Fiskeri.

Han vilde engang hjem at besøge sin Slægt i Roager. Det var ved Juletid, og da han vendte tilbage efter Jul, var det blevet Frostvejr, saa Isen kunde befærdes mellem Langli og Hjerting, men der var en stor Vaage ved „Bjerremandsand“ — en Sandrevle, der ligger lige ved Dybet paa Langlisiden — og denne Vaage strakte sig fra Sjelborg til Hjerting. Dog havde Jeppe Chr. Sørensen og Jens Madsen spadseret over Isen om Eftermiddagen, da Nis Nissen kom om Aftenen og vilde hjem til Øen. Det var maanelyst, og det var blevet ham fortalt, at han skulde gaa over fra Sjelborg for ikke at falde i Vaagen. Han gik ogsaa ud

paa Isen fra Sjelborg og skulde have Maanen paa venstre Haand. Da han var kommet forbi Vaagen, hørte nogle Gæster, der var til Julegilde hos *Andreas Chr. Jacobsen*, ham raabe om Hjælp, men i Løbet af et Øjeblik saa de ham vende omkring og gaa lige ned i Vaagen, hvor han druknede.

Denne Ulykke skete i 1881, og Nis blev kun 34 Aar gammel. Tilbage sad hans Enke, Ane, med to smaa Drenge. Hun flyttede til Ho, hvor hun siden har boet, og her

Ane Nissen.

har hun maattet friste Livet, saaledes som hun bedst kunde. Undertiden var hun paa Langli for at hjælpe til med Fiskeriet, navnlig i de Perioder, da der blev saltet Fisk.

Hun havde altid en hjælpende Haand, naar Naboer og Venner trængte til hendes Hjælp. Hun er nu Ho Sogns ældste Kvinde. Hendes ældste Søn, Andreas, har en Gaard i Gaansager, Sønderjylland. Den yngste Søn, Christoffer, rejste til Amerika.

Peder Christiansen (Hajn).

I 1890 boede der en Mand paa Langli ved Navn *Peder Christiansen (Hajn)*, født omkring 1854 i Oksby, samt hans Kone, Elise Karoline, født i 1859 paa Rømø.

Peder Christiansen var Husmand og Fisker og boede paa den søndre Side af Øen, hvor Huset var bygget af Overklitfoged *Christiansen*. Efter en Del Aars Forløb flyttede Peder til Sjelborg, hvor han havde et Husmandssted og fiskede fra Hjerting med Christian Ebsen fra Langli.

Paa en Fisketur den 22. December 1894 druknede Peder Christiansen sammen med Resten af Besætningen, hvilket allerede er fortalt.

Lise sad nu alene tilbage med 3 smaa Børn, der alle var født paa Langli: Jenni Sørine, Ane Kirstine og Anhardt. Jenni døde, da hun var 8—10 Aar gammel. Da Lise havde boet en Del Aar i Sjelborg, hvor de to Børn opvoksede, flyttede hun ind i „Frihavnen“ i Hjerting og boede der til sin Død. Anhardt er gift og bor i Stakroge og Ane Kirstine ved Flensborg.

Overklitfoged A. N. Christiansen.

Overklitfoged *A. N. Christiansen* var født i Medelby, Slesvig, den 22. December 1830. Han boede ikke paa Langli, men ejede to Huse paa Øen ved „Sønderhuset“, som det blev kaldt. De to Huse brugtes Foraar og Efteraar til hans Fiskerfolk, thi han ejede en Baad, som hed „Løven“. Selv boede han den halve Tid i Øster Oksby hos Købmand *Hans Christensen* og hans Kone *Kjersten Hansdatter* („Kjen Tues“), og den anden halve Tid af Aaret boede han paa Herregaarden „Hesselmed“ i Nærheden af Billumtarp. Han havde Opsigt med Klitterne ved Vestkysten, Oksby, Skallingen og Langli. Han drog engang imellem over til Langli for at tilse Baaden og Husene.

Aftenen før han skulde en Tur til Øen med en Pumpe til „Løven“, sad han og spillede Kort sammen med Købmand *Christensens* fire Børn, nemlig Tobias, Anna Marie, Thue og Chr. Hansen; deres Forældre var i Byen og kom ikke hjem før sent.

Medens de sad og spillede Kort, ringede Dørklokken. En af dem gik ud og saa efter, men der var ingen ved Døren. De satte sig igen til Kortene, og paany blev der ringet paa Dørklokken, men der var stadig ingen Mennesker at se udenfor, og saa laasede Overklitfogeden den yderste Dør, idet han sagde: „Jeg tror, der er nogen, som vil drive Gæk med os.“ Da de atter havde sat sig til Rette for at spille videre, ringede Dørklokken imidlertid for tredje Gang, men der var fremdeles intet og ingen Mennesker at se, og saa udbrod Overklitfogeden: „Nu tror jeg minsandten, det er Spøgeri!“

Næste Morgen mellem Klokken 8 og 9 vilde Overklitfogeden afsted til Langli, men da de skulde have Hesten „Bruns“ spændt for Vognen, kunde de ikke faa Hesten til at gaa ind imellem Stængerne; den vendte stadig Hovedet imod Vognen, men endelig fik de den for Vognen, og saa gik Turen ad Ho til. I Vognen havde Overklitfogeden et halvt Rugbrød til Hesten. Da han kom til Ho, var han inde paa den sidste Gaard, som i mange Aar havde tilhørt *Chr. Gregersen*. Folkene paa Gaarden vilde en-

delig holde Overklitfogeden tilbage, da det var blevet taaget Vejr, men han svarede: „Til Langli kan jeg nemt finde i Blinde!“ Han kørte derefter afsted, men da han var kommet et Stykke ud paa Langlisand, maa han være blevet forvildet. Han har saa spændt Hesten fra Vognen, lagt sin Pels paa Hestens Ryg og prøvet paa at finde til Land igen, men det lykkedes ikke for ham.

Om Morgen den følgende Dag saa Hoboerne nede fra *Michael Nielsens* Gaard — nu Kristian Sørensens — noget bevæge sig ude i Grenen, hvor der var Bløde, og da de gik derud, fandt de den stakkels „Bruns“, som var meget forkommen, selv om den endnu havde Pelsen paa. De fik Hesten slæbt i Land, men Overklitfogeden blev nogle Dage senere fundet som Lig i Grenen. Vognen stod paa Langlisand, hvor han havde forladt den; hans Pibe og Tobak stod og var tør i Agestolen, men det halve Rugbrød, der var i Bagvognen, var skyllet ud. Nogle Dage efter Ulykken kom *Hans Sørensen Gade* med det halve Rugbrød, som han havde fundet ved Blaavandshuk. Det var gaaet med Strømmen omkring Skallingen og var saa drevet i Land ved Blaavand.

Den Dag, *Hans Sørensen Gade* kom med Brødet, ringede Dørklokken akkurat, som de havde hørt hin Aften, før Overklitfogeden drog afsted paa sin sidste Rejse til Langli.

Denne Tildragelse er blevet mig fortalt af en af dem, der hørte Dørklokken ringe de 3 Gange og igen, da Brødet blev afleveret. Overklitfogeden forulykkede den 3. Marts 1877.

En anden Tildragelse, som hændte, før den lige omtalte Ulykke indtraf, skal ogsaa nævnes her.

En Mand ved Navn *Kresten Thomsen* fra Kjelst sov en Nat, da Overklitfogeden ikke var hjemme, paa dennes Værelse i Oksby. Medens Thomsen laa og sov om Natten, blev han vækket ved, at Døren gik op, og to Mænd kom ind. De gik om bag Døren og stod og puslede ved noget, hvorefter de igen forsvandt. Næste Morgen, da han kom op, sagde han, at paa det Værelse vilde han aldrig mere sove, og han fortalte saa, hvad der var hændet om Natten. Da Overklitfogeden var død, skete det mærkelige, at hans Fader og Broder kom for at afhente hans Tøj og Ejendele, og da der var anbragt noget Tøj bag Døren, gik de derhen og tog det — akkurat som Thomsen havde oplevet det i sit Syn om Natten. Denne Hændelse skal ogsaa være sand — enten man saa vil tro paa Varsler eller ej.

Saavidt vides skal der ialt være forulykket syv Mennesker omkring Langli. Her skal fortælles om en ung Mand fra Oksby, *Hans Johnsen Christensen*, der blev Offer for en Ulykke. Han og en Søster, Mette Kirstine, var bedt til Gilde paa Langli, og da Gildet var afsluttet, vilde han hjem til Oksby, medens Søsteren vilde blive, og der blev ogsaa prøvet paa at holde ham tilbage. Uden videre forsvandt han imidlertid fra Selskabet, og næste Morgen gik Mette Kirstine hjem i den Tro, at Broderen forlængst var naaet til Hjemmet, men han var ikke kommet, og hans Seng stod urørt. De blev i Hjemmet straks ængstelige for, at der skulde være sket en Ulykke, og der blev sat en Undersøgelse i Gang. Ude paa Langlisand fandt de *Hans Johnsen Christensens* Lig. Han var sikkert gaaet for vestlig og var kommet op i Rønderne, hvor der var Bløde og dybt Vand. I Hjemmet blev der stor Sorg over Tabet af den omkomne Søn og Broder.

Familien Mads Jensen (Kolle).

Outrup Kirkebog udviser, at Ungkarl og Matros Mads Jensen af Allerslev (24 Aar gl.) og Pigen Kirsten Jensen Allerslev af Allerslev (18 Aar gl.) blev viet i Outrup Kirke den 6. December 1850. Endvidere at Mads Jensen fødtes den 10. September 1826 i Bækhus i Outrup Sogn som Søn af Indsidder Jens Christensen Kolle og Hustru Johanne Madsdatter, og Kirsten Jensen Allerslev den 9. Januar 1832 i Allerslev som Datter af Boelsmand Jens Christensen Debel og Hustru Mette Marie Madsdatter.

Mads Jensen var med i den slesviske Krig 1848—50.

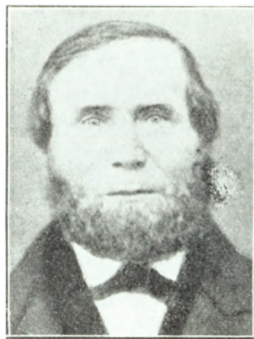
Ægteparret havde først en Ejendom i Outrup, men i 1862 købte de et Hjem paa Langli af *Chr. Hansen*, Kaptajn Hansens Fader i Hjerting. Den, der havde bygget dette Hjem, blev kaldt for Hollænderen; han var nemlig Handelsmand og havde bygget Hjemmet til Hyrdehus, da det var hans Agt at købe Øen og græsse Kreaturer derovre for siden at udskibe dem fra Hjerting, som dengang var Udskibningsplads for Kreaturer.

Om Huset paa Langli var bygget 1835, vides ikke bestemt, men der var mange Sten i Huset, som var stemplet 1835. I 1865 rejste Mads Jensen Kolle med Hustru og Børn til Langli, og

Kirsten Jensen.

han begyndte der-
efter straks at op-
dyrke Jorden. Bes-
ætningen bestod
af 2 Køer, nogle
Faar og Hons.
Samtidig skællede
Mads Jensen Kolle
ogsaa de hvide
Muslinger paa
Skællebanken, og
dette Produkt blev

Mads Jensen Kalle.

sejlet op til Varde, hvor det blev solgt til *Jens Thomsen*, som havde et Kalkbrænderi, og her blev Skællene brændt til Kalk.

Mads Kalle havde et Fartøj, som blev kaldt „Hornfisk“, og med sin Baad fiskede han en Del. Da han var omkring 53 Aar, døde han og blev begravet paa Ho Kirkegaard.

Derefter førte hans Kone, Kirsten, Bedriften videre, og hun gik selv paa Skællebanken, saa længe hun kunde. Der var fire Børn: Johanne, Jens, Jensine Kirstine Mathilde og Mette Marie Madsen. Da Kirsten var blevet ældre, overtog hendes Svigersøn og Datteren Jensine deres Fædrenehjem, og Kirsten flytted ind i et mindre Hus, som lå tæt ved Hjemmet. Det var bygget af hendes Søn, Jens, og den ugifte Datter Mette Marie boede hos hende.

Engang skulde gamle Kirsten holde Fødselsdag, men saa skete det, at hun fik en saa voldsom Næseblødning under et Hosteanfald, at Blødet ikke kunde standses. Saa maatte hendes to Svigersønner, Jeppe Christian og Simon Sørensen, der var Brødre, hente Doktoren, der boede i Billum. Da det var Vinter, tog de deres Skøjter paa, hvilket de var vant til hjemme fra Ring-
købing Fjord, hvor de var opfødt. Da Isen kunde bære, skraaede de over efter Kjelst, hvorfra de kunde se et Lys, som de styrede efter; det viste sig, at Lyset hidrørte fra Harborgs Gaard i Billum, hvor de sad og vaagede over en Griseso ved 1—2-Tiden om Natten. De to Brødre fik Harborg til at køre med Doktoren om efter Ho og ned til „Lysbjergene“, saa langt de kunde køre uden at komme paa Isen. Simon tog med Doktoren, medens

Jeppe Christian skøjtede tilbage til Langli for at gøre en Slæde klar.

Dette foregik paa den Maade, at en Balje blev sømmet fast paa Slæden; bag ved Baljen stod en Stol, som Doktoren skulde sidde paa, og for at han ikke skulde fryse Benene, var det ordnet saaledes, at Doktoren kunde stikke Benene ned i Baljen, der var fyldt med Hø. Endvidere blev Doktoren pakket ind i Tæpper, saa han sad lunt og godt.

Jeppe Christian skyndte sig afsted over Langlisand med Slæden, og de tre Mænd mødtes igen oppe ved Ho Enge, hvorfra der er omkring $\frac{1}{2}$ Mil til Langli. Doktoren kom i Baljen, den ene af Brødrene trak Slæden, og den anden skubbede paa, men Isen var i Mellemtiden blevet noget blød, fordi Vandet var stæget. Den ene af Jeppe Christians Skøjter greb fat i Isen, Snoren brast, og han tabte Skøjten, hvorefter Simon alene maatte trække Doktoren det sidste Stykke Vej. Men den gamle Kirsten fik Næseblodet standset, og Doktoren maatte den samme Vej tilbage igen.

Paa samme Maade er Jordemoderen bragt til Øen om Vinteren — en Skik, som de to Brødre havde bragt med sig hjemme fra Ringkøbing Fjord. Den 13. Marts 1899 døde gamle Kirsten; hun havde været en dygtig og energisk Kvinde, der blev stedt til Hvile paa Ho Kirkegaard.

Hun boede i mange Aar sammen med den ugifte Datter, Mette Marie; de boede i den ene Ende af det lille Hjem, og der blev holdt Skole i den anden Ende af Huset.

Imedens Kirsten Jensen sad ved Ejendommen, havde hun engang en Pløjemand, Laust Olesen „Tan“ fra Ho til at pløje hendes Jord. Da han henimod Aften var færdig med Arbejdet og vilde hjem til Ho, var det blevet Taage. Kirsten syntes ikke, at han skulde tage afsted, men da han havde kørt Vejen saa tit, mente han, at han sagtens kunde finde Vejen over Langlisand, og han kørte afsted.

Næste Dag var Jeppe Chr. Sørensen taget ud til sin store Baad „Johanne“, som laa forankret i Hjerting Dyb. Da saa han en mærkelig Genstand komme drivende med Strømmen nordfra. Han steg ned i Fartøjets Jolle og roede hen for at se, hvad det kunde være, og til hans store Forundring saa han, at det var en Hest med Seletoj paa. Han fik den slæbt op til Land og roede

igen ud til Fiskefartøjet „Johanne“, men nu saa han endnu en Hest komme drivende med Strømmen, og da han ogsaa førte den op paa Land, var han klar over, at der var sket en Ulykke med Laust Olesen, da han kunde kende Hestene.

Han skyndte sig derfor hjem, og der blev straks sat en Undersøgelse i Gang, og den gav til Resultat, at de fandt Vognen staaende paa Langlisand læsset med forskellige Ting. Men omkring Vognen kunde der ses tydelige Spor af, hvorledes Laust Olesen havde gaaet rundt med Hestene; han havde sikkert været ganske i Vildrede med, i hvilken Retning han skulde gaa. Vinden var nemlig drejet en Del, og da der hverken var Vej eller Sti, har den ulykkelige Mand udelukkende maattet stole paa Vinden, hvilket altsaa har ledet ham i Ulykke.

Nogle Dage efter blev Laust Olesens Lig fundet oppe i Grenen i Ho Bugt. Han har formodentlig trukket eller redet Hestene ud i Blødet i Grenen, hvor de er kommet til at sidde fast. Vandet er derpaa steget ved Flodtiden, og baade Kusken og Dyrene er druknede. Var Laust Olesen blevet paa Vognen, havde det været muligt at redde hans Liv. Nu blev det en trist Meddelelse for hans Hustru og Børn at faa.

Den ældste af Mads og Kirsten Madsens Børn var *Johanne*. Hun var født i Outrup den 12. Marts 1851 og blev gift med *Jeppe Chr. Sørensen*, der var Søn af *Møller Søren Peder Jepsen* af Aargab, Holmslands Klit. Jeppe Christian var født den 7. Januar 1855 og døbt i Nysogns Kirke den 18. Marts 1855. De to lærte hinanden at kende i Billum, hvor de begge tjente, og den 24. Oktober 1875 blev de gift i den gamle Oksby Kirke, den eneste straatækte Kirke i Danmark.

Kirken blev opført mellem 1716 og 1730. Omkring 1716 var nemlig den daværende gamle Kirke saa brøstfældig, at der var Tale om at nedbryde den og lade Menigheden søge Kirken i Ho. Kirken blev dog ødelagt af Sandflugten fra den store Vandresklit Bordrup Sande, der nu er beplantet, og den nye Kirke blev bygget lidt Syd for den gamle.

Flere Gange var den ved at blive helt begravet, og endnu 1770 maatte den for sidste Gang udgraves af en Sandbanke. I

Den gamle, straatækte Kirke i Oksby.

1862 var den saa medtaget, at der atter var Tale om Kirkens Nedrivning, men den fik dog Lov at staa en Tid endnu, men der blev siden bygget en ny Kirke $\frac{1}{2}$ Mil længere mod Nord, Mosevraa Kirke, der hører ind under Ho og Oksby Pastorat. Den gamle, straatækte Kirke blev saa endelig revet ned, og nu ser man kun en Sænkning i Klitlyngen med spredte Smaasten og Resten af et firkantet Gærde af Sten samt den gamle, ærværdige Kirkeklokke, som er opstillet, hvor Kirkens Mure i sin Tid stod. Nu kalder Klokken ikke mere paa gammel og ung og paa dem, hvis Sjæl var træt og tung, men man føler, at det er et helligt Sted, hvor Guds Hus engang har staaet.

Efter at Johanne og Jeppe Chr. Sørensen var bleven gift, flyttede de til Langli, hvor den gamle Møller, Søren P. Jepsen, havde købt den Ejendom til de unge, som Juel Jensen (Ende) tidligere havde ejet.

Da Jeppe Christian var 15 Aar, kom han til Sos. Han sejlede med en Mand, som hed *Jens Sivel Jensen*, der ejede et Skib ved Navn „Ringkøbing“.

Det skete saaledes, at der drev 3 Skibe i Land uden Mandskab nede ved Nordmandens Krog ved Nymindegab. Plankerne blev solgt paa Auktion, og en Englænder købte en Del af dem, som Kaptajn Jensen skulde sejle over til West Hartlepool. Foruden Kaptajnen var der en Styrmand ombord, og Jeppe Chr. skulde være Kok. Plankerne blev godt afleveret i England, og Skibet indtog en Ladning Kul, som skulde føres hjem til Ringkøbing. Det viste sig dog, at Skibet ikke kunde flyde ind til Ringkøbing, hvorfor Lasten blev udlosset i Lægtere, som sejlede Kullene ind til Byen. — Indsejlingen var dengang til Ringkøbing igennem Nymindegab.

Da Jeppe Christian havde sejlet paa England i 18 Maaneder, rejste han hjem til Aargab og drev Fiskeri med Pramme fra Stranden ud i det aabne Vesterhav. Da Jeppe Chr. var 20 Aar, rejste han til Billumtarp, hvor han arbejdede paa Teglværket en Sommer, og her blev han kendt med Johanne Madsen fra Langli, som var Husbestyrerinde paa Teglværket. De blev som før nævnt gift og bosatte sig paa Langli i 1875.

Den gamle Møller, Søren Peder, forærede Jeppe Christian en Baad, som kaldtes „Russeren“, i Brudegave. Den lille Baad havde sin egen Forhistorie, idet den havde tilhørt den russiske

Fregat „Alexander Newsky“, som strandede ved Harboore i 1868. Der druknede 3 Matroser med „Russeren“, da de skulde gaa fra Borde, fordi de holdt Trossen for længe paa det store Skib, og da der i det samme kom en Braadsø, kændrede Baaden.

„Alexander Newsky“ var et veludrustet Orlogsskib, kommanderet af en af Ruslands dygtigste Skibschefer, der havde deltaget i Krimkrigen. Storfyrsten var med ombord sammen med en Del andre højtstaaende Herrer og en Mængde Soldater.

Det store Skib var skænket Prinsen af hans Moder, og nu var det strandet ved Harboore. Redningsbaade blev straks bemandet baade fra den strandede Orlogsmænd og fra Harboore, og da Storfyrsten stod frelst paa Strandbredden, blottede alle Russerne deres Hoveder og gjorde Korsets Tegn. Der blev tændt et Baal paa Stranden for at varme de skibbrudne Søfolk, og fire Baade sejlede det meste af Dagen for at redde alle de ombordværende. Henimod Aften var de alle — med Undtagelse af de tre Matroser — reddet, og med den sidste Baad kom Admiral *Possiet*, Kaptajn *Kraemer* og Næstkommanderende i Land. De blev modtaget med jublende Hurraraab.

Endelig var alle de mange Menneskeliv frelst fra det mørke og graadige Hav, der væltede sine fraadende Dønninger ind over den flade Strand og brød imod det stolte Skrog derude, som endnu trodsede Havets Kraft; men Gud være lovet, Havet hav-

Den russiske Fregat „Alexander Newsky“s Stranding ved Harboore.

de kun faaet faa Ofre. Der var i Sandhed Grund til at holde Gudstjeneste og at takke for Frelsen. Matroserne stillede sig op i en aaben Firkant omkring Baalet. I Midten stod Officererne, et Sangkor og Popen, og paa et Tegn fra ham faldt de alle paa Knæ i Tak og Bøn til ham, hvis Haand i Storm som i Havblik er udstrakt over ethvert Skib, der færdes paa Havet.

De skibbrudne Søfolk blev alle indkvarteret i de smaa Hjem paa Harboøre, hvor de var Genstand for megen Gæstfrihed. Siden rejste Storfyrsten sydpaa, og Resten af „Alexander Newsky“s Besætning blev sejlet til Kronstadt undtagen 1 Officer og 15 Mand, der blev tilbage ved Vraget. Det fortælles, at ikke mindre end 6 Tønder Guld fra Vraget blev bragt op til Præstegaarden i Harboøre.

Den lille, russiske Baad skulde saa sejles til Langli. Ombord var Jeppe Christian som Fører, og hans Svigerfader, Mads Jensen Kolle, var med som Matros. De sejlede fra Aargab Kl. 3 om Morgenen ud igennem Nymindegab, og Kl. 3 om Eftermiddagen naaede de Langli i god Behold. „Russeren“ blev ogsaa kaldt „Frisejleren“, da den gik saa hurtigt gennem Vandet. Mads Jensen havde Baaden „Hornfisken“, den fik Jeppe Christian Halvpart i, medens Mads Jensen fik Halvpart i „Russeren“, og saa skælede de om Sommeren med „Hornfisken“ og fiskede Foraar og Efteraar med „Russeren“.

Men næste Foraar købte Jeppe Christian, Mads Jensen og Knud Sørensen, der var en Broder til Jeppe Chr., en Baad, som kaldtes „Søblomsten“; den var større og bedre, og saa fiskede de med Kroge og Line fra Langli, men da Knud hellere vilde hjem til Ringkøbing Fjord, købte en anden Broder, *Christian Peder Sørensen*, Knuds Part. De tre fiskede derefter sammen i et Par Aar, indtil Mads Jensen døde, og de to Brødre overtog Mads Jensens Part.

Jeppe Christian fiskede i 8 Aar med „Søblomsten“, men saa trak Fiskene længere til Søs, og han maatte have et større Fartøj bygget. I 1885 løb den nye Baad af Stabelen hos Skibsbygger *Dahl* i Esbjerg. Fartøjet blev kaldt „Johanne“, og det var tre Gange saa stort som „Søblomsten“, idet det maalte 12 Tons. Det viste sig at være et godt Fartøj og en rask Sejler, og Jeppe Christian fiskede i 22 Aar med dette Fartøj fra Langli. Der var gerne 3 Mand ombord, og de fiskede efter Kuller, Hvilling og Torsk

med Kroge og Liner, og mange drøje Ture tog de med „Johanne“.

Her skal omtales en af disse Ture, der foregik først i December Maaned omkring 1892. Jeppe Christian var sammen med sin ældste Søn, *Søren Peder*, og med sin Broder, *Simon*, gaaet ud for at fiske norden for Horns Rev. De skød deres „Bakker“ ud og fik dem godt drejet ind med en Fangst paa 2200 Pund Hvilling og Torsk i Lasten, men saa begyndte det at blæse op af Sydøst, og Vinden var imod. De havde ingen Motor i Baaden dengang og maatte derfor klare det hele ved Hjælp af Sejlene. De begyndte saa at krydse hjemefter, men da de naaede til Vyl Fyrskib, begyndte det rigtig for Alvor at storme, hvorfor de vendte udefter og lod Fartøjet drive over Horns Rev, da al Sejlads var udelukket. Om Eftermiddagen kom de Nord for Horns Rev og fortsatte med at drive ogsaa paa Andendagen og den paafølgende Nat, men paa det tredie Døgn begyndte det at flove paa Vinden, hvorfor Simon kaldte paa Jeppe Christian, at de skulde have noget mere Sejl op; Fokken var nemlig revet i Stykker af Stormen, og de satte derfor Klyveren, og i Storsejlet blev to Ribber løsnat, medens ogsaa Topsejlet blev hejst, og saa kunde de begynde Sejladsen mod Land. Hen paa Eftermiddagen kunde de se Land, og de opdagede da, at de var paa Højde med Haurvig paa Klitten, for de kunde kende „Bavnen“ — et Sømærke, der stod ved deres Hjemstavn. Saa satte de Kursen efter Nymindegab og kom godt igennem Nordmandsdybet. Om Morgenen ved Daggry var de naaet til Graadyb, hvor de traf Lodskutteren, som prajede „Johanne“, da Lodserne vidste, at Fartøjet var savnet, og de manglede baade Vand og Kaffe ombord, de havde ikke faaet Mad i de sidste 3—4 Døgn. Dels var der hverken Tid eller Lejlighed til at tænke paa sligt, og dels var Kabyssen væltet og Vandet løbet ud af Vandtønden. I det hele taget laa alt hulter til bulter efter al den Rullen og Slingren, som „Johanne“ havde været udsat for. Nu fik de baade Vand og Kaffe af Lodserne, Kabyssen blev sat paa Plads, og saa blev der holdt Maaltid, som de stakkels forkomne Fiskere nok kunde trænge til — gennemvaade som de var efter de mange Dages Sejlads i høj Søgang.

Siden mødte de Havnens Dampet „Vildanden“ fra Esbjerg, som var paa Vej ud til Fyrskibene med Post og Proviant, og ombord paa dette Fartøj var *Jens Madsen* fra Hjerting, der var en

Svoger til de to Brødre Jeppe Christian og Simon. Desuden var *Carl Læsø* taget med „Vildanden“ ud for at se efter den savnede „Johanne“, og stor blev derfor Glæden, da man fra „Vildanden“ saa, at de alle havde reddet Livet og var i god Behold.

Hjemme paa Øen var der stor Ængstelse for de kære derude, og mange Timer hver Dag blev der i Spænding holdt Udkik oppe paa „Bjergene“ og i „Galgen“ — en høj Pæl, der var forsynet med Tværtrimmer, saa man kunde klatre op og overse alt. Paa tredie Døgn, da Folk stod og spejdede efter „Johanne“, kom der en Baad ude paa Havet, som kunde ligne den, og stor blev derfor Glæden, indtil det observerede Fartøj satte Kursen mod Esbjerg, og det blev opklaret, at det maatte være en anden Baad, der ogsaa havde redet Stormen af paa Søen. Saa blev det mørkt og trist i Sindene igen derhjemme paa Øen, hvor der var 2 Hustruer med mange Børn og i smaa Kaar, og den lille Baad, som laa ude ved Fortøjningen, hvor „Johanne“ plejede at ligge, blev hentet i Land. Men paa den fjerde Dag henimod Aften kom „Johanne“ sejrstolt til Syne, og der blev naturligvis overvældende Glæde paa Øen, navnlig i de Hjem, hvis kære havde været i saa stor Fare, og aldrig var de blevet budt saa hjerteligt velkommen hjem som hin Aften, da der blev grædt Glædens Taarer over Gensynet. Jeg var kun et Barn dengang, men jeg glemmer aldrig, da min Far og Broder kom ind i Stuen, og min Mor tog Far om Halsen og bød dem velkommen hjem. Jens Madsen og Carl Læsø var kommet ombord i „Johanne“ og tog tilbage igen efter at have afleveret de tilbagevendte Fiskere.

Den her skildrede Havtur foregik paa samme Tid, som den store Ulykke skete ved Harboøre, hvor nogle og tyve Mand druknede.

Hornsrev er en lang Sandrevle, der løber ud fra Blaavandsbuk og er ca. 34 Sømil lang og 4—6 Sømil bred paa visse Steder. Sagnet fortæller, at der engang skulde have ligget 7 Kirkesogne. En gammel Mand skulde have gaaet fra Dør til Dør for at bede om Nattely, men ingen vilde tage ham ind, og han skulde da have sagt, at inden kort Tid skulde denne Landtange eller Halvo, som det muligvis har været, blive opslugt af Havet. Folkene har muligvis trukket paa Skuldrene og leet ham ud, men en skønne Dag blev det til Virkelighed. Havet brød frem i sin Vælde og overskyllede Landet, saa alt levende omkom.

Fiskere fortæller, at de i fint Vejr, naar Vandet er klart, har set røde Mursten paa Havbunden. Denne Sandrevle, som har forvoldt mange Skibsforlis og har krævet Tusinder af Menneskeliv, har nogle ophøjede Steder, der har forskellige Navne saasom „Ulv tand“, „Knoppen“, „Munken“, „Tuxen“ og „Vovvov“, og med stærke østlige Vinde kan Maagerne sidde paa det tørre Sand paa „Knoppen“ langt ude i Havet.

De nævnte Sandaflejringer er fremkommet ved Sandvandring efter Strømforholdene, og de er nu en stor Fare for Sejladsen, hvis Skibene forvilder sig hen i Nærheden af de stenhaarde Sandbanker. I saa Fald kommer Skibene sjældent fra Horns Rev Grundene uden alvorlige Havarier, og ofte er Skibene blevet slaaet til Vrag paa de truende Sandbanker. I Stormvejr falder de voldsomme Braadsøer nemlig med meget stor Kraft ned over Skibene og knuser dem mod Havets Bund, fordi der er saa lidt Vand over Grundene.

Der er ogsaa smalle Sejlrender — Slugen, Søren Bovbjergs Dyb og Ringkøbing Dyb — som Søfolkene maa følge, hvis de ønsker at komme sikkert i Havn.

I min Barndom strandede en tysk Damper „Remus“ paa den sydvestlige Side af „Munken“. Skibet var lastet med Majs, og kort Tid efter Strandingen brækkede Damperen over i to Dele, Kaptajnen skød sig selv, og Besætningen sad i Vinterkulde paa den ene Ende af Skibet i 3—4 Døgn, før de blev observeret fra Vyl Fyrskib og derefter afhentet af Vagerdamperen fra Esbjerg. I de mange angstfulde Timer levede Besætningen af Sirup og Majs. Da Foraaret kom, blev der et rigt Rødspættefiskeri rundt omkring Vraget. Med klart Vejr kunde man se Rødspætteerne gaa paa Bunden, og de fangede Fisk var af en ualmindelig fin Kvalitet — Indvoldene var fulde af Majs.

Jeppes Christian tog som allerede nævnt adskillige haarde Ture paa Søen, men trods dette blev han dog ved med Fiskeriet i 22 Aar, men da Fiskeriet begyndte at blive daarligt og urentabelt, blev „Johanne“ sat paa Land i Hjerting og hugget op, medens Jeppes Christian og Jens Madsen begyndte at fiske med Bundgarn oppe i Grenen i Ho Bugt. De to første Aar gik det godt, og de fiskede Laks, Hornfisk, Sild og andre Fiskearter, men da det tredie Aar var daarligt, blev Fiskeriet opgivet for Jeppes Christians Vedkommende.

Da Jeppe Christian kom til Langli i 1875, var der et 6 Fags Hus, som Juel Ende havde bygget, og saa var der en Tønde Land til Hjemmet. I Medgift hjemmefra havde han faaet 2 Faar, et Chatol, som han havde arvet efter Bedstefaderen, Jeppe Stau-ning, og desuden en hel Del Køkkenudstyr.

Livet paa Langli begyndte saa med 1 Ko, 4 Faar og 4 Høns. Der blev lejet en Del Jord af Hoboerne, som i sin Tid ejede nogle Parceller af Langli, hvorfra de hver Sommer hentede mange Læs af den fede Marskhø, men efterhaanden købte Jeppe Chris-tian mere Jord og udvidede Bedriften til 4—5 Køer, en Del Ungkreaturer, omkring 20 Faar og Lam samt en Del Svin og 150 Høns.

I mange Aar kørtes der med Stude. Jeppe drog hvert Foraar til Marked i Varde for at købe et Par Stude, som han spændte for Ploven paa sin Jord, og Arbejdet gik langsomt, men sikkert! Om Sommeren kørtes der Hø og Korn ind, men foruden dette blev der henad Efteraaret bjerget en ikke ringe Part af det, som blev kaldt „Marktøj“, d. v. s. Toplyng, Blaabærris, Katskæg og Marehalm (Helme). Naar Efteraarets Arbejde var overstaet, blev Studene trukket til Varde Marked igen og blev solgt til en god Pris, da de i Løbet af Sommeren var kommet i god Foder-stand. Studene blev siden afløst af de smaa, islandske Heste, der passede godt til Øen.

De første Islændere, Jeppe Christian købte, var en gul og en sort; de kendte ikke til at følge Vejene, men fulgte hellere en smal Sti, og inde vilde de aldrig være, hvorfor de selv skrabede saa længe mod Døren til deres Stald, at den gik op, og Islænder-ne kom ud at muntre sig, selv om det var aldrig saa haard Frost.

Tidlig om Foraaret skete der en Begivenhed! En Morgen, da vi stod op, var der 3 Heste, idet den gule Islænder havde faaet et allerkæreste, lille Føl, og „Gulla“ var meget stolt over den ny-fødte, saa det var daarlig nok, at nogen maatte røre ved Føllet. Det lille Føl voksede godt og blev noget større end Moderen, maaske fordi den fik en bedre Forplejning, end „Gulla“ havde faaet. Da Føllet var udvokset, blev den sorte Islænder solgt, og Føllet gik nu i Spand med sin Moder.

Islænderne viste sig at være nogle smaa, nøjsomme Dyr, der kunde gaa og skaffe sig selv Føden ude mellem Klitterne hele Vinteren, men der var det mærkelige ved dem, at de gerne vilde

have saltet Fisk; kunde de faa fat paa nogle saltede og tørrede Torskehoveder, saa aad de dem med stort Begær, hvad de sikkert maatte være vant til oppe fra Island, hvor det vel ofte kunde knibe med Foder til Dyrene, men Fisk havde de nok af paa den nordlige Ø, hvorfor det sikkert i nogen Maade blev benyttet som Vinterfoder til Husdyrene.

For rigtig at sætte Fart i Landbruget blev al Affald fra Fiskene, Indmaden og Hovederne, kørt ud paa Marken og pløjet ned, medens ogsaa hvide og blaa Muslinger blev skællet for at blive kastet ud over Marken, som paa den Maade fik Kalk af Skallerne og Gødning af de mange Muslinger. Saaledes frembragte den magre Hedejord, som var opdyrket, skønt Boniteten var noget sandet, en god Høst hver Sommer.

Jeppe købte stadig mere Jord og ejede tilsidst ca. 60 Tdr. Land, hvoraf en Del var Agerjord, Eng og Klitter. Paa den gode Marskeng kunde der avles mellem 30 og 40 Læs Hø, og naar Højbjergningen skulde foregaa, maatte alle Mand i Arbejde. Græsset var saa fedt, at det skulde vendes flere Gange for at blive vejret. Derefter blev det revet i lange Stakke, hvori det skulde staa i 8 Dage, og saa blev det spredt ud en eller to Gange for paany at blive sat i Stak igen nogle Dage, inden det kunde køres ind. Undertiden kom Floden op, og Engene oversvømmedes af det salte Vand. Naar der var Udsigt til en saadan Flod, skulde alle, som kunde krybe eller gaa, ud for at bjerge Høet, der var meget tungt. Det bjergede Hø blev enten kørt op til Klitterne eller hjem, hvor det var i Sikkerhed.

Da Jeppe Christian passede sit Fiskeri Foraar og Efteraar, var det nødvendigt at holde en Avlskarl om Foraaret, og paa samme Tid var der en 5—6 Fiskepiger fra Oksby, Blaavand eller andre Steder. Deres Bestilling var at grave Orm og at sætte dem paa Kroge. De hentede Orm ovre paa Vestsiden af Øen, naar det var Ebbe, og de stod da der i Flok og Rad og gravede Sandorm, af hvilke der brugtes ca. 350 til en „Bakke“ paa ca. 600 Kroge. En dygtig „Esepige“ kunde klargøre 3 Bakker pr. Dag. Naar Ormgravningen var afsluttet efter ca. 3 Timers Forløb, blev Fangsten af Orm baaret hjem, og al det grove Strandsand blev rensat fra dem, hvorefter noget fint, tørt Sand blev strøet over Ormene, for at de ikke skulde glide mellem Fingrene, naar „Esepigen“ — d. v. s. at sætte Orm paa Krogene — begyndte. Pi-

Frk. Dagmar Kehlet.

gerne sad med et langt Trug, der var forsynet med Kant paa de tre Sider. Saa blev der lagt en Række Sand, og Ormene blev sat paa Krogene med en vis Færdighed! Linen hang ved Siden af Pigerne, og den blev nu lagt akkurat og omhyggeligt til Rette paa Bakken, medens Ormene paa deres Kroge sad Side om Side i den foran nævnte Række Sand, thi saaledes skulde det være, naar Fiskerne paa Havet skød Bakkerne — d. v. s. sejlede Linen ud — og den maatte ikke gaa i Filt; men ofte hændte det, at Kroge og Line kom hjem i en stor Klat, som blev kaldt „Grisen“. En saadan „Gris“ maatte der stundom flere til at rede ud, og saa var der rigtig „Grisegilde“!

Fiskerpigerne havde deres egne Værelser og holdt sig selv ved Kosten; deres Betaling var dengang 2 Kr. pr. Bakke, og „Esarbejdet“ foregik fra 1. April til St. Hans Dag. Mange af Fiskerpigerne rejste derefter til Sønderjylland eller Rømø, hvor de var i Tjeneste til Mikkelsdag, og saa begyndte Efteraarsfiskeriet, som varede til henimod Jul. For at de unge Piger og Karle kunde faa Plads for Sommeren, rejste de til Ribe Marked, hvor Gaardmændene fra Sønderjylland kom for at leje dem. De vilde gerne have de friske og dygtige Fiskerpiger, fordi de var vant til at arbejde og bruge deres Hænder, og der var af den Grund altid stor Rift om dem.

Foruden Fiskerpigerne var der ogsaa en Del Karle, som hjalp til ved Fiskeriet paa Havet, men naar disse unge Mennesker ikke var optaget af deres Arbejde, samledes de fra hele Øen, og da var der Liv og Løjer. I Fisketiden var der ca. 60 Mennesker paa Øen.

I 1898 rejste *Jes Ebsen* og *Jeppe Christian Sørensen* til Ribe for at tale med Amtmanden om at faa en Skole paa Langli. Indtil da var Børnene fra Øen sendt andre Steder hen for at passe deres Skolegang, f. Eks. til Hjerting, Ho og Oksby, hvor de maatte bo hele Tiden, medens Skoletiden stod paa, og dette var en ekstra Udgift for Øens Beboere; men Loven bød, at der kunde fordres en Skole, naar der fandtes 7 skolepligtige Børn, og saaledes blev det paa Langli, hvor Skolen begyndte i Efteraaret 1898.

Den første Lærerinde, som holdt Skole paa Langli, hed Frøken *Dagmar Kehlet* og var fra Ribe; hun var Lærerinde paa Øen i 3 Vintre, idet der ikke var nogen Skolegang om Sommeren. Skolens Lokale var indrettet i det gamle Aftægtshus hos Kirsten Jensen, men siden blev der bygget en ny Skole, som staar den Dag i Dag, medens den gamle Skole forlængst er revet ned.

I mange Aar var der ingen Postforbindelse til Øen, saa enhver maatte sørge for sin egen Post, den blev sejlet til Hjerting, hvorfra den maatte afhentes; men da der nu var 5 Familier paa Øen, indsendte man en Ansøgning om at faa Post til Øen, og Jeppe Christian blev Øens Post.

Til at begynde med blev Posten kun afhentet i Hjerting een Gang ugentlig, men siden blev det til 2 Gange om Ugen og til sidst til 4 Postdage om Ugen. Jeppe Christian fulgte med i Udviklingen og var Øens Post i 26 Aar. Han skulde dog ikke alene hente Posten, men ogsaa bringe den ud til Beboerne, og Sejl-

Hjerting set fra Langli. Postbaaden sejler til Hjerting.

turene over Vandet var ikke altid morsomme, da det ofte var Stormvejr, og om Vinteren var Transporten paa Grund af Isgang i Farvandet til Tider meget besværlig.

Der blev ogsaa bygget Diger omkring Agermarkerne og senere om de lavere liggende Engdrag, men i 1909 blev Digerne ødelagt under en voldsom Stormflod, som foraarsagede, at Vandet gik op i de fleste Huse, men hverken Dyr eller Mennesker omkom. Digerne blev sat i Stand paa Statens Regning, men i Efteraaret 1911 kom der en ny, ødelæggende Stormflod, som brød igennem Digerne for anden Gang.

Efter den Tid vilde Staten ikke bekoste mere paa Øen, og Landbruget gik derefter meget tilbage, fordi Agermarkerne var ødelagt af Saltvand, og selv de mindre Storme kunde oversvømme Agerjorden, saa det var ikke saa sært, at Beboerne havde tabt noget af deres gode Mod og tænkte paa at sælge Langli.

Det kom en Grosserer *Oscar Heide* fra København for Øre, at Øen var til Salg, og nu kom der en større Forhandling i Gang, da der var 5 Beboere at handle med samt de Hoboere, som havde deres Enge derovre, men Resultatet blev, at Grosserereren købte Øen for ca. 40.000 Kroner.

Jepp Chr. Sørensen.

Alle Langlis Beboere maatte saa flytte fra Øen med Undtagelse af *Niels Schmidt*, som blev derovre for at være Hyrde. Der blev nemlig hvert Foraar købt en Del Kreaturer og Heste, som blev sat over til Græsning om Sommeren. Grosserer Heide boede selv i Ole Sørensens Hus, som endnu staar derovre, og siden benyttedes det som Bopæl for Hyrderne. Skolen bliver benyttet af Jægerne, som har lejet Øens Jagt, og de tre andre Huse, hvor *Niels Schmidt*, *Andreas* og *Jes Ebsen* boede, er forlængst revet ned.

Da Verdenskrigen brød ud i 1914, blev Langli pludselig en rig Ø! *Jepp Christian*, som nu var flyttet til Hjerding, sejlede endnu Post til Øen, og en skønne Dag medførte han en sjælden

kostbar Ladning, idet Grosserer Heide var blevet bange for Kri- gen, og da han ønskede at bringe sine Penge i Sikkerhed, tog han 70.000 Kr. i Guldpenge med til Langli, hvor de mange Pen- ge blev indmuret og gemt i Husets Kælder, men da Faren var overstaaet, blev Pengene sejlet fra Øen.

Grosserer Heide havde mange Venner i København, som gerne besøgte ham paa den lille, idylliske Ø i Hjerting Bugt, hvor han var „Enehersker“. Blandt dem, som besøgte ham, var ogsaa den kendte og dygtige Maskininspektør *P. A. Halberg*, København.

Nu skulde der laves Løjer med Københavneren, og da der var fundet en død Hare paa Engen, blev den sat op med nogle Pinde, saa den lignede en levende Hare. Siden blev der gjort klar til at gaa paa Jagt, og da de kom i Nærheden af Ha- ren, blev det betroet Hr. Halberg at skyde paa den, men til stor Forundring for Hr. Halberg rørte „Morten“ sig ikke ud af Ste- det; saa fik den et Skud mere for en Sikkerheds Skyld, for dog ikke at gaa Glip af den lækre Haresteg! Da „Morten“ ikke rørte sig for det andet Skud, blev Hr. Halberg nysgerrig efter at se paa den mærkelige Hare, og stor blev Skuffelsen, da han op- dagede, at den havde været død i lang Tid, saa der blev ingen Haresteg den Gang, men Gavtyvene, som havde faaet Idéen med at faa Hr. Halberg til at skyde paa det døde Dyr, morede sig kosteligt — og det maa haabes, at Hr. Halberg tog Hævn over dem en anden god Gang!

Minder fra Langli.

„Blandt de mange dejlige Minder, som jeg erindrer fra mine Ophold paa Langli, hvor man altid fik en 1. Klasses Forplejning, takket være Herr Heides Husbestyrerinde, Frøken *Jensen*, der senere rejste til Amerika, hvor hun efter at have været Dame- frisørinde i nogle Aar blev gift med en ret velhavende Amerika- ner og nu er bosat i Los Angeles, California, U. S. A., er der navnlig et, som har brændt sig fast.

Om Foraaret blev der i flere Aar overført en Mængde Krea- turer, Stude og Kvier, som gik paa Fedning Sommeren igennem.

Naar man da i August Maaned tændte Lamperne i Huset og sang eller spillede, kom Dyrene vandrende og stillede sig i Rundkreds om Huset og gloede med deres tunge, døde Øjne paa de oplyste Vinduer, og de flyttede sig ikke, saa længe der var Lys eller Musik.

Jeg husker en ung Dame, som var paa Besøg derovre; hun prøvede, om hun ogsaa kunde samle en Tilhørerskare om sig. Hun stillede sig op paa et Højdedrag noget borte fra Huset og sang med sin klare og lyse Stemme forskellige Sange.

Lidt efter begyndte Dyrene at vandre hen til Højen og stillede sig ogsaa op i en Rundkreds her og gloede paa hende.

Vi havde megen Morskab herover og sagde til hende, at de eneste, der kom godvilligt og hørte paa hendes Vræl, var de umælende Dyr.

Jeg tænker ogsaa paa, naar vi gik paa Fiskeri og trak Vaad efter Rødspætter. I den ene Ende af Øen var der en Lavning, hvor Vandet gik ind, naar det var Højvande, og samtidig gik der en Del Fisk med. Naar Vandet da trak sig tilbage ved Lavvande, blev Vandet og Fiskene tilbage i Lavningen, og vi trak da Nettet, der kun var 4—5 Meter langt, igennem Vandet og fik de dejligste Rødspætter med. Og som de da smagte, naar de straks efter blev kogt — det gør man sig ikke Idé om, naar man ikke selv har været med.

Ja, mange dejlige Dage har jeg tilbragt der paa Øen, men mærkeligt er det at tænke paa, at af alle de Mennesker, som jeg saa og talte med, er der nu kun tilbage Frøken Jensen, der nu hedder Mrs. Winna Beckley, Postbud Jeppe Chr. Sørensen, Hjerting, og jeg selv, men saaledes er jo Livets Gang.

København, den 27. November 1939.

P. A. Halberg“.

Omkring 1917—18 døde Grosserer Heide i København af den spanske Syge, som dengang hærgede Landet, og Langli blev solgt til Jensen og Rasmussen fra Sjælland. Siden blev Øen solgt til Hestehandler Chr. Nielsen fra Sjælland og derefter til Gaardejer Hans Just, Bryndum.

I 1937 købte Snedkermester Nørkjær, Esbjerg, Øen for at drive Faareavl. Han fik Tilladelse til at drive Restauration, saa

Turister, som besøgte Øen, kunde blive beværtet, men i Sommeren 1938 blev Øen solgt til Grisehandler *Aarrelund* fra Aarre, og i Foraaret 1940 til Tømmerhandler *Nicolajsen*, København.

Øen er gaaet meget tilbage siden 1913. Det graadige Hav opsluger stadig Klitterne paa Vestsiden, og de store Klitter, som fandtes der i min Barndom, er nu helt forsvundet, og saaledes bliver Øens Areal mindre fra Aar til Aar. I 1875 var Langli paa mere end 200 Tdr. Land mod nu ca. 150 Tdr. Land.

Sagnet fortæller, at Øen Langli skulde have været besøgt af Hs. Maj. Kong Frederik den VII. For flere Aar tilbage var der en Vandpyt, som vi altid kaldte for Frederik den Syvendes Pyt. Kongen skulde nemlig have drukket af denne Vandpyt. Omgivelserne der var ogsaa opkaldt efter Kongen, idet det blev kaldt for „Frederiksen“.

Da Langli blev solgt i 1913, flyttede Jeppe Christian som før nævnt til Hjerting, hvor han bor i sit eget lille Hjem; men han blev ved at sejle Post til Langli, indtil han var 65 Aar. Han har et lille Hønseri ved Ejendommen, og i flere Aar fangede han Laks i Ruser ved Hjerting.

I 1920 begyndte han en Eksportforretning af Sandorm, der bliver forsendt over hele Danmark og helt ned til Tyskland. Ormene finder Anvendelse som Agn til Fiskeriet. Til Tider har Jeppe Christian haft 15—40 Mand i Arbejde med at grave Orm, og dette Arbejde er i de senere Aar blevet en hel Indtægtskilde for Hjertingboerne. Efter 8 Aars Forløb overtog en Svigersøn, *Chr. Johansen*, Ormeksperten.

Til Fars 80-aarige Fødselsdag den 7. Jan. 1935.

Mel.: Der blæste en Storm.

Den gamle Gubbe fra Langli,
som alle kender saa nøje,
han sejled Post til Hjerting tit,
sig ofte fik en vaad Troje.

Han havde Born, ja hele ti,
de to forlængst er bortgangne,
de otte, som lever, er ej i Hi,
nej, dertil har de for travle.

Den ældste er Søren, den gamle Dreng,
Bedstefars Navn han bære.
Han Græsset slog paa den grønne Eng.
Nu helst paa Island han vil være.

Nu kommer Mads, en vild Krabat,
der helst vil ride paa Taget.
Men til at lave Kaa'n han er en Knag.
Paa Pavillonen han hejser Flaget.

Ole sang om Californien,
den Gang han laa i sin Vugge.
Han tænkte paa Guldets, han maned frem,
men nu han fanger lidt Skrupper.

Saa har vi Kirstine, den lange Tos,
hvor mon hun er nu henne,
hun slider paa de Rygge løs
og bor paa Hvilehjemmet.

Og Claus, han var jo den gode Dreng —
han ligned Uffe hin Spage,
men han er nu bedre end mange Mænd,
han Harer, Gæs, Ænder jager.

Jens, han var jo den lille Pyt,
han var en Kæledægge,
han Raadyr skyder, det er ej nyt,
og Hyttefade udlægger.

Den lille Kræn er nu den tykke Dreng,
han Træskosnuderne udvendte.
Han lever nu paa Hjerting Vej.
Fra Frankrig han blev hjemsendte.

Saa har vi Søster, den lille Pip,
hun Moder er for os alle.
Naar til Hjerting vi tar et Trip.
Krestence er hun jo kaldet.

Nu Svigerdotre jo hele seks,
de alle er med paa Moden,
og godt er det, at ingen er Hæks,
nej dertil er de for gode.

Af Svigersønner der er kun to,
de synes at være saa fromme,
den ene Chauffør, den anden Kiropraktor,
mon de har Penge paa Lommen?

Af Bornebørn er der mange fler',
end vi kan nævne i Visen.
Mon aldrig det vil fryse mer',
saa vi kan skride paa Isen?

Her vi kommer, ja alle i Flok,
og ønsker, at alt maa vige,
at Tiden maa bringe dig idel godt,
paa Langli var dit Kongerige.

Og Høns og Ænder, ja Kyllinger smaa
og Hunden din tillige
de ønsker, at du i 20 Aar
endnu i Hjerting maa blive.

Og her vi slutte vil nu vor Sang,
de 80 Aar du nu har levet.
Og Tak for alle de mange Gang.
Herren bevar dig fremdeles.

Kirstine.

Foruden at have reddet to af sine egne Børn, Søren Peder og Ole, fra Druknedøden har Jeppe Christian ogsaa været med til at redde seks andre Menneskeliv, en af dem endda to Gange, hvad vi her skal fortælle om.

Da Jeppe Christian var en ung Mand og fiskede derhjemme fra Kysten ved Aargab, blev det meldt, at en hollandsk Kuf var strandet ud for Aargab. Jeppe Christian løb sammen med flere Mænd til Stranden og fandt, at Besætningen paa det strandede Skib var i overhængende Fare, fordi Havet var i et voldsomt Opørør. Den hollandske Kuf stod nær ved Land, men da Bjergningsfolkene ikke havde Raketter ved Haanden, saa de kunde skyde en Line ud til Havaristen, forsøgte de paa en anden Maade at faa Forbindelse med de skibbrudne. De tog en Sten, som de bandt et Stykke Reb til, og naar saa Brændingen løb tilbage i

Havet, maatte en Mand skynde sig saa langt ud, han kunde, for at kaste Stenen med Rebet ud til de nødstedte Søfolk. Det lykkedes ogsaa for dem derude at faa fat paa Kastelinen, og den første, der blev reddet, var Skibets Kok, men det var meget besværligt at faa ham halet i Land, da Rebet var bundet omkring Livet paa ham, saa han laa paa tværs i Søen. De andre Søfolk var saa fornuftige at binde Linen under Armene, hvorved de let blev halet gennem Vandet. De skibbrudne Søfolk, som alle blev reddet, var naturligvis ikke saa lidt forkomne, men de blev bragt ind i forskellige Hjem, hvor de snart kom til Hæfterne igen, og Bjergningen lykkedes saaledes helt igennem; men den, som slyngede Kastelinen ud til det hollandske Fartøj, maatte ogsaa have et Reb om Livet for det Tilfældes Skyld, at han skulde blive væltet omkuld af Brændingen og saaledes være ude af Stand til at klare sig selv i Land igen.

Efter at Jeppe Christian havde bosat sig paa Langli, havde han en Mand ved Navn *Lauge Nielsen* fra Hjerting med paa Fiskeriet, og det var ham, Jeppe Christian to Gange reddede fra at drukne.

Den første Redning foregik ude i Hjerting Dyb. De skulde have Baaden til Fortøjningen, og Lauge skulde da gribe Fortøjningen, naar de kom paa Siden af den, men i Stedet for at hale Fortøjningen indenbords faldt Lauge i Vandet, uden at han dog slap sit Tag i den lille Tønde, der benyttedes som Fortøjning. Tønden flød derfor ovenpaa Vandet, og Jeppe Christian saa sin Mands Hat rage op over Vandet, da han passerede langs Baaden, og han foretog da et rask Greb for om muligt at faa fat i Mandens Haar, men han beholdt kun Hatten i Haanden, fordi Lauge netop var blevet klippet! Da dette Forsøg mislykkedes, sprang Jeppe Christian i den lille Baad og fik Lauge halet indenbords.

Den anden Gang, Lauge faldt over Bord, skete Uheldet nede ved Fanø, hvortil de var sejlet med den store Baad samt to mindre Joller. I den ene af disse var der Lam, som skulde leveres paa Fanø, og den anden skulde Lauge laane for at sejle til Esbjerg for at besøge sine Forældre. Da Lauge var ved at sætte Sejlet op, faldt han baglæns ud i Vandet, men Jeppe Christian, der var gaaet ned i Lukafet paa sin store Baad for at tænde sin Pibe, blev straks kaldt op paa Dækket af en anden Mand, der

raabte, at Lauge var faldet over Bord. Jeppe Christian kom i en Fart ud i den lille Jolle og lod sig drive af Strømmen. Pludselig saa han en Arm rakt i Vejret. Jeppe Christian fik Tag i Armen, og nu blev Lauge halet indenbords igen. Han fik lidt tørt Tøj paa, og saa satte han Kursen mod Esbjerg.

En Vinterdag stod Jeppe Christian og var i Færd med at slagte et Svin. Han havde da opdaget, at der var nogen, der færdedes ude paa Langlisand, og da *Hans Nissen Slajkjær* fra Ho i det samme kom til, fortalte han, at det nok var *Marie Kunstner*, som vilde til Langli; hun var Moder til Ane Nissen og Søster til Nicolaj Ebsen.

Jeppe var klar over, at den klarede hun ikke, da der var en Del Is, som var kommet i Drift, og Vandet var steget ret kraftigt. Han forlod straks sit Arbejde, skyndte sig ned til Stranden, hvor der tilfældigvis var en Baad; han fik en Mand med, og de skyndte sig om imod Langlisand. Nicolaj Ebsen og endnu en Mand løb om imod hende, men de kunde ikke hjælpe hende, fordi de fik nok at gøre med at klare sig selv i det kolde Vand. Da Jeppe Christian naaede frem til Marie Kunstner, havde Isen skubbet hende omkuld, og hun var ganske udmattet, de fik hende halet ind i Baadens Forende, hvor hun laa og tilsidst blev helt bevidstløs. De skyndte sig derfor at komme ind til Øen med hende. Hun blev baaret op i Jeppe Christians Hjem, hvor hun kom i en varm Seng. Efterhaanden begyndte hun at komme til sig selv, men hun klagede sig frygtelig over Smerter i hele Legemet og udtalte Ønsket om, at bare hun aldrig var kommet til Live igen! Men i Løbet af en Dags Tid var Patienten rask.

Marie Kunstner var født i Lek Sogn, Tønder Amt; hun var gift med den gamle Hans Kunstner, som boede i Ho.

Den 27. Oktober 1909 døde Jeppe Christians gode og stræbsomme Hustru, Johanne. Foruden at være Moder til 10 Børn og passe Hjemmet, maatte hun ogsaa tage Del i Arbejdet ved Saltning og Rengøring af Fiskene, særlig om Foraaret. Der holdtes altid en Fiske- eller Saltkone, men naar de store Fangster af Torsk og Hvilling kom ind, maatte Johanne hjælpe til.

Fisken blev rensed, og det meste af Rygbenene blev taget bort, hvorefter Fiskene blev lagt i store Baljer Lag for Lag, og der blev stroet groft Salt imellem Lagene. Naar saa Fisken havde staaet 3—4 Dage i Salt, blev de taget op og lagt til Tørring paa

Staaltraad, som var stillet an paa Pæle, saaledes at der kunde komme Luft til Fiskene baade fra oven og fra nedent, og naar Fiskene saaledes var vejret og tørret, blev de kørt hjem til Huset og lagret i nogle Dage. Derefter blev de afvejet i Lispund (16 Pund). Et Lispund Hvilling kostede ca. Kr. 1,80 og Torsk Kr. 3,50, og de færdige Varer blev solgt til forskellige Opkøbere.

For bedre at kunne skildre Johannes Liv og Levned vil jeg fortælle nogle af de Minder, jeg har om min elskede Moder.

Moder var en dygtig Kvinde baade ude og inde, og der var nok at gøre overalt. Fløden skulde kærnes, og Smørret blev solgt til Hjerting. Mange Madkasser skulde pakkes mellem Aar og Dag, naar Baaden skulde paa Havet, og da de store Drengesede til, vankede der i Jagttiden ofte en vaad Pels, naar de havde skudt en And ude i Vandet; thi Anden skulde naturligvis hentes i Land, og under saadanne Forhold blev der ikke tænkt paa Tøjet, hvorfor Drengene ofte kom hjem vaade af Saltvand, og saaledes blev der meget ekstra Arbejde for Moder at gøre.

Om Vinteren skulde Tiden gaa med noget, naar vi alle var hjemme. Saa samlede Moder os omkring Bordet og fortalte os om det, hun havde læst i Bladene, for Børnene skulde underrettes om, hvad der foregik ude i den store Verden.

Hun lærte os Sange, der var digtet i Anledning af Krigen om Helgoland, i hvilken Krig hendes Fader selv havde deltaget.

„Det var ved Helgoland,
at sidst vi Fjenden saa;
vi satte Dampen op og brased paa.
Vi gjorde klar til Slag
og hejste højt vort Flag,
og derpaa gav vi ham det glatte Lag.“

Endvidere lærte hun os Sange fra Krigen 1864 og fortalte om en Soldat, der var saaret til Døden og fik Besøg af Kongen. Den døende Soldat var bedrøvet, fordi han skulde dø og skilles fra sine kære, men saa stod der i Sangen:

Kong Christian han greb i sin Lomme
og tog sin Mindebog frem
og sagde: „Nu kan du dø rolig,
jeg sørge skal for dem.“

Moder lærte os ogsaa aandelige Sange, for Eksempel „Jeg er fremmed, jeg er en Pilgrim“ og „Sorrig og Glæde de vandre til Hobe, Medgang og Modgang de vandre paa Rad“. Ja, den sidste Linie havde Moder god Erfaring i, men trods dette tabte hun ikke Modet. Hun fortalte ogsaa om Armenierne, som blev pint og plaget under Tyrkernes Herredømme, og saaledes maatte vi Børn have lidt at vide om alt. Hun elskede os Børn, og derfor var det hende en stor Sorg, hver Gang vi skulde drage bort fra Hjemmet, og især var hun bedrøvet, hvis Rejsen gik til Amerika, men hun bad for sine Børn, at Herren vilde bevare dem. Det var hendes Trøst i Sorgen, og naar saa de store Drengene kom hjem igen, var Moder glad.

Moder var almindelig bekendt for sin Godhed imod Mennesker, og efter hendes Død fik jeg at vide, at man kaldte hende den gode Kone paa Langli. Hun forstod at tage sig af fremmede Mennesker, der kom til Øen, som om de var gamle Bekendte. Saa snart man saa nogen komme kørende eller gaaende paa Langlisand, skulde Primus'en altid sættes i Gang, for at Kaffen kunde være færdig, naar den fremmede kom ind ad Døren.

Moder var ogsaa Øens Doktor. Naar der var Sygdom paa Færde, blev Moder altid tilkaldt, og hendes gode Raad bestod særlig i varme Omslag, naar der følte Smerter i Legemet; for Hovedpine var det Eddikeomslag paa Panden. Havde man Ørepine, blev en tør Brødskorpe gennemvarmet, og lidt Brændevin blev hældt paa den, saa blev Brødskorpen lagt paa Øret, og det kunde tage Smerterne væk. Inde i Skabet var der en Samling af mange forskellige Slags Medicin saasom Kronessens, Painspiller, Pimpernelledraaber, Skorpionolie og Hoffmannsdraaber samt mange flere Slags. Det var strengt nødvendigt at have Medicinskabet saaledes i Orden, da vi ikke altid kunde løbe til Læge, naar Uheld indtraf, eller naar en af os blev syg; saa havde Moder Medikamenterne ved Haanden, og i de fleste Tilfælde klarede hun Begreberne, ellers blev Lægen hentet fra Esbjerg. Lægerne Bruhn, Vald. Nielsen og Mortensen var Øens Læger.

Med den gode og kærlige Natur, som Moder havde, var det altid svært for hende at sige Farvel til os Børn, naar vi skulde ud i Verden, og derfor græd hun gerne, naar vi skulde rejse fra Hjemmet; men mange Dage før, naar hun gik og syslede med Tøjet, som vi skulde have med, gik hun stille og bedrøvet om-

Jeppe Chr. Sørensens Ejendom paa Langli.

kring. Da gjaldt det om at opmuntre hende, til Afskedstimen kom, og saa lod der gerne et kærligt: „Farvel, og vor Herre være med dig!“ Bedre Ønske kunde jo ikke gives os med paa Vejen, men naar saa Tjenestetiden var overstaaet, og vi kom hjem igen, da modte vi atter et Par vaade Øjne, men de straaledede alligevel af Glæde og Taknemmelighed over, at Barnet nu var kommet tilbage til Hjemmet i god Behold.

Moder havde to Ønsker, der særlig laa hende paa Hjerte. Det ene var Ønsket om at undgaa en langvarig Sygdom, naar hun engang skulde dø, og det andet var, at min Søster Krestence, som var den yngste, maatte blive konfirmeret, forinden dette skete. De to Ønsker fik Moder opfyldt. I mange Aar havde Moder ganske vist ikke været helt rask, og det var muligvis en Hjertelidelse, som gjorde sig gældende, men min Søster blev konfirmeret i 1908, og Aaret efter døde Moder ret pludselig.

Hun havde et Par Dage i Forvejen været i Esbjerg, og nu af- lagde hun et lille Besøg hos sin Søster Jensine, som var gift med Simon Sorensen. Medens hun ved 5-Tiden var paa Vejen hjem, blev hun syg, og hun gik da ud til min Fader i Stalden og sagde, at nu døde hun. Moder lagde sig derefter paa Sengen, og faa Minutter efter var hendes Sjæl frigjort fra det jordiske Legeme, og hun var gaet hjem til det himmelske Hjem, som hun saa ofte

Jeppe Chr. Sorensen.

Johanne Sorensen, født Madsen.

sang om. Det var en meget stor Sorg for os alle, men vi takker Gud for, at vi havde en saa god og kærlig Moder. Ofte hørte jeg om Aftenen Moder bede dette lille Vers:

Bed, o Jesus, bed for mig,
bed mig ind i Himmerig,
der at leve, der at bo
i en evig Fred og Ro!
Lad mig altid elske dig,
du, som beder godt for mig.
Gud, vær min Ven,
Gud, hør min Bøn.
Og det for Jesu Skyld, Amen!

Al hendes Færden og de mange Minder bevares i Kærlighed, og naar jeg engang imellem kommer til Langli, saa rinder alle de gode Minder om min Moder mig i Hu. Jeg kan endnu i Tankerne se hende ligge dernede i Haven og luge, eller jeg ser hende vandre omkring derhjemme. I saadanne Stunder bliver det Sted, hvor Barnefoden har traadt, et helligt Sted, som man gerne vil værne om.

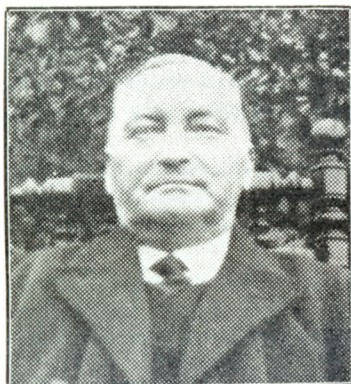
Efter sin Død blev hun ført til Ho Kirkegaard, hvor hun hviler i Nærheden af sine Forældre og Søskende. Paa Gravstenen har hendes Svigerdatter, Dagmar Sørensen, som nu ogsaa er hjemme i de evige Boliger, digtet et Vers, som passer saa godt paa Moder:

En Heltinde i det stille,
som aldrig kendes vilde
for sin Heltedaa.
Taalmod ej forlod den Kvinde,
Overbærenhed ej heller nogensinde.
Vemod præged hendes Graad,
naar Sorg og Modgangstide kom,
hun stadig støt og stille vandred om;
nu har hun Kronen for sin Daad.

Ved

Jeppe Chr. Sørensens 85-Aars Fødselsdag,

7. Januar 1940.

Mel.: Det var en Lørdag Aften

For Jeppe nu iaften igen vi holder Fest.

De fem og firs han runder, og derfor er han Gæst.

∴ Vi Børn og Brødre hylder dig og takker dig for alt. ∴

Ja, prøv en Gang at tælle de mange Dages Tal,

fra du laa skont i Vuggen og nu til denne Dag,

∴ da vil du undres højelig og knap det kan forstaa. ∴

Men hvad har disse Dage og Aar da givet dig

af Glæde og af Lykke, ja du er blevet rig.

∴ Vi prøve vil at rulle op Erindringen for dig. ∴

Du næppe nok vel husker den Dag, da du blev født

paa Holmslands Klit derhjemme og udi Nysogn døbt,

∴ men da du ud paa Fjorden sprang med Skøjter, Fløjt og Sang. ∴

Se, det var Barndomstiden, den gik med raske Fjed,
som Kok til England maatte du siden hen da med,
:: men Kogekunsten er ej let, det maa du sande ret. ::

Fra Søen nu du vandred til Teglen udi Kjelst,
her fandt du din Johanne, du tog ej hvem som helst.
:: Hun var en Kvinde brav og god, med Vilje og med Mod. ::

I gamle Oxby Kirke I gav hinanden Tro,
til Langli=Øen drog I for dør at sætte Bo.
:: Din Fader gav dig Høns og Faar og Baad og købte Gaard.

Og Baadens Navn var „Russeren“, den var af fornem Stand,
fra „Alexander Newsky“ den drevet var i Land.
:: Matroser tre fandt Døden her, en Braadsø tog dem dør. ::

Men „Russeren“ blev for lille, alt som nu Tiden gik,
for Jeppe han var dygtig, han fik paa Fisken Skik.
:: „Søblomsten“ derfor købte han, den gik paa dyben Vand. ::

Hvordan det nu kan være, at Fisken var for klog,
de Jepes Garn ej ænsed, de ud paa Havet drog.
:: De tænkte, at de narred ham, men de fik deraf Skam. ::

Thi Jeppe han er klog, du, han narres ej saa let.
„Søblomsten“ blot han solgte, det gik for ham saa let.
:: Den næste Baad „Johanne“ hed, han ud til Fisken gled. ::

Han fisked og han fared i Storm og striden Blæst,
naar hjem han kom fra Færden, da var der dejlig Fest.
:: For Mor og Børn de ængstedes, naar Vinden var Sydvest. ::

Den Fisker han maa lide langt mere ondt end godt,
men Jeppe han sig klared og det endda ret flot.
:: Vor Moder tro'de stundom, han var gaaet under Vand. ::

Men Tiden kom, hvor Fangsten ej ret betalte sig.
Han lagde op sin Skude, tog hjem til Langelig,
:: begyndte da sit næste Maal, i Ruser fanged Aal. ::

Det var jo ej blot Fisken, der intreserte ham,
derhjemme udi Gaarden gik baade Ko og Lam.
:: Hans første Hest det var en Stud, men Studen blev til Hest.

Ja, Heste to det fik han, de to blev siden tre,
Besætningen den vokste og Børneflokken med,
:: ja, Jeppe han var holden Mand med seksti Tønder Land. ::

Og Bornene blev store og skulde Visdom ha',
de mangled jo en Skole, hvor skal vi faa den fra.
:: Da Jeppe som en driftig Mand fik Skole sat i Stand. ::

Til Langli kom ej Posten med Breve og Avis,
de maatte selv det bringe fra Hjerting over Is,
:: men saa en Dag blev Jeppe Post i Storm og Slud og Frost. ::

Den Gerning der du rogted i seksogtyve Aar,
dig sikkert mange Minder endnu i Sindet staar.
:: Du taget har saa mangen Tørn for Kone og for Børn. ::

Men alting faar en Ende, I maatte bort derfra,
der Fare blev for, Havet skul' Langli-Øen ta'.
:: Du flyttede til Hjerting By, begyndte der paany. ::

Nu Fisk ej mer' du fanged, det sku' da vær' en Laks,
helt stolt du var, naar Rusen een havde af den Slags.
:: Den Penge gav til Pungen din, jo, den var mægtig fin. ::

En Orm'eksport du started, den ogsaa Skillinger gav,
du mange fik i Arbejd' med Ormene og grav'.
:: Dit Navn som Konge passer godt, hvem har et Navn saa flot! ::

Til sidst du lod Johansen Eksporten overta',
men ej du kunde tænke dig helt at spænde fra.
:: Du har endnu en Hønsflokk, af Faar du fik jo nok. ::

Du gerne vil fortælle om gamle Dages Værk,
om Fader Soren Peter, han var jo stor og stærk.
:: Blot naar man paa hans Træsko saa, man gik jo helt i Staa. ::

Du ogsaa kan fortælle om dem, du reddet har
fra Druknedodens Fare, du var saa snild og snar.
:: Du ni har reddet fra at dø i salten Vand og Sø. ::

Blandt dem, du her fik reddet, var dine Dreng smaa.
Den ene var jo Soren og Ole Nummer to.
:: Vi takker dig for Hjælp, du gav, ej Vandet blev vor Grav. ::

Vi slutte vil nu Visen og ønske for dig, Far,
at du maa Glæden eje udi det Hjem, du har.
:: Saa blid en Aften du maa faa og Himmelhjemmet naa. ::

M. R.

»Otte om Kongen«!

Sunget den 7. Januar 1940.

Mel.: A haar hør, dæ sku' vær Gill —

Jeppe Christian Sørensen vi her i Dag vil hylde,
naar af Aar han fem og firs til Fryd for os vil fylde!
Han fik Kongekronen over Langli's fagre Egne,
men som Far vi først og sidst ham her i Dag vil regne!

Søren Peder blev den ældste Søn, men Kronprins-Titlen
glemte han, da han til Island drog i Fisker-Kitlen!
Han en halv Snæs Gange ku' om Jorden have sejlet,
hvis han ikke Grimsby paa hver Rejse havde pejlet!

Mads blev Bjerger, hvad vi allesammen fik at skue,
da en persisk Samling vi besaa i Madses Stue!
Som en Bjørn han slider, naar et Skib er sat i Stranden,
og naar blot han faar en „Snus“ — ja, saa er Mads skam Manden!

Til Kirstine vil jeg sige ganske — kiropraktisk:
„Mænd og Røg i lange Baner hører sammen faktisk!“
Største Del af hendes Hjerte hist paa Langli ligger,
og med Fryd hun af og til mod Barndomslandet kikker!

Ole har engang sig meldt som „Rustens fødte Fjende“,
han skal pynte Baadene, naar hjemad de maa vende,
han skal ogsaa passe sine mange Hyttefade,
og den kære Ole hører altid til de glade!

Claus har næsten alting i sin Haand i Danmarks Rige,
Farten maa med Aarene bestandig for ham stige!
Is og Fiskeri og Islandsfiskeri han vaager
over, saa hans store Hjerte altid for det — koger!

Og Jens Peter dyrker Jagtens mange rige Glæder,
ham kan man med Bøssen møde alle vide Steder!
Han fik ogsaa Hyttefade, som han ud vil leje,
hvis de gode Fiskere for Prisen vil sig neje!

Christian Peder lærte under Krigen franske Gloser,
naar med Flid han stoppede en tyk Soldaterhose,
mellem „Vyl“ og Sædding maa sit Liv han stedse dele,
men derhjemme raader han vist ikke for det hele!

Og Krestence har faa't Orm — men de er ingen Plage,
tværtimod forkorter de en Del af hendes Dage,
glad hun styrer Hus og Hjem og ser til Faders Rude,
særlig da naar Mand og Søn paa deres Fart er ude!

Det var „Kongen“ og de otte, som om ham sig leje
for den høje Fødselsdag i lutter Fest at fejre!
Hjertelig til Lykke vil vi ønske hele Slægten,
som maaske forlod den kære Ø paa Grund af — Vægten!

A. N.

I det følgende vil jeg nu fortælle om Johanne og Jeppe Christian Sørensens Børn.

Søren Peder Sørensen er født paa Langli den 28. Marts 1876. Han var en lille Søulk allerede som Barn, og da han kun var 4 Aar, kunde han selv ro en lille Baad, som hans Fader havde lavet til ham. Da han var 7 Aar, sejlede han alene med Sejl paa Baaden til Hjerting efter Tjære, som skulde bruges til at tjære Havbaadene med. Alle saa med Forundring paa den lille Purk, der forstod at manøvrere Baaden som en gammel Kaptajn.

Da han var mellem 8 og 9 Aar gammel, var det nær gaaet galt. Han hjalp sin Fader ude ved den store Baad, som laa ved Fortøjningen i Dybet mellem Langli og Hjerting, og de havde to Baade af de saakaldte „Kaaaner“ med. Søren Peder skulde øse Vandet af dem, og da han var færdig med den ene, skulde han over i den anden, men pludselig svajede de to Baade fra hinanden, og Søren faldt i Vandet med et Raab om Hjælp. Faderen kom op fra Lukafet i en Fart og saa, at Søren var borte. Han løsnede straks en af Baadene og lod sig drive med Strommen, og pludselig fik han Øje paa Søren, der kom op efter den tredje Dykning, og det kan nok være, at han blev halet indensbords i en Fart. Det var en grim Vandgang for lille Søren, som havde forsøgt at lukke Munden for ikke at indtage for meget Saltvand, men han blev straks sendt hjem til Moder, der tog sig kærligt af ham.

Han gik i Skole i Ho, da der ikke var nogen Skole paa Langli dengang. Som 15aarig begyndte han at fiske med Faderen, der drev Line- og Krogfiskeri i Nordsøen, og da han var 18 Aar, drog han til Sønderjylland om Sommeren, medens han fiskede Foraar og Efteraar. I to Vintre, 1897 og 98, opholdt han sig paa Vallekilde Højskole, hvorfra han tog sin Fiskeskippereksamen.

I 1897 rejste Søren til Esbjerg og fiskede med sin Onkel, *Jens Madsen* fra Hjerting, i et Aarstid. Derefter blev han Skip-

per og Fører af Fiskekutteren „Augusta“, som han fiskede med i 2 Aar, hvorefter han købte en engelsk Smakke, „Graadyb“, som han havde i 9 Aar; dette Fartøj var paa 65 Tons, men i den svære Storm i 1909 blev „Graadyb“ fuldstændig ødelagt inde i Havnen.

I 1910 købte han et andet Fiskefartøj, som blev kaldt „Tove“. Det fiskede han med i Nordsøen, og han solgte det til Norge 1917. Han var den første danske Skipper, som afsatte en Last levende Rødspætter i Holland, i Ymuiden. Dette skete allerede i Aaret 1903.

Den 14. April 1912 landede han som den første Dansker i England med en Last Fisk bestaaende af 7000 Pund levende Fisk og 5000 Pund isede Fisk. Da Søren Peder og hans Folk kom i Land, hørte de om den frygtelige Ulykke, der var sket paa Atlanterhavet, hvor Dampskibet „Titanic“ var sunket efter et Sammenstød med et Isbjerg udfor New Foundland. Ved Ulykken druknede 1635 Mennesker.

Efter Afslutningen af Verdenskrigen 1914—18 var han den første Mand, der sejlede til London med Fisk til det engelske Marked; det var en meget vanskelig Sejlads, da hele Nordsøen var indkredset af Minefelter, men de kom dog frem i god Behold.

I 1919 købte Søren Peder og Broderen Claus Sørensen en ny Kutter, som ogsaa hed „Tove“, og i de følgende Aar fiskede han paa England. Efter at Søren var gaaet fra Borde, forliste dette Fartøj under Island med hele Besætningen.

1925 købte han sammen med sin Broder, Claus Sørensen, et Staalskib, som var købt i Holland, og som skulde bruges til Forsøg paa Fiskeri under Island med Snurrevaad. Dette Fartøj hed „Albatros“, og med det tog han ogsaa mange drøje Ture. I 1929, efter at han forlod Kutteren, forliste den ligesom „Tove“ under Islands klippefulde Kyster. Mandskabet reddedes.

I 1930 blev han Fører og Medejer af Kutteren „Greenland“, som blev købt i England. Dette Fartøj blev først brugt til Forsøgsfiskeri ved Bjørneøen, Murmannskysten og paa Hvidehavet. Det viste sig imidlertid, at Bunden paa disse Havomraader var for haard til Snurrevaadsfiskeri, hvorfor han med „Greenland“ gav sig til at fiske paa Island, og det har han gjort siden, men Fangsterne afsættes i Grimsby.

Med „Greenland“ har han ogsaa taget mange haarde Tørn. Engang sejlede han 800 Kasser Fisk fra Thyborøn og Hirtshals til England. Der blev meldt Storm, men da Skibet var lastet, gik de alligevel til Søs. Vejret udartede sig og blev ikke ved Storm, men tiltog til Orkan, og Sejladsen foregik mere under Vandet end over Vandet, og da „Greenland“ naaede England, troede man derovre, at det var en — Undervandsbaad, der ankom.

Vi vil nu lade S. P. Sørensen selv fortælle om nogle af sine mange Oplevelser og Erfaringer gennem de 50 Aar, han har haft Havet til Ven. Vi citerer efter „Vestkysten“:

„I November Maaned 1909 gik der en svær Storm over Vesterhavet. Der var 3 Kuttere paa Søen fra Esbjerg, hvoraf den ene ikke kom tilbage; men samtidig var der 27 Kuttere i Søen fra Finkerwerder ved Hamborg. 7 af disse forliste totalt, og flere af dem var lige paa Grænsen af Forlis. Kutternes Størrelse laa mellem 50 og 70 Tons, og en af de Kuttere, der var paa Grænsen af Forlis, var „Senator von Mille“, der var 65 Tons stor. Den blev slæbt ind til Esbjerg Havn af en Trawler, og jeg gik om Bord for at se, hvad der var sket. Begge dens Master var knækkede af ved Dækket, i Skylighet over Lukafet var alt Glasset knust, og selve Lukafet havde været halvt fyldt med Vand; men det, jeg lagde mest Mærke til og forundrede mig mest over, var den Tilstand, hvori den lille Luge paa Dækket, som Tyskerne bruger paa hver Side af Damtragten, befandt sig. I Lighed med de danske Kutteres Jerndæksel paa Dækket til at tage Isfisken op og ned af Lasten, fandtes her om Bord i den tyske Kutter den lille Luge, Lugekarmen og Rammen af Lugen samt Skallekejer var der godt nok, men hele Overbeklædningen, der bestod af Brædder, var altsammen borte, saa begge Luger stod fuldstændig aabne. Kutteren havde, blev der sagt, faaet en svær Sø over sig, som havde kastet den om paa Siden, saa Masterne og Sejlet havde ligget i Vandet, men da Kutteren var kommet paa ret Køl igen, havde den ingen Master, og alt opstaaende var slaet i Stykker, og Skibet var mere end halvfyldt med Vand. Tyskerne fortalte mig, at de ikke havde troet, at de skulde slippe fra det med Livet i Behold. I en senere Storm forliste der endnu 2 af deres store Kuttere, men efter den Tid holdt saa godt som hele Flaaden op med Vinterfiskeriet, for „vi vil ikke allesammen druknes“, sagde de.

„Greenland“.

Af det, jeg her saa, kom jeg til det Resultat, at hvis den danske Kutterflaade skulde komme ud for en saadan Storm, da vilde der ske en frygtelig Katastrofe, fordi Kutternes Skylighter, Nedgangskappe, Lastluger og eventuelt Maskinkappen ikke kan holde, naar en Sø med mange Tons Vægt falder ned paa Dækket.

Ekstra Sikringer paa nybygget Kutter.

Siden den Tid har jeg været Medejer og Fører af 4 Skibe, og jeg har ikke alene tænkt paa, at der skulde gøres noget, men har gjort det, da jeg fik den nye „Tove“ bygget i Bogense. Det første, jeg gjorde, da Fartøjet kom til Esbjerg, var at gaa det efter. Nedgangskappen forude, som staar paa en Karm, der er fastgjort til Dæksbjælkerne, var ikke sat solidt fast i Karmen. Stolperne af Kappen, som gaar ned og skal have Forbindelse med Karmen, var kun sat fast med smaa Skruer, men jeg fik sat lange og brede Svalejern paa Stolperne og Karmen, alle Brædderne over Kappen blev sømmet med længere Søm end i Forvejen, Skylightet over Lukafet og Maskinrummet blev lavet af 5 mm Dørkplade og temmelig smaa Aabninger til Glasset. $1\frac{1}{4}$ Tomme Træ blev lagt paa for at holde Vinduerne, som var 8 mm Glas, og det

hele blev godt boltet fast. Lastlugen stolede jeg heller ikke paa, da jeg havde set paa „Senator von Mille“, hvad der kunde ske. Jeg lod den betydelig forstærke, og det eneste, som der ikke blev gjort noget ved, var Styrehuset, men jeg var godt klar over, at det vilde gaa sig en Tur, hvis vi skulde blive udsat for noget særligt.

Juleorkan over Nordsøen.

Den 19. December blev det, som jeg havde ladet forbedre, udsat for den haardeste Belastning, som der overhovedet kan faas. Vi havde været paa Fiskeri paa Doggerbank og var saa smaat begyndt at gaa hjemefter for at holde Jul, men pludselig blev vi overfaldet af en Orkan fra N. V. Vi laa og drev med Mesanen til. Storsejlet var taget ned paa Grund af, at der var sprunget en Ring om Masten, og Motoren gik for Lediggang. Kl. 12 om Natten fik jeg Vagten sammen med een af mine Mænd.

Orkanen var da i fuld Gang. Det fløjtede og peb i Rigningen, som kunde det være et helt Orkester med Fiber og Fløjter. Jeg spurgte Bedstemanden: „Hvorledes gaar det?“ „Ja, vi driver godt“, sagde han, „men de store Søer kommer os stadig nærmere ind paa Livet“. Jeg sagde til min Kollega: „Naar jeg siger buk, saa skal du bøje dig ned, at du ikke skal faa Glasset af Vinduerne i Ansigtet, hvis Ruderne bliver slaaet ind.“

„Her skal holdes for Livet!“

Ved 12 Tiden saa jeg en mægtig Sø taarne sig op over Skibet. Jeg raabte: „Buk“, og selv smed jeg mig ned paa Dørken og slog Hænderne i hver sin Side af Jernstativet, som Rattet hænger i. Jeg mærkede et mægtigt Tryk og Brusen af Vand om Hovedet, og jeg sagde til mig selv: „Her skal holdes for Livet“. Jeg knæede Tænderne sammen og holdt paa Luften. Vandmasserne rykkede saa voldsomt i mig, at mine svære Fiskerbukser revnede i Sømmene, og Knapper og Seler blev revet i Stykker, men pludselig blev alt saa roligt. Jeg slog Øjnene op, og trods det, at jeg laa saa lang, som jeg kunde strække mig paa Maskinkappen, hvor Styrehuset skulde staa, havde jeg frit Udsyn over hele Ski-

*Islandskutteren „Greenland“s Orkester.
Axel Veje, Werner Diers, Richard Johannesen, S. P. Sørensen.*

bet og Søen. Styrehuset og Manden, som havde staaet ved min Side, var borte, og jeg selv var noget forstumlet af den Omgang, jeg havde faaet, men jeg havde dog ikke faaet Vand i mig.

Mand overbord.

Saa horte jeg et Raab i Læ, drejede Hovedet og saa et Hovede lige i Vandskorpen. Jeg kravlede saa hen til min Kollega, holdt fast med den ene Haand i Lønningen og slog den anden i Skulderen paa ham, og da de 2 Mænd derefter kom op af Lukafet, fik vi ham halet indenbords, men lige efter at jeg havde sluppet ham, blev min højre Arm helt kraftesløs. Det viste sig senere ved Røntgenfotoferingen, at Armen var rykket fra hinanden i Haandleddet som Følge af det krampagtige Greb om Ratstativet, og da Søen gik over os, gik baade Manden og Styrehuset overbord. Skibet laa paa et vist Tidspunkt med Bunden i Vejret. Jeg var med paa hele „Svingturen“ og var adskillige Favne nede under Vandet.

„Tove kom igen“.

Manden, der blev slaet ud med Styrehuset og Skibsjollen, hvoraf der kun var Ringbolten tilbage, flød straks oven paa Søen,

idet Olietøjet var fyldt med en Del Luft, og han fortalte senere, at han, da han laa der og flød, havde sagt til sig selv: „Vi er forlist, for „Tove“ er forsvunden“, men pludselig hæver den sig op af Vandet og driver hen til ham. Han begynder at glide ned under Bunden, men mærker noget Tovværk, som hænger udenbords, faar fat og haler sig op til Overfladen, hvor han bliver reddet.

Der er mange Mennesker, som ikke tror, at det kan passe, at en Kutter kan ligge med Bunden i Vejret og alligevel kan komme paa ret Køl igen, men jeg for mit Vedkommende er ganske overbevist om, at det kan lade sig gøre. Der var adskillige Ting her i dette Tilfælde, som beviste det. F. Eks. blev en af Folkenes lange Støvler fuldstændig væk i Lukafet, og de blev fundet i den øverste Køje under Dynen, hvor de pænt havde fundet sammen — akkurat som det var gjort af Menneskehænder.

Der sker det i det Øjeblik, da Skibet ligger med Bunden i Vejret, at Dynen lægger sig op imod Dækket, og Støvlerne, som ligger paa Dørken, flyver op i Køjen, og da Skibet retter sig op igen, falder Dynen tilbage og lægger sig over Støvlerne.

En anden Ting beviser ogsaa Svingturen. Der var Gardinstænger hen for Køjerne, og her laa 2 Kartoffler, som ellers skulde have deres Plads i Kistebænken.

En anden Kutter var ude i Nærheden af os og fik samme Omgang. En Tønde Olie stod surret til en Stolpe i Lasten. Den var faldet ud af Surringen, og Mærkerne af Ringene sad oppe i Dækket.

Kappen sad ikke solidt fast.

Efter den her omtalte Rundgang i Søen havde „Tove“ faaet noget Vand i Maskinrummet, dog ikke særlig meget, men begrundet paa, at hele Maskinkappen var klar til ogsaa at have gaaet sig en Tur. Den havde løst sig fra Dækket, saa at man kunde stikke Hænderne ned mellem Kappen og Dækket. Det viste sig senere, at Skibsbyggeren ikke havde sat Kappen saa solidt fast, som han burde. Havde den været solid, kunde „Tove“ godt være gaaet rundt nogle Gange mere, uden at der vilde være sket noget syndeligt. Den havde 20 Tons Cement støbt fast i Bunden og skulde nok være kommet paa ret Køl igen; men efter

denne Omgang blev der sat en solid Maskinkappe og Styrehus af Jern paa. Mine Folk og jeg skulde ikke en anden Gang, om den tilbød sig, blive smidt overbord med Træstumperne om Ørene.

Fiskekutteren „Albatros“.

Da vi købte „Albatros“ i Holland for at gaa paa Fiskeri ved Island, blev den gaet igennem paa samme Maade. Skibet var af Jern, Nedgangskappe og Kappen over Motorrummet var ogsaa af Jern, men Skylightet over Lukafet var som de fleste. Det blev fuldstændig lavet om med Spejlglas til Vinduer. Lastlugen var ogsaa som de fleste. Der blev sat svære Egelister midt i Karmen, 2½ Tomme tykke, sammenboltede Flager til at lægge ned paa den paasømmede Liste, Huller blev boret i Karmen over Fladerne til at sætte Bolte i, for at Lufttrykket fra Lasten ikke skulde løfte dem op. Styrehuset var af Træ, men der blev sat 5 mm Jernplader boltet i Motorkappen og i Højde med Vinduerne, og først nu var „Albatros“ efter min Mening sødygtig. Den var adskillige Gange ude for haard Belastning, men særlig een Gang var den slem.

Den farligste Sejlads, jeg har oplevet.

Vi var gaet ind i en af de smaa Bugter, som findes paa Nordisland ved Kap Nord. Vejret var noget uroligt om Aftenen, men ud paa Natten blev det Storm, og Vinden svingede om og stod omtrent ret ind i Bugten. Vi turde ikke gaa i Gang med Sejladsen, før det blev lyst, men hvilket Syn vi saa. Saa langt, vi kunde øjne udefter, var der ikke andet at se end den ene Braadsø, der faldt over den anden. Vi laa i en meget farlig Stilling, Ankeret stod i 10 Favne Vand, men ved Agterenden var der kun 4 Favne. Ankergrejerne kunde knække, hvad Øjeblik det skulde være, vi skulde kort sagt ud, hvad der saa siden vilde ske. Alt, hvad der kunde gaa gennem Lastlugen, blev stukket i Lasten, og da Ankeret blev hevet op, var Fligen paa Ankeret omtrent brækket over. Og saa begyndte vel nok den mest farlige Sejlads, jeg nogensinde har været med til. Alle Mand blev beordret ned i Maskinrummet, og Lemmen lukket til. Jeg stod alene i Styrehuset med Rattet i den ene Haand og Regulatoren til Motoren i den

anden Haand, og naar en mægtig Braadsø truede med at ødelægge os, blev Motoren sat ned paa de mindst mulige Omdrejninger, og naar Søen var klaret, saa mere Fart paa igen. Saadan stod jeg i 4 Timer for at komme en Strækning af 4 Mil fra Land. Da var det værste overstaet, men naar de store Braadsøer faldt ned over „Albatros“, da tror jeg ikke, hvis nogen havde kunnet se os, man vilde have set andet end Mastetoppen, hele Tiden stod jeg og lykønskede mig selv med, at jeg havde faaet forstærket Skylightet, Lastlugen og Styrehuset, men alligevel sagde jeg til mig selv: „Er du nu ogsaa sikker paa, at det ikke kunde være gjort endnu bedre“, men det holdt.

I de sidste 12 à 15 Aar er der slet ikke blevet saa faa Skibe ude, som aldrig kom hjem igen, og de kunde fortælle om Aarsagen til Ulykken, men som Regel har der ogsaa været andre Skibe ude, og en Del af dem har været paa den yderste Grænse af Forlis, og hvad fortalte saa disse Folk? Ja, jeg har hørt mange Gange udtalt: „En stor Sø gik hen over os og slog vort Skylight bort, vi blev omtrent fyldt med Vand, men vi klarede den da.“

Det Aar, da „Lykkens Prøve“, „Maja“, „Linea“ og „Ella“ blev derude, var der vist ca. 10 Kuttere mere i Søen. De fleste af dem var lige paa det yderste af Forlis. Skipperen paa en af dem fortalte mig, at en stor Sø havde slaaet hans Skylight for og agter bort, og Skibet laa omtrent fuldt af Vand i begge Ender. Til min store Forbavselse lod Skipperen nøjagtig den samme Slags Skylygter lave om igen, han har vel tænkt: „Dette her sker ikke een Gang til, eller „det gaar nok“, eller han har slet ikke tænkt over noget. Men i hvert Fald gik der vel 3 eller 4 Aar, saa var han igen ude for en Storm, og da blev han derude. Han kunde ikke faa Lov til endnu en Gang at sætte de samme Skylygter paa, forsaavidt det har været dem, der har haft Skylden for hans Ulykke.

For nogle Aar siden gik een af vore største Kuttere væk i September Maaned. Der blev ymtet stærkt om, at det godt kunde være Lastlugen, som var Skyld i Ulykken. Kanten paa Karmen, som skal holde Lugen, var slidt bort, saa man kunde blot sparke til Lugen, saa røg den hen ad Dækket. En anden Kutter, som forliste, blev der talt en Del om, fordi det godt kunde have været Motorkappens Skyld, da den var næsten helt opbrændt af Motorens Glødehoved og Udstødningsrør.

Det gaar aldrig godt.

For nogen Tid siden laa vi ved Nordisland. Kl. 10 Aften hørte vi i Radioen, at en svær Storm gik hen over Vesterhavet. Der var ca. 60 Kuttere i Søen, og jeg sagde til mine Mænd: „Det gaar aldrig godt.“ Jeg tænkte paa de 120 Skylighter, 60 Nedgangs-kapper, 60 Lastluger og Styrehuse, og efterhaanden indløb Meddelelserne om, at Mandefaldet havde været stort, og mange af dem, der kom i Havn, kan fortælle om, hvor nær de var ved at sætte Livet til, og hvad Grunden var, behøver jeg slet ikke at spørge om, for det véd jeg.

Men naar Naturforholdene er saa haarde ved os Fiskere, saa skal vi ogsaa være parate til at tage imod dem. Vi skal ikke ligge og sejle med løse Skylighter, med tyndt Glas, tynde Brædder med pæne Fyldinger, men derimod skal alt opstaaende paa en Fiskekutters Dæk være endnu solidere og stærkere end selve Skroget og Dækket, fordi en Sø, naar den farer hen over Skibet, slider og river meget haardere i de opstaaende Ting end paa selve Dækket. — Skroget skal som Regel nok holde i aaben Sø, naar det ellers ikke er for gammelt og daarligt bygget, hvilket desværre er Tilfældet med mange af vore Kuttere, og der bør gøres noget for at forbedre vore Nordsøkuttere, da Fiskeriet efterhaanden har udviklet sig til at foregaa længere til Søs, og derfor maa Kutteren tage imod de stærke Storme. — Det er derfor af største Betydning, at alt det, som er stablet paa Dækket, er af allerbedste Materiale. Jeg overdriver sikkert ikke, naar jeg siger, at en stor Part af Forlisene kommer ind under de Forhold, der her er nævnt, og hvad Rolle spiller det at ofre 3 eller 500 Kr. mere paa de opstaaende Dele paa Dækket, naar en Kutter koster 40.000 Kr.

Efter den sidste Katastrofe kommer der en mægtig Regning paa Folkeforsikring og Skibsforlis, som Fiskerne selv skal betale, men det allersørgeligste ved det hele er alle de Forældre, som ikke skal se deres Sønner, Hustruer deres Mænd og Børn deres Fader.“

Soren Peder blev gift med Lærerinde *Dagmar Kehlet* i 1899. Hun var den første Lærerinde paa Langli, som før fortalt. De bosatte sig i Esbjerg, hvor de havde Ophold i mange Aar; i Æg-

teskabet var der 6 Børn: Bodil Marie, Ingeborg, Johanne, Dagmar, Hans og Johannes.

I 1921 døde Dagmar; hun var en dygtig Lærerinde og ikke mindre dygtig som Husmoder og Børneopdrager. Selv om hun var lille af Vækst, var hun en Personlighed, man maatte se op til, og hendes Hjælpsomhed og ædle Karakter vil aldrig blive glemt, men bevares i kærligt Minde.

I 1929 blev Søren Peder igen gift, med *Julia Christensen* fra Esbjerg. De 9 Maaneder af Aaret lever de i Grimsby, nemlig fra Februar Maaned til November, medens Søren Peder fisker under Island, men de øvrige 3 Maaneder af Aaret holder de Ferie i deres Bungalow „Hvally“ i Sædding.

Men naar Foraarets første Budbringere — den lille Vintergæk — bryder Jordskorpen, drages den gamle Søulk igen mod Havet og de dybe Vande i Storm som i Stille. Der er 7 Mand ombord paa „Greenland“; enhver har sin Gerning, men de skiftes dog til at holde Vagt. Tiden kan dog ofte blive lang paa de lange Sejlture til og fra Fiskepladserne, men saa holder de Koncerter ombord, og det er sket, at der fra „Greenland“ er udsendt Underholdningsmusik gennem Radioen til Glæde og Adspredelse for Besætningen selv, men ogsaa for deres Kammerater i de kolde Regioner. Engang imellem lægger de til ved Færøerne, og saa samles Befolkningen fra Øen til Koncert af „Greenland“s Orkester til Glæde og Moro for Færingerne.

Bodil Marie Sørensen blev født paa Langli den 26. Januar 1878. Efter ca. ½ Aars Forløb døde hun og blev begravet paa Ho Kirkegaard.

En anden Datter, der ligeledes blev kaldt *Bodil Marie Sørensen*, fødtes paa Langli den 26. Juli 1879.

Bodil Marie Sørensen.

Da hun var skolepligtig, kom hun over til sin Morbroder, Jens Madsen i Hjerting, hvor hun skulde bo i den Tid, hun gik i Skole, og hun tilbragte 6 Vintre i dette Hjem.

Om Sommeren var hun hjemme, indtil hun blev 16 Aar, da rejste hun i 2 Somre til Rømø, hvor hun tjente. I Efteraaret 1896 blev hun syg af Difteritis, og siden var hun ikke rask.

Da Foraaret kom, blev hun alvorlig syg paa Palmesøndag. Læge Vald. Nielsen blev tilkaldt, men hun vedblev at ligge med høj Feber, hvorfor Lægen tilsidst ordinerede hende indlagt paa Sygehuset i Esbjerg. Hun blev sejlet dertil, men 8 Dage efter døde hun og blev begravet paa Guldager Kirkegaard den 3. Maj 1897.

Det var en stor Sorg for os alle og ikke mindst for Moder, der aldrig glemte det. Søster Marie var ogsaa en sjælden god og livs-glad Pige, som var afholdt af alle, men det sidste halve Aar, hun levede, var hun meget alvorlig, og det, der før havde glædet hende, havde nu helt tabt sin Glans for hende. Det var, som om hun beredtes til den sidste store Rejse hinsides, men hendes Minde er kærligt bevaret.

Mads Sørensen er født paa Langli den 9. Oktober 1881. Han var som lille Dreng en levende Krabat og en Vovehals. Da han var 1¼ Aar, fandt hans Fader ham en Morgenstund siddende oppe paa Husets Tag. Tækkemanden havde en lang Stige, som han gik op paa, da han var i Færd med at tække Huset, og Mads syntes ogsaa, at han skulde prøve paa at gaa til Tops, hvorfor han kravlede op paa Stigen. Fader bevarede dog Fatningen og talte venligt til den lille, idet han bad ham blive siddende deroppe, indtil han kom derop for at hente ham ned til Jorden igen!

Da der ingen Skole var paa Langli, kom han til Sjelborg og boede hos den saakaldte „Lille Søren“. Der gik han saa i Skole, men samtidig skulde han gøre lidt Gavn, og Lønnen var 2 Skæpper Kartoffler og et Par Træsko. Siden kom han til Ho for at passe sin Skolegang, og her boede han hos forskellige Familier.

Da Mads var konfirmeret, kom han til Fiskeriet, og han fiskede med sin Fader fra Langli i nogle Aar, men siden kom han til Esbjerg for at deltage i Fiskeriet derfra.

Som 24-aarig rejste han til Amerika i Følge med *Thomas Jensens Søn*, Thomas Peter fra gamle Oksby Kirke. Thomas Peter havde været hjemme paa Besøg, medens han boede i Sejerswille, New York. I to Maaneder hjalp Mads til med at sejle Mursten til New York, men derefter rejste han vestpaa og kom til Astoria ved Stillehavskysten, hvor han fiskede Laks i et Par Aar, men saa blev han syg og maatte rejse hjem til Danmark igen.

I 1907 fik han en lille Kutter bygget, som blev kaldt „Astoria“. Den fiskede han med til 1916, og samme Aar fik han en

større Baad, som ogsaa fik Navnet „Astoria“. I 1918 begyndte han sammen med sin Broder, Claus, at bjerge Skibe, der strandede paa Jyllands Vestkyst, og de to Brødre bjergede ved smaa Hjælpe midler mange strandede Skibe, deriblandt to tyske Fisketrawlere.

I 1924 overtog Switzer & Co. Motorbjergnings skibet „Bjørn“, som af Brødrene Sørensen var bygget i 1923. Siden da har de arbejdet for Switzer.

I 1936 kom der en Opfordring fra den persiske Regering til Direktør, Dr. Blegvad ved Dansk Biologisk Station om at komme ned og undersøge den persiske Havbugt for at undersøge Havbunden og Fiskebestanden. En Esbjerg-Kutter, „Drot“, blev købt af Ejeren, Claus Sørensen; den blev sejlet til Bremen, derfra blev den indskibet paa en Damper og skulde saaledes afhændes i Bandarsjapure. Kutteren vejede ca. 70 Tons. — Nu kunde den være dernede i Løbet af en Maaned. Skulde den selv sejle, vilde det tage 3 Maaneder.

I 2 Vintre fiskede de med „Rashgu“, som „Drot“ nu blev kaldt.

Da Mads endnu havde Lyst til nye Oplevelser, søgte han Pladsen som Fører paa „Rashgu“ det andet Aar; han blev antaget og startede fra Danmark den 22. Novbr. 1937 og kom hjem den 18. Maj 1938.

Vi vil nu lade ham selv fortælle om sine Oplevelser igennem sin Dagbog, som han førte i det halve Aar:

22. Novbr. 1937. Ankomsten til Berlin, 4 Timers Ophold. Humøret godt. Kun smaa Oplevelser. Vi var paa St. Pauli i Hamborg; 2 Timer er for lidt Tid, naar man skal frem og tilbage. Det var den første Nat uden Søvn; naar vi kommer til Rusland, faar vi en Køje, saa skal vi se at indhente det forsømte.

23. Novbr. Kl. 1½. Ved den polske Grænse Zbazyń. — Vi har haft Rimtaage fra Kolding og hertil. Kl. 8 ankomsten til Warschawa, her blev vi godt taget ved Næsen med vort Tøj. Herfra og til den russiske Grænse maatte vi betale 38 Kr. og derfra og til Baku 67 Kr. Man faar Indtryk af, at Polen er et meget fattigt Land, der findes ikke et Hus større end Dr. Larsens Sommerhus i Sædding. De er sat op paa Pæle. Lægterne er surret fast til Spærene — og derpaa lagt Halm. Siderne er klinet op af Ler og Kogødning; der er kun et lille Vindue og Dør. Naar Vinteren

nærmer sig, syr de store Bundter Halm paa Siderne af Huset for at tætte og lune.

24. Novbr. Shepetorska, den russiske Grænse. Tøjet blev undersøgt. Klokken blev sat frem 2 Timer. — Nu er vi i det mørke Rusland. Store Strækninger af Jord — opdyrket, men ingen Bygninger. Vi passerer en Gang imellem en Landsby. Vejene er det bare Mudder, og Husene kan ikke beskrives; men nogle af dem er bygget af Træ indvendig, og saa murer de Mur udvendig, naar det skal være rigtig fint. Vi er ca. 30 Emigranter, som skal til Persien. Vi har Kammer sammen med 4 Vævere. Vi er stænget inde i Vognen, der er kun et lille Vindue i hver Kupé. Vi er 4 Personer i hver. Kupéen er 2 m paa hver Led, og hverken Dør eller Vindue kan aabnes, saa vor Plads er begrænset. Vi har kørt i Sne i 12 Timer, men nu er Jorden bar igen; trods dette gaar Folk klædt, som det var Vinter — med Pels og Øreklapper. Kvinder saavel som Mænd gaar med Støvler paa, der naar til Knæene. 3 Gange om Dagen faar vi Mad — 1 Tallerken med Kaalrabi og Hvidkaal, Sigtebrød med Smør og Kaviar.

I Dag fik vi $\frac{1}{4}$ Kreatur med fra en Station. — Det var næsten sort af Skidt, det har nok været paa mange Menneskerygge, inden vi har faaet det, men naar det er lavet i Bøf og Steg, smager det helt godt.

25. Novbr. Nu begynder de at bygge mere med Sten end Træ. Vi holder i Øjeblikket ved en Station, som hedder Nozoba, — saa har vi spist til Middag, der bestod af Sigtebrød, Smør, Kaviar og Steg, som skulde være Svinesteg. Vi fik dertil syltede Kirsebær. — Saa maatte vi ind i vort Hummer igen.

Vi har fint Vejr, diset og fugtigt. De fleste Trækdyr er Stude med et Stykke Træ for Panden. — Vi skal være meget forsigtige, naar vi skriver, at Døren er lukket ind til vor Kupé, da vi intet maa notere om Rusland. Nu holder vi ved en stor Station, formodentlig en Kridtmine, her er en Mængde smaa Huse, der alle ligner hverandre. Gaderne bestaar af Mudder og Vand.

Vi passerer en Kirkegaard; der var kun nogle faa Cementblokke, der vist skulde være Gravsten. De laa paa de grønne Agre. Naar de skal bruge Jorden, flytter de Stenene et andet Sted hen. Vi passerede en stor Cementfabrik — Raastofferne gik over en Dal i store Spande, der hang højt oppe i Luften.

26. Novbr. Fint Vejr, vi har ikke haft Vindstyrke mere end

1—2. Vi holder ved en By, „Tedpvbik“. Her er et mægtigt Højland med store, runde Bjerge. Skyerne driver rundt omkring Toppen af dem. Saa i Løbet af 2 Timer kører vi ind i en Slette-Landsdel. Byerne ser pænere ud, men paa Landet ser der farligt ud. — Smaa bitte Huse lavet af gamle Sveller.

Her arbejder Kvinderne lige saa vel som Mændene ved Banen med Hakke og Spade.

Efterhaanden som vi kommer længere østpaa, ser alting bedre ud.

Nu begynder de at aabne Kupédørene, naar vi holder ved Stationerne. Jeg var ude at se paa Lokomotivet, det havde Nr. O. J. 20—4—09, en stor Karl var det.

Saa snoede vi os ind igennem en Bjergkæde, der bestaar af Sandsten, en mærkelig Seværdighed. — I Dag er Solen saa varm som en Foraarsdag hjemme. Vi skulde faa det kaspiske Hav at se før Aften; men det naar vi nok ikke. Her paa Stationen staar en Mængde Kvinder paa Rad med stegte Høns, Æg, Brød osv., som de gerne vil sælge, men deres Smaabørn gaar og gramser paa det hele med Fingrene — det skærper ikke Lysten til at købe, saa kører vi igen. Nu holder vi ved en By af Navn „Reslon“. Her passerer vi en Bjergkæde med Sne paa Toppen — det mest forunderlige, man kan se. Der er høje Taarne, der ligner store og smaa Slotte, man kan ikke beskrive det, saa imponerende ser det ud. — Det er smukt at køre, saa man ser de store Bjerge paa den ene Side og store, dybe Dalsænkninger paa den anden.

Nu holder vi ved en stor Fabriksby, der er 10 Kilometer lang. Der var Mursten, Tagsten, Tjære, store Tanke m. m. Her saa jeg en Gris staa tøjret, men da vi kom, fik Grisen Fart paa, Tøjret brast, og den forsvandt i en slem Hast.

Kl. 6 skulde vi være ved det kaspiske Hav, men det er mørkt ved den Tid. Kl. 4 er vi i Baku. — En ny Oplevelse. Toget stoppede pludselig, vi sprang ud og skulde jo se, hvad der var i Vejen, — saa laa der et stakkels Kreatur med Laaret kørt af. En Kosak kom til med sin lange Kniv og gav den Naadestødet, — der laa én mere, som var kørt i 2 Stykker.

27. Novbr. Ankommen til Baku Kl. 4,40 Morgen. Bor paa et fint Hotel, har faaet Bad og er blevet barberet. Baku har 1 Mil-

lion Indbyggere, en stor Naturhavn med en Bugt ind i Landet, der er 2 km Indsejling. Vejret er fint..

Der ligger 2 Fiske- og flere Petroleumsdampere paa Reden. Her lugter det af Petroleum allevegne. Der findes ca. 100 Boretaarne, da der udvindes en Masse Petroleum af Jorden, selv ude i en Sø staar der Taarne, paa Vandet flyder Petroleum, som vel nok siver ud ved Boringerne. Baku er en ualmindelig fin By, Husene er bygget op ad Skraaningen ligesom Blankenese i Tyskland. De saver Træ her, som vi gjorde det i min Barndom, nemlig med en lang Sav. Træet ligger paa et Stillads, og en Mand staar oppe og én nede. Spørg Fader, det kender han nok fra Langli. I Dag maatte Klokken en Time mere frem i Tiden. Afgang fra Baku Kl. 17 med ca. 30 Tyskere, som skulde paa Væverierne i Persien. Vi fik ogsaa 20 russiske Familier med Koner, Børn, Sengeklæder, Potter og Pander med.

Vi er paa en Damper, som hedder „Kapamapkf“ og er saa stor som „Primula“. I Toget var det en Svinesti, men her er det ikke bedre. Vi skal have noget at spise i Aften, det er ikke godt at vide, hvad det bliver. — Vi har Vindstyrke 5, men vi sejler under Land; det kaspiske Hav er vel paa Størrelse med Nordsoen. Her udmunder ogsaa Volga, Europas største Flod (3690 km). Humøret godt, til Køjs Kl. 20. Paa Dækket Kl. 4, mørk og taaget. Loggen viste 125 Kvartmil efter 12 Timers Sejlads, en hel god Fart; vi har lidt Maane endnu, den staar ret over os, et Bevis paa, at vi kommer mere imod Syd. Nu har vi faaet vort Pas undersøgt 12 Gange, 4 Gange frataget os, men vi fik det jo udleveret igen; selv det mindste Blad bliver undersøgt i Rusland. Jeg spiste sammen med en Russer, han havde en Næse saa lang og stor, som jeg aldrig har set Mage til; naar han havde Skeen i Munden, kunde Næsen omtrent naa helt til den anden Ende af den.

Søndag den 28. Novbr. Damperen er bygget 1898 og er en gammel Kasse sammenlignet med Nutids-Skibe. Der er højt Klippeland i Sigte om B. B., Land om S. B., er et mægtigt Højland, Skyerne driver rundt om Toppen af Klipperne.

Der er ingen Vand til at vaske sig i, derfor maa en Haandfuld Vand af Vandkarafien gøre det. W. C. med Top. — Nu ser vi ved den vidunderlige Solopgang, at det ikke er Skyer, der drejer rundt om Toppen af Klipperne, men det er Sne, som

ligger der. Nu vaagner Russerne nede paa Fordækket, dør har de sovet den ganske Nat, vaadt og klamt har det været; de begyndte straks at tygge paa et tørt Stykke Rugbrød. Jeg sidder paa Promenadedækket og skriver — og nyder Udsigten ud over Havet og de høje, røde Klipper. Saa fik vi Frokost, der bestod af Brød, Pølse, Ost og et Ølglas The; Fluerne sejler ogsaa med, de er saa sultne, saa de er ved at æde det hele.

Vi er nu 175 Kvartmil fra Baku — og er naaet til Pahlevi i Nord-Persien, det har taget 17 Timer.

Her udenfor Havnen sidder en Flok Pelikaner og Talekrager, ja, i Massevis. I Rusland saa jeg kun Skader og Krager. Havnen er ny, og Kejserens Lystyacht ligger her. — Saa skal vi af Sted til Teheran. Efter lang Forhandling blev vi enige om 175 Tumaner (490 Kr.) med Bilføreren. Den første store By, vi kom til, hed „Rist“, det, jeg saa der, kan jeg ikke give nogen Idé om paa Papiret. Efter 4 Timers Kørsel naaede vi de store Bjerge med Sneen paa, vi kørte ogsaa forbi store Strækninger, der laa under Vand, men om Sommeren var der frodige Rismarker, for hver 100 Kilometer var der en lille Kro. — Der kunde faas Kaffe og The. Vi kørte paa en Vej, der var sprængt ud af Klipperne, det gik stadig rundt om Hjørnerne, det var, som vi hele Tiden kørte i Karrusel, og mange Gange var vi kun 1 m fra Afgrunden, men Chaufførerne er dygtige til at køre; efter 6 Timer var vi over Bjergkæden, nu gik Terrænet over til Sandsten. Kl. 2 om Natten naaede vi Teheran.

30. Novbr. Vi bor i den skandinaviske Klub i den nye Del af Byen, der er paa 300.000 Indb. Byen ligger 1400 m over Havet. For 6 Aar siden havde de ingen Gader, medens Gaderne nu er asfalterede og 3 Gange saa brede som nogen Steder hjemme.

Folk gaar klædt som Europæere, og Butikkerne ligner dem hjemme. Vi har været i Bazarerne, de ligger under Jorden, der er Butik Side om Side, det hele er murede Hvelvinger. — Paa Klubben kunde vi ikke spise den Dag, da der skulde være en Højtidelighed for Ministeriet, saa købte vi 2 Daaser Sardinier, 5 Rundstykker og Æbler for Resten, — det var vor Middag og Aftensmad.

1. Decbr. Klimaet er fint, Solskin hver Dag, Byen ligger nær Bjergene, der er belagt med Sne; naar saa Solen skinner paa dem, ser man det Syn, man aldrig glemmer. Der er ca. 20⁰ Varme.

Vi var ude at køre i en lille Vogn med Kaleche over, der var Plads til 2 Mand bagi. Vi besøger stadig Bazarerne; vi saa smukke Haandarbejder.

2. Decbr. I Dag er det Regnvejr, hvilket sjældent sker; men i Januar kan der være op til 16° Kulde om Natten — men fint Solskin om Dagen. I Dag er det Fredag, medens I har Søndag hjemme. Vi drysser rundt og venter paa at komme ned til Kysten.

3. Decbr. Paa Vej til Banegaarden med en Trochi — da vi havde kørt et Stykke, gjorde han Tegn til, at vi var der, men var klar over, at det var ikke helt rigtig. Vi stod af, jeg havde heldigvis et Kort i Lommen. Vi fik fat i en anden Trochi, viste ham Kortet, og nu gik det til Banegaarden, den var paa Størrelse med Aarhus Banegaard — det er de danske Ingeniørers Værk; saa kørte vi til Bazaren igen. Det kostede ca. 8 Kr. for Kost og Logi. Vi smagte paa Frugten fra en Have, det var en Mellemting mellem Æbler og Tomat, de smagte ikke godt.

8. Decbr. Vi var paa Politistationen for at hente vort persiske Pas, det tog 2 Timer — langsom Ekspedition.

Det er dejligt stille Vejr. De smaa Æsler gaar paa Gaden med Kurve fulde af Æbler, Appelsiner. — Der er en Lampe placeret midt i det hele — den blæser ikke ud.

9. Decbr. Lang Spadseretur paa 2½ Time. I Morgen Kl. 7 rejser vi. Har pakket og alt i Orden, og glade er vi ved at skulle af Sted efter 14 Dages Ophold i Byen.

10. Decbr. Vi rejste fra Teheran Kl. 8. Det gik ud og ind imellem Klipperne. Efter 2 Timers Kørsel stoppede vi ved en stor Saltø, hvor Kanten ser ud som Is. — Passet maa frem i hver By. Det hele er en Ørken med Klipper og Sand, undtagen ved Vandløbene, der er det frodigt.

Vi er nu i en By, „Kum“. Vi var inde i Verdens største Bedehus. Her ligger 12 Konger begravet. Vi saa de gamle Grave, der er 1200 Aar gamle. Der var Bøger fra samme Tid, de var skrevet paa Gazelleskind. Vi sidder paa en Altan og spiser. Vi ser 40 Taarne herfra, nogle ser ud, som om de var belagt med det pure Guld. Her kommer store Karavaner af Kameler og Æsler. En Kamel kan bære op til 800 Pund, men faar de 5 Pund for meget paa, rejser de sig ikke, de ligger nemlig ned, naar der bliver læs-

set paa dem. Vi kom igennem en By med 55.000 Indb. Inde i Byen spadserede et Vildsvin nok saa fint.

11. Decbr. I Dag kører vi op imellem de stejle Klipper 2600 m over Havet, men de højeste Bjerger er 7000 m (1 Mil), det tager 2 Dage for at bestige dem. Vi har kørt langs en Flod hele Dagen, Klipperne var stejle, saa de var ved at rage sammen i Toppen. Bjerget rakte langt ud over Bilen. Nu naaede vi til Saliaabad, derfra gaar Banen til Bandar Shapure. Vi sidder i Haven under et Træ og spiser vor Aftensmad. Af Træets Kærne laver de amerikansk Olie.

12. Decbr. Dejligt Solskinsvejr. Vi sidder og faar vor Shai (The) og venter paa Nan (Mad). Her er 25° Varme. Vi er nu igennem Bjergkæden — har været ude at se, hvorledes de pløjer med smaa Æsler. Som Seletøj faar Æslerne et Stykke Træ, hvor der er et trekantet Stykke Jern paa Spidsen, og et Stykke Træ tværs over Nakken, dernæst har Folkene en Kæp, som de slaar og prikker de smaa Dyr ind i Lyskenen med, saa der hverken er Haar eller Skind, kun et Saar, hvor Blodet løber ud af. Godt, at man ikke er Æsel dernede. Her ligger et Bjerg, som er 18.200 Fod højt, det hedder „Damavand“. Nassar er vor Fører, indsat af Staten. Han kom lige ind ad Døren og sagde, at jeg skulde skrive hans Navn i min Bog. — Persien har 15 Mill. Indb.

Saa har vi spist til Middag, det er noget „Hundeæde“, vi faar, nemlig nogle store Pandekager, der er saa sejge, saa man snart ikke kan rykke det fra hinanden. Dejgen er bagt for en stor Del over Kamelgødning, saa man maa pille Hakkelsen ud, inden man begynder at spise. Vi faar Kyllinger ristet paa Spid, det skulde være Kyllinger, vi faar, men dem spiser de selv, og vi faar de gamle Høns, fy, hvor er de sejge.

Saa kører vi igen. Vi passerer mange Byer, men det er kun Lerklatter. En Flok Vandbøfler paa 15 Stk., store Flokke Moseænder, Viber, ikke af den Slags, vi har hjemme, Geder og Faar i store Flokke samt 3 Sjakaler, Agerhøns, Flokke af Gazeller og Vildsvin saa vi paa Turen.

Ankommen til „Avas“ Kl. 8. Her løber en Flod igennem, som hedder Karun.

Mandag d. 13. Decbr. Sovet paa Hotel. Kl. 8 om Morgenen maatte vi af Sted til Canamia; der kom 2 Damer forbi os. Den ene havde en Ring i Næsen, den anden havde Ringe om begge

Ben. Befolkningen gaar mest med bare Ben. Det er lidt koldt om Morgen for dem, naar der ligger Rim paa Jorden.

Nu er Klokken 12. Vi har ventet paa Dr. Blegvad og Duelund, men saa fik vi at vide, at der var god Tid, og at de gik rundt og saa paa Byen. Endelig Kl. 2 kom vi af Sted. Her kører vi langs med 5 Rørledninger, som kommer inde fra Landet, fyldt med Solarolie, de løber til en By, som hedder „Abedan“, den ligger ud til Floden, hvor de store Tankdampere henter Olien. Nu er vi her, hvor de store Palmer gror, de er fine, naar man ser dem i Virkelighed. Efter 2 Timers Kørsel kom vi til Floden Karun, der blev vi færgen over med Biler. Vi har kørt langs med en Skov af Palmer. Nu er vi snart ved vor Endestation.

Vi er nu i Byen „Abedan“, der filtrerer de Raalien. Der brænder 2 mægtige Baal. Det er Olie, som siver ud af Jorden, og som ikke kan slukkes. Flammerne staar 15—20 m i Vejret og har brændt de sidste 25 Aar. Vi passerede en af disse brændende Stationer, da vi kørte med Toget, den var 180 km fra os, men saa ud, som om den kun var ca. 20 km borte. Saa dette er nogle mægtige Baal. Saa naaede vi til det Sted, hvor „Rashgu“ er.

Den 14. Decbr. Ja, saa har vi begyndt at svine os til. Vi har skilt Motoren ad, den manglede Pakninger m. m., men vi kan faa det ved Marinestationen. Kl. 5 var vi færdige med Arbejdet.

15. Decbr. Vi ligger paa en Flod, der ligner Elben. Her er Daddelpalmer i store Mængder. Der høstes af 10 Mill. Træer, der giver ca. 15 Mill. Pd. Dadler, saa det er da et Kvantum. Vi arbejder med Motoren og kalfatrer, men i Morgen gaar vi et Stykke ned ad Floden, hvor vi skal have Petroleum og Vand. Kl. 5 er Solen gaet ned, og en halv Time derefter er det mørkt.

16. Decbr. Paa Vej til Abedan for at fylde Olie paa. Her er 200 Tanke, hvor man oplagrer Olien. Vi sejler her i Palmernes Land. Ankommet hertil.

Der ligger mange store Dampere, som skal have Last. Vi passerede en engelsk Damper „Tabariton“ af London. Vor Dynamo vil ikke lade, saa vi maa have smaa Lamper købt og sat i Lanternerne, da vi absolut skal af Sted Kl. 9 Aften.

Krumtappen brændte af, og vi maatte gaa for Anker.

17. Decbr. Kl. 4 i Gang med at sætte et Reserveleje paa — efter 6 Timers Arbejde er vi færdig, kører kun 3 Mil i Timen for at køre den til. Vi sejler paa en Flod, som skiller Arabien

fra Persien, og hvor Eufrat og Tigris munder ud. Her bor Folk i Lerhytter, der ligger i Palmeskoven.

Nu er vi udenfor Barren Kl. 8 Aften.

Lørdag d. 18. Decbr. Kl. 3 brændte det sidste Leje af. Har skilt Skidt ad og lagt et Stykke Rem i Stedet for Hvidmetallet. Vi er 35 Mil fra Barren og har 65 til „Bushier“. Stemningen hos de høje Herrer er ikke mere end lige til. Arbejdet i 12 Timer. Nu gaar det godt, saa længe det varer. Har lige set den første Søslange, 1½ m.

Kl. 10 stoppede Maskinen, nu er den færdig med at gaa, nu maa vi sejle Resten af Ugen, 27 Mil. (Her maa bemærkes, at Manden, som skulde have Opsigt med Baaden, havde skilt Smøremaskinen ad — og har sat den forkert sammen — uden at fortælle os det, derfor har vi haft alt det Smadder for en saa lille Bagatel).

19. Decbr. Sejlet i 12 Timer. Bushire er i Sigte — fint Vejr og god Vind — har set en Søslange mere. Kl. 8 Aften ankommen til Rheden. Vi ankrer op til i Morgen, saa gaar vi ind paa Højvande.

Vi ligger ved Siden af 2 store Dampere, der lossere paa Rheden; der ligger saa mange Fragtfartøjer, „Douser“, som de kaldes — de har en meget sjov Form.

Der kommer en lille Petroleums-Damper, som skal ind paa Højvande, han kan ikke tage os med, da der er for lidt Vand, siger han. Det var godt, vi havde Vind i Gaar, i Dag er det helt stille. Vi er 6 Mand ombord og har kun Vand og Dadler tilbage. Jeg sidder paa Lugen og bliver klippet — vi tager det i den bare Uldtrøje, da det er godt varmt. Der er høje, røde Klipper langs hele Kysten. Jeg er ved at stoppe Strømper, det er ikke saa vanskeligt. Dobbelt Garn, frem og tilbage nogle Gange, og saa rykke godt til — saa er den klaret. — Gutterne spuler i bare Ben. Kl. er 12, vi skal have den sidste Kaffe og Dadler, — det er vor Middagsmad, indtil vi faar vor Proviant fra Land.

Dr. Blegvad tog Temperaturen i Vandet, der var 22 °.

Der er Tusindvis af Fluer, der bider saa ækelt.

20. Decbr. Indkommen til Kajen.

21. Decbr. Det ser ud til, vi skal betale Told af vor Proviant, som er sendt hened. I Øjeblikket maa vi leve som Persierne, det passer os ikke rigtig.

22. *Decbr.* Været ude at sætte en Ruse — og været inde i Byen. Vi har saa smaat begyndt at tænke paa Jul, her er ikke meget, der tyder paa den Slags. Den Fattigdom, her er til Stede, kan ikke beskrives. Vi kan ikke faa vor Proviant af Tolden. Dr. Blegvad skal til Teheran for at snakke med Ministeriet. De vil have Told, og det bliver en dyr Historie. — Nu faar vi se.

23. *Decbr.* Fisk til Middag — har været ude at se efter en Plads til en Ruse mere, men der er Stenbund overalt, saa man ikke kan sætte en Pæl ned. I Dag har vi saa den korteste Dag hjemme — stille Vejr — 20° Varme.

Vi snakker om Julen, men derved bliver det; vi ligger stadig i Havnen og skal have Maskinen i Orden.

Vi har faaet Kyllinger til Aften. Bagefter var vi hos Dr. Blegvad. Der var dækket Bord med alt muligt — Frugt, Nødder, $\frac{1}{2}$ Fl. Cognac, 2 Fl. Rødvin til 6 Mand. — Kl. 11 gik vi ombord, saa var den Juleaften overstaet.

24. *Decbr.* Har røgtet Rusen, der var mere Fisk, end vi bruger. Vi roede over til det første Krigsskib, Perserne ejede, det hed „Persipolice“. Det løb paa Grund for 45 Aar siden — og ser ikke godt ud — her er roligt og stille, man forstaar ikke, det er Jul.

26. *Decbr.* Røgtet Rusen, der er Fisk baade til Middag og Aften. Dr. Blegvad er rejst til Teheran for at faa vor Proviant frigivet. Dernæst til det kaspiske Hav — for at se deres Fiskeri dèr, saa vi faar fiske selv her en Maanedstid.

27. *Decbr.* Røgtet Rusen. Kalfatret og kittet paa „Rashgu“; efter Aftensmaden maa vi paa Dækket for at trække frisk Luft. — Vi gaar med bare Ben og Skjorteærmer.

28. *Decbr.* Faaet lidt Proviant ud af Tolden — samt den lille Jollemotor. Har fotograferet 2 Gravsteder — de er ved at brække Kirkegaarden væk. I Dag har vi stik N. V.

29. *Decbr.* Røgtet Rusen — 1 Stk. Lakseart, der vejede 15 Pund, en Spandfuld af forskellige Fisk foruden store Krabber, 1 Sugefisk, 2 Rokker med en Meter lang Hale.

30. *Decbr.* Stadig Røgtning af Rusen. I Dag var der en Tunge.

31. *Decbr.* I Dag faar vi Vand ombord, det henter de paa Æselryg — det vil sige — de tapper det over i Faareskind, der

er bundet for alle Hullerne, saa læsser de 4 Stk. paa Æselens Ryg.

Det er Nytaarsaftensdag — saa er det Aar til Ende.

1. Jan. 1938. Det blev en meget rolig Nytaarsaften hos os, vi spillede Kort til Kl. 10, saa fik vi en Omgang The — og saa til Køjs. Har været paa Fodtur i Dag til en lille Fiskeplads, der ligger 1 Mil herfra, det er under samme Forhold som Esbjerg for 75 Aar siden. — Dog — Husene her er lavet af Maatter, som er flettet af kløvet Bambusstok, der er ingen Vinduer.

Det er ikke alene i Danmark, Drengene kan være saa uartige — i Fiskerbyen havde vi en Flok Drengene bagefter os — de vilde have Penge, da de saa ingen fik, kastede de med Sten efter os.

2. Jan. I Dag kom der Telegram fra Dr. Blegvad, at Provianten var frigivet af Tolden, men da vi foreviste det, kunde det ikke klare det, de vilde have Bevis fra Ministeriet, saa vi faar vente. Jeg skal til noget, jeg ikke har prøvet i 30 Aar — det er at vaske Tøj. — Det blev godt overstaaet, og Tøjet blev tørt i en Fart. — I Aften lyner og tordner det.

3. Jan. Det har regnet hele Natten — røgtet Rusen, saa der er Fisk til Middag. Hver Morgen ser man et sært Syn. Størsteparten af Byens Kvinder stiller med deres Vasketøj og Husgeraad for at vaske i Saltvand — der ligger en Sten underneden, Tøjet lægges ovenpaa Stenen, derefter banker de løs med Stokke, saa man kan jo nok tænke sig, hvor pænt Tøjet bliver — det meste af det er Ralter, for ikke at sige Pjalter.

4. Jan. Ikke noget særligt.

5.—6.—7. Jan. Har arbejdet paa Motoren, malet og smurt Patent paa Baaden. — Det er Graavejr i Dag.

8.—9. Jan. Prøvet Motoren. — I Dag faar vi Proviant ud af Tolden — og har taget Rusen op, da vi skal ud at fiske.

Motoren er i Orden efter 20 Dages Forløb. Gaaet paa Fiskeri i daarligt Vejr. Melding 6 af Sydøst. Har taget et Træk, gaaet for Anker 5 km fra Bushire.

11. Jan. Vejret klaret op. Jollen gik i Land med Dr. Løffentin.

12. Jan. Jeg sæbevasker Styrehus og Lønning efter den Omgang med Motoren. Vi har daarligt Vejr.

13. Jan. Stadig Blæst. Har været 3 Dage i Søen, har faaet 1—2 Træk om Dagen. I Aften er vi ankommen til en daarlig Havn, ved Kajen kan vi ikke ligge flot, og ude i Havnen kan

Ankeret ikke holde, da det er Stenbund, saa vi er i en slem Piskeri med det hele. Der er Tale om, at vi skal til Bandar Sjapure, da „Rashgu“ er meget læk.

14. Jan. Det første, der skete til Morgen, var en Søslinge for Boven af Baaden, vi fik den hurtig fanget, den var 1½ m.

15. Jan. Ligger i Havnen og ordner paa Motoren, det elektriske har ikke fungeret rigtigt endnu.

16. Jan. Dynamoer er paa Værksted — har malet Jollen i Dag — saa snart det hele er i Orden, skal vi til at sætte Bundgarn.

17.—18. Jan. Har været ude at finde Plads til Bundgarn, der er Plads til de første 100 Stykker, da der er fin Klægbund over store Strækninger, og der er Fisk nok.

19. Jan. Dr. Blegvad kom i Aftes, vi har faaet Bundgarn ombord. I Morgen skal vi nok i Gang. Politiet har været ombord.

20. Jan. I Aftes satte jeg noget af Bundgarnet, og til Morgen fangede vi en Søslinge, der sad og hvædede efter os paa en Pæl.

21. Jan. Omtrent færdig med at sætte Bundgarn — vi har 2 Indfødte til at hjælpe os.

22. Jan. Saa er vi færdig med Opsætning af Bundgarnet, da vi gik derfra, saa vi en Stime Fisk i Ringen, de Indfødte blev saa glade, saa de klappede i Hænderne, da de skal have Fisk for at hjælpe os. — Vi er alle spændt paa, hvad vi fanger i det.

23. Jan. Frisk Vind af S. Ø. med Byger. Har røgtet Bundgarn. Der var 150 Pund Fisk. Derefter sejlede vi ud og tog et Træk og fangede 100 Pund.

24. Jan. Røgtet Bundgarn — 100 Pund Fisk og 10 Pund store Rejer. Dr. Blegvad er gaaet i Land i Jollen. Vi ligger paa Rheden.

25. Jan. Røgtet Bundgarn, der var 100 Pund Smaafisk. Sejlet 7 Kilometer. Vi har prøvet et Træk, der var 2 Savfisk, 200 Pund Søpindsvin, nogle Hajer og et Hul i Løftet paa 2 m. I næste Træk var der 1000 Pund Søpindsvin.

Gaaet for Anker til Søs — Kuling af S. Ø. — sov ikke meget.

26. Jan. Sat et Træk, 200 Pund Rokker med Haler paa 1 m. Røgtet Bundgarn — der var 75 Pund af en Snebelart. Gaaet for Anker paa Bushire Rhed.

27. Jan. Røgtet Bundgarn. — I Land efter Dr. Blegvad. — Vi har daarligt Vejr. Melding 8, flovet lidt i Nattens Løb.

28. Jan. Ligger stadig for Anker, ud til aabent Hav. Vi har

godt med Ankergrejer ude. I Dag var der en Besætning fra en Dous for at faa Sprit fyldt paa deres Kompas. De takkede 20 Gange, mamnum, de havde fint Knækbrød med til os, da de fik 50 Pund Fisk af os i Gaar, saa roede de af Sted og sang i vilden Sky — de Mennesker er halvt vilde og ser op til os som meget kloge Mennesker.

29. Jan. Stadig Kuling N. V. Røgtet Bundgarn, der var 80 Pund Fisk, som vi gav til 3 Douser, der er 10 Mand ombord i hver. Vi har Rotter ombord, vi er paa Jagt efter dem, dog uden Resultat, de gnaver igennem Køjer og Kistebænke. Nu har vi faaet noget Gift — mon de ikke er lækkersultne?

30. Jan. Paa Vej til Øen Kharag. Prøvet et Træk 18 Kvtm. fra Bushire, der var 50 Pund god Fisk, det næste Træk var det bare Mudder.

31. Jan. Ankret ved Øen. Tog et Træk med 50 Pund Fisk. Næste Træk sad det halve Trawl i Korral. Vi gik paa den igen med en anden Trawl — der var ikke saa mange Fisk, men de var vidunderlige, der var mange forskellige Farver og Former paa Fisken. Saa gik vi om paa den anden Side af Øen — 16 Favne Vand tæt under Land. Vi satte igen Trawlen ud og fangede 400 Pund store Kuller, 10—15 Pd. Stk., og Rødfisk paa samme Størrelse, næste Træk var paa 50 Pund og en Vandskildpadde til 150 Pund, — saa gik vi for Anker. Vi fik Skildpaddelever for Aften — det smagte dejligt.

1. Febr. 3 Kvtm. af Øen, sat et Træk i 18 Favne Vand — saa sejlede vi tilbage til Bushier. Vi gik paa Langsiden af en tysk Damper, „Rotenfels“ af Bremen, forærede dem 500 Pund Fisk og 10 Pund Skildpaddekød, tilbage kom 2 Rugbrød og 2 Pakker Tobak til mig.

Ordnet Trawlen — og har været i Land paa en lille Ø, hvor der bor omkring 200 Fiskere, de blev halvt tossede, da de saa hvide Mennesker, de slog Smæk med Tungen, de tænkte nok, vi var et Par fede Karle at faa i Suppegryden.

3. Febr. Vi lever i disse Dage ved Skildpaddesuppe (ikke forloren), Kødet smagte godt. Vi har 2 tyske Agenter med os ude at fiske, og Skæbnen vil, vi faar Kuling af Melding 6. — Den ene brækkede Kahytten kvartfuld af Skildpaddesuppe, den anden kravlede rundt og holdt sig fast til Dækket, og vi andre morede os, nu rider vi Stormen af paa Bushier Rhed.

5. Febr. Gaaet til Bushier efter Olie og Petroleum. Vi er indviteret op til Dr. Blegvad at spise til Aften. — Vi fik 5 Retter Mad og et Spil Hjertefri.

6. Febr. Har været ved Depotet efter Petroleum, vasket „Rashgu“ og skrubbet Dæk.

7. Febr. Ligger i Bushier Havn, lidt Blæst af Syd — vasket inden- og udenbords.

8. Febr. Venter paa Elektrikeren for at faa Lyset i Orden. Gaaet paa Ekspedition 150 Kvartmil Syd langs Kysten, prøvet et Træk, men intet faaet, gaaet mod Land til en By, som hedder Kongune, faaet et Træk med 200 Pund Hajer. Her er høje Klipper langs med Siderne. Søen er blank, og Solen skinner. Sat et Træk — der er mægtige Stimer af Smaafisk, men de gaar igenem, da Maskerne er for store.

10. Febr. Vi gik i Land fra Morgenstunden. Her ligger en lille Fiskerby. De landdrager med Vaad. Armene er 400 Favne lange, og Maskerne er 9 mm store, men smaamasket i Posen. Har set et kunstigt Vandværk. Kl. 11 ombord, da det hurtigt friskede op af S. O. Folkene lod meget flinke. En gammel Mand kysede Dr. Blegvads Haand af bare Henrykkelse; det er maaske første Gang, de har set hvide Mennesker.

Taget et Træk med Rejetrawl, havde 500 Pund Fisk i en halv Time samt en Skildpadde paa 200 Pund. — Har set 3 Skildpadder. Det blev stiv Kuling S. O., Styrke 6—7, flovet til Aften. Paa Vej til Bushier Rhed, Vinden frisker af N. V. 7—8. En urolig Nat med Lyn og Torden, maa slække Maskinen af Kl. 5 Morgen. — Kl. 7 er vi paa Bushier Rhed efter 30 Timers Sejlads, ca. 150 Kvtm. — Jeg holder Vagt fra 12—3 for at pumpe, da Skibet er blevet meget læk efter den Omgang. — Vi saa mange Søslinger og Springere i store Stimer.

12. Febr. Ligger stadig paa Bushier Rhed, stiv N. V. Skuden er stadig læk, maa pumpe 3600 Slag med Pumpen i Døgnet, men nu gaar den store Maskine, saa den pumper Vandet ud. — Vi skal være i Bandar Shapure Tirsdag Morgen for at komme i Dok, der er til Barren 105 Kvtm. og fra Barren 40 Kvtm. Har malet indenbords hele Dagen, har Vagt fra 12—3.

13. Febr. Malet hele Dagen. Stiv N. V.

14. Febr. Vinden flovet, gaaet til Bundgarnet og dernæst til Bandar Shapure. Vi har taget et Træk ved Øen Kharg — 100

Pund store Fisk og en Skildpadde, ca. 200 Pund. Vi har ellers slagtet den sidste, vi fik for nogle Dage siden, men i Dag giver det saa ægte Skildpaddesuppe igen.

15. Febr. Saa langede vi til Bandar Shapure, her ligger en stor, tysk Damper og lossere. Jeg maatte til at slagte, saa Ty-skterne kunde faa Skildpaddekød. Flydedokken er dreven paa Grund, saa det ikke er sikkert, vi kan komme op i Byen, der har 7 Huse og 1 W. C.; det er Endestationen af Banen, der gaar til Teheran og det kaspiske Hav.

16. Febr. Sat „Rashgu“ paa Kanten, da vi ikke kan komme i Dok endnu. Vi har rodet med Skuden det meste af Natten med at krænge og skrubbe, der var Mudder til omkring Knæene. Vandet falder og stiger 20 Fod.

17. Febr. Jeg skriver Kl. 5 om Morgenen, da vi har sat „Rashgu“ paa Kanten igen, for at Ingeniøren kan se Bunden, den ligger saa skævt, saa vi hverken kan være oppe eller nede.

Vi er 240 km fra Bjergene, men med klart Vejr synes de kun 20 km borte, de er hvide af Sne i denne Tid.

19. Febr. Har spulet Dæk, klar til at gaa i Dok Kl. 8 i Morgen.

20. Febr. Endelig er vi i Dok. Dokken er saa stor, saa den kan tage en Damper paa 8000 Tons, saa „Rashgu“ syner ikke ret meget. „Rashgu“ ligger fladt paa Siden, saa vi er alle flyttet ombord paa Flydedokken, her koger vi Mad og sover. — Det har regnet det meste af Dagen.

21. Febr. Saa er det Tørvejr; men det blæser af S. V. Har haft 2 Persere til at vaske og skrubbe den gamle Patentmaling af Baaden. En Kaptajn paa en Slæbebaad sagde, at han ikke havde kendt saa daarligt Vejr de sidste 15 Aar.

23. Febr. Kalfatret den ene Side i Dag. I Morgen skal vi male og smøre Patentmaling paa. Fint Vejr.

24. Febr. I Morgen er det Fredag, Persernes Helligdag, da arbejder de ikke. Der kom 2 Dampere, og én er der i Forvejen. Her kommer vel nok mange Ting i Land, saa det kan forslaa noget.

25. Febr. I Dag har vi sænket Flydedokken, og „Rashgu“ er bleven vendt omkring; de 12 Persere er i fuld Gang med at skrubbe og skrabe.

26. Febr. I Eftermiddag begyndte vi at kalfatre og bege Baaden og snakke lidt Persisk. Her er 25 Mand ombord i Dok-

ken, kun én kan tale lidt Engelsk, saa vi maa tale Dansk, naar vi vil sige noget.

28. *Febr.* I Morgen gaar vi i Vandet, saa er det 14 Dage siden, vi kom hertil, jeg har ikke været i Land endnu.

2. *Marts.* I Dag regner det og har gjort det hele Natten, vi kom ikke ud i Dag, da Motoren, der skulde pumpe Vandet ud, ikke vilde virke.

3. *Marts.* Dokken er sænket, og vi er gaet fra Bandar Shapure Kl. 12 — der var stiv Kuling udenfor, saa vi ankrede.

4. *Marts.* Prøvet 2 Træk, faaet lidt Rejer. Paa Vejen østpaa tog vi et Træk, der var 200 Pund Fisk, de var smaa med gule Striber.

5. *Marts.* Ankommen til Øen Khrag, prøvet 2 Træk, ikke meget Fisk. Har set en Skildpadde. Det blæser stadig af N. V. Ankommen til Bushier Rhed.

6. *Marts.* Gaaet til Bushier for at hente Olie og Petroleum. — Nu skal vi have vort Bundgarn op og saa sydpaa.

8. *Marts.* Venter paa godt Vejr, saa vi kan tage Bundgarnet op.

9. *Marts.* Stadig frisk Vind af N. V. — ligger i Bushier Havn. I Dag har jeg sat nye Knæ i 2 Par Bukser, stoppet Uldtøj og Strømper, — fint Arbejde.

10. *Marts.* Ude at gaa Tur langs Stranden til Fiskerbyen, blev overfaldet af Kvinder og Børn, saa vi maatte løbe for ikke at forlise Tøjet. Om Aftenen var vi hos Dr. Blegvad og spille Hjerterfri.

11. *Marts.* Har været ude ved Fiskerbyen og hente 2 Kranier af Springere. To Kvindfolk var meget nærgaaende for at faa Penge, — stadig frisk Vind af N. V.

13. *Marts.* Været ved Fiskerbyen og samle Snegle — modtaget dit Brev efter 14 Dage.

14. *Marts.* Været i Basaren for at købe Skrivebøger. Gaaet til Søs, har sejlet 120 Kvtm. Vi gaar sydefter til en By Daiyir. 20 Kvtm. N. V. af Kaugun, men det var ikke Fiskere, men korn- dyrkende Folk, vi traf der. Vinden frisker af N. V.

15. *Marts.* Paa Vej til Bahrein. Stiv N. V. — Taget et Træk ved Fyrskibet. Hele Bunden er ude af Trawlen. Ankommen til Bahrein Kl. 4 Eftermiddag. Dr. Blegvad gaaet i Land. Vi er i Gang med Naalen. Der var en Rokke paa 100 Pund i Trawlen

samt lidt andet Fisk og nogle fine Søstjerner. Alle Fisk og Snegle er meget farvestraalende henede. Vinden blev pludselig S. O. — dernæst igen pludselig N. V. 7—8.

16. *Marts.* Vi ligger for Anker paa Rheden sammen med 21 Douser. Stadig N. V. à 7—8. I Gaar saa jeg den første Flyvefisk ude ved Fyrskibet, den fløj mindst 50 m henover Vandet. Fra Persien og her til Bahrein er der 100 Kvtm. lige over Bugten. Der kom lige en Baad med 14 Mand roende ud til en stor Dous; de synger altid af fuld Hals, de er saa sorte, som alle Arabere her.

Vi kommer ikke i Land, da Kulingen vedvarer. Vi er 6 Mand ombord — de spiller Kort, men jeg har andet at ordne.

18. *Marts.* I Dag er Vinden flovet af til 3. Det er jo Helligdag i Dag — det samme, som vi kalder Søndag. Deres Tidsregning er 1317. Her er vældige Oliekilder, som er paa engelske og amerikanske Hænder. I Dag skal vi nok i Land. Byen hedder „Al-menama“ Øen, og Byen ved Siden af hedder „Muharrak“.

19. *Marts.* Saa var vi i Land. En Storkøbmand tilbød at køre os over til Oliekilderne. Der pumpes ca. 500 m nede fra Dybet i Jorden. Der var vel nok Maskinerier, der strakte sig over flere Tdr. Land. Vi var saa med Manden hjemme og faa et Glas Øl — det var godt, da vi havde faaet Saltfisk til Middag. Saa kørte vi til en mægtig Brønd, hvor 2 Pukkelokser gik og trak Vand op hele Dagen. Brønden forsynede hele Øens Beboere med Vand, det maa bemærkes, at fra Brønden og til Byen var der $3\frac{1}{2}$ Mil. — Saa langt maatte de arme Mennesker fragte deres Drikkevand — og det foregaar mest i Faareskind — en fire Stykker paa hver Æselryg. Medens vi kørte, passerede vi en Mængde Gravhøje. De laa ganske tæt ved Siden af hinanden. Nu kørte Købmanden, der var Araber og hed „Husdim Jatum“, os op til en Sheik, som hed „Ali Kalith“. Han havde en Fæstning, „Ben Alsmad“. Vi blev budt at sidde ned, det vil sige — med Enden mod Gulvtæppet og Benene over Kors. Købmanden talte godt Engelsk og var derfor vor Tolk. Vi blev budt paa Kaffe, men fik 3 Gange — og næsten ikke mere end et Fingerbøl ad Gangen. Sheiken havde en tam Falk, som fangede Fugle til ham, naar han manglede Kød. — Vi fik da Lov at fotografere ham og Falken. Efter en Times tid skred vi af Sted. Vi kørte igennem en stor Palmelund. Der var Figner og Palmetræer. Der var en stor Kilde, hvor Vandet vældede op af Jorden. Det var krystalklart, men ikke helt ferskt.

De brugte det til Badning og Vask. Ved 7²Tiden naaede vi om bord.

20. *Marts.* Været i Bazaren og købt lidt til Erindring. Kom ikke til Søs. Det frisker op af Nord.

21. *Marts.* Gaaet fra Mandsak til Øen „Jes Farur“, 204 Kvtm. Vi fik Flyvefisk til Middag, det smagte fint.

22. *Marts.* Kl. 4 begyndte det at friske op, og straks havde vi en Vindstyrke paa 5—6, senere paa Dagen 7. Vi fik Øen i Sigte ved Solnedgang, men havde endnu 15 Kvtm. dertil, og da Solen var gaaet ned, blev det saa mørkt, at man næsten ikke kunde se en Haand for sig — og haard Strøm havde vi ogsaa; men efter 3 Timers Forløb var vi i Læ. Da vi skulde ankre, fandt vi 25 Favne Vand 75 Favne fra Land, saa vi maatte have godt med Ankergrejer ud.

23. *Marts.* Gaaet i Land og hilst paa Befolkningen — gaaet lidt paa Jagt. Jeg gik med Bøssen over Skulderen, saa sprang der en Gazelle 5 Favne borte; men inden jeg fik Bøssen klar, var den saa langt væk, at den var i Sikkerhed. Jeg skød en Pappegøje. Vi gik tilbage og skulde over til en lille Ø, som laa 8 km derfra. Der skulde være mange Fisk og ikke saa dybt Vand. Vi skulde have en Fisker med derfra som „klog Mand“. Han var ganske lille og kunde ikke se ud af Vinduet i Styrehuset, da han skulde styre. Raadvild var han ikke; jeg havde lavet mig et Styrebrædt, det kunde han ogsaa se; han gjorde Tegn, hvor Brættet var. Det fik han saa, kravlede saa op og sad med bøjede Knæ — som en anden Hanekylling paa Pind. Saa gik det efter Øen „Nabi-Al-Farur“ til. Efter et Stykke Tids Forløb gjorde han Tegn til, at jeg skulde tage Rattet — han sprang ud paa Dækket, pegede paa Vandpøsen. Jeg nikkede jo; men hvad sker, han tog $\frac{1}{2}$ Pøs Vand, og Bukserne ned i en Fart. Nu var det meget uheldigt, da det var den eneste Pøs, vi havde. Vi brugte den til at vaske vore Madvarer i, men Skaden var jo sket. Dernæst gik han om bag Hækken og bad til „Allah“, muligvis om, at vi maatte faa en god Fangst, da han skulde have Fisken, vi fangede, undtagen det, vi selv brugte. — Saa var han klar til at styre igen. Vi smed Trawlen og fik 200 Pund god Fisk. Da vi naaede Øen, blev der jo Landgang; der var mange Fiskeørne. Der var to flyvefærdige Unger. Vi tog den ene af dem. Løffertin skød en gammel Ørn. Jeg fandt en gammel Kæmpemuslingskal, som Dr. Blegvad

betegnede mellem 10 og 15.000 Aar. Saa tog vi tilbage til Øen Farur og satte vor „kloge Mand“ samt hans Fisk i Land. Der levede 7 Familier dør. Der maa være stor Fattigdom, da det er en nøgen Klippeø paa 3 Kvdm. paa den ene Led og 2 paa den anden.

24. *Marts.* Vi var oppe Kl. 3 og af Sted til Fiskerbyen „Linga“. Vi fangede en Søslange, inden Solen stod op; der var 10.000 Indbyggere i Byen, for nogle Aar siden var der 80.000. Dengang var der stort Fiskeri efter Perlemuslinger, men da det blev drevet for haardt og ikke var rentabelt, flyttede Fiskerne til Øen „Bahrein“. Nu fiskes der kun smaa Perlemuslinger, der udføres til Tyskland, hvor der laves Knapper m. m. af dem. Kvinderne besørger Arbejdet med Rensning af Skallerne, og finder de Perler, bliver de sat rundt om Næsen. Vi saa en Pige, der havde 7—8 Perler anbragt paa den Maade. Paa Husene er der mange Vindtaarne. Grundet paa den uudholdelige Varme, saa er Jorden gravet væk langt ned i Husene. Folkene ligger saa nede under de Vindtaarne; dør ligger de fra Kl. 10 til 15, før de vover sig ud igen. Byen saa vældig fin ud fra Søen med alle de Vindtaarne og Palmer; men da vi kom i Land, var det mest Ruiner. Udenfor Byen laa en Mængde Vandbeholdere, de var 20 m i Gennemsnit og 10 m dybe; der var en stor Kuppel over dem med 4 Huller i. Dør halede de saa Vandet op med en Spand. Disse Brønde ligger, hvor der er lave Steder i Terrænet, og ellers er de sprængt ned i Klipperne; naar saa Sneen smelter, og Vandet strømmer imod Havet, fyldes de Beholdere først. — Vandet i Beholderen skal saa slaa til hele Sommeren.

25. *Marts.* Ankommen til Øen Larak, hvor vi har sat Tejner efter Hummer. Vi gik i Land paa Øens Østside, dør boede nogle fattige Fiskere. Der fandtes ogsaa en vældig, portugisisk Fæstning. Dr. Blegvad skød en Gazelle (12½ kg).

26. *Marts.* Saa landede vi i Bandar Abbas, Jordens varmeste Sted, „siges der“. Vi gaar omtrent nøgne — trods det løber Vandet af os. —

27. *Marts.* Faaet Petroleum og Vand ombord. Nu gaar vi til Øen Larak. Der er Kuling af S. V. Op Kl. 4 og paa Jagt. Jeg fik da en Gazelle. Saa stod det paa Steg og Vandmelon til Middag. Paa Vej til Jask og ud i den persiske Bugt og ind i Omon Strædet. Vi har høje, sorte Klipper til højre for os. Vi har Sjama-

len — d. v. s. her kommer Vinden af S. V., derimod ved Bushier af N. V.

30. *Marts.* Ankomsten til Kap Jask, været i Land. Vi har taget 3 Træk, hvor vi fik 5 Søslinger samt en Del Fisk. Samme Dag forladt Kap Jask. Kl. 5 Morgen prøvet et Træk — fik 2 Søslinger og 300 Pund god Fisk, som de indfødte Fiskere fik; de laa ved Siden af os og fiskede. Deres Baade kunde lige bære 100 Pund og 1 Mand. Baadene var lavet af Palmegrene. Vandet gik op i Bunden af dem, da de kun var bundet sammen med Snor. — Vi fik et stort Træk mere, som Fiskerne ligeledes fik.

31. *Marts.* Tog et Træk ved Ras Rasludi; der var 2 Søslinger i Trawlen — og vi fangede 4 med Ketcheren. I næste Træk var der 4 Slinger. Vi gaar til Chahbar, 80 Kv. sydligere, end de var sidste Aar. Været i Land $\frac{1}{2}$ Time, saa ud og have Trawlen i Bund, derefter sejlede vi af Sted nordpaa.

1. *April.* Taget et Træk paa Morgenstunden, men fik kun en Rokke paa 175 Pund. Nu er vi saa paa Tilbagevejen.

2. *April.* Fisket langs den østlige Kyst. Kl. 6 satte vi Kursen efter Homus. Stiv Kuling. Naaede Øen Kl. 1 Nat og ankrede.

3. *April.* Sat et Træk og gaet i Naturhavn paa Nordsiden af Homus. Her ligger et stort, portugisisk Fort, alting er rødt, da der er saa meget rødt Pulver i Klipperne — og det fyger, saa Mennesker og alt er rødt. Det er saa ægte, at det ikke kan vaskes af. Paa Øen er der store Klipper af Salt. — I Land $\frac{1}{2}$ Time. Vi gik ud og fik et Træk med 150 Pund Rejer paa $\frac{1}{2}$ Time.

4. *April.* Gaaet ud at fiske. I Dag har vi 32° Varme. Vi havde i Dag en Blæksprutte — den spruttede en bedre Klat, men traf Kappen.

5. *April.* Gaaet fra Bandar Allas til Larak og henter vore Tejner. Vi fiskede paa Vejen til Bushier. Har set to Hvaler 60—70 Fods Længde.

6. *April.* Ligger i Læ af Øen Larak, da der i Nat har været frisk Vind. Vi gaar til Øen Henjam. Undervejs saa vi en Haj paa 30 Fod. Vi gik langs paa Siden af den en hel Time, den blev fotograferet og filmet mange Gange. Paa Henjam fik vi oplyst, at det var en Hvalhaj. Naar den ligger og sover i Overfladen af Vandet, gaar en af de Indfødte langs side med Baaden, en Mand gaar over paa den, ja, helt ud paa Hovedet og stikker en Krog i Munden paa den. Naar den saa vaagner og opdager, at

den har bidt paa Krogen i Søvn, gør den sig nogle Anstregelser for at frigøre sig, men bliver hurtigt ked af det, og Baaden bugserer den saa ind til Land. Forleden havde de fanget saadan en — dens Mund maalte 5 Fod.

7. April. Gaaet paa Fiskeri Kl. 12 om Natten — været i Land paa en ubeboet Ø, som hedder „Naletin Tamb“. — Den tilhører Arabien.

8. April. Taget 3 Træk langs Kysten fra Linga til Byen Chabor. Gik for Anker Kl. 7.

9. April. Taget et Træk med 800 Pund Rokker. Sejlet til Byen Chisu, prøvet et Træk. Derefter sejlede vi til Øen Shauib. Været i Land — overnattede ved Øen.

10. April. Sejlet til Byen „Megam“. Prøvet et Træk, derfra sejlede vi vestover til en Bugt, hvor Byen „Noband“ ligger. Der laa vi for Anker til Kl. 12.

11. April. Stiv Sjamal, gaaet N. V. til Byen Tahiri. Prøvet 2 Træk. I sidste var der en Skildpadde paa 100 Pund. — Saa nu staar den paa ægte Skildpadde og Vandmelon til Middag. Skildpadden havde 30 m Tarme.

12. April. Sejlet fra Tahiri Kl. 3 Morgen. Prøvet 2 Træk og ankrede for Kuling af N. V., da det er lige imod. Melding 5—6. Nu har vi sat 72 Træk her i Golfen — er nu klar til at gaa til Bushier.

13. April. Fanget en Kæmperokke, 200 Pund, der var 2 Unge i den.

14. April. Ankommen til Bushier.

15. April. Intet Nyt.

16. April. Intet Nyt.

17. April. I Dag har „Rashgu“ faaet en Omgang Vask indenbords.

21. April. Frisk V. V. — men i Aftagende.

22. April. Stille Vejr og godt med Varme.

24. April. Sejlet til Øen Farsi, 80 Kv. S. S. V. af Bushier.

25. April. Været paa Øen „Harkus“, de 3 ovennævnte Øer er ubeboede. Paa Arobi var der rundt regnet 2000 Talekrager. De lagde Æg og ynglede der. Det samme gjorde Skildpadderne. Vi fandt i Hundredevis af store Huller, hvor Skildpadderne grave deres Æg ned i og dækkede dem til. En skønne Dag kommer der en Flok smaa Skildpadder kravlende op af Sandet. De

udruges i det varme Sand. Vi saa i Hundredevis af Skildpadder, der dasede eller fiskede rundt om disse Øer. De to Øer var henholdsvis 5 og 1½ Alen over Vandet. De bestod af Lava, som er skudt op af Havet for flere Tusinde Aar siden. Fiskene der var noget saa farvestraalende — der er slet ikke Tale om, at Regnbuens Farver slaar til. Koralerne kan ikke beskrives. Menneskehænder kan ikke fremstille et Akvarium, som ligner dette. Vi var oppe i lavt Vand, om vi muligvis kunde fange en Skildpadde; men de kan svømme med mindst 20 Kvmt. i Timen.

Saa er vi paa Vej til Schat~~al~~Arab for at gaa til Goramsia og lægge Skuden op.

I Dag er det meget varmt; skønt vi ingen Tøj har paa, er Skindet meget utæt.

Det er dejligt med saadan en Varme.

Vi fangede 6 Sølanger, deraf har jeg 1, som maaler 1,63 m. Det tog ½ Time; med Held havde vi haft en 12 Stykker. Vi ser stadig Flyvefisk stryge hen over Vandet, som var det smaa Flyvemaskiner — 200 m flyver de med Lethed.

Hajer og Springere er det ikke knapt med heller.

27. April. Sejlet og ankomsten til den første By „Far“. Den er arabisk. Shat~~al~~Arab skiller Arabien og Persien. — Vi liger for Anker her i Nat.

28. April. Saa er vi ankommen til Palmelunden igen. Vi sejler om Kap med Pelikanerne. Det er store Fugle, der vejer ca. 50 Pund. Her ligger de Indfødte og fisker i deres Kauver, der for det meste bestaar af udhulede Træstammer. April Maaned er Høstmaaned, altsaa den første Høst. Det er kun faa Ting, der ikke høstes 2 Gange om Aaret i de frugtbare Egne.

Inde paa Landkanten er der fyldt med røde og hvide Blomsterbuske paa en 4—5 m's Højde. Her er enestaaende smukt. I Dag Kl. 12 har vi 37,05 ° i Skyggen, 46 ° i Solen. Ankomsten til Mhoron~~Shahr~~ Kl. 2.

30. April. Saa kan Hjemrejsen begynde; nu er Kutteren „Rashgu“ fortøjet ved 2 Palmetræer inde paa Land og 2 Ankre ude i Floden „Kanun“. Vi fik fat i to Biler og kørte de første 100 km til en By „Ovas“. — Overnattede der.

Folk sover paa Hustagene, da det er frygtelig varmt. Paa Marken staar Kornet klar til Høst. Det er mest Byg og Hvede. Her staar Bøflerne i Vand, saa man kun ser Hovederne af dem.

Husene i de smaa Landsbyer er klinet op af Ler iblandet Hvedestraa. Røverne huserer hernede endnu, derfor er der bygget Ud-sigtstaarne paa alle høje Punkter. De er meget solidt byggede med et Hul 6 m over Jorden, saa Vagten kan tage Stigen med sig op — saa er den uindtagelig; han signaliserer saa til sin Nabo, og saadan gaar det videre, indtil de faar fat i Soldaterne, der saa gaar paa Jagt efter Røverne. Vil de ikke overgive sig, bliver de skudt. — De maa gaa haardt til Værks, da det er vanskeligt at komme Røverne til Livs i det store, klippefulde Land. Vi kører nu med Tog til „Salek^zAbad“, derfra har vi 180 km med Bil til Teheran.

1. Maj. Ingen Bil er at faa til Teheran. Der findes 2 udprægede Plager her i Persien. Den ene er Myg om Natten — og Fluerne om Dagen — det er som hele Bisværme.

2. Maj. I Dag har vi en af de saakaldte Sandstorme, alt er saa tørt, at det knaser; kommer der en Storm, flyger Sandet, saa Luften er helt tyk, — det er lige saa mørkt i Vejret, som naar det er Tordenvejrd derhjemme. — Har nu faaet Plads med en Lastbil. Ja, det var en værre en, — at komme til at køre 3 Mand i Styrehuset i den Varme, og saa køre 5—35 km i Timen, det er 250 km i et Døgn. Vi er ankommen til en By „Kharramabad“ og er godt trætte efter den Omgang.

3. Maj. Med stort Besvær fik vi fat paa en lille Chevrolet for at komme til en større By „Bouradjerd“ — for om muligt at faa bedre Kørelighed. Det er noget værre Kørsel med Biler her i Bjergene; men vi faar saa den Oplevelse mere. Nu er vi 2000 m over Havet, og her er dejligt at køre — her er dejligt køligt. — Vi lever ved Pandekager, som er Persernes Brød, og Teen er deres Nationaldrik. Dernæst faar vi noget sejt Gedekød og Æg tre Gange om Dagen, — det hele gaar fint. Det er en stor Oplevelse at have saa god Tid til at se sig om; men Kørselen her i Bjergene er en ren Dødsførsel. Da vi var kommen ca. 50 km frem, skulde vi have noget at spise. Chaufføren fik en 3—4 Glas Terrak, og saa var han halvfuld, saa kan det nok være, at det gik i Sving og atter Sving. Da vi kom til Byen Saltan^zAbat, hang Læsset ovre i den ene Side, som intet Under var — naa, det gik jo godt — vi fik vore Sager og betalte hver 4 Tuman (11,20 Kr.). Saa skulde vi til at se os om efter en Personbil til Resten af Vejen. Da det var den næststørste By efter Teheran, kun-

de det ikke være saa svært; vi fik saa en hyret for 94 Tumaner (263,20 Kr.). Vi overnattede i Byen.

4. Maj. Saa gik det rundt om Klippehjørnerne igen — oppe i 2600 m's Højde — hvor var det koldt, men efter en halv Times Kørsel blev det lunt igen. Kl. 11 om Aftenen naaede vi Teheran. Vi tog ind paa et fint Hotel, da de ingen Plads havde i Klubben.

7. Maj. I Dag fik jeg et Værelse i Klubben, saa nu gaar det fint. Smil og betal. — Der er Tale om, at vi kan komme af Sted herfra den 11. — nu faar vi se.

8. Maj. Venter paa vore Penge, men stadig siger de „I Morgen“, — de vil kun betale 30 Pund til Hjemrejsen, og det er for lidt.

10. Maj. Været i Tolden for at faa Lov til at udføre et Tiger-skind, men det kunde ikke lade sig gøre, alt skal fortoldes — for at faa Penge i Kassen.

11. Maj. Saa endelig blev vi færdige og forlod Teheran Kl. 11. Ankomsten til Pahlevi Kl. 5.

12. Maj. Vi ser lidt paa Byen „Pahlevi“. — Vi lejede en Baad og sejlede rundt i Havnen og saa paa de forskellige Ting. — En Flod munder ud ved Havnen. Der drev de Fiskeri med Sætte- og Drivgarn. Deres Baade er ca. 20 Fod lange, der er et Hus midt paa Baaden med Tag over — som et andet almindeligt Hus. — De var ved at bygge en ny Bro over Floden. Der er nogen Ufred mellem Persien og Rusland, derfor kommer de persiske Flygtninge hertil med Dampere 2 Gange om Ugen. Kl. 9 færdig i Tolden og gaaet ombord i Damperen. Staaet Havnen ud Kl. 10.

13. Maj. Ankomsten til Baku Kl. 12 efter en fin Sejlads over det kaspiske Hav.

14. Maj. Afrejst Kl. 1 om Natten.

15. Maj. Passeret Floden Don — der stod en Mængde Bundgarn.

16. Maj. De spreder Gødning og pløjer her i Rusland. Kvinderne graver og sætter Kartoffler. Vi havde 1 Times Ophold i Kief. — Det er en stor By, men meget beskidt.

17. Maj. Ankomsten til Warschawa efter 3½ Døgn's Kørsel fra Baku.

18. Maj. Velankommen til Esbjerg Kl. 17. Saa blev vi færdige med Turen og dens Oplevelser.

Ole Martin Sørensen er født paa Langli den 3. Januar 1884. Da han var lille og laa i Vuggen, skulde hans Søster Marie gerne synge den Sang for ham, hvori det hedder: „Saa rejser vi til Kalifornien og graver Guld til dig!“

Da han var omkring 4 Aar, var han nær druknet. Fader var en Dag kommet hjem fra Fiskeriet og havde to Baade med, som nu laa ved Stranden nedenfor Husene, medens Fader var gaaet hjem for at hvile sig lidt. Imidlertid gik de to smaa Vandrotter Mads og Ole ned for at lege i Baadene, men Moder saa ud af Vinduet og sagde til Fader, at det gik vist aldrig godt. Fader tog det hele med Ro og mente, det gik nok. Moder gik da fra Vinduet og hen til Vuggen, hvor Claus laa, men som ved en usynlig Magt droges hun atter hen til Vinduet for at se, hvorledes det gik med Drengene i de to Baade. Til sin Rædsel saa hun kun den ene af Drengene dernede, og hun raabte da til Fader, at den ene af Drengene var faldet i Vandet. Fader sprang straks til Stranden og ud i Vandet, hvor Ole drev af Sted udefter med Vind og Strøm, og Fader maatte vade til Bæltestedet, før han fik Ole fisket op. Mads sad i Bagenden af den anden Baad og raabte: „Ole, kom i Land“, men stakkels Ole kunde ikke komme i Land, før Fader fik fat i ham. Det første, Ole kunde sige, var: „Mads vil down mæ“ (Mads vil drukne mig). Det viste sig, at Uheldet var sket paa den Maade, at Ole vilde gaa fra den ene Baad over i den anden, og at han derved var faldet ned imellem de to Baade.

Efter at have naaet den skolepligtige Alder kom Ole til Hjer-ting for at passe sin Skolegang. Da han var blevet konfirmeret, hjalp han til i Hjemmet et Par Aar, men i en Alder af 16 Aar rejste han til Sønderjylland for at tjene om Sommeren og deltog i Bakfiskeriet ombord i sin Faders Baad Foraar og Efteraar.

Omkring 20 Aars Alderen drev Udlængselen ham til Amerika, og han rejste sammen med en Fætter, *Mads Madsen*, fra Hjer-ting, samt *Robert*, Chr. Hunderups Søn, der ogsaa var fra Hjer-ting. De kom til Kalifornien, hvor de først arbejdede ved Landbrug. Siden rejste Ole til Astoria, Oregon, hvor han fiskede Laks i Columbia River, men under Arbejdet ved Floden havde han en Dag et slemt Uheld.

Ole kom nede fra Byen Astoria og var paa Vej hjem til sit Fiskerleje, hvorfra han fiskede; han skulde da over Jernbane-

Jeppe Chr. Sorensens Ejendom overtoges af Sønnen, Ole Martin Sorensen i 1910. Ole byggede samme Aar det nye Stuehus, som ses i Midten.

skinnerne, hvor et Tog i det samme kom listende bag paa ham. Toget ramte ham med en saadan Kraft, at han blev kastet flere Meter op i Luften. Hans venstre Arm blev brækket flere Steder, og Ole maatte paa Sygehuset. Iøvrigt havde han dog ogsaa Heldet med sig i Kalifornien, idet han forlod San Francisco 14 Dage før, Jordskælvet fandt Sted i 1906. Siden blev han angrebet af Gigtfeber, som han prøvede paa at blive kvit ved de varme Mudderbade, da Gigten havde sat sig i Anklerne, men han blev dog først bedre, da han kom tilbage til Danmark.

Dette skete efter 3 Aars Forløb, og saa arbejdede Ole en Tid med Sildefiskeri paa Skotlands Kyst.

Siden indgik han Ægteskab med *Kirstine Andersen*, Datter af Gaardejer Kr. Andersen, Allerslev ved Outrup. Han overtog derpaa sin Faders Ejendom paa Langli, og han levede af Landbrug og Fiskeri til 1913, da Øen blev solgt, og Ægteparret flyttede til Hjeriting. Her byggede Ole sig et hyggeligt Hjem, og herfra fiskede han med Kutteren „Skjold“, men da Fisken altid skulde leveres i Esbjerg, vilde det være mere bekvemt at bo deromme, og Ægteparret besluttede derfor at sælge Hjemmet i Hjeriting for i 1928 at flytte til Esbjerg, hvor Ole havde købt en Ejendom, Niels Juelsgade 6.

4 Generationer: Jeppe Chr. Sorensen, Ole Martin, Ejner og lille Ole Sorensen.

I 4 Vintre var han Styrmand paa Bjergningsskibet „Bjørn“, men i 1934 ophørte han med den Bestilling. Han solgte ogsaa sin Kutter og har siden ernæret sig ved Udlejning af Hyttefade.

Ole havde i sine unge Dage været paa Vallekilde Højskole i Poul Hansens Forstandertid.

I Ægteskabet er der 4 Børn: Johanne, Ejner, Jens og Metha, og vi aftrykker nedenstaaende en Sang, der var skrevet i Anledning af Ægteparrets Sølvbryllup, der fandt Sted den 1. April 1935.

Til

Kirstine og Ole M. Sørensens Sølvbryllup

den 1. April 1935.

Mel.: Jens Vejmand . . .

For Ole og Kirstine i Aften holdes Fest,
vi alle er nu samlet og er nu deres Gæst.
For tænk, der er henrunden nu femogtyve Aar,
den Tid er helt forsvunden, ja Aarene de gaar.

Da Ole han var lille og i sin Vugge laa,
han sang om Californien, det var hans Maal at naa.
Men Guld ej hjem han bragte, for det ej findes let.
I Astoria Laksen smagte, det var en daglig Ret.

Nu Længslen efter Hjemmet, thi hjemme er dog bedst.
„Ej længer i det Fremmede jeg være vil som Gæst“.
Derfor til Danmark iler, her Hjertet finder Ro,
naar jeg ser Moder smile i Hjemmets lunc Bo.

Saa Venner han besøgte, ja, hver og een i Flok,
men da han kom til Outrup, der blev da een ham nok.
Paa Kirsten fik han Øje, hun var saa ung en Mø.
Til Langli glad han vendte hjem til sin Fødeø.

Da Tiden var henrunden, og Bryllup skulde staa,
til Outrup blev vi buden og maatte til Kirken gaa.
Der Festen vared' længe, tre Dage eller saa.
Til Langli hen de vendte for der at sætte Bo.

Der Hjemmet op de bygte, og det gik i en Fart,
fordi de kunde hygge og have det saa rart.
Men Stormene de bruste, og Vandet trængte frem.
„Her kan vi ikke være, vi maa ha' et andet Hjem.“

Til Hjerting Blikket sendtes: „Vi bygger her vort Hjem“.
Vi Langli Ryggen vendte, og her gik det nu frem.
Paa Havet Ole drager, med Fangster hjem han kom
og lod sig Maden smage, naar Maven den var tom.

For Kirsten Mad kan lave, dertil hun er en Knag,
man tror, hun alle Dage har været ved det Fag.
Hun Kjoler om kan vende og Bukser med maaske,
thi der er ingen Ende, hvad her man faar at se.

Men nu kom Rejselysten, thi Hjerting blev for trang.
Naar Ole skulde fiske, ham syntes Vejen lang.
Farvel til Hjerting sagde, til Havn og By vi gaar.
Naar Venner os besøger, en Kaffetaar de faar.

Fire Børn de har opdraget. „Et Vibekuld er nok“,
det Ole ofte sagde, ej større blev den Flok.
Kun Glæde de jer bragte, de eget Hjem snart faa.
Vi ønsker, alle Dage det vel for dem maa gaa.

Nu Lykke paa jer Vandring I ønskes hver især.
Vi hilser paa hverandre og haaber, at det sker,
vi her igen maa mødes om femogtyve Aar,
men derfor Herren raader, om alt dertil vi naar.

Kirstine Marie Olesen, f. Sørensen, er født paa Langli den 7. Februar 1886, og i det følgende maa jeg i al Beskedenhed fortælle min egen Livshistorie.

Det er fortalt mig, at jeg kunde gaa alene, da jeg var omkring 8 Maaneder gammel. Engang havde mine Forældre Besøg af

Mølleren og hans Kone fra Janderup; de var barnløse og fattede derfor Kærlighed til mig, som de gerne vilde have med hjem, bl. a. maaske fordi de ogsaa syntes, at der i Forvejen var Børn nok i mit Barndomshjem, men efter nogen Betænkningstid sagde mine Forældre, at det ikke kunde lade sig gøre. Da jeg blev større, og der forekom Vanskeligheder for mig, sagde jeg tit til Moder, at de kunde have ladet Mølleren tage mig; saa mente jeg, at jeg var blevet fri for de Ting, der ikke passede mig. Jeg forstod ikke den Gang, at Vanskeligheder kun er til for at overvindes, og at de skal hjælpe til ens Opdragelse.

Da jeg blev større, maatte jeg hjælpe til med alt i Huset og særlig med Pasningen af mine mindre Søskende; de skulde vugges i Søvn, de smaa Størrelser. Vi havde en grønmalet Vugge, der var lavet af Træ. Yderkanten var skaaret ned i Midten, saa man saa dejligt kunde sidde og gynges Vuggen sidelæns, medens de smaa blev sunget i Søvn. Hvis de skreg, sang jeg kun endnu højere, og tilsidst kom Ole Lukøje og bragte dem til Ro.

Da jeg var omkring 4 Aar, blev Moder meget syg af Lungebetændelse, og jeg maatte da tidlig op om Morgenen for at vugge min lille Broder Jens i Søvn. Det var triste Dage, da Moder var syg. Vi havde Læge *Bruhn* fra Esbjerg, der havde Kærlighed til Børn og derfor legede med os. Min Bedstemoder Kirsten tog os Børn ind i Stuen ved Siden af den, hvori Moder laa, og her sang hun med sagte Røst „Her komme, Jesus, dine smaa“ og andre Salmer. Alvorlige Bekymringer knyttede sig til Tanken, om Moder skulde gaa bort fra saa mange smaa Børn, men Gud sparede hendes Liv, og hun blev rask.

Om Sommeren maatte jeg bære Frokosten ud paa Engen til Fader og mine Brødre, der slog Græs; det skulde gerne gøres, medens der var Dug i Græsset, og det var en herlig Spadseretur — som Regel med bare Ben. Guds Fugle sang af fuld Hals, navnlig de utrættelige, smaa Lærker, der svang sig højt op i Luften, Viben gav sin Røst til Kende, og de skønne, smaa Markblomster nikkede til hinanden. Luften var fyldt med en vidunderlig Duft. Naar saa Frokosten var sat til Livs, gik det igen løs med Sletten til Middag.

Da jeg blev større, hjalp jeg Moder med at kærne Smør, vaske og bage, og der skulde mange Brød til de mange

Munde. Brødene var store og blev bagt i den store Ovn, der blev fyret op med Lyng, Tørv og Brænde. Naar saa Ovnen var varm, blev Brødene sat i Ovnen med en „Skødsel“, og det skulde gaa i en Fart, saa Ovnen ikke blev kold.

I mit ottende Aar skulde jeg i Skole. Jeg kom til Hjerting, hvor jeg boede hos min Onkel, Jens Madsen, hvor jeg havde det godt og levede under de samme Kaar som deres egne Børn, lige som jeg hjalp til med hvad som helst. En Dag maatte jeg end ogsaa hjælpe Moster med at slagte et Faar; det var jeg i Grunden slet ikke stolt af, men de andre Børn var løbet i Skole, og jeg kunde da ikke lade Moster staa alene, hvorfor jeg maatte holde paa Dyret, medens det blev slagtet.

I Skolens lille Klasse havde jeg forskellige Lærere, men i den store Klasse havde vi den gamle Lærer *Morthorst*. En Dag havde de store Drengene drillet ham, og jeg husker endnu saa tydeligt, hvorledes han stod og gned sine Hænder og bed sig selv i Fip-skægget, idet han sagde: „Farer ikke vild, Gud lader sig ikke spotte!“

De store Drengene vilde gerne efter os fremmede Børn, men vi lærte at klare os selv, og dersom de fornærmede os, skulde vi nok ordne det indbyrdes, om ikke paa anden Maade saa ved Hjælp af slaaende Argumenter i Form af et Par Lussinger, at sladre om ens Kammerater har jeg altid fundet fejgt.

Da der ingen Lærerinde var ved Skolen, gik jeg og min Kusine Margrethe ned til Moster Metha, nu Karetmager *Jensens* Kone; hun boede dengang nede i *Dyres* gamle, straatækte Hus, og dér havde vi mange hyggelige Aftener, men hvor meget det blev til med Syningen, husker jeg ikke.

I fire Vintre gik jeg saaledes i Hjerting Skole. Daglig vendte jeg mit Blik hjem til mit kære Hjem paa Langli, som jeg saa tydelig kunde se fra Hjerting, og jeg længtes vist mest efter min Moder. Selv Juleaften syntes Moster, at jeg skulde blive derovre, og jeg husker, at jeg engang som Julegave fik et Penalhus, hvilket jeg fandt var en herlig Gave, vi Børn var ikke forvænt dengang. Et Par Gange om Ugen kom Fader paa sin Posttur til Hjerting, og han skulde saa gerne ind at se til mig. Naar jeg kom hjem fra Skole, kunde jeg altid lugte i Gangen, om Fader havde været der; Røgen fra hans Pipe røbede ham.

Da Skoletiden var forbi, skulde jeg hjem til Langli igen; om-

me ved Slæbestedet mødte mine smaa Brødre og Hunden „Fanny“ mig, og der var Glæde over, at store Søster kom hjem. For mig selv var det et stort Gode at komme hjem til Moder igen, selv om jeg godt vidste, at der skulde arbejdes, men det var jeg aldrig bange for, og Moder forstod at vise os Børn Vejen ogsaa med Hensyn til, hvorledes vi skulde tage fat.

Da jeg var 10—12 Aar gammel, maatte jeg ud at grave Orm ligesom de andre Fiskerpiger, men det havde ogsaa sin Charme.

Nu blev der — som foran nævnt — oprettet en Skole paa Langli i min Bedstemoders Aftægtsstue, og Dagmar Kehlet fra Ribe var jo Lærerinden, og efter den Tid fik vi noget lært, thi hun kunde let overse os 7—8 Børn. Da jeg var 14 Aar, skulde jeg gaa til Præst; jeg blev sendt til Ho og boede hos *Carl Thesenius* den Vinter. Præsten hed *Fjord Christensen*, og i Skolen havde vi Undervisning ved den gamle Lærer *Hansen*.

I 15²Aars Alderen drog jeg med de andre Piger til Ribe Marked, hvor jeg blev fæstet for 3 Maaneder til en Gaardejer *Johan Jørgensen* i Raved, Sønderjylland. Min Madmoder og Husbond var meget flinke, men Forkarlen var nærmest raa, og i hvert Fald var han slem til at bande og skælde ud; han var Fynbo. Der var meget at bestille med Bjergning af baade Korn og Hø, men det gik, og saaledes rejste jeg 4 Somre til Sønderjylland. Jeg kom derved til at holde af Sønderjyderne. De staar for mig som ærlige og trofaste Mennesker, selv om der vel ogsaa blandt dem er mindre heldige Elementer.

Foruden hos Johan Jørgensen i Raved tjente jeg i Havsted, Stormsgaard og Arrild — det sidste Sted hos *Bertel Bergholdt*, hvor jeg havde det godt, og endnu besøger jeg engang imellem de gode Mennesker, som stadig sidder ved Gaarden.

Jeg var nu blevet en gammel Pige paa 18 Aar, og Arbejdet ved Bønderne interesserede mig ikke saa meget, da jeg hellere vilde ud paa egen Haand.

Af den Grund bestemte jeg mig til at læse til Lærerinde, og for at komme i Gang rejste jeg til Thorslunde paa Sjælland, hvor der var 2 gamle Lærerinder og en gammel Lærer, saa jeg var faldet ind i en udpræget Lærerrede!

Jeg læste hver Dag sammen med en lille, sød Baronesse, der hed Alix og var fra Herregaarden „Bensonsdal“, hvor jeg havde mange gode Oplevelser. Gamle Lærer *Gehl* spillede af og til paa

Tværfløjte for os, og han var en rar Mand. Om Morgenen var han altid glad, naar jeg fyrede op i Kakkelovnen for ham; han kaldte den for „Slughalsen“. Efter at have tilbragt en Vinter paa Sjælland rejste jeg til Nørre Nisum Højskole, der ligger i Nærheden af Limfjordens blaa Vande.

Det var en rig Tid, der derefter fulgte, baade med Hensyn til at lære noget og til det gode Kammeratskab, som herskede paa Skolen, hvor alt gik med Liv og Lyst. Vi lærte mange forskellige Ting og fik Øjnene opladt for alt det skønne i Naturen. Jeg fortsatte med Læsningen i 1905 og 1906, men saa begyndte mine Nerver at blive daarlige, og jeg led af en saa slem Hovedpine, at jeg ikke kunde tænke paa at fortsætte, hvorfor jeg søgte Plads som Vinterlærerinde, og siden fik jeg Ansættelse for hele Aaret. Saaledes gik 7 Aar. Jeg elskede min Gerning og syntes aldrig, at jeg kunde forlade den.

I 1913 var jeg paa Kursus oppe i Gudbrandsdalen i Norge i en By, som hed Kvam. Kursus blev holdt paa en Højskole og blev søgt af 60 Lærere og Lærerinder. Vi var 4 Lærerinder, som boede paa en Bondegaard oppe i Bygden, hvor de havde 12—14 Køer, 40 Geder og en Del Svin. Køerne og Gederne var paa Sæteren. En Dag fik jeg Lov til at komme med derop. Hvor var det herligt at se ud over de snedækte Fjelde og nyde den herlige Udsigt og al den friske, rene Luft. Der var 2 unge Piger, som malkede Køerne og Gederne, og der blev lavet Smør og Myseost af Mælken. Vi fik til vore Maaltider en hel Myseost ind paa Bordet, og jeg syntes altid, at den lignede et lille Fyrtaarn, men den smagte fortrinligt, og overalt paa Gaarden var der pyntet op for os nyankomne med Enebærgrene — selv ude paa Toiletterne stod der Grene!

Huset var bygget af store, brede Planker, der var lagt ovenpaa hinanden, og denne Del af Beboelsen blev kaldt for „Jomfruburet“. I det andet Hus, hvor Maden blev tilberedt, stod Pejsten. Det var en aaben Skorsten med en Jernindretning, hvorpaa der kunde hænges Gryder, og der blev saa fyret med Brænde under Gryderne.

I dette Rum, eller rettere Køkken, laa Konen i Huset, *Oline Klomstad*, der var saa medtaget af Leddegigt, at hun kun kunde bevæge en Finger eller to. Hun var en rar, kristen Kvinde, der var ved godt Mod, og vi havde mange gode Samtaler. I Modsæt-

ning til de øvrige Folk paa Gaarden, der talte Gammelnorsk, havde jeg let ved at forstaa hende, der kunde tale lidt Dansk paa Grund af, at hun ofte havde været paa Kuranstalten.

En Søndag var vi til Gudstjeneste, men vi forstod kun lidt af det, der blev talt. Præsten begravede flere døde, det vil sige, at de i Forvejen var begravede, men da Præsten kun kom til Bygden engang imellem for at holde en Prædiken, skulde han samtidig forrette alle de øvrige kirkelige Anliggender og herunder altsaa ogsaa Begravelserne. Han traadte da kun hen til Graven, holdt en lille Tale til de efterladte, og saa var det i Orden.

Alt var saare gammeldags i denne Bygd. Kvinderne gik endnu og høstede med Segl, og Børnene hjalp til. De to eneste Ting, der var tidssvarende i Bygden, var Centrifugen og Telefonen.

Vi gik paa Kursus, der overvejende bestod af Foredrag, hver Dag, men efter en Uges Forløb rejste vi tilbage til Oslo, sejlede derfra til Frederikshavn og videre med Toget hjem.

Da jeg var kommet hjem fra Turen til Norge, gjorde jeg et Ophold hos min Broder, Søren Peder, der dengang boede i Villa „Vita“ i Esbjerg. Til hans Hjem var ankommet en Mand ved Navn *Fogdal* fra Ceder Falls, Iowa; hos ham tjente min yngste Broder, Kristen Peder, og Fogdal fik mig overtalt til at rejse med til Amerika; det var et Ønske, jeg havde haft i mange Aar, men nu var det slumret ind. Naar jeg i mine yngre Dage talte om at rejse derover, blev min Moder saa bedrøvet, at jeg maatte love hende ikke at rejse, saa længe hun levede, og dette Lofte holdt jeg.

Nu var det saa min kære Skolegerning. Den maatte jeg ofre for at komme til den nye og store Verden med dens mange Oplevelser, men efter nogen Overvejelse blev det besluttet, at jeg skulde rejse med.

Rejsen foregik fra Esbjerg med Dampskibet „I. C. la Cour“ over Nordsøen til Harwich. Vi var 5 i Rejseselskabet, og Mr. Fogdal var vor Fører. Han havde levet i Amerika i mange Aar. Da vi var landet i England, rejste vi med Toget til Liverpool, hvor vi skulde opholde os et Par Dage, til den store Amerika-damper „Mauretania“ ankom. I Liverpool mødte vi Repræsentanter for mange forskellige Nationer, som skulde til Amerika. Nogle blev sendt tilbage, fordi de var saa urene og fulde af Saar. Vi blev færgen ud til „Mauretania“ af et mindre Dampskib.

„Mauritania“ var et meget stort og hurtiggaaende Skib, der kryd-
sede Atlanterhavet paa 5 Døgn. Vi fik paa Overrejsen en slem
Storm, og mange af os blev søsyge. Da vi kom til New York,
maatte vi over paa en lille Ø, Ellis Island, hvor enhver kom i sin
Baas, for at Toldere og Kontrolører kunde holde Styr paa de tal-
rige Emigranter. Om Aftenen blev vi igen færgen over til Statio-
nen, og endelig kom vi af Sted; men aldrig skal jeg glemme den
Dag, vi tilbragte paa Ellis Island — den grimme Dag, jeg hav-
de oplevet, syntes jeg dengang.

Paa Øen købte vi hver en Æske med Brød, Pølse og Sardiner,
som vi skulde have med paa Rejsen, og det var en god Idé af de
praktiske Amerikanere. Endelig var vor Rejses Maal naaet. Fog-
dal og jeg stod i Ceder Falls, medens de øvrige fortsatte. .

Min Broder, Kristen Peder, kom og hentede mig, og jeg var
hos ham i nogle Dage. Saa fik jeg Plads hos to Brødre, for hvem
jeg skulde bestyre Huset; det var lidt besværligt i Begyndelsen,
da de lavede Mad paa en anden Maade end den, jeg var vant til
i Danmark; men det lærte jeg dog snart. Min Ankomst fandt
Sted i November Maaned, og de unge Mennesker havde travlt
med at pikke Corn (at tage Majs af Kolben), og jeg var oppe
om Morgen Kl. 5 og begyndte at tilberede Morgenmaden, der
bestod af Pandekager med Sirup og Kaffe. Ud over dette Mor-
genmaaltid spiste de kun Kl. 12 og Kl. 6 Aften.

Det var interessant at studere de forskellige Forhold og især
Dyrelivet. Her var nemlig vilde Dyr, jeg ikke havde set før. En
Dag, jeg gik til Postkassen, som stod ved Vejen, saa jeg ned i
Lyskassen; der sad det yndigste, lille Dyr med smaa, kloge Øjne.
Jeg vidste ikke, hvad det var for et Dyr, men jeg talte kærligt til
det og formanede Hunden „Rovert“ til ikke at gøre Dyret no-
gen Fortræd. Men ak og Ve, jeg havde knap naaet Postkassen,
før en forfærdelig Stank af en egen, vammel Art naaede min
Lugtesans. Oppe i Træet sad det lille, søde Dyr og viftede med
Halen, og ud kom der en Parfume, som spredtes over den stak-
kels „Rovert“, og uha, hvor den lugtede! Jeg var nu klar over,
at det var en Skunk, „Stinkdyret“, som var paa Spil, og da „Ro-
vert“ vilde have Dyret fanget, udgød det for at redde sin Pels
den stærkt ildelugtende Vædske over Hunden, der luskede
skamfuld bort. „Rovert“ var en rigtig Skunkhund, men jeg maat-

te have den i Bad, og til Trods herfor varede det længe, inden Lugten forsvandt.

Da jeg havde været hos de to unge Mennesker en Tid, rejste jeg til Byen, for at jeg hurtigere kunde lære Sproget. Jeg fik Plads paa en Kjølefabrik, hvor vi syede Kjoler paa elektrisk drevne Maskiner. Vi fik udleveret 12 i hvert Bundt, og jeg kunde tilsidst sy 18—20 Kjoler om Dagen. Her traf jeg Søstrene Olesen fra Kjelst, og der var iøvrigt flere Danske. Paa den anden Side af Bordet sad en stor og svær Amerikanerinde; hendes Arbejde gled langsomt, men sikkert, og hun sad gerne og sang saa mange gode Sange. En Del af dem kendte jeg, saa jeg stemte i med, og paa den Maade blev vi Venner; selv om vi ikke kunde tale sammen, kunde vi da synge sammen, og vi fulgtes ad hjem om Aftenen, hvorved jeg lærte lidt Engelsk, og tilsidst kunde vi med Udbytte tale med hinanden. Hun boede sammen med sin Moder og havde et hyggeligt, lille Hjem.

Vi havde en rar, dansk Præst, som hed Pastor *Prøversen*, og en hyggelig Kirke.

Da jeg havde syet en Tid, tog jeg Plads hos en gammel, amerikansk Præst i en meget stor Villa. Da jeg havde været der i nogle Maaneder, begyndte jeg at blive daarlig, saa jeg hverken kunde sove eller spise, og tilsidst kunde jeg daarligt passe mit Arbejde. Jeg søgte Læge, uden at det hjalp, men Lægen mente, at jeg skulde have noget andet Arbejde.

I Byen Audubon var der en Fotograf, der manglede Hjælp, og jeg søgte og fik Pladsen. Dette Arbejde havde jeg stor Lyst til, men det var værst med Helbredet. En Dag tog Fotografen mig op til en Kiropraktor, der boede i Byen, og jeg fik Behandlinger, der gjorde mig saa rask, at jeg genvandt hele min gamle Livskraft og tog fat paa mit Arbejde med Liv og Lyst.

I Efteraaret 1914 købte jeg Forretningen af Fotografen og arbejdede nu paa egen Haand. I Aaret 1916 tog jeg et lille Trip hjem til gamle Danmark. Det var en farlig Sport, da Verdenskrigen var i fuld Gang. Jeg sejlede med den danske Amerika-baad „United States“ til Norge, men vi maatte ligge i 3 Døgn i Kirkwall, Skotland, fordi de engelske Kontrolmyndigheder var bange for, at vi havde Ammunition ombord, og vi blev grundigt undersøgt. Skibet laa inde i en lille Bugt, hvor Sejllobet var spærret med Miner, men endelig fik vi Lov til at sejle igen. Vi kom

godt til Kristianssand i Norge, hvor jeg gik fra Borde for at tage med en mindre Baad til Frederikshavn. Da vi sejlede i Skagerak, fortalte Folkene ombord, at de 14 Dage forinden havde sejlet mellem en Mængde Lig, som flød i Vandet efter et stort Søslag, der havde staaet mellem Englænderne og Tyskerne ud for Jyllands Vestkyst. En Del Krigsskibe med Mandskab var skudt ned, og Ligene flød rundt en Tid, indtil de sank, og de døde Søfolk fandt deres Grav paa Havets Bund.

Det var rart at være hjemme igen, men i Løbet af en Maa- nedstid maatte jeg paany af Sted. Jeg fik Rejseselskab med en Svensker og en engelsk Sygeplejerske. Da vi kom ud paa Havet, blev det Storm, og Sygeplejersken blev meget søsyg, saa hun en Dag altopgivende udbrød: „I wish, I was in heaven and the gate shot“ (jeg ønsker, at jeg var i Himlen og Døren lukket); det var ikke noget helt lille Ønske, men Tingene kan snart forandre sig, og da vi naaede New Foundlandsbankerne, stod den lille Syge- plejerske op og deltog med den største Livsglæde i Dansen paa Dækket.

Denne Gang var det ingen Sag at lande i New York. Jeg kunde Sproget og kunde rejse videre, naar jeg vilde. Snart var jeg da atter tilbage ved Arbejdet i den fredelige og behagelige By Audubon, hvor de derboende Danskere var meget flinke. Der var en dansk Menighed i Byen, og der var det rart at komme. Vi havde en Præst, som hed *Christiansen*; han flyttede senere til Denver i Colorado, og saa fik vi min gamle Præst, Pastor Prøversen fra Ceder Falls.

Den største Del af min Tid i Audubon var under Verdens- krigen i Europa, men ogsaa denne By maatte ofre af sine raske Unge. De skulde alle helst fotograferes, inden de drog af Sted til „the camps“, hvor de skulde uddannes til Soldatertjenesten. Ingen vidste, om de nogensinde kom tilbage, og naar en Del „boys“, som de blev kaldt, sendtes af Sted, spillede man Sangen „Over there“ (derovre) — ja, derovre var det, det foregik, og det var hjertegribende at se, hvorledes Forældre og Sønner tog Af- sked med hverandre. Amerikanerne tænker saa meget paa deres Born, og jeg oplevede da ogsaa, at mange af de unge Mennesker, der drog raske bort, kom tilbage som Lig. Naar de kom ned til „the camps“ (Kasernen), hvor de skulde have deres Uddannelse, blev de først vaccineret for Kopper, men da den spanske Syge

raserede temmelig slemt, skete det jævnligt, at de unge Mennesker, som blev angrebet af Sygdommen, fik Lungebetændelse, navnlig umiddelbart efter Vaccinationen. Dem gik det værst ud over, og Tusinder døde. Ved camp Desmoines døde der saa mange af Soldaterne, saa man ikke kunde følge med at sende dem hjem, hvorfor man maatte stable Kisterne ovenpaa hverandre, og det var et meget sørgeligt Syn. Jeg blev som Fotograf ofte kaldt ud for at fotografere saadanne Kister og de Blomster, der var henlagt paa dem, men en Del vilde have de døde fotograferet liggende i Kisten, hvor de laa i deres Soldateruniform; det var ofte meget svært at være Vidne til. En ung Mand, der lige var blevet gift, blev sendt af Sted, og kort Tid efter kom han hjem som Lig.

De døde lægges ikke i Linklæder i Amerika, saaledes som Skik og Brug er her, men de klædes rigtigt paa som i levende Live; Mændene med Kravetøj, Jakke, Bukser, Strømper og Sko. Kvinderne ligger i deres Kjole, og derfor er det ikke saa uhyggeligt at se paa Lig i Amerika. Jeg har set mange, men jeg syntes altid, de laa saa pæne og naturligt; her maa ogsaa tilføjes, at der straks efter et Menneskes Død i Amerika bliver tilkaldt en Mand, som kaldes for en „Undertaker“. Han aabner en Aare i Armen og tapper Blodet af den døde; derefter indsprøjter han en giftig Vædske i Aaren, saa Liget kan holde sig i længere Tid, og efter den Aareladning er man altid sikker paa, at Mennesker ikke er skindøde. „Undertaker“ne er uddannet til at behandle de døde og maa tage en Eksamen, inden de er kvalificerede til dette Arbejde, men saa ordner han ogsaa alt vedrørende Begravelsen, lægger den døde i Kiste o. s. v. Kisterne bliver som Regel ført ind i Kirken, den halve Del af Laaget kan lukkes op, og naar Ligprædikenen er forbi, passerer hele Følget forbi Kisten, og man faar da det sidste Indtryk af den døde, der ligger smukt som i en Søvn i Kisten.

Jeg blev forøvrigt ogsaa smittet af den spanske Syge og var meget daarlig. Jeg fik ikke andet end kiropraktisk Behandling, men efter Sygdommen blev jeg mere rask end nogensinde før.

Da Krigen varede i 4 Aar, maatte vi alle hjælpe Staten med Penge. Det foregik paa den Maade, at vi maatte overtage „Liber-tybonds“, af hvilke enhver kunde købe, hvad han vilde, men vi maatte alle være med. Jeg kom en Gang tilfældigt ned i Byen

og blev Vidne til et Opløb om en Tysker, der ikke vilde give noget. Han var søgt ind i en Bank, og jeg saa nogle Mænd, som stod beredt med et Reb, saa jeg tænkte nok, at der vilde ske noget, da Amerikanerne er meget patriotiske. Ved Bankens Lukketid blev Tyskeren saa hældt ud til Mængden, der greb ham og satte Rebet om hans Hals, og nede paa Fortovet tvang de ham til at tage „Libertybonds“ for 1000 Dollars; det var jo kun et Laan, og det gav gode Renter. Men Tyskerne var kede af at være imod deres „Vaterland“, men her var ingen Udvej; vilde man være med til at nyde Landets Goder, maatte man ogsaa være med til at bære Byrderne, og det var fuldkommen rigtigt.

Værst gik det dog ud over en tysk Præst, der havde en tysk Menighed faa Kilometer fra Byen. Han solgte nemlig Røde Kors Mærker til Hjælp for Tyskland, men da det blev opdaget, kørte en Del Mænd ud til hans Bopæl om Aftenen. De parkerede Bilerne et Stykke Vej derfra og vandrede derefter hen til Præstehjemmet. Præsten anede Uraad og forsvandt ud i en Majsmark, hvor der blev skudt paa ham, indtil han blev fanget. Men da Præstefruen besvimeede, lod de ham gaa med den Formaning, at han maatte være ude af Huset inden næste Morgen, ellers skulde de nok ordne ham. Han maatte saa rejse bort fra saavel Hjem som Menighed, og han kom aldrig tilbage mere.

Endelig holdt Krigen op, og da ringede Kirkeklokkerne Freden ind over Land og By; det var et højtideligt Øjeblik, for nu vidste man, at Kanonerne blev tavse, og alle de andre Mordvaaben blev lagt til Side, alt aandede Fred — nu var der kun tilbage de lemlæstede og forkrøblede Mennesker og de lidende Hjerter, der følte Savnet af deres kære.

Da jeg havde boet i Audubon i 7 Aar, solgte jeg min Forretning og drog ud til Everett Wash. Everett ligger ved Purget sound og i Nærheden af Cascade mountains.

Der blev jeg gift med *K. P. Olesen*, Kiropraktor. Everett var en herlig By beliggende mellem to Bjergkæder, og det var vidunderligt at se ud over de høje Bjerge, hvor der laa Sne og Is selv om Sommeren. Omkring Byen var der store Skove og derfor en Del Savmøller, der tilberedte Træerne til forskellige Ting.

Inden jeg gaar videre i min Fortælling om mig selv, maa jeg beskrive nogle Rejser til Colorado og Utah. Jeg har besøgt Saltstaden, hvor Mormonerne bor, og det var meget interessant.

Efter mange Timers Rejse fra Colorado kom man igennem en hel Ørken, hvor der hverken levede Mennesker eller Dyr. Jeg tænkte paa den Gang, da Mormonerne vandrede den lange Vej paa de stenede Veje, hvis der i det hele taget var en Vej i sin Tid, og i Hede og Tørke. De vandrede bagefter Oksekærrer med Bagage, naar de var paa Vej til deres hellige Stad, Salt Lake City, Utah, hvor de troede at komme til at opleve Himmerig paa Jord. Mange maatte lade Livet paa den Vandring. Nogle har sikkert ønsket sig tilbage til deres Hjem — ogsaa blandt Danskerne — men endelig naaede de fleste det forjættede Land, og man maa sige, at det er et herligt Sted.

Salt Lake City ligger nær Saltsøen Salt Lake. Vandet er saa salt, at Mennesker, der bader i Søen, flyder ovenpaa som en Prop paa Vandet. Det salte Vand bliver ledet ind paa store Flader Jord, hvor det fordamper, og det tilbageværende Salt bliver rensset og solgt ud over Landet. Brede, lige Gader kendetegner Salt Lake City, hvor det bekendte Mormontempel, der kun maa betrædes af Mormoner, er beliggende. Derimod maa alle komme i Mormonernes Tabernakel — en lang Bygning med hvælvet Loft og en enestaaende Akustik, der foraarsager, at man kan høre en Knappenaal falde til Jorden i den ene Ende af Salen, hvis man staar i den anden Ende. Derinde er det derfor vanskeligt at hviſke sine Hemmeligheder, som uvægerlig vil blive hørt af andre tilstedeværende. Der fandtes et meget stort Orgel, hvorpaa der blev spillet hver Dag paa bestemte Klokkeslet beregnet for Turister, og det var en Oplevelse at høre dette. Mormonerne er flinke Mennesker, der gerne viser en omkring.

Der var ogsaa et stort Museum, hvor der fandtes mange forskellige Ting, deriblandt nogle soltørrede Medicinmænd, der var fundet velbevarede oppe i Bjergene. De var ganske fortørrede og sad paa Hug med Benene under sig, men man kunde endnu se deres Skæg og runkne Skind.

Vi forlader nu Utah og tager en Tur til Denver, Colorado, den herlige Bjergby. Rejsen dertil er vidunderlig; den gaar gennem udstrakte Ørkener med gulbrune Klipper, men man kommer ogsaa gennem mere afvekslende Natur. Snart kører man gennem en Dalsenkning med grønne Enge og forskellige Træer, der vokser op ad Skraaningen, af og til ser man et lille Vandfald, der kommer oppe fra de høje Bjerge, hvor Sneen smelter.

Luften i Colorado er vidunderlig let, og man føler sig godt tilpas. Langt borte øjnes Bjergene, og selvfølgelig maatte ogsaa jeg paa en Bjergtur. Min forrige Præst, Christiansen, fra Audubon var nu Præst i Colorado, og han tog med paa Turen. Vi kørte i Snirkler hele Vejen op og besøgte bl. a. Buffalo Bills Grav. Buffalo Bill var en af Amerikas Helte, født i Italien i 1849 i Nærheden af Parma som Giovanni Tambini. I sin Ungdom udvandrede han til Amerika, hvor han blev Guldgraver og Jæger. Siden blev han verdensberømt som Cowboy. Da han døde, efterlod han sig en Formue paa 100.000 Lire til sine Arvinger.

Der fandtes op ad Bjerget en Del Blokhuse, hvor Folk kunde hvile ud og overnatte. Der var mange smukke Steder og en herlig Udsigt over det øvrige Terræn. Til Byen Denver søger mange syge Mennesker, der lider af Tuberkulose og Astma samt andre bronchiale Komplikationer, fordi Luften over Byen er saa høj, at den letter Aandedrættet.

Jeg nævnede foran, at Everett Wash var en dejlig By med et fint Klima, aldrig ret koldt og heller ikke for varmt, men Taage og Regn, særlig det sidste havde vi meget af.

Der kom ofte gamle Indianere til Byen, saa gamle, at de næsten var blinde af Alderdom; der var en Indianerkoloni i Nærheden af Byen.

Efter at have boet i Everett et Aarstid, blev vi enige om, at jeg ogsaa skulde studere Kiropraktik — den Helbredelsesmetode, min Mand var saa optaget af, og i Sommeren 1921 rejste jeg da til Davenport Iowa, hvor The Palmer School of Kiropratik ligger.

Davenport ligger ved Mississippi Floden; dens 2 Søsterbyer ligger paa den anden Side Floden, nemlig Rock Island og Moline. Der er Forbindelse over en stor Bro, men man kan ogsaa sejle med Færge over Floden. Davenport er paa ca. 70.000 Indbyggere. Oppe paa „Brady hill“ ligger den verdenskendte Skole med de kolossale Bygninger, der har kostet mange Millioner Dollars. Dr. B. J. Palmer har selv sin Residens der — et yndigt Hjem med Samlinger fra hele Verden; han kalder Hjemmet for „a little bit of heaven“ (et lille Stykke af Himlen). Mange Tusinde Turister gæster Palmer Skolen hvert Aar, og det er i Sandhed værd at se.

Paa en af Skolens Gange er der Skabe, der indeholder flere

Hundrede Skeletter af Mennesker og Dyr, der har været angrebet af forskellige Sygdomme i Knoglerne og Rygsøjlen, saasom Racitis, Scolioses, Kyphosis og Tuberkulose, og der er tillige knyttet til Skolen en stor og kraftig Radiosender W H O. Dr. Palmer udsender mange interessante Foredrag, særlig om Kiropraktik, men ogsaa om andre Emner. Engang imellem sætter Dr. Palmer sig til det store Pipeorgel for at spille Hymner, og der bliver ogsaa udsendt Sang og Musik fra Skolens Studie.

„Palmer School“ er en vidunderlig Skole med gennemført Orden paa alle Maader. I 1923 var der paa Skolen 3200 Studenter og en Lærerstab paa 33, hvoriblandt en medicinsk Læge, som var knyttet til Skolen. Han havde først studeret Medicin, men senere fik han Interesse for Kiropraktik, hvorefter han ogsaa lærte det. Hans egne Ord lyder saaledes: „Hvis jeg skulde vælge mellem Medicin og Kiropraktik, saa valgte jeg det sidste.“

Flere Læger — baade yngre og ældre — studerede Kiropraktik. Der var en Læge omkring 50 Aar, som selv var blevet syg. Helbrede sig selv kunde han ikke, og andre Læger stod raadville overfor hans Sygdom; men en Slægtning opfordrede ham til at rejse til Palmer Skolen for at se, hvad de kunde gøre ved ham der. Han ankom saa til Skolen som Patient, og da han havde faaet en Del Behandlinger, begyndte Lægen at komme sig, hvorved han blev saa interesseret i Kiropraktik, at han besluttede selv at lære det. Han sagde en Dag til mig: „Nu er jeg saa stærk som en Hest, og nu vil jeg rejse hjem og praktisere Kiropraktik Resten af mit Liv.“

En anden Herre, jeg tror, han var Apoteker, var opgivet af Lægerne. Da han opdagede, at intet kunde hjælpe ham, besluttede han sig ogsaa til, skønt Lægen fraraadede ham det, at rejse ned til Palmer Skolen. Apotekerens Læge sagde til ham, at han vilde komme hjem i sin Ligkiste; men hertil svarede den tillidsfulde Apoteker, at han, hvis han blev rask, vilde komme hjem pr. Flyvemaskine, og saaledes gik det. Apotekeren blev rask, og han fløj fra Davenport til Boston, hvor han boede.

Foruden Læger, der studerede Kiropraktik, var der ogsaa Tandlæger, Homøopater, Osteopater samt 75 Sygeplejersker, en Del Massører og Massører og 400 „Exservesmen“ (Mænd fra Krigen), der havde faaet mindre Skavanker, for hvilke Mænd Staten bekostede Uddannelsen. Foruden de nævnte var der Men-

nesker fra alle Samfundslag og fra mange forskellige Lande, fra hele Europa, Australien, New Zealand, Japan, Mexico og fra de forskellige Stater i Amerika samt Canada; de eneste, der ikke fik Adgang til Skolen, var Negre.

De fleste af Studenterne var i mere eller mindre høj Grad selv blevet hjulpet ved kiropraktiske Behandlinger, hvorfor de havde fattet Kærlighed til den Sag, og jeg husker, at en af dem udtrykte det saaledes: „Vi kan gøre mere godt mod vore Medmennesker ved at hjælpe dem af med deres Sygdom end ved noget andet Arbejde.“

Det viste sig ogsaa, at der var stor Interesse efter at lære denne Helbredelsesmetode, men der var meget at lære, alle de mange latinske Ord og de mange forskellige Fag, hvoraf jeg vil nævne: Anatomi, Histologi, Fysiologi, Neurologi, Symptomologi, Gynækologi, Kemi, Filosofi, Hygiejne, Ortopædi, Røntgenologi og Teknik. Alle disse Fag blev grundigt gennemgaaet, og vi maatte tage Eksamen i dem alle; men vi levede og aandede kun for vore Bøger og Skolens Arbejde. Der var streng Kontrol med vore Timer; hver halve Time kom „timekeeperen“ (Tidtageren) ind for at se, om vi var paa Plads, og hvis vi forsømte Tid, maatte vi blive desto længere paa Skolen.

Selv om det var en streng Tid, var det ogsaa en skøn Tid, hvor man indsugede al den Lærdom, der senere skulde blive Brug for. Man mødte ogsaa mange gode Kammerater, som man endnu kan mindes med Glæde.

Sædding Hvilehjem ved Esbjerg.

Kirstine Olesen.

I 1923 blev jeg færdig sammen med 800 af mine Kammerater, og det var en stor Højtidsdag. Den kaldes for „Graduation day“, og vi var alle 800 klædt i lange, sorte Dragter og med en amerikansk Studenterhue paa Hovedet. Vi gik alle ned til en stor Sal, hvor Dr. Palmer og flere andre talte til os, og det var som nævnt altsammen meget højtideligt. Om Aftenen var der stor Fest paa Skolen, og det var jo baade med Glæde og Væmod, at vi skulde forlade den Plads, vi havde faaet kær, paa Skolen.

Hvert Aar er der et stort „Lycium“, som samler mange Hundrede Kiropraktorer, der opfrisker gamle Minder og oplever noget nyt ogsaa paa Lærdommens Omraade. Dr. Palmer er aldrig stillestaaende, men han trægter efter at trænge dybere ind i Tingene.

Efter endt Uddannelse rejste jeg tilbage til Everett Wash. For at kunne praktisere der, maatte man tage en Statseksamen, hvilket foregik i Olympia, Oregon. Vi var flere fra Davenport og andre Skoler, der tog Statseksamen samtidig. Det var tre strenge Dage, da vi maatte vise baade i Teori og Praksis, hvad vi kunde, og det kunde ikke undgaas, at nogle dumpede ved den foretagne Prøve.

Efter at have bestaaet Eksamen folte jeg Trang til en lille Ferie, og da jeg ikke havde gæstet Danmark siden i 1916, længtes jeg hjem. Herhjemme blev jeg snart sat i Arbejde. Forst maatte jeg behandle mine egne, som var syge, men dernæst kom der flere til, som trængte til Behandling.

Jeg oprettede en Klinik i Esbjerg i Kongensgade 84 den 6. November 1923, og siden flyttede jeg til „Axelborg“, hvor jeg boede i 9 Aar. Derfra flyttede jeg til Borgergade 21.

I mange Aar havde jeg syslet med Tanken om at bygge et Hjem, hvor trætte og nervøse Mennesker kunde hvile sig og faa en god Forplejning. Den 1. Juni 1933 var Planen gennemført.

Sædding Hvilehjem, som Hjemmet blev kaldt, er beliggende ca. 3 Kilometer fra Esbjerg ved Hjertingvejen. Det ligger smukt i rolige og frie Omgivelser med Udsigt over Hav og Strand, Fanø, Skallingen og Langli; der er ca. 5 Min. Gang til Badestrand.

I umiddelbar Nærhed af Hjemmet findes Naaleplantage, og der er god Rutebilforbindelse med Esbjerg. Hjemmet har Plads til ca. 20 Gæster, og der hører lidt Landbrug samt en stor Have med mange Frugttræer til Hjemmets Omgivelser.

Sædding Hvilehjem ved Esbjerg.

Claus Sørensen er født paa Langli den 2. Februar 1888. Han var som Barn i Besiddelse af en rolig og stille Natur, der synes at have fulgt ham senere hen i Livet. Han var en lille Drømmer som Barn, mon han har drømt om en stor Fremtid?

Uvilkaarlig kom man til at tænke paa Uffe hin Spage (Gorm den Gamles Søn), der ogsaa gik og drømte som Dreng og helst gik paa Bjernejagt, men siden viste Uffe sig som en Mand, der ogsaa kunde andet end skyde Bjørne. Det samme er Tilfældet med Claus.

Som Barn var han flittig, og der skulde altid gøres noget. Om ikke andet saa gik han nede ved Stranden og samlede Vandmænd (Gobler) sammen og læssede dem paa en Trillebør, men ved det Arbejde var han engang blevet alvorlig forbrændt af de slimede Dyr, og han kom grædende hjem til Mor, der maatte til at vaske ham og smøre Olie paa hans Hænder og Ben.

En anden Gang var Claus og en mindre Broder gaaet ned i Haven for at drille Bierne, og herunder blev han frygtelig tilredt af Bistik, saa Moder endog maatte pille en Bi ud af Øret paa ham. Bierne var blevet rasende paa de to smaa Drillepinde, og de tog en grundig Hævn; men en Dag dræbte Fader alle Bierne med Svovl, saa slige Overfald som det, Drengene havde været udsat for, aldrig skulde gentage sig mere.

Da han var 9 Aar, kom han over til Carl Riber i Sjølborg, den nuværende Gaard „Kløvholm“, for at gaa i Skole i Hjerting. Børnene fra Langli gik kun i Skole i de 6 Vintermaaneder, og i Hjerting tilbragte han to Vintre. Siden foregik Skolegangen jo paa Langli.

Men det var nu ikke den megen Lærdom, Claus var interesseret i. Hans Interesser samlede sig særlig om Jagten, Fiskeri og Sejlads. Claus begyndte at skyde Ænder, da han var ca. 12 Aar;

det var nemlig en gammel Regel fra hans Fader, at ingen af Drengene maatte gaa med Bøssen, før de havde naaet den Alder. Nu listede han saa Bøssen med sig til Skolen, hvor den havde sin Plads i Forstuen. Oppe fra Skolestuen var der god Udsigt over Vandet, og i Stedet for at have Opmærksomheden henvendt paa Bøgerne, holdt Claus skarpt Udkik med Ænderne, der laa og snadrede i det grønne Tang ikke langt fra Skolen. De nærmede sig Land, naar Vandet steg ved Højvandstid, og Spændingen voksede, jo nærmere Ænderne kom ind mod Land. Da sad Claus som paa Naale og ventede paa Frikvarter.

Saa snart Timen var til Ende, sprang Claus med Bøssen under Armen bag om Klitterne og hen til en Grøft, der førte ned i Nærheden af Ænderne. I Grøften maatte han kravle ca. 100 Meter for at komme Ænderne paa Skudhold. Saa tog han omhyggeligt Sigte, og som Regel blev der en And eller 3—4 Stykker paa Valen, og nu blev Strømperne smøget af, ja, sommetider Bukserne med, thi der maatte jo vades ud i Vandet for at faa Vildtet i Land. Det hele skulde gaa meget hurtigt, for at han kunde være tilbage, inden Frikvarteret var til Ende, da han havde stor Respekt for Lærerinden, Frk. Kehlet, som gjorde et ihærdigt Arbejde med det Formaal, at Børnene kunde lære saa meget som muligt.

Efter Konfirmationen var han et Aarstid hjemme paa Øen, hvor han hjalp ved Fiskeriet og Landbruget, men da han var 16 Aar, tog han Plads som Sommerkarl i Vollerup, Sønderjylland.

Som 17-aarig rejste han til Esbjerg og tog Hyre med sin Broder, S. P. Sørensen, der ejede Fiskersmakken „Graadyb“, 65 Tons Brutto. Allerede et Aar efter rejste han til Amerika, hvor Maalet for hans Rejse var Astoria ved Stillehavskysten, idet hans Broder Mads opholdt sig dér. Siden kom endnu en Broder, Ole, nede fra Californien, og saa var de 3 Brødre samt deres Fætter, Mads Madsen fra Hjerting, forsamlet i Astoria, hvor de alle fire fiskede efter Laks en Tid af Aaret. Om Vinteren fældede Claus og Mads Madsen Træer i de store Skove.

Efter et Par Aars Fiskeri, Landbrug og Skovhugst blev Tiderne daarlige derovre, og saa besluttede Claus at tage Hyre paa en tysk Damper hjemmehørende i Hamborg. Den indtog en Hvedelast i Byen Portland Oregon, bestemt for Belfast, Irland.

Han fik Plads som Matros til en Hyre af 25 Dollars pr. Maaned, men Rejsen fra Portland til Belfast tog ikke mindre end 4 Maaned, da den foregik over Vancouver, Japan, Sumatra, gennem det røde Hav, Suezkanalen og Middelhavet, og endelig naede de Belfast, hvor han blev afmønstret.

Saa rejste han til Danmark for paany at begynde paa Fiskeriet fra Esbjerg. I 1911 lod han selv en Haj bygge. Den blev kaldt „Oregon“, og de følgende Aar skulde vise Berettigelsen af at anvende denne mindre Kuttertype, som en stor Del af de vestjyske Fiskere da ogsaa gik over til at anvende til Fiskeriet. Efter to Aars Forløb solgte han „Oregon“ og lod bygge et større Fartøj, og nu skiftede han hele Tiden til nye Fartøjer, saaledes at han hele Tiden havde nye Fartøjer under Bygning — i 1917—18 endog 3 paa Stabelen paa een Gang. Enten solgte han disse Fartøjer efterhaanden, eller han drev dem selv, hvilket er fortsat gennem Aarene.

I Aaret 1918 begyndte han sammen med sin Broder Mads en Bjergningsvirksomhed, der har gjort Claus Sorensens Navn kendt langs hele den jyske Vestkyst.

„Drott“, nu „Rashgu“ (Iran, Persien).

Jeg har bedt min Broder om selv at fortælle nogle af sine Oplevelser fra denne Virksomhed, og jeg giver derfor Ordet til Claus Sørensen.

Naar min Broder Mads og jeg kom ind paa den Tanke at begynde paa Bjergningsvirksomheden, skyldes dette forskellige Aarsager. For det første var der noget tillokkende i den Opgave at prøve paa at bringe et Skib fra dets strandede Stilling ud paa Flydevand, dernæst var der Udsigten til en Fortjeneste, naar Opgaven lykkedes, og for det tredje fandtes der ikke nogen Bjergningsstation ved Esbjerg, og da der tiltrængtes en saadan Station, hvad der ofte havde været Beviser for, idet Kuttere og andre Fartøjer, naar de strandede, sjældent blev bjergede, men sank ned i Sandet eller blev slaaet i Stykker af Stormene, besluttede vi at starte en Bjergningsvirksomhed, selv om det i Begyndelsen var under beskedne Former.

Den første Bjergning, vi foretog, foregik under Verdenskrigen den 5. Maj 1918 ved Vedersø Klit i Strandfoged A. Stages Strandlen. Vi boede hos Anton Stage, og det strandede Skib var en hollandsk Galease paa 100 Tons Brutto.

Skibet havde i November Maaned 1917 været paa Vej fra Holland til Sverige med en Last Æbler. Kaptajnen paa Skibet var Ejerens Søn, og han var kun 20 Aar gammel. Strandingen havde sin Aarsag i, at Kaptajnen under stormfuldt Vejr var kommet helt ud af Bestikket, og efter flere Dages Krydsning langs den jyske Vestkyst var han kommet temmelig nær Land, hvorfor han besluttede at sætte Skibet i Stranden.

Æblerne blev solgt ved Auktion, og derefter blev Skibet, som af Stormen var sat haardt op imod Klitterne, solgt underhaanden til et Konsortium bestaaende af 2 Mand foruden min Broder Mads og mig selv.

Vi købte Fartøjet, som det stod, og der var mange Forberedelser at gøre, før Udsætningen og Bjergningen kunde paabegyndes. Bl. a. var Roret og Ankerspillet havareret og maatte fjernes for at sendes til Esbjerg for Reparation og sendes tilbage, paasættes og monteres ombord i Skibet.

Da det paa Grund af Krigen ikke var muligt at faa Slæbeassistance fra Strandingsstedet, maatte vi først selv hale det strandede Skib ud med Haandkraft og senere selv sejle Skuden for dens egne Sejl til Havn.

Mandag den 5. Maj blev Sejlene slaaet under, og derefter blev Skibet med Dunkraft løftet op paa store Bøgeruller og ved Hjælp af et Gangspil anbragt paa Stranden, og Ankre, Kæder og Taljer anbragt ude ved Strandkanten. Der blev sat en Del nye Nagler i Skibet, som havde lidt en Del ved Strandingen, og derefter begyndte Uddivningen.

Efter fire Dages haardt Arbejde med ialt 16 Mand, hvoraf de 10 var fra Vedersø, havde vi Skibet ved Strandkanten, og ved Lavvande løb det i Havstokken, og da Højvandet kom, halede vi Skibet flot. Det skete altsammen under særlig gode Vejrforhold, da det ellers vilde have været en umulig Opgave.

Da Skibet atter var i Vandet, blev alt vort Materiel, som bestod af mindst 15 Læs, halet ombord, og ved Aftenstid blev Sejlene sat, og vi stod sydefter med en fin, østlig Brise med Kurs mod Esbjerg. Vi var da alle saa udkørt, at vi var segnefærdige, men nu kunde vi hvile. En Flaske Konjak, som jeg havde medbragt, blev delt, og vi havde alle en behagelig Følelse af, at Arbejdet var lykkedes saa godt, men vi var jo ikke hjemme endnu.

Farvandet, vi skulde igennem, var minefyldt, men med vedholdende østlig Vind kunde vi nok holde Kysten saa nær, at vi kunde undgaa Minefelterne. Men hen paa Natten fik vi Modvind, og vi maatte krydse op langs Kysten, og til Tider var vi ude i Felterne. Vi passerede et minesprængt, tysk Skib, som sad med Masterne over Vandet.

Næste Dag naede vi op til Ringebjerg i Nærheden af Blaa vand; der maatte vi ankre paa Grund af Vindstille og Modstrøm. Esbjergkutteren „Villemoes“, Fiskeskipper Poul Lodbjerg, laa og fiskede Kuller i Nærheden, og vi tog en Sejl tur med Baaden over til ham for at faa nogle Fisk, medens Vagtsmanden, der blev ombord, fik Ordre til at holde godt Udkik og passe paa Skibet, — han var ikke søvnt!

Vi fik af Kutter „Villemoes“ en Kurvfuld dejlige, store Kuller, som lige var halet op af Vandet og derfor var sprællelevende! Da vi var klar til at gaa fra Kutteren, hørte vi pludselig ovre fra vort Skib en uafbrudt Tuden i Taagesignalet, og vi skyndte os tilbage. Vagtsmanden var fuldstændig ude af sig selv. Han raabte paa os, længe før vi kom til Skibet, og da vi spurgte ham, hvad der var i Vejen, forklarede han, at han pludselig saa Skibet

sejle afsted gennem Vandet, og han var bange for, at vi ikke skulde komme med! Forklaringen var den, at Skibet jo laa for sit Anker, og da Strømmen løb langs med Skibet, saa det ud til, at det sejlede, og da vi paa Grund af det stille Vejr laa med alle Sejl sat til, kunde det jo godt se ud, som Vagtsmanden antog.

Efter at vi havde faaet Fiskene ombord, skulde den herlige Ret vederfares Retfærdighed! Men vi opdagede snart, at vi hverken havde Kogez eller Spisegrejer, men naar man er sulten, er det ikke vanskeligt at finde paa Udvej, og Appetitten var der ikke noget i Vejen med, da vi ikke havde faaet varm Mad i 1½ Døgn.

Fiskene blev gjort i Stand, og en stor Gryde blev sat over Ilden, hvorefter Fiskene blev kogt i Saltvand. At vi manglede Kartoffler eller Brød til den dejlige, kogte Fisk, som blev anbragt paa graa Papirstykker, der gjorde det ud for Tallerkener, betød mindre; men vi skulde da have nogle Grejer for at kunne faa den kogte Fisk fortæret. Hurtigt skar vi nogle fine, tynde Spisepinde til, og ved Hjælp af dem lykkedes det os alle at blive mætte og veltilpasse efter det fortrinlige Maaltid Fisk.

Det blev imidlertid Aften, og det friskede op med en fin, sydøstlig Brise, og Sejladsen begyndte igen. Jeg havde første Vagt sammen med den før omtalte Vagtsmand. Da vi havde Modvind, skulde der krydses, og da vi ikke vilde for langt ud i Minefelterne, krydsede vi gennem Søren Bovbjergs Dyb. Der skulde vendes mange Gange, og da vi foruden Klyver og Stagfok havde en Jager paa, var der ikke mindre end tre Forsejl at faa vendt hver Gang. Da den første Vending var gjort, forsvandt min Medhjælper ned i Kahytten, og jeg saa ham ikke før næste Dags Morgen. Jeg spurgte ham da om, hvor han blev af i Afstes, og han svarede, at han havde en saadan Skræk for Minerne, at han syntes, det var bedre, han sov under Sejladsen, for saa var han fri for at gaa med den Skræk i Livet. Og skulde der endelig ske ham noget, mente han, at han saa heller ikke vilde mærke noget, naar han sov! I Almindelighed skulde man jo ikke antage det for muligt at sove, naar man var saa bange, men Forklaringen var at finde i det forudgaaende haarde Arbejde, der havde været forbundet med at faa Skibet slæbt ned fra Klitterne

og ud i Vandet — en Afstand paa ca. 200 Meter; i fire Døgn arbejdede vi under Højtryk, hvor vi kun undte os selv faa Timers Hvil, og Følgen var, at vi blev saa trætte, saa vi sov, saa snart vi satte os ned.

Lørdag den 10. Maj løb vi ind i Esbjerg Havn. Den første Bjergning var lykkeligt tilendebragt. Vi lod Skibet reparere og solgte det til et Rederi i Maribo.

Den anden Bjergning var en Fiskekutter, som strandede paa Tørre Bjælken paa Vestsiden af Skallingen. Der blev afholdt Auktion i Esbjerg en Onsdag Eftermiddag, den 15. November 1918, og sammen med min Broder Mads købte vi Fartøjet, som kun var et Aar gammelt.

Bjergningen paabegyndtes straks efter Auktionen, og næste Dags Eftermiddag kom vi i Havn med Kutteren. Vi arbejdede haardt i 1 Døgn uden Hvile og var blevet gennemvaade baade af Havvand og Sved. Vi begik en Fejl, der blev os en Lærestreg, og som kom os til Gode senere hen ved alle de følgende Bjergninger. Efter at Fartøjet var pumpet læns og tættet, vilde vi have Forenden udad først, da Fartøjet ved Højvande skulde tages af Grunden, men da Forenden laa mindre dybt i Vandet end Agterenden, vilde Braadsøerne hele Tiden slaa Forenden ind efter, og den trak herved vore Ankre med. I Stedet for at komme udefter kom vi saaledes indefter, og det var umuligt at tvinge Fartøjet imod Søen med Forenden. Saa snart Kutteren kom paa tværs i Søen, trak den Ankeret med, og gode Raad var dyre, som vi stod der i Nattens Mulm og Mørke.

Vi kom imidlertid snart til det Resultat, at Agterenden maatte lettes og Forenden trykkes længere ned, for at den kunde tage Bunden haardere end Agterenden, og vi begyndte derfor at skille Motoren, der stod agter i Fartøjet, og optage den i mindre Partier ved Hjælp af Taljer. De enkelte Dele løftedes op paa Dækket og blev transporteret forud. Det var et vanskeligt Arbejde, da Kutteren til Tider af Søen blev kastet helt over paa Siden; men da det meste af Natten var gaaet, havde vi Motoren — paa Krumtappen nær — stablet op paa Forenden af Fartøjet, og da det næste Højvande kom, fik vi Kutteren af Grunden og bugserede den over til Graadyb, hvorfra vi fik den i Havn.

Dette gav baade Fortjeneste og Lyst. Flere Bjergninger fulg-

te efter, og det gik altid godt. Da vi ikke havde nogen Bjergningsbaad, var det vanskeligt og til Tider ikke uden Risiko at have med Bjergningsarbejdet at gøre, fordi vi altid maatte bruge det strandede Fartøjs egen Maskine og til vort Brug kun havde en mindre Baad.

For at nævne en af de mange Kutterbjergninger, vi havde, skal jeg give en kort Skildring af en fra Vejers Strand.

I December Maaned 1919 skete der en Kutterstranding paa Vejrs Strand. Kutteren blev af Stormen sat højt op paa Land, og vi afsluttede Kontrakt om Bjergningen.

Den strandede Kutter var meget dybtgaaende; den skulde først løftes op af Sandet og derefter sættes paa Slisker og slæbes 200 Meter med et Gangspil, som blev anbragt paa Stranden, og tilsidst hales ud over Sandrevlerne ved Hjælp af Kutterens eget Spil og dens Motor.

Da vi mente, at Vejret var nogenlunde til, at Arbejdet kunde paabegyndes, læssede vi en stor Lastbil her i Esbjerg med 4 Ankre, flere Hundrede Favne Staaltrøse, Taljer og Blokke, et Sæt Sliskemateriale, som bestod af 40 Dampskibsluger købt paa Strandingsauktion, 4 Stk. 16 Alen lange Bjælker, 8×8, 4 Fedtlapper, 20 Klodser, et Utal af Kiler, 4 Dunkrafter à 20 Tons Stykket og til Slut en Baad. Da vi kom ud til Broerne over Vandløbene i Vejrs Sogn, brasede Broerne sammen under Lastbilens Vægt (det samme skete engang, da vi faldt igennem ved Skjern Aa), og ned faldt Bilen med hele sit Læs. Chaufføren var ulykkelig, men min Broder Mads, som var med Læsset, trøstede ham med, at der snart kunde køres igen. Vi havde jo selv Materialet med. Klodser, Luger og Dunkraft blev sat under Bilen, og en halv Time efter kunde den afbrudte Kørsel fortsættes.

Ved Ankomsten til Havet blev alt læsset af og kørt videre med Hest og Vogn til det strandede Fartøj. Bjergelavet, som for en Dels Vedkommende bestod af den stedlige Redningsbaads Mandskab, assisterede.

Efter at Baaden med Dunkraft var løftet op paa Slisker og slæbt ned i Nærheden af Stranden, skulde den sættes i Havet. Det var en tidlig Morgenstund. Først skulde Ankrene lægges ud, men der var høj Sø og Rimtaage, og ingen af Bjergelavets Folk ønskede at tage Risikoen og gaa i Baaden, hvorfor der ikke

var andet for, end at vi fire Mand fra Esbjerg, Dykker Nielsen, Jens Bjerg, min Broder og jeg, selv maatte tage Risikoen og forsøge at komme ud over Revlerne med Ankrene, som skulde benyttes til Udhaling af det strandede Fartøj, naar vi fik dette slisket ned i Havstokken. Da det var en Betyggelse for os, at Redningsbaadens Mandskab blev i Land, startede vi, og skønt Søen var høj, gik det godt.

Jeg havde lært af Harboørefiskerne, naar vi havde Strandinger deroppe, hvorledes man skulde tage en Slette, det vil sige, at der i Reglen falder tre store Braadsøer efter hinanden, og naar dette er sket, forekommer der et lille Ophold — „en Slette“. Da vi var kommet godt over Revlerne og havde faaet Ankrene lagt ud, forbundne med en Staaltrøse, skulde vi ind igen, og nu skulde en saadan Slette tages; men for at naa ind over Revlen i en Slette, som var af ganske kort Varighed, var det nødvendigt at komme til at ride med Baaden paa Bagkanten af den tredie Braadsø, og dette lykkedes i den Grad over Forventning, at vi red med saadan en Fart paa Bagkanten af Braadsøen, at Vinden susede os om Ørene som i en Storm. Baaden skød igennem Søen, saa det slet ikke var nødvendigt at ro, og det kom kun an paa at styre Baaden lige, hvilket jeg gjorde med en lang Styreaare. Vi red næsten lige op paa det tørre Land, hvor Redningsmandskabet greb fat i Baaden, for at Søen ikke skulde hale den ud igen. Det hele var en Leg med Livet, men en herlig Fornemelse, et spændende Eventyr.

Nu var Ankrene ude, og Nedsliskningen kunde paabegyndes. Vi fik Kutteren ned til Havstokken ved Lavvande, og da Vandet steg, skulde Kutteren sættes ud. Dens Motor blev startet, men paa Grund af, at der under Strandingen var kommet Saltvand i Petroleumstanken, gik den uafbrudt i Staa, og vi maatte sidde over paa 2 Gange Højvande, altsaa i 24 Timer, før vi endelig fik Vandet rensat fra Petroleumsbeholdningen — og nu skulde Kutteren saa over Revlerne.

Det var hen imod Aften. En fireskaaren Wiretalje var skaaret og sat paa Ankerwiren og til Ankerspillet, som blev trukket af Motoren. Da Kutteren gled af Havstokken, kom der en Sø, hvis Paavirkning satte Fartøjet mod Land med en saadan Kraft, at Spilakslen, Spilbeddingen og Nedgangskappen til Lukafet

splintredes og fløj henad Dækket, men ved et Mirakel kom ingen Mennesker til Skade. Situationen var kritisk, men ved en Kraftanstrengelse fra hele Besætningens Side og ved Hjælp af nogle af Bjergelavets Folk, bl. a. Forbjergeren *Villads Villadsen*, fik vi Tørn med Ankerwiren om Masten og Skibet drejet med Forenden udefter, og efter flere Timers Arbejde med fuld Kraft paa Motoren slæbte og huggede vi med Besvær over 2 Havrevæler og var endelig Klokkeren 10 om Aftenen flot.

Det viste sig da, at Kutteren var læk. Motoren havde sprængt sine Cylinderpakninger, saa vi skulde have interimistiske Gasmasker paa for at smøre Maskinen, men Lækagen kunde ikke stoppes, før vi var kommet godt klar af Revlerne, hvor vi ankrede for at faa en ny Pakning paasat. Vi indkom til Esbjerg ud paa Natten og trængte alle til en fortjent Hvile. Opgaven var lykkedes, og vi var nogle Erfaringer rigere.

Da Juleskibet „Idumata“ blev bjerget.

I Midten af December Maaned 1921 strandede Ruteskibet „Idumata“, der sejlede paa Ruten Esbjerg—Helgoland—Hamborg og retur, med en Stykgodsladning paa ca. 300 Tons Julesager til 100 forskellige Modtagere i Esbjerg, i tæt Taage paa Tørre Bjælken udenfor Skallingen.

Besætningen bestod af 16 Mand, og det skulde vise sig at blive en meget spændende Bjergning, der var forbundet med mange forskellige Vanskeligheder, saa det var maaske ikke saa underligt, at Besætningen en Tid mistede Troen paa Bjergningsmandskabets Evner imod det oprørte Hav, som rejste sig tillige med en voldsom Storm umiddelbart efter Strandingen.

Efter meget besværligt Arbejde i tre Dage lykkedes Bjergningen dog fuldstændig, og herom fortæller Dagbladet „Vestkysten“ den 19. December 1921 følgende:

Den tyske Damper „Idumata“ er nu i Havn, og hermed er der Basis for at faa at vide, hvorledes Bjergningen af den virkelige er gaaet for sig. At det har været et vanskeligt, ja, livsfarligt Arbejde at bjerge den, er alle her i Esbjerg jo klare over, og det viser sig da ogsaa, at Bjergningen kun er blevet mulig gjort ved et glimrende udført Stykke Sømandsarbejde af en af Esbjergs dygtigste Sømænd, Claus Sørensen.

Claus Sørensen, der allerede har en lang Række heldigt udførte Bjergningsarbejder bag sig, gik, saa snart Strandingen var rapporteret, ud Torsdag Eftermiddag. Han kom ombord i „Idumata“ og traf Aftale med Kaptajnen om at tage „Idumata“ af Grunden.

Situationen var paa det paagældende Tidspunkt alvorlig, men langt fra farlig, og Claus Sørensen haabede, at hans indgaaende Kendskab til Strømforholdene vilde hjælpe ham til at fuldføre Arbejdet, ligesom han slog sin Lid til Skibets Styrke. „Idumata“ er nemlig oprindelig bygget til Afrika-Sejlads og saaledes, at den kunde taale at hugge igennem paa de grundede Barrer ved Flodmundingerne paa Afrikas Kyster, hvorfor det var et overordentligt vel- og stærktbygget Skib.

I første Omgang lykkedes Arbejdet ogsaa for Claus Sørensen. Ved Højvande Fredag Nat fik han „Idumata“ flot og holdt det flydende i fire Timer fra Kl. 12 til 4.

Claus Sørensen gik Fredag Formiddag sammen med sine Brødre, Jens og Christian Peder, samt Dykker Larsen i en Motorjolle og satte 3 Ankre ud, alle befæstede til Damperen med 400 og 600 Meter lange Staaltrusser, som det havde taget hele Torsdag Nat at faa anbragt ombord i en Fiskekutter i Esbjerg Havn. Hver Gang et Anker blev sat ud, var den lille Jolle lastet saa tungt, at Rælingen laa helt nede ved Vandkanten, og Mandskab og Kaptajn var med stigende Beundring Vidne til denne djærve og dristige Daad.

Derimod var man knap saa fornøjet med den tyske Slæbedamper „Cyclop“s Optræden. Den yderste Trosse var blevet anbragt helt ude ved Revlens Kant og afmærket med en Bøje. Man regnede ombord paa „Idumata“ med, at „Cyclop“ i Betragtning af det klare Maaneskin let kunde gaa hen til Kanten og faa fat i Trossen. „Cyclop“ turde imidlertid ikke, og Kaptajnen ombord paa „Idumata“ nedkaldte en Samling Kraftudtryk over sin Landsmands Hoved.

Lørdag Morgen faldt Vandet, og „Idumata“ gik paa Grund igen. Det gunstige Tidspunkt var forpasset, og Claus Sørensen skulde ikke have den Triumf at komme ind med „Idumata“ Lørdag Morgen. Om Formiddagen begyndte det at blæse op. Det tyske Mandskab blev uroligt og krævede at blive bjerget. Claus

Sørensen hævdede imidlertid, at der endnu ikke var Grund her- til, og da Redningsbaaden fra Esbjerg kom ud, blev der signaliseret til den, at den ikke behøvede at komme til „Idumata“. Man ønskede endnu ikke at blive taget fra Borde.

Vagerdamperen „Nordsøen“, der havde Redningsbaaden paa Slæb, højste Signaler, at vi skulde gøre os klar til at gaa fra Borde, da Situationen var farlig; men da vi stadigvæk ikke ønskede at faa Mandskabet taget fra Borde, satte Redningsbaaden alligevel Sejlet for at prøve paa at sejle ud til os og bjerge Mandskabet. Under Sejladsen sprang Klofalden, og Sejlet faldt ned, Sejlræen ramte en af Redningsbaadens Mandskab i Hovedet, hvorfor Redningsbaaden maatte vende om og gaa til Vagerdamperen „Nordsøen“ for at faa den tilskadekomne Mand forbundet.

Det blæste stærkere og stærkere op, og det var nu umuligt for Redningsbaaden at komme over til det strandede Skib. Det tyske Mandskab begyndte at gøre Mytteri og forlangte ved meget kraftige Udtalelser baade overfor Kaptajnen og Claus Sørensen at komme fra Borde, men det var paa det Tidspunkt umuligt, og selv om det var lykkedes Redningsbaaden at komme over til „Idumata“, maatte det næsten anses for umuligt at tage Mandskabet ombord i Redningsbaaden paa Grund af den orkanagtige Storm og den høje Søgang.

Men ved Højvandet Lørdag Eftermiddag lykkedes det paany Claus Sørensen at faa „Idumata“ til at flyde, og idet han opbød alt sit Kendskab til Strømforholdene paa det farlige Sted, fik han virkelig „Idumata“ længere hen over Revlen og i dyb Sø.

I det samme man var her, lod han Anker og Trosse — for flere Tusinde Kroner — gaa for at komme klar af Revlerne, og Damperen drev nu over mod den lige overfor liggende farlige Grund, „Søren Jessens Sand“, den, paa hvilken „Weser“ for et Par Aar siden mødte sin Skæbne.

Lige inden Skibet havde naaet Grunden, bed dets Bovankre imidlertid — man havde da stukket 60 Favne Kætting ud, det var al den Kæde, der var tilbage — og „Idumata“ red for egen Kraft paa Bølgerne. Og saa kom „Nordsøen“ til. Den stak en Trosse over til „Idumata“ og bugserede den i Havn assisteret af Havnedamperne „Maagen“ og „Vildanden“.

„Idumata“ var sluppet helskindet fra sin farlige Stranding.

Det stærktbyggede Skrog havde holdt mod Bølgenes Stormangreb, kun lige tilsidst, da den passerede Hjørnet om den yderste Revle, havde et Par voldsomme Braadsøer dels ødelagt, dels slynget en Del af Dækslasten over Bord.

„Idumata“s Kaptajn og en Repræsentant for Assuranceselskabet, Kaptajn *Friis*, der var blevet sat ombord paa „Idumata“, var begge lige begejstrede for Claus Sørensens dygtige og opofrende Sømandsdaad, som saa lykkeligt blev kronet med Held.

De véd ikke selv, hvad de som Sømandsgerning skal sætte højest: at han gik ud i Jollen med flere Tusinde Pund Jern ombord 3 Gange eller hans behændige og dristige Manøvrering ud over Revlen“.

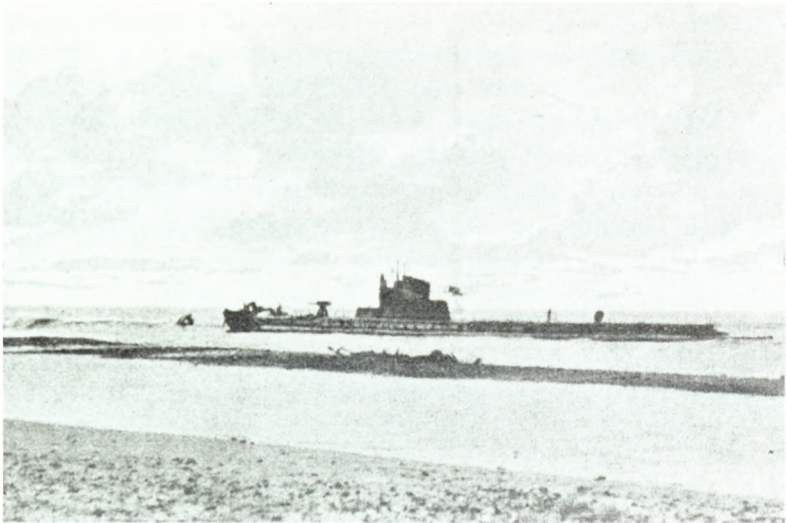
Da „U. 20“ sprængtes i Stumper og Stykker.

I November Maaned 1916 strandede den tyske Undervandsbaad „U. 20“ paa Vejlby Strand midtvejs mellem Vrist og Liløre, og igennem ni Aar var den strandede Undervandsbaad en af Vestkystens Attraktioner, indtil det i 1925 blev besluttet at lade Vraget bortsprænge, og dette Arbejde blev overdraget til Claus Sørensen, som allerede dengang nød almindelig Anseelse som Bjergningsentreprenør.

Redaktør *Ree*, der da var Redaktionssekretær paa Dagbladet „Vestkysten“, fortæller om denne Begivenhed i en Korrespondance til sit Blad følgende:

„Vi sidder ved det tidlige Morgenmaaltid paa Harboore Badehotel, Bjergningsentreprenør *Claus Sørensen*, Inspektør *Starch*, Marineministeriet, Dykker *Thorvald Nielsen* og under tegnede. Samtalen mellem de tre førstnævnte Herrer er af yderst eksplosiv Natur. Den drejer sig udelukkende om farefulde Sprængninger og vanskelige Bjergningsarbejder. Det forstaas let af Samtalen, at trods sine unge Aar regnes Claus Sørensen i Marineministeriet for en ualmindelig dygtig og rask Mand, hvem man med Sindsro kan betro Udførelsen af det omfattende og ingenlunde farefri Arbejde, som Bortsprængningen af „U. 20“ er.

— Og rask er Claus Sørensen. Baade paa Hænder og Hjerne. Knapt er den sidste Krumme sunket, før det gaar af Sted ud mod Klitten — i fuld Fart, saa Vejens langstrakte Pytter staar som Styrtøer ud under den blaa Chevrolet og giver de forvildede

Den tyske „U. 20“, der sænkede den(amerikanske) Dampner „Lusitania“. *ell*

og baskende Harboøre-Høns en uventet og forsvarlig Morgen-douche.

— — — Ude i Klitten staar en lille Klynge Harboøre-Fiskere. Regnen siver langsomt ned over dem og Skuret med Minerne. De skutter sig og ser ud over Vandet. Et halvt Minut efter, at vi er kommet, har Claus Sørensen faaet hele Styrken i Arbejde. Fra Ammunitionsskuret slæbes en halv Snes Kasser frem. De slaas op, og ud af hver triller en svær, cylinderformet Mine, indeholdende ca. 70 kg vaad Skydebomuld. („Det er næsten ikke til at antænde ved Stød eller Slag“, siger Inspektør Staarch. „Derfor har jeg sendt Dem det. Jeg véd jo, hvordan I herovre herser med den Slags Ting“.)

Minerne forsynes med elektriske Ledninger og slæbes ned til Stranden.

Ca. 60 Meter ude ses „U. 20“s rustroede Kommandotaarn, saaledes som det nu har ligget i 9 Aar, urokkeligt, rystende Braadsøernes heftige Angreb af sig, som — ja, som Skumperler fra en Klippe. Der er næppe nok en Bule i nogen af de svære Staalplader.

Fra Taarnets Top og ind til Land løber en svær Line.

Dykker *Thorvald Nielsen* er imidlertid kommet i Dykkerdragten. 2 Mand maler løs paa Luftpumpen, og Nielsen vralter af Sted ud i de rolige, men ret stærke Dønninger. Snart er han forsvundet under Overfladen, og kun en Række Luftbobler markerer hans støtte Vandring ud mod Skroget.

5 af de færdige Miner er samtidig bleven anbragt i en Pram, som skydes i Vandet, og med Claus Sørensen som Fører sejles ud til „U. 20“.

Hvad der var i „U. 20“.

Ved den foregaaende Dags omhyggelige Dykker- og Pejlingsundersøgelse har man faaet god Rede paa, hvorledes Forholdene er. Dykker Nielsen har rigtig snuset til hele Skroget, og Claus Sørensen har foretaget en lang Række Pejlinger langs det.

Man véd følgende: Baaden, der er ca. 60 m lang og 4 m høj, har dobbelt Skrog. Det yderste Skrog er grundet paa tidligere Sprængninger, og i Fortsættelse heraf Bølgernes Angreb, „laset“, medens det inderste omtrent er helt.

Forstavnen ligger adskilt fra det øvrige Skib (det sprængtes

Dykkeren gaar ud til „U. 20“ for Nedlægning af Miner.

fra af Tyskerne selv i 1916), men hænger dog med Bundpladerne fast i det øvrige Skrog. I dette Seperatkabinet findes 2 Torpedorør og et Magasin med Granater.

Efter Bruddet findes 2 større, indbyrdes adskilte Rum. I det forreste findes 2 Torpedoer og i det næste ca. 200 Granater samt en Mængde Akkumulatorbatterier. Derefter følger Kommando-taarnet og dets Underbygning, begge Dele bestaaende af svære Staalplader. Bagved dette findes Maskinrummet, i hvis Nærhed der er observeret 5 Granater, og til Slut Agterskibet, der omtrent er fyldt med Granater.

Endvidere ligger ved Siden af Vraget to store Kasser, begge fyldt med Granater. Vraget er saaledes ualmindelig velspækket med Skyts. Det hviler fast paa en Underbund af groft Ral.

Prøvesprængningen.

Om Mandagen var der blevet foretaget Prøvesprængninger forude under de to Torpedoer og havde slaaet lige op gennem Skibet. Gennem det store Hul var en Del Sand drysset ud i Natens Løb, saaledes at Minerne lettere kunde komme til at gøre deres Arbejde i Dag.

Minerne udlægges.

De første 5 Miner anbringes i Bagskibet. Den første lægges helt ude under Bagspidsen. Den næste nede i Agterskibet, den tredie og fjerde paa hver sin Side af Maskinrummet og den femte inde i Kommandotaarnet, temmeligt dybt nede. — Saa er Prammen tom og maa til Land efter en ny Forsyning. Claus Sørensen benyttede Pausen til at anbringe sig paa Kommandotaarnets Top og samle de elektriske Traade til Minerne i et Knytte dér.

Dykkeren kravler op paa U-Baadens Ryg og tager sig et lille Hvil. Han ligner et Havuhyre, som han sidder dér, med Dønningerne slikkende om Skuldrene.

Men Roen varer ikke længe. I Løbet af kort Tid er Baaden ude igen med 4 nye Miner. Disse placeres paa følgende Maade: de to første paa hver sin Side af Kommandotaarnet, den tredie i Akkumulatorrummet og den fjerde forude ved de 2 Torpedoer. Ledningerne fra de 4 sidste Miner føres ogsaa op til Taarnet og knyttes til de forudgaaende.

Dykker Th. Nielsen staar paa Skroget og Cl. Sørensen paa Kommandotaarnet. Sammenknytning af 10 elektriske Ledninger fra Minerne til Hovedledningen.

Dykkeren søger ind mod Land. Her omringes han øjeblikkeligt af det nysgerrige Publikum, der efterhaanden har samlet sig paa Stranden, og fotograferes baade forfra og bagfra. Han har rigtig Succes.

— Med raske Aaretag nærmere Baaden sig nu Land. Mandskabet springer fra Borde. Claus Sørensen har en Rulle sort Ledningstraad over Armen. Den rulles op og ligger snart som en tynd sort Stribe — Kraftens Vej — fra det minespækkede Vrag og op til Klittens Brystværn.

Hele det omfattende og meget anstrengende Arbejde med Klargørelsen og Udlæggelse af de 9 Miner har kun taget ca. 5½ Time, en beundringsværdig Arbejdspræstation. Rask maa det gaa. — Claus Sørensen er ikke Esbjergenser for ingen Ting, og man maa lade, at han forstaar at sætte Skub i den ellers tunge Vestkystbefolkning.

— Hvornaar skal Sprængningen foregaa? spørger en nysgerrig Publikum'er Claus Sørensen.

Denne knibser sit Ur op. Viserne markerer $11\frac{3}{4}$.

— Om et Kvarter. Præcis Kl. 12, lyder Svaret — og Svaret er Spredningssignal for Tilskuermængden, der da talte ca. 70. Alle søgte afsted fra det farlige Naboskab og op i Sikkerhed fjernt bag Klitterne. Kun en lille Gruppe paa en halv Snes Mand tager Orkesterplads paa de tomme Minekasser bag Brystværnet. Det er Mandskabet, et Par Fotografer og undertegnede som eneste Repræsentant for Pressen.

Ekspllosionen.

Præcis Kl. 12 sluttede Claus Sørensen Strømmen fra sit 50 Volts Batteri.

Et Nu: Saa lød et underligt, tungt, dumpt Drøn, ligesom et halvkvalt Suk i Kæmpeformat. Ikke overvældende kraftigt i Klang, men meget dybt i Tonen — og saa rejste sig langs hele U-Baadens Længde en Vandmur, der med voldsom Hast steg og steg.

Cl. Sørensen slutter Strømmen til Sprængningen.

Alle 9 Miner var eksploderet samtidigt.

I et kort Glimt blev den ca. 100 m høje Vandmur staaende og viste en ejendommelig, savtakket Silhouet mod de drivende Skyer, saa sank den sammen i sig selv, medens en Regn af Jern- og Staalstykker slyngedes ud over Havet og ned over Klitterne.

Ingen Mennesker kom til Skade. Alle var ogsaa i Sikkerhed. De almindelige Tilskuere var i „skudfri“ Afstand, og det lille Selskab i Klitten søgte Dækning, da Regnen tog fat.“

Ja, saaledes lyder Beretningen om „U. 20“s Endeligt, og som det vil ses af Billederne, blev der ikke noget tilbage af den Undervandsbaad, der under Verdenskrigen sænkede det store, amerikanske Passagerskib „Lusitania“, hvorved 1134 Mennesker druknede.

I sin Scrapbog har Claus Sørensen opbevaret en Artikel af den engelske Journalist *Lowell Thomas*, der i „Worlds Work“

*Virkningen af 1 Ton Sprængstof i 10 Miner fordelt i „U. 20“.
Vandsøjleens Højde er ca. 300 Meter.*

offentliggjorde en Række Artikler om U-Baadsførerne paa tysk Side. Føreren af „U. 20“, Kaptajn *Schwieger*, der omkom nogen Tid efter Sænkningen af „Lusitania“, har til en af sine Kammerater, Kaptajn Valentiner, givet en Beskrivelse af den dramatiske Begivenhed, og den engelske Journalist, Thomas, genfortæller dette paa følgende Maade:

„Vi var paa Vej hjem og nærmede os Kanalen. Der var tyk Taage og kun smaa Chancer til at sænke noget. Derimod kunde en Destroyer fare paa os, før vi vidste et Ord af det. Jeg gik derfor ned til 20 m under Periskopdybde. Omtrent halvanden Time efter hørte jeg Lyden af kraftige Skruer — det var ikke nogen Destroyer. Jeg gik op til Meters Dybde og tog et Overblik gennem Periskopet. Jeg saa da en stor armeret Krydser. Den var gaaet lige over os og forsvandt nu igen for fuld Fart.

Da jeg var færdig med at bande, lettede Taagen lidt. Vi gik derfor op i Overfladen og fortsatte vor Kurs.

Kort efter saa jeg i Horisonten en hel Skov af Skorsten og Master.

Først troede jeg, det var flere Skibe, men det viste sig snart, at det var et stort Dampskib, og at det kom vor Vej. Jeg dykkede straks igen i Haab om at komme det paa Skudhold.

Da Skibet var to miles borte, forandrede det Kurs, og nu havde jeg intet Haab om at komme det paa tilstrækkeligt nært Hold til at angribe det, selv om vi satte fuld Fart paa. Jeg tilkaldte min Lods — en fhv. Kaptajn i Handelsmarinen — og bad ham tage Skibet i Øjesyn gennem Periskopet. I samme Øjeblik, som han vilde til at kigge i Periskopet, saa jeg imidlertid, at Skibet atter forandrede Kurs, og at det nu kom ret mod os. Det kunde ikke have valgt en heldigere Kurs, om det havde villet forsøge at ramme os. Vi fortsatte vor Kurs en lille Stund — og ventede.

Jeg havde allerede brugt alle mine bedste Torpedoer og havde kun to Broncetorpedoer igen, og de var ikke saa gode. Skibet var nu 400 Yards borte, og jeg gav Ordre til at skyde. Torpedoen traf, og jeg hørte først en mindre Eksplosion, derpaa en meget kraftigere. Lodsen stod ved Siden af mig. Jeg bad ham se ud. Han satte Øjet til Periskopet, og efter en kort Undersøgelse raabte han: „Min Gud, det er „Lusitania“!“

Jeg indtog min Plads ved Periskopet igen. Skibet sank med en utrolig Fart. Der herskede en forfærdelig Panik paa Dækket, og overfyldte Redningsbaade, som var revet løs i en Fart, faldt i Vandet. Fortvivlede Mennesker sprang op og ned paa Dækkene. Mænd og Kvinder sprang i Søen og prøvede at svømme hen til tomme, kærtrede Redningsbaade. Det var det forfærdeligste Syn, jeg nogen Sinde har set. Det var umuligt for mig at hjælpe — og jeg kunde forøvrigt kun have reddet en Haandfuld Mennesker. Dertil kom, at den Krydser, som nylig havde passeret os, ikke var langt borte, og at den nu maatte have hørt S. O. S. Signalerne fra „Lusitania“: Scenen var alt for forfærdelig til at betragte, og jeg gav derfor Ordre til at dykke ned til 20 Meter og fortsætte.“

Saadan lød Schwiegers egen Beretning ifølge Valentiners Referat. Valentiner blev forøvrigt en Tid opgivet som „Lusitania“s Banemand, men den Adresse var altsaa fejlagtig.

Fra tysk Side er det altid paastaet, at „Lusitania“ førte Ammunition med sig, og at dennes Eksplosion bevirkede den hurtige Synkning. Men ogsaa blandt tyske Marinefolk indrømmes det, at selv en saadan Eksplosion ikke alene forklarer den Ting, at Skibet gik saa raskt til Bunds. Det er derfor en almindelig udbredt Teori i disse Kredse, at „Lusitania“s vandtætte Skodder brød sammen, efter at det var ramt, som Følge af Skibets store Fart. Presset af Vandet brød med andre Ord det ene Skodde efter det andet.

Ved Hjemkomsten til Wilhelmshaven blev Kaptajn Schwieger lykønsket fra alle Sider for Sænkningen af Kæmpeskibet. Han mente ligesom sine Kammerater, at selv om der var gaaet en Del Menneskeliv tabt — det var 1134 — saa havde Skibet holdt sig saa længe flydende, at Skibe i Nærheden kunde ile til og redde de fleste. Schwieger havde set, at Skibet sank raskt, men han drømte ikke om, at det vilde gaa til Bunds saa hurtigt, som det gjorde.

Senere paa Aaret sænkede „U. 20“ Passagerskibet „Cymric“. Passagererne fik denne Gang reddet sig, da der gik fem Timer, før Skibet sank. Nogle Uger senere forsøgte Schwieger at sænke 15.000-Tonneren „Orduna“, men den undslap. „U. 20“s næste store Offer blev 10.000-Tonneren „Hesperian“, som blev sænket paa Rejse fra Liverpool til Quebec.

„U. 20“ spillede en Rolle ogsaa i det berømte irske Oprør, som Roger Casement stod bag, støttet af Tyskland. Det var nemlig „U. 20“, som eskorterede det Skib, som satte Casement i Land paa Vestkysten af Irland. Undervejs var Casement meget mørk til Sinds og sagde ligefrem til Schwieger: „Jeg véd, at jeg vil blive hængt“. Hvilket han ogsaa blev.“

Der kunde naturligvis fortælles endnu mangt og meget om de 75—100 Bjergningsarbejder fra smaa Fiskekuttere og op til store Dampskibe paa indtil 12.000 Tons, som Claus Sørensen har været med til at gennemføre, men da nærværende Bog ikke i overvejende Grad skal omhandle Bjergninger paa den jyske Vestkyst, medens den i Stedet skulde tegne en Karakteristik af Langli's Beboere og den Sørensenske Slægt, har jeg valgt at bede min Broder fortælle nogle enkelte Træk endnu om Bjergningsarbejdet.

Jeg giver paany Ordet til Claus Sørensen, der udtaler:

Bjergning er det Arbejde, der altid har interesseret mig mest. Det er et Arbejde, som øver sin egen Tiltrækning, baade fordi det er forbunden med Spænding og fordi det er et Arbejde, man aldrig paa Forhaand kan tilrettelægge, da hver enkelt Bjergning frembyder nye Situationer for selve Arbejdets Udførelse.

Bjergning er ikke alene forbundet med Fare og Risiko for de Mennesker, der forestaar Bjergningsarbejdet, men ogsaa for de Folk, der beskæftiges ved dette. Der skal f. Eks. i hvert enkelt Tilfælde en Bedømmelse til om, hvorvidt det vil være muligt at lægge en Slæbeforbindelse ind over Havrevlen i høj Søgang, uden at man derved risikerer Menneskeliv, og ligeledes fremkommer der under selve Bjergningen mange vanskelige Situationer, som det kan være forbundet med megen Besvær at overvinde.

De fleste Bjergninger sker i Reglen i den mørke Tid om Efteraaet og Vinteren, og det er jo ikke med Bjergningsarbejde som med andet Arbejde, at man kan holde op, naar det bliver mørkt, og fortsætte den næste Dag. Nej, Bjergningsarbejdet maa fortsættes uafbrudt og uden Hensyn til, hvad der indtræffer med Hensyn til Vejrforandringer.

Det har været og er fremdeles interessant at lægge Mærke til, hvor forholdsvis faa af en Bjergetbesætning, der i Virkelighe-

den kan udføre et nyttigt Arbejde under vanskelige Situationer. De fleste af Folkene har nok at gøre med at holde sig selv fast, naar det strandede Skib arbejder haardt paa Revlen, og Braadsøerne kaster det frem og tilbage, men enkelte forstaar trods Livsfaren og under de yderst vanskelige Forhold at udfylde de Krav, der maa stilles til Udførelsen af det nødvendige Arbejde, for at Bjergningen kan lykkes.

Der er ikke forekommet Tab af Menneskeliv ved de henimod 100 Bjergningsarbejder, som jeg har været delagtig i, selv om Virksomheden til Tider maatte udføres under truende Forhold, og det kan jo heller ikke nægtes, at der ofte har været lige ved at gaa Menneskeliv tabt, ligesom der ved enkelte Lejligheder er forekommet Ulykkestilfælde, som for kortere eller længere Tid har gjort enkelte af Bjergningsarbejderne uarbejdsdygtige. Stort set maa det dog siges, at Arbejdet med Bjergninger paa den jyske Vestkyst i de Aar, jeg har forestaaet dette, er lykkedes over al Forventning, ja, jeg vil næsten sige under Forsynets Beskyttelse, ellers kunde det ikke være gennemført saa lykkeligt og heldigt, som det er sket.

Vanskelighederne var dog størst i de første Aar, da Bjergningen af strandede Fartøjer foregik ved Hjælp af primitive Hjælpe midler. Vi maatte saaledes dengang altid benytte det strandede Fartøjs egen Maskine og Spil til at hive Fartøjet ud over Revlerne. Siden, da vi fik et virkelig første Klasses Bjergningsfartøj, der kunde gennemføre denne Del af Arbejdet, blev det betydelig lettere og mindre farefuldt.

Motorskibet „Bjørn“ blev bygget af min Broder Mads og mig i Aaret 1923 paa Odense Staalskibsværft. Det er konstrueret og særlig hvad Spilarrangementet angaar bygget ud fra de Erfaringer, vi har høstet ved Bjergningsarbejdet.

Om Prøveturen, der foretoges en Lørdag Eftermiddag, fortæller Dagbladet „Vestkysten“ bl. a.:

„I Prøvesejladsen til Skallingen deltog en lille, indbudt Kreds, hvoriblandt saas Toldkontrollørerne Lorch Madsen og Jermer, Entreprenør Mathias Andersen, Skibsingeniør W. Raunbyberg, Maskininspektør Christoffersen, Kaptajnerne Andersen og Mortensen og de tre Brødre Mads, Jens og Claus Sørensen samt Repræsentanter for Pressen m. fl.

Hr. Claus Sørensen har i længere Tid tænkt paa at ville an

skaffe sig et Bjergningseskib, men først nu er Udgifterne ved Anskaffelsen af et saadant gaaet saa langt ned, at Hr. Sørensen har turdet binde an med Sagen. Maaske kunde Hr. Sørensen have gjort en fordelagtig Bestilling i Tyskland, men kender man Hr. Sørensen ret, véd man ogsaa, at han helst vilde lade dette Arbejde blive indenfor Landets Grænser.

Alt i alt har det nye Bjergningsskib kostet ca. 130.000 Kr., og det er helt igennem dansk Arbejde. Tegningerne er leveret af Skibingeniør W. Raun-Byberg, der har vundet megen Anerkendelse for sit Arbejde. Skibet, der stikker ca. 8 Fod i Dybden og har en Tonnage paa 75—80 Tons, er bygget paa Odense Staalskibsværft.

Naar Vandtankene agter er fyldt, stikker Fartøjet 8½ Fod, men naar de agterste Vandtanke er pumpet læns og Fortanken er fyldt med 8 Tons Vand, kan Bjergningsfartøjet gaa ind paa 6 Fod Vand, hvilket til Tider er nødvendigt paa de grundede Havrevler.

Maskinen — en 300 HK. 4-cylindret Raaolliemotor — er leveret af Maskinfabrikken „Hera“ A/S, København; den er økonomisk i Forbruget og — forsikrer Inspektør Christoffersen — et Pragteksemplar af „Racen“. Skibet er helt igennem kraftigt og solidt bygget. Det kan opnaa en Hastighed af 11 Knob og er konstrueret og indrettet ud fra de Erfaringer, som er indvundet gennem fleraarig Bjergningsvirksomhed. Foruden at kunne gaa ud i den værste Brandstorm egner Skibet sig godt som Isbryder, og der er paamonteret et meget kraftigt Spil, der udvikler imellem 3000 og 4000 HK., konstrueret specielt for Bjergningsarbejde. Desuden har Skibet en Ekstramotor til Bjergningspumpen og Spil.

Prøvesejladsen forløb, naar undtages et Par ganske ubetydelige Uheld, paa bedste Maade, og man fik det Indtryk, at Motoren og Skibet i det hele taget egnede sig fortræffeligt til Bjergningsarbejde paa vor barske og stormfulde Vestkyst.

Det er et længe følt Savn, der hermed er afhjulpet, at et i enhver Henseende velegnet Bjergningsfartøj *til Stadighed* har sin Basis i Esbjerg, der i Grunden burde have haft et saadant Skib for længe siden, og naar det saa er en saa energisk Mand som Hr. Claus Sørensen, der er Manden for det hele, kan man kun glæde sig paa Esbjergs Vegne.“

Den 1. Marts 1924 afstodes Bjergningsforretningen med alt Tilbehør og saaledes ogsaa Motorskibet „Bjørn“ til A/S Em. Svitzer's Bjergnings-Entreprise, København, og siden dette Tidspunkt har Claus Sørensen fungeret som Bjergningsinspektør for Selskabet her paa Vestkysten med Station i Esbjerg.

Medens Claus Sørensen og hans Broder var selvstændige Ejere af Bjergningsforretningen, var Claus selv Fører af Bjergningsfartøjet, men det var en Betingelse ved Forretningens Salg, at der skulde ansættes en fast Fører.

Claus Sørensen udtaler om „Bjørn“s Fører: Efter at „Bjørn“ i et kortere Aaremaal havde haft to forskellige Førere, hvoraf den ene var den uforfærdede Kaptajn Hans Mortensen, blev den kendte, vestjyske Skipper, *Poul Knopper*, fra 1. August 1926 antaget som Fører af Bjergningsfartøjet, og der er ikke Tvivl om, at dette Valg var det rigtige.

Poul Knopper var kendt med den jyske Vestkyst fra den lange Aarrække, hvori han drev Fiskeri fra Esbjerg, og han var endvidere fortrolig med Arbejde og Ansvar fra sin Virksomhed som Trawlerfører for et engelsk Selskab. Skønt Kaptajn Knopper nu er 65 Aar gammel, gaar han aldrig af Vejen for Besværlighederne, og han forener en besindig Ro med aarelang Erfaring i praktisk Arbejde langs den jyske Vestkyst. Han har altid taget sin Ende af Arbejdet, hvorfor jeg vil ønske, at vi endnu i en Række Aar kan fortsætte Samarbejdet, da han er den rette Mand som Fører af M/S „Bjørn“, naar der kaldes til Bjergningsarbejde — ofte under de ugunstigste Vejrforhold.

Fra sin tidligste Ungdom har Claus Sørensen været meget interesseret i Havfiskeri, og allerede i Aaret 1911 drev han selv Havfiskeri som Erhverv med et mindre Fartøj og senere med flere Nordsøbaade. Men i 1925 begyndte han sammen med sin Broder S. P. Sørensen et større Havfiskeri under Islands klippefulde Kyster, og han er nu Reder for flere Fiskefartøjer, der fisker i Nordsøen og under Island.

Ogsaa om dette Afsnit af Claus Sørensens Liv har jeg bedt ham selv fortælle nogle Erindringer, der nu følger:

I 1925 indkøbte jeg sammen med S. P. Sørensen den nybyg-

gede Kutter „Albatros“ af Rotterdam, 70 Tons Brutto, for at anvende dette Fartøj til Snurrevaadsfiskeri ved Island. Dette havde været forsøgt af danske Fiskere i 1903, men Resultatet var ikke tilfredsstillende, og det maa ogsaa siges, at de første Aar for vort Islandsfiskeri med Snurrevaad var vanskelige.

De islandske Kyster er som bekendt klædt med Klipper, hvorimod der flere Steder er Sandbund, hvor Kysten skraaner ud til dyb Vandstand, og paa disse Skraaninger skulde Fisken den største Del af Aaret fanges, men for et enkelt Fartøj var det vanskeligt at finde de Pladser, der var egnet for Fiskeri, og at træffe Fiskene, naar de i Stimer søgte deres Føde paa disse Skraaninger. Hertil kom ogsaa de store Afstande, der findes paa de islandske Kyster, hvor det jo ikke kunde gaa an at skifte Ankerplads alt for ofte, da det saaledes kunde blive mere Sejlads end Fiskeri, og endelig var Vejrliget naturligvis ikke altid gunstigt for Fiskeriets Udøvelse, til Tider var det helt umuligt at nærme sig Kysten paa Grund af Storm og høj Sø.

Udbyttet var derfor i de første Aar ikke tilfredsstillende, og Arbejdet gav nærmest Tab, men da der i 1928—29 og 30 kom flere Fartøjer, som fiskede under Island, blev der mere System i Fiskeriet, idet Besætningerne indbyrdes kunde holde hverandre underrettede om, hvor Fangsterne foregik, og Fiskeriet udviklede sig efterhaanden til at blive lønnende.

Der blev indkøbt yderligere et Fartøj, nemlig M/S „Greenland“, 90 Tons Brutto og udstyret med en 240 HK. Dieselmotor, og i dette Fartøj blev min Broder S. P. Sørensen Medejer og Fører, da Fiskeskipper *Ejner Thygesen* overtog Føringen af Kutter „Albatros“. Dette sidste Fartøj løb imidlertid i Efteraaret 1929 paa Klipperne ved Island i tæt Taage, hvorved Fartøjet forliste, men Mandskabet blev reddet.

I 10 Aar har min Broder med „Greenland“ gjort ca. 100 Rejser til de islandske Kyster, og naar hver Rejse inclusive Sejladsen frem og tilbage til engelsk Havn samt Sejldistancen under Fiskeriet ved Island kan anslaaes til 2500—3000 Sømil, vil det altsaa sige, at min Broder med dette Fartøj har gennemsejlet en Distance paa 25—30.000 Sømil pr. Aar og i 10 Aar ca. 300.000 Sømil — eller godt og vel Jorden rundt 10 Gange!

Trods mange haarde Ture over Atlanterhavet er Rejserne blevet udført og Fiskeriet passet. Til Tider har voldsomme, or-

kanagtige Storme sat kraftigt ind og truet det lille Fartøj, men Besætningen er sluppet vel igennem alle Stormene.

Selv om det er min Broder, maa jeg nok have Lov at sige, at det Arbejde, der er blevet udført af S. P. Sørensen, er saa stort, at maaske ingen dansk Fisker kan opvise Magen dertil, og det maa især fremhæves, at det sandelig ikke har været nogen Sinecure i de første trælsomme Aar at sejle alene op under Islands Kyster for at fravryste Havet dets Rigdomme. Min Broder har i den Henseende været en Foregangsmand, og han har udført et Arbejde, der vil blive mindet og respekteret, saa længe det danske Fiskerierhverv har daadrige Udøvere.

Fiskeskipper *Ejner Thygesen*, der nu har fisket ved Island i en Aarrække, først med Islandsfiskeren Volmer Nielsen som Fisker og siden hen som Fører af „Albatros“, fik efter dette Fartøjs Forlis et nyt Fartøj, „Iceland“, at føre, og han er nu Medejer og Fører af det nye Fartøj, der anvendes til Islandsfiskeriet, nemlig Fiskekutteren „England“, 86 Tons Brutto, bygget i Esbjerg i 1937.

Ejner Thygesen har i Aarenes Løb været med til at tage mange haarde Tørn, men ogsaa til at bringe lønnende Resultater hjem fra de islandske Farvande.

Endelig skal jeg nævne, at Fiskeskipper *Theodor Jensen*, der nu er Fører af Fiskekutteren „Iceland“, ligeledes i en Aarrække har gjort en betydelig Indsats som Islandsfisker, og det er Typer som de nævnte, der skal til, for at et Fiskeri kan gennemføres paa de store Afstande fra hjemlig Havn og under de haarde Betingelser, som Fiskeriet under Island byder.

Der er nu beskæftiget ca. 20 Mand ombord i de tre Islandsfartøjer, der hvert Aar i Slutningen af Februar Maaned sætter Kursen til de nordatlantiske Farvandsomraader, hvor de viser det danske Flag, og hvor de er med til at vinde nyt Land for Danmark ved de eneste Udtryk for dansk Storfiskeri, som Islandsfiskeriet er blevet.

Mange Danske har følt sig stolte over at se Dannebrog vaje fra de smaa Fartøjer rundt langs Islands fjerne Kyster, og det maa være Besætningerne en Triumf, at de paa den smukkeste Maade er med til at gøre Danmarks Navn kendt under fremmede Himmelstrøg.

Tidligt efter at den kendte Dansk-Amerikaner *John M. Lar-*

sen var vendt tilbage til Danmark, hvor han slog sig ned i Esbjerg, blev der knyttet nære Venskabsbaand mellem denne meget foretagsomme Mand og Claus Sørensen. Det var saare naturligt, at saadanne to Mænd kom i Forbindelse med hinanden; thi de har begge vist mere Sans for Handling end for de mange Forhandlinger, og det maa vist godt siges her, at Claus Sørensen i John M. Larsen paa adskillige Omraader mødte en Læremester, men samtidig maa det ogsaa fastslaaes, at Claus Sørensen var særdeles lærevillig!

Køletekniken var noget nyt og interessant Arbejde, og det varede ikke længe, før han med John M. Larsen som Raadgiver og ved Maskinmester *Andreasens* Assistance kunde bygge Isværker forskellige Steder i Landet uden at gøre Brug af andres tekniske Viden.

John M. Larsens Speciale og Livsværk har været Køletekniken og Isfabrikation, og han stod ved sin Ankomst til Esbjerg som Leder af De forenede Isværker, som han i Aaret 1916 lod bygge henholdsvis i Skagen, Lemvig og Esbjerg. Før denne Tid eksisterede der ikke Isværker i nogen Fiskerihavn i Danmark, hvorfor de 3 Værker var de første, der i væsentlig Grad var baseret paa Fremstilling af Is til Fiskeribrug. Før den Tid blev Isen hentet i Norge, men Produktet var dyrt i danske Havne og ofte af daarlig Kvalitet. I 1925 købte John M. Larsen det store Frysehus „Det danske Frysningsselskab“, som var sammenbygget med Isværket i Esbjerg. Det store Kølehus blev afbenyttet til Opbevaring af Landbrugsvarer til Eksport og Isværkerne til Fabrikation af Raais, dels til Fiskekuttere og Eksportørers Forbrug, dels til Salg og Forsyning af Statsbanernes Kølevogne.

Isværket i Skagen ønskede John M. Larsen at afhænde i 1926. Værket gik ikke saa godt, og John M. Larsen havde tilbudt Fiskeeksportørerne og andre interesserede at købe Part i Isværket, men der viste sig ikke tilstrækkelig Interesse for denne Plan. Skagens Isværk blev derefter udbudt til et Konsortium repræsenteret ved Claus Sørensen, og denne traadte ogsaa i Forbindelse med Isforbrugerne i Skagen for at formaa dem til at overtage en Del af Aktiekapitalen. Heller ikke dette Tilbud blev modtaget af Forbrugerne, og Konsortiet valgte derfor selv at købe Isværket.

Forbruget var til at begynde med ikke af stort Omfang, men

et nyt Initiativ raadede snart Bod herpaa. Claus Sørensen og det Konsortium, han repræsenterede, lagde Isdepoter ud paa Kysten til Hirtshals, Løkken, Lønstrup, Aalborg og Frederikshavn, hvortil store Kølevogne læsset med Is blev forsendt, saaledes at de kunde henstaa 14 Dage paa Modtagerpladsen uden at smelte, og paa denne Maade blev Forbruget fra Skagens Isværk sat op, ligesom Fiskeriet fra Skagen udviklede sig, saaledes at Salget i 1939 er mere end dobbelt saa stort til Skagen alene som for de 13 Aar siden, da Selskabet blev startet.

Dette gav baade Mod og Lyst, og i 1930 byggede det samme Konsortium et nyt Isværk i Thyborøn Havn, der i de foregaaende Aar havde udviklet sig til at blive en virkelig Fiskerihavn, og da Claus Sørensen kunde se, at der vilde blive Brug for et Isværk, gik han straks i Gang med Opgaven — støttet af det Konsortium, han repræsenterede.

Før den Tid havde Forbrugerne af Is i Thyborøn Havn modtaget Raaisen fra Norge, ligesom Tilfældet var med Forbrugerne i Esbjerg før 1916, men der maatte betales en højere Pris for norsk Naturis, og endda var Raaisen fra Norge ikke af nær saa god en Kvalitet som den Raais, der kunde fremstilles paa et moderne Isværk.

Da Fiskeriet ogsaa viste Tegn til et Opsving i Hirtshals, byggede Konsortiet ogsaa paa denne Plads et nyt Isværk i Aaret 1933.

John M. Larsen ledede stadig det store Isværk i Esbjerg indtil 1935, da han af Helbredshensyn ønskede at afhænde sin Virksomhed, og ingen var nærmere til at købe det end John M. Larsens Ven, Claus Sørensen og hans Konsortium, der hermed overtog Hovedsalget af Raais til samtlige Forbrugere fra Esbjerg til Skagen, men endda var Virketrangen ikke stillet tilfreds.

Samme Aar købte Konsortiet et Isværk i Frederikshavn, der havde været drevet med mindre Held i 3—4 Aar, fordi det var umoderne og ucentralt beliggende. Da det viste sig, at der blev for store Vedligeholdelsesomkostninger, byggede Selskabet et helt nyt Isværk i Frederikshavn.

Selskabet ejer i Dag altsaa Isværkerne i Esbjerg, Thyborøn Havn, Hirtshals, Skagen og Frederikshavn, og Claus Sørensen blev valgt til Direktør for de mange store Virksomheder, hvis samlede Produktion af Raais andrager 70.000 Tons om Aaret —

hovedsagelig til Fiskeribrug, og der beskæftiges paa de 5 Isværker ialt 70 Mand.

Endelig i 1938 overtog Claus Sørensen og hans Konsortium A/S De forenede Isværker i Esbjerg og dannede et nyt Aktieselskab med samme Navn. Denne Virksomhed disponerer over de største Køle- og Fryseanlæg i Skandinavien, idet Kølerummene kan rumme 400 Vognladninger Kød, Smør, Æg, Fisk og andre Eksportprodukter til Opbevaring i Køle- og Fryserum. Endvidere fremstiller Virksomheden det kendte Varemærke „Premier Ice“ for Forsyning af Jylland og Fyn. Der er ansat ca. 1300 Forhandlere, der regelmæssigt besøges i Sæsonen af store Lastbiler fra Virksomheden i Esbjerg, og Selskabet har rundt omkring i Jylland og paa Fyn oprettet Depoter for Icecream. I den travleste Tid beskæftiges ca. 200 Mennesker af A/S De forenede Isværker, og Claus Sørensen er Direktør for Selskabet, ligesom en af hans gode Venner gennem Aarene, Grosserer *Lindberg Tranberg*, ogsaa er Direktør paa den store Virksomhed, hvor Arbejdet gaar med Liv og Lyst i den travle Tid — lige fra de smaa, unge Damer, der staar og pakker det færdige Produkt, til Direktørerne i de rummelige og hyggelige Modtagelsesværelser.

I Esbjerg havde en Kreds af Eksportører og andre Forbrugere i sin Tid startet „Esbjerg Klarisværk“, hvis Kapacitet ikke var saa stor som „Vestjysk Krystal Isværk“, men selve Produktet var af samme Kvalitet. Dette Værk, „Esbjerg Klarisværk“, blev udbudt til Salg i Slutningen af 1938, og det blev overtaget af det flere Gange nævnte Konsortium, som benytter det mindre Værk som Reserve i Sommertiden, hvor der enkelte Dage kan være Efterspørgsel paa indtil 5 à 600 Tons Is fra de to Isværker paa Esbjerg Havn. Det sidstnævnte Isværk blev overtaget den 1. Januar 1939.

Det vil af det foregaaende være forstaaet, at Claus Sørensen gennem Aarene har haft fælles Interesser med de aktive Erhvervsfiskere, først og fremmest fordi han selv er udgaaet af deres Midte, og siden hen i Kraft af det nære Samarbejde med Fiskere og Redningsmænd, han fik i sin Egenskab af Bjergningsentreprenør og Leder af Isværkerne fra Esbjerg til Frederikshavn.

Selv havde Claus Sørensen jo ogsaa store Værdier bundet i

Nordsø- og Islandskuttere, da han i 1936 modtog en ærefuld Opfordring til at lade sig vælge som Formand for Vestjysk Fiskeriforening, der var startet i 1934 af 16 lokale Fiskeriforeninger paa den jyske Vestkyst, efter at disse havde udmeldt sig af Dansk Fiskeriforening.

Claus Sørensen modtog Valget, fordi Fiskernes hele Tarv altid har ligget ham meget paa Sinde, og med sit inciterende Temperament lykkedes det ogsaa snart Claus Sørensen at hævde sig meget fordelagtigt paa Formandspladsen, hvor hans Indsats efter nogle Aars Forløb sikrede ham det smigrende Tilnavn „Vestkystens Høvding“.

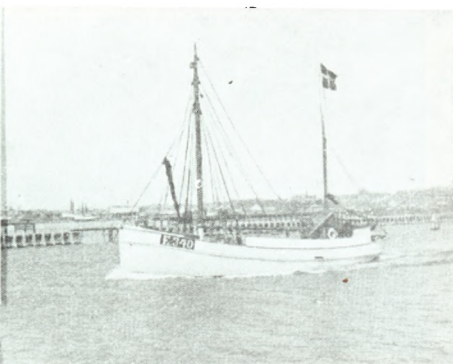
I Efteraaret 1936 ramtes den vestjyske Fiskerbefolkning af en Katastrofe, da der forulykkede 48 Mand og talrige Fiskekuttere under en Række orkanagtige Storme, der gik over Nordsøen.

Dette gav Anledning til, at Claus Sørensen fremsatte en Plan til en hurtigere Fornyelse af Fiskerflaaden, og Vestjysk Fiskeriforening sendte en Henvendelse til Staten om Støtte til Gennemførelsen af en saa samfundsnyttig Opgave, hvis Berettigelse netop var bevist gennem det sørgeligt store Tab af Menneskeliv og Fartøjer, som Efteraaret og Vinteren 1936 frembød.

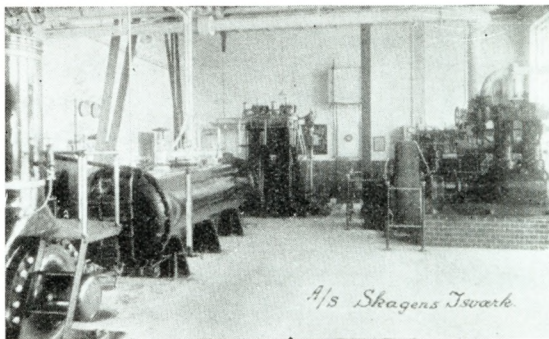
Efter mange Forhandlinger og et stort Arbejde af Claus Sørensen lykkedes det at opnaa en 3-aarig Forsøgsordning for Fornyelsesplanen, idet der for dette Tidsrum blev stillet et Beløb paa 600.000 Kr. til Raadighed for Formaalet, og henimod 35 af de ældste og daarligste Nordsøkuttere er siden blevet fornyet med Støtte fra Statens Side.

Af andre betydelige Opgaver, hvis Løsning Claus Sørensen har været Foregangsmand for, skal her kun nævnes hans Plan til Udsætning og Ophaling af Fiskefartøjer paa Jyllands aabne Kyst. Tidligere var det saaledes, at Fiskerne paa Kysten ved at sætte Skuldrene mod deres Fartøj skulde bringe dette ud i Flydevand og atter hale Fartøjet op paa Land efter endt Fisketur.

Ved sit mangeaarige Bjergningsarbejde havde Claus Sørensen fundet ud af, at der maatte kunne indrettes en Baakaanordning til at holde Trosserne klar af Sandrevlerne og et stort Spil, der kunde trække Baadene op paa Land og sætte dem til Søs, saaledes at Fiskerne kunde undgaa de ofte umenneskelige Anstrengelser med deres Fartøjer før og efter Fisketuren. Ogsaa til Gennemførelsen af denne Plan blev der gennem Vestjysk Fiskeriforening

Fotomontage fra Claus Sørensens Virksomhed.

Interior fra A/S Skagens Isværk.

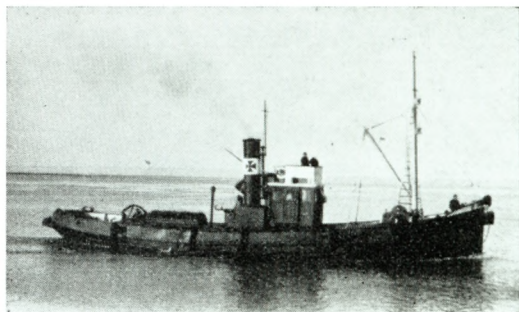
forening søgt og opnaet Statsstøtte, og i Vinteren 1939—40 arbejdes der med Anlægget paa den største Fiskeplads i Thy, Nørre Vorupør, hvor Planen skal prøves.

Foruden en Bevilling fra Ministeriet

for offentlige Arbejder paa 20.000 Kr. blev der gennem Vestjysk Fiskeriforening søgt om Støtte fra Carlsbergs Mindelegat, som med en storstilet Gave paa 5.000 Kr. ydede sit Bidrag til Opgavens Fuldførelse.

Det blev derpaa overdraget Maskinfabrikant P. Rasmussen i Esbjerg at fremstille det store Spil, og i flere Maaneder var Claus Sørensen ivrigt optaget af de mange Detailler, der var at tage Hensyn til ved Gennemførelsen af en saa stor og betydningsfuld Sag.

I Forbindelse med Generalforsamlingen i Vestjysk Fiskeriforening den 29. Juni 1940 i Thisted blev hele Anlægget besøgt og prøvekørt for Repræsentanter for Ministeriet og de offentlige Myndigheder samt Deltagerne i Generalforsamlingen og mange af Kystens Fiskere fra de forskellige Fiskelejer, og det viste sig ved den Lejlighed, at Spillet var i Besiddelse af meget mere end den nødvendige Kraft, og at det med Lethed kunde sætte Kystbaadene paa ca. 12 Tons og med en Maskine paa 35 HK ud fra Kysten og trække dem helt op paa tørt Land igen. Der blev ved Indvielsesfesten paa Vorupør Badehotel udtalt mange anerkendende Ord om

Bjergningsfartøjet M/S „Bjørn“.

Claus Sørensen.

Claus Sørensen af de praktiske Fiskere samt Rigsdagens Repræsentanter, og der er ikke Tvivl om, at Anlægget i Vorupør, naar Baadene indrettes til Brugen af det, og naar Fiskerne opnaar Fortrolighed med dets Anvendelse, vil blive til stor Gavn for Fiskerne og til direkte Merudbytte for dem, fordi der kan opnaas betydelig flere Fiskedage, naar Fiskerne kan overvinde Søsætnings- og Landingsvanskeligheder som Følge af Sanddannelser ved Hjælp af det af Claus Sørensen konstruerede Spil. — For Fiskeriet fra den aabne Kyst vil Anlægget i Vorupør komme til at betyde en fuldstændig Omvæltning, og det første Anlæg vil maaske blive efterfulgt af flere ved de enkelte Fiskerlejer paa den aabne Kyst. Med den Betydning, der herigennem vil være skabt for en Lettelse af Kystfiskernes daglige Arbejde, vil Claus Sørensens Navn altid blive nævnt med Ære for Løsningen af denne Opgave til Gavn for Kystens haardt prøvede Fiskerbefolkning.

Naturligvis har der været arbejdet med mange andre Opgaver indenfor Vestjysk Fiskeriforening i Claus Sørensens Formandstid, ikke mindst er der af ham personlig gjort et stort Arbejde for at skaffe mere og bedre Afsætning for Fisk, og han har — siden han blev valgt til Formand — været Medlem af Fiskeriraadet, af Fiskerikommissionen og af Fornyelsesnævnet, der blev nedsat for at overvaage det praktiske Arbejde vedrørende Fornyelsesplanen for de ældre og uegnede Fiskekuttere.

Claus Sørensens varme Hjerter for Fiskerne og hans Forstaaelse af deres Tarv blev godt udtrykt i et Radioforedrag, han holdt om „Havfiskeriet“ i Vinteren 1937, og da dets Indhold sikkert vil interessere denne Bogs Læsere, aftrykker vi det i det efterfølgende i sin Helhed.

Havfiskeriet.

Af Bjergningsentreprenør Claus Sørensen.

„Det haardeste Job i Danmark er at være Havfisker!“ Disse Ord udtalte Redaktør Ebbe Munck efter at have gjort en Tur paa 14 Dage med en Nordsøkutter i Vinteren 1937.

Vort Land har uden Tvivl den modigste og dygtigste Havfisker i Verden. Trods dette, at Baadene er langt mindre end andre Nationers, driver den danske Havfisker sit Erhverv baade Vinter og Sommer i Nordsøen og Atlanterhavet. Ofte maa han tage imod haarde Storme paa Fiskepladserne, men trods store Tab af Menneskeliv fortsætter Fiskerne deres farefulde Gerning, som dog ogsaa har sin dragende Magt, og som jeg skal have den Glæde at fortælle noget om.

Det danske Havfiskeri har haft en hurtig og god Udvikling, der i en forholdsvis kort Aarrække har ført til et efter vore Forhold stort Fiskeri og uddannet Fiskerbefolkningen meget betydeligt, samtidig med at det har fremmet vor Fiskeeksport overordentlig meget.

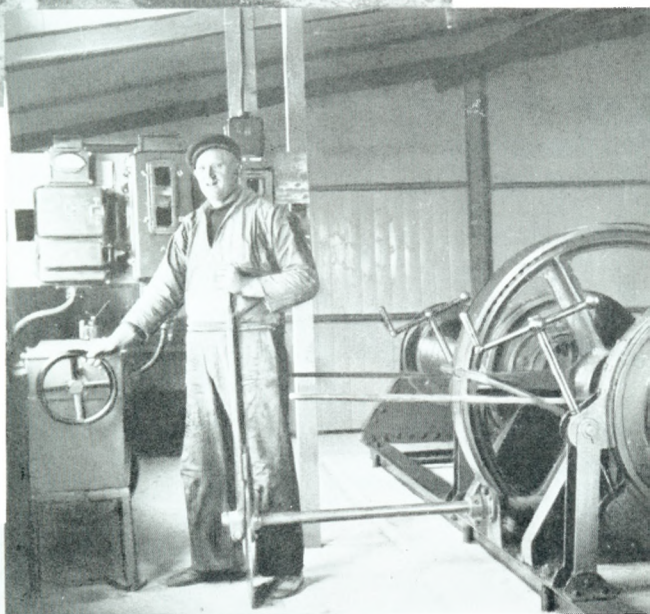
Begyndelsen blev gjort for Vestkystens Vedkommende i Hjerting 1873 af Lambert Sørensen, der fra New Foundland, hvor han fiskede med de canadiske Skonnerter, rejste til Norge og købte en Dæksbaad, som han ene Mand sejlede til Hjerting og begyndte Havfiskeriet med. Han forliste tillige med to af sine Sønner paa en Fisketur lige op til Jul i Aaret 1894 ved Horns Rev.

I Skagen blev det første Dæksfartøj anskaffet i 1878, nærmest med den Tanke at benytte det til Torske- og Kullerfiskeri, som ellers var udøvet med aabne Baade, og saaledes blev der med faa Aars Mellemlum paabegyndt Havfiskeri baade i Nordsøen og Kattegat. Dette blev ogsaa for Hjerting, Esbjerg og Fanø Vedkommende fortsat, men blev opgivet i Skagen paa Grund af Mangel paa Havne, og her bestemte Fiskerne sig derfor til

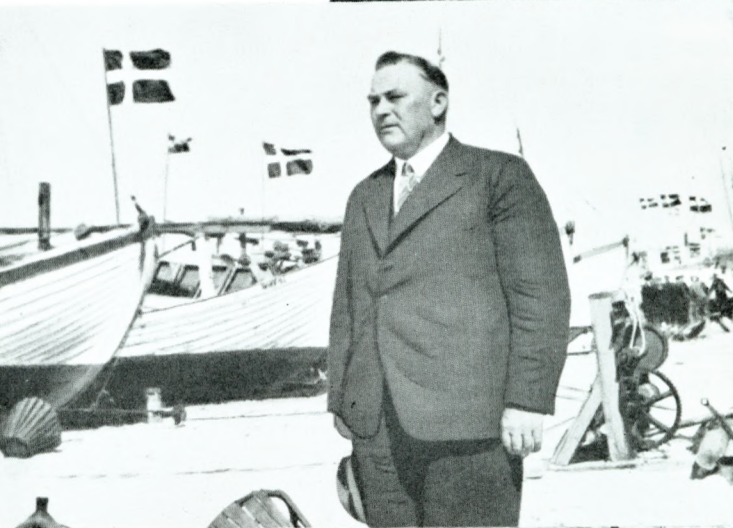
Udsigt over Fis-
skerlejet ved Nr.
Vorupør.
I Midten ses Spil-
baaken, der hol-
der Trosserne
klar af Sandet
efter endt Afbe-
nyttelse.

Hovedspillet og Spilpas-
seren med Haanden paa
Starteren.

Baaden hales ud.
Ombord bemærkes bl. a.
Amtmand Egedorf, Fol-
ketingsmand Marinus
Sørensen og Landstings-
mand Korsgaard.

Baaden kaster los fra Ud-
halerwiren og gaar til Søs.

Claus Sorensen mellem
Baadene paa Indvielses-
dagen.

Baaden er nu sat ind i
Stranden og er under Op-
haling. De ombordværen-
de springer i Land fra
Baaden paa tort Land.

at forsøge Rødspættefiskeriet i Kattegat rundt paa de mange Sandgrunde i Farvandets vestlige Del. Forsøget lykkedes særdeles godt. Fiskerne gjorde rigelig Fangst overalt, og dette efterfulgtes hurtigt af Bygningen af en Mængde Fartøjer til det paa begyndte Storfiskeri fra forskellige Steder i Landet, men navnlig fra Frederikshavn, og det er sikkert ikke med Urette, at man kan kalde Frederikshavn for Arnestedet for det danske Havfiskeri.

De i Esbjerg, Hjerting og Fanø hjemmehørende Fartøjer benyttedes nemlig i overvejende Grad til Torske- og Kullerfiskeriet. Deres Drægtighed var kun fra 9 til 13 Tons, medens Dæksfartøjerne i Kattegat havde en Størrelse fra 10 til 35 Tons, og de sidste benyttedes mest til Fiskeriet efter Rødspætter. Indtil 1887 var Antallet af Dæksfartøjer i Esbjerg og Hjerting vokset til 47 og indenfor Skagen til 126. Samtidig med Udviklingen af Fiskerflaaden søgte Fiskerne stadig nye Felter for deres Erhverv, og da Fartøjerne var forsynede med Dam, hvori Fiskene kunde opbevares og leveres til Salg i levende Tilstand, gjorde det ikke noget, at Fiskeriet maatte udstrækkes over flere Dage ad Gangen.

I 1888 og 89 naaede Vaadfiskerne fra Frederikshavn i Sommertiden helt frem til Horns Rev Omraadet, og hermed var Begyndelsen gjort til et stort Kutterfiskeri ogsaa i denne Del af Nordsøen.

Her var Esbjerg Havn færdigbygget i 1870, og skønt Havnen ikke straks rummede nogen Fiskerihavn, blev den dog snart benyttet som et naturligt Støttepunkt for Fiskeriet — og Kutterbyggeriet tog Fart! Medens Fiskeriet fra Esbjerg i sin Begyndelse mest var anlagt paa Fangsten af Kuller og Torsk, blev det nu Rødspættefiskeriet, der blev det bærende, og det skyldes i det hele taget dette Fiskeri efter Rødspætter, at Esbjerg udviklede sig til en Fiskerihavn, der senere i Foraars- og Sommertiden samlede de søgaaende Kuttere fra hele Landet.

Naar Udviklingen saaledes paa kun faa Aar indfangede foretagsomme og flittige Mænd til at fortsætte Danskerens husvante Arbejde til Søs, var Aarsagen først og fremmest Opfindelsen af Snurrevaadet.

Dette Redskab, der blev Hovedredskabet for det søgaaende Fiskeri, var opfundet af Jens Laursen i 1848, men den rationelle

Udnyttelse fulgte altsaa først nogle Aar efter. Med dette skaansomme Redskab, der hverken beskadiger Havbunden eller Bestanden af Rødspætter, blev det muligt at udnytte de Fiske-
rigdomme, som fandtes paa Bankerne i Nordsøen.

I de første Aar blev Vaadet brugt paa den Maade, at Fartøjets Jolle satte Vaadet med Dragelinerne ud fra den forankrede Kutter, og med Haandspil blev Redskabet derefter halet ind til Fartøjet, og ved at sætte Vaadet ud i forskellige Retninger fra Kutteren kunde Bunden affiskes hele Kompasset rundt.

Tekniken ændrede sig imidlertid ogsaa hastigt, og Maskinkraften blev taget i Brug. I 1890'erne afløstes de smaa Haandspil efterhaanden af smaa Petroleumsmotorer, og ved Aarhundredskiftet begyndte Fiskerne at sætte smaa Motorer i de Kutterjoller, der førte Vaadet ud, og i de fleste Kuttere blev der anbragt en Hjælpeskrue, som blev drevet af Fartøjets Spilmaskine.

Allerede omkring 1870 begyndte man at udføre Fiskefangsterne til Tyskland i Kvaser, men ogsaa til England med Dampskib. Først foregik Udførslen over Frederikshavn, men senere blev det Esbjerg Havn, der blev det danske Centrum for Fiskeeksporten vestpaa. I 1900 udførtes der over Esbjerg Havn ca. 2 Mill. kg Fisk til England, men i 1936 var Udførslen steget til godt 20 Mill. kg!

Ved Aarhundredskiftet bestod Kutterflaaden i Danmark af ca. 250 Fartøjer foruden talrige mindre Dæksfartøjer. Mekaniseringen af Fiskerierhvervet var i rivende Udvikling. Det var fra 1898 blevet muligt at opnaa Statslaan i Fiskerfartøjer, og der blev sørget for flere Støttepunkter for Fiskeriet fra Jyllands Vestkyst, hvor Thyborøn Kanal hurtigt viste sig at være et særdeles velegnet Tilflugtssted for de i den nordlige Nordsø arbejdende Fiskere. Transportforholdene undergik paa samme Tid en tilsvarende Udvikling, og Grunden var i det hele taget lagt til et dansk Havfiskeri, som de senere Aar i høj Grad kom til at understrege Omfanget af.

Paa denne Tid tog Vestkystens Fiskere, men især Fiskerne fra Holmsland Klit den ny Havn ved Esbjerg i Besiddelse, og man gik mere og mere over til at anvende Petroleumsmotorer til Fremdriften af Fiskerfartøjerne, saaledes at man fra 1910 for Alvor kan tale om det mekaniserede Fiskerierhverv. I 1900 var der som nævnt godt 200 Fiskerfartøjer med Maskinkraft, men

allerede i Aarene til 1910 var Antallet vokset til 4600, og i 1933 var der 6100 Fiskerfartøjer med Maskinkraft hjemmehørende i forskellige danske Havne.

I 1887 repræsenterede Fiskeriet i Nordsøen en Femtedel af hele det danske Udbytte ved Erhvervet — ca. 5 Mill. Kr. — medens det i Fjor repræsenterede omtrent Halvdelen af det samlede Udbytte af dansk Fiskeri i Penge, men kun en lille Trediedel af Danmarks Totalfangst i Kvantum. — I 1909 gav Nordsøfiskeriet et Udbytte paa 3 Mill. Kr. og Indvandene 7½ Mill. Kr. I 1936 gav Nordsøfiskeriet et Udbytte paa 30 Mill. kg Fisk til en Værdi af 18 Mill. Kr. og Fiskeriet Østen for Skagen 60 Mill. kg Fisk til en Værdi af ligeledes 18 Mill. Kr. I de sidste Tal er Fiskeriet i Limfjorden, Ringkøbing og Nissum Fjorde ikke medregnet.

Disse Tal beviser, at der er en dobbelt saa stor Værdi i Nordsøens Fisk som i Fangsterne fra Kattegat og Indvandene, og paa Baggrund heraf er det interessant at lægge Mærke til, at Danmark indtager en meget smuk Førsteplads blandt Nationerne i den opnaaede Gennemsnitspris for Fiskefangster.

Norge opnaar i Gennems. en Pris for Havfisk af 10 Øre					
Holland og Tyskland	"	"	"	"	30 "
England	"	"	"	"	35 "
Sverige	"	"	"	"	40 "
men Danmark opnaar	"	"	"	"	50 "

Det danske Havfiskeri i Nordsøen og ved Island giver altså nu dets Udøvere et aarligt Udbytte paa godt 18 Mill. Kr., hvorimod Udbyttet omkring Aaret 1900 kun beløb sig til ca. 2 Mill. Kr. Og naar dette Erhverv nu drives over de store Have imod tidligere fra vore Kyststrækninger, skyldes dette en jævn Udvikling af Motorindustrien, Snurrevaadets glimrende Fiske-dygtighed og sidst, men ikke mindst, en dygtig og uforfærdet Fiskerbefolkning, som har specialiseret sig indenfor det danske Kutterfiskeri.

Den største Del af Fangsten ilandbringes i danske Havne, men det er ogsaa almindeligt, at danske Fiskere lossere deres Fangst i hollandske, engelske og skotske Havne.

En moderne Fiskekutter til Nordsøfiskeri er i Dag et Fartøj paa mellem 30 og 40 Tons Brutto, udstyret med en 70 til 100

HK Motor, foruden moderne Spilindretning til Indhivning af Fiskeredskaberne. Et saadant Fartøj er udstyret med Radiosender og Pejleapparat samt een efter Fiskeri- og Pladsforholdene velindrettet Kahyt, hvor Mandskabet kan faa den fornødne Hvile og Forplejning paa Fisketurene. Anskaffelsessummen for en Nordsøkutter er ca. 50.000 Kr., og med den kan der sejles over hele Nordsøen i al Slags Vejr, ja, langt længere bort. De nye, moderne Fiskerfartøjer er saa solidt byggede, at de kan taale haarde Storme og Braadsøer, selv om det ogsaa skulde ske, — og det er sket — at Braadsøerne vender Baaden en Gang med Kølen i Vejret og slaar alt ovenbords — Styrehus, Mast og Rigging — bort under Vandets vældige Kraft, saa er de dog kommet i Havn.

Af de 149 Fiskerfartøjer, der i de sidste 17 Aar er bygget her paa Vestkysten, og som alle har maattet modstaa Efteraars- og Vinterstorme, er der ikke indtruffet noget Forlis, hvorimod det er gaaet haardt ud over de ældre Typer af Fartøjer.

I de sidste 15 Aar er der alene under stærke Storme, der er gaaet hen over Nordsøen, forlist 55 Fiskerfartøjer, hvorved henimod 200 Fiskere er omkommet, og mange ser derfor med Forventning hen til den Bevilling, som i de allersidste Dage er blevet opnaaet efter Forslag fra Vestjysk Fiskeriforening ved Forhandlinger mellem Fiskeriministeriet og Finansudvalget. Ved den Bevilling vil Staten yde sin Støtte til Fornyelse af den ældre Del af Fiskerflaaden, og Bevillingen vil blive af allerstørste Betydning for Fiskernes Sikkerhed paa Havet, ligesom der vil blive sparet mange Menneskeliv, hvis Bevillingen bliver praktiseret efter Vedtagelsen.

Til Forrentningen af de moderne Fiskekuttere fordres der mindst en Fangst paa 30.000 Kr., men det sker ogsaa at enkelte Fartøjer kommer op paa en Omsætning paa 50.000 Kr. eller mere. Heraf tjener den ombordværende Besætning, der sædvanligvis bestaar af 4 Mand, 45—50 Procent af den indfiskede Sum, idet Besætningen ikke faar anden Løn end deres Part af Udbyttet. I Almindelighed faar Fiskeskipperen 17 pCt., Bedstemanden 13 pCt., en Medhjælper 10 pCt. og den uundværlige Kokkedreng 5—6 pCt. af Fangstens Udbytte.

Heraf følger den store Interesse, med hvilken der arbejdes under Fiskeriet i de forskellige Havomraader, og der er ikke no-

get, der hedder 8 Timers Arbejdsdag. Hvis en saadan skulde overholdes, vilde Fiskeriet være umuliggjort. Nej, der maa arbejdes — til Tider endog hele Døgnet — med kun en lille Hvile-pause ind imellem det anstrengende Arbejde.

Naar Fiskeren forlader Havnen og kommer godt klar af Kysten, har han det store Hav foran sig, og nu staar det til ham at afgøre, hvilken Kurs der skal styres, hvilken Vanddybde der skal fiskes paa, og hvilken Bundart Fiskene kan tænkes at staa paa. — Saadanne væsentlige Afgørelser bygges paa Erfaringer og Beregninger fra det ene Aar til det andet, men i lige saa høj Grad beror disse Afgørelser — hvor underligt det end kan lyde — paa Instinktet, som i mange Tilfælde er medfødt eller i hvert Fald optrænet ved Siden af Erfaringen.

Selv om mange Fiskere fører en Dagbog over Fiskepladserne for de forskellige Aarstider, og Fiskerne nu om Stunder benytter Radioen til gensidig Underretning for hverandre om, hvor Fiskene staar, saa klarer den Fisker sig dog bestandig bedst, der bærer det sikre Instinkt i sig, at dér paa dette bestemte Sted skal Fisken være at fange, og det slaar sjældent fejl. Den Slags Fiskere kaldes derfor ogsaa den „fødte“ Fisker!

Er Fartøjet saa vel ankommet til Fiskepladsen, og der ved første Træk med Snurrevaadet viser sig Tegn til Fisk, saa sættes alle Kræfter ind med en stor Kraftudfoldelse. Hvad en 4-Mands Besætning kan præstere af Arbejde, Udholdenhed og Anstrengelser grænser til det utrolige, for det er jo om at tage til sig af Rigdommene. Ingen véd, hvor længe det varer.

Til Tider overrasker Stormen vore Fiskere paa Fiskepladsen, men hvis ikke der er opnaaet fuld Last, forlader Fiskerne ikke Pladsen, men rider Stormen af, indtil Vejret er saaledes, at Arbejdet kan fortsættes, og der fiskes ofte med meget daarligt Vejr. Arbejdet er strengt i høj Søgang, men naar det giver godt Udbytte, bliver Fiskeren glad, og han trøster sig ved den gode Hvile, der venter ham, naar han kommer i Havn.

De enkelte Fisketure varer i Nordsøen fra 8 til 16 Dage for Doggerbank-Fiskerne og kan give et Udbytte af op til 7000 Kr., men dette er dog sjældent. — Det halve vil man altid kalde for en god Rejse. For de Fartøjer, der indbringer levende Fisk, er Turene af kortere Varighed og Udbyttet af hver Rejse tilsvarende mindre.

Foruden de søgaaende Havfiskere har Danmark en meget dygtig og uforfærdet Fiskerbefolkning langs Jyllands Vestkyst op til Skagen og Frederikshavn. De udøver ogsaa Fiskeriet i Nordsøen og Skagerak, men gaar i Almindelighed ud paa Fiskeri tidlig om Morgenen og vender tilbage med deres Fangst om Aftenen.

★

Baadene, der sættes ud fra den aabne Kyst, maaler nu op til 7—8 Tons, og de er udrustet med en 25 HK Motor. — Det er et umenneskeligt Arbejde at sætte disse Fartøjer ud i Havet fra den aabne Kyst — ofte i høj Søgang — og bagefter, naar Fiskeriet er afsluttet, hale dem op paa Land igen, og dertil kommer, at Kystfiskerne ofte maa kæmpe med vanskelige Landingsforhold ved de smaa Støttepunkter, som er opført for Fiskeriet fra Kysten. Det er et Arbejde, som kun faa vil paatage sig, og efterhaanden som Fisken i de senere Aar er trukket længere bort fra Kysten, er det blevet vanskeligere for de derboende Fiskere at eksistere, og med Tiden vil Havnebyerne sikkert opsluge alle vore brave Kystfiskere.

Fra enkelte Fiskepladser paa den aabne Kyst fiskes der trods vanskelige Forhold godt, og det er ikke ualmindeligt, at der til en saadan Fiskeplads indbringes ca. 700.000 kg Fisk om Aaret til et samlet Netto-Udbytte til Fiskerne paa omkring 300.000 Kr. Alle disse Fisk er væsentlig beregnet til Eksport.

I Aaret 1925 startedes Snurrevaadsfiskeriet omkring Island fra Esbjerg med 1 Fiskekutter. Fiskeriet under Island foregaar efter de samme Metoder som Nordsøfiskeriet, men Kutterne er dobbelt saa store, og hver Rejse varer for dette Fiskeri 3 à 4 Uger. Fangsten nedpakkes i Is og leveres i England. Der kan fra 1. Marts til 1. December foretages fra 7 til 11 Rejser.

Islandsfiskeriet drives nu af 12 danske og 4 færøske Kuttere. I 1936 indbragte 11 danske Kuttere ca. 1400 Tons fersk Fisk til en Værdi af 1 Mill. Kr. — For Islandsfisken opnaas der ifølge Statistiken en bedre Gennemsnitspris end for de Fiskesorter, der fra andre Havomraader tilsendes de udenlandske Markeder. Nordsøfiskeriet med Totalfangsten paa 30 Mill. kg til en Værdi af 18 Mill. Kr. giver en gennemsnitlig Pris pr. kg paa 60 Øre, medens Islandsfiskeriet med Totalfangsten paa 1,4 Mill. kg til en Værdi af 1 Mill. Kr. i Gennemsnit har kostet knap 70 Øre

pr. kg. Af Fangsten fra Island er knap en Fjerdedel Rødspætter, medens godt en Fjerdedel er Kuller og Resten forskellige Fiskearter.

Det er et haardt Liv for Besætningen ombord i vore forholdsvis smaa Kuttere paa ca. 60 til 90 Tons brutto at krydse Atlanterhavet og drive Fiskeriet ved Islands ublide Kyster, hvor Klipper og Skær ikke alene udsætter Besætningerne for stor Fare, men ogsaa vanskeliggør Snurrevaadsfiskeriet, som egner sig bedst til jævn Havbund.

Driftige Fiskere fandt imidlertid snart ud af, at der maatte kunne bruges Carl Hansens Patentnet i Farvandene omkring Island. Dette Fiskeredskab er et forbedret Snurrevaad, der er opfundet af en tidligere Esbjergfisker ved Navn Carl Hansen, og det har under Fiskeriet ved Island befæstet sit Ry, saaledes at der nu ogsaa i næsten alle søgaaende Nordsøkuttere af Esbjergflaaden findes Redskaber af denne Konstruktion.

Der har gennem de sidste 10 Aar været en ret haard Kamp om Rentabiliteten ved Fiskeriet i Nordsøen, men det har vist sig, at danske og svenske Snurrevaadsfiskere har klaret sig gennem Konkurrencen, idet alle andre Nationer: Englændere, Tyskere og Hollændere med deres Damptrawlere har haft vanskeligt ved at klare sig i Konkurrencen, og Damptrawlerflaaden er gaaet betydeligt ned i Antal.

For Tiden er der en Afspænding af Trawlfiskeriet i Nordsøen til stor Gavn for Fiskebestanden, især for Rødspætter og Kuller, der viser gode Tegn til en bedre Bestand.

Da Trawlerne benytter sig af de mest ødelæggende Fiskeredskaber, som gaar saa haardt i Havbunden, at Trawlen ikke alene ødelægger Fiskeernæringen, men ogsaa Fiskeyngelen, maa de danske Fiskere være forberedt paa, at de kommer til at kæmpe endnu en Kamp om Nordsøen med udenlandske Motortrawlere, som nu stærkt forøges i Antal og er billigere i Drift end Damptrawlerne.

Set med danske Øjne er der fornylig gennemført en meget betydningsfuld Foranstaltning til Bevarelse af Fiskeyngelen i Nordsøen. I Vinteren 1936 blev der indkaldt til en international Konference af Havforskere og Regeringsrepræsentanter fra de Lande, der grænser op til Nordsøen.

Konferencen afholdtes i London, og fra dansk biologisk Side

var der gennem Aarene gjort et stort forberedende Arbejde for at beskytte Fiskeyngelen i Nordsøen, særlig i Helgolandsbugten og Horns Rev Omraadet. Konferencen sluttede med Vedtægelsen af en Konvention, paa hvilken de vestjyske Fiskere gennem deres Organisation havde øvet en gunstig Indflydelse. Det blev ved Konventionen besluttet efterhaanden at forhøje alle Mindstemaal for Ilandbringelse af Fisk, og paa samme Tid gik Landene ind for en større Maskevidde i de forskellige anvendte Redskaber, hvorfra man undtog Silde- og Rejetrawl.

Ved disse Bestemmelser, hvis Vedtægter nu er ved at blive ratificerede af de respektive Regeringer, vil man i nogen Grad undgaa det ødelæggende Rovfiskeri, som hvert Aar fra April til Juni har fundet Sted i Helgolandsbugten og Horns Rev Omraadet, hvor fremmede Trawlere, navnlig fra Holland og Belgien, har udøvet Fiskeriet efter Sotunger med det Resultat, at Havbunden er blevet ødelagt, og Fiskeyngelen i Millionvis er blevet dræbt.

Der skulde saaledes ikke være noget til Hinder for, at de danske Nordsøfiskere vedblivende vil kunne hævde sig i Konkurrencen, men jeg vil mene, at der fra dansk Side bør gøres en alvorlig Indsats for, at de danske Fiskere kan faa Andel i Fangsten af de Rigdomme af Sild, som forefindes i Nordsøen og Skagerak.

I denne Forbindelse vil jeg tillade mig atter at gøre en lille Afstikker til Island, hvor enkelte færøske og danske Kuttere i Sommeren 1937 har deltaget i Sildefiskeri.

Dette udviklede sig til et rent Sildeeventyr, af hvilket der er gaaet Ry! Flere islandske Fiskere blev ved dette Fiskeri velhavende paa 3 Maaneder. Fiskeriet gik ogsaa godt for de danske og færøske Deltagere, og det vil blive fortsat i oget Udstrækning i 1938.

Det store Sildefiskeri foregaar med Sildesnurpenot, der, naar Sildestimen observeres, roes ud af to Baade om Stimen, hvorefter Noten snurpes sammen og Kutteren lægger til og haler Sildene ombord. Det er ikke saa sjældent, at der i et Kast kan fanges op til 100 Tons og mere, og saa har man, efter at have fyldt Skibets Last og anbragt Dækslast i Mandshøjde paa Dækket, været nødsaget til at lade Resten af Fangsten løbe, naar Fartøjet var lastet, saa Vandet stod paa Dækket.

Besætningen paa en Sildekutter bestaar af ialt 17 Mand, der alle som deres Hyre faar Part i Fiskeriets Udbytte. Den almindelige Fortjeneste pr. Kutter i Aar har været 80.000 Kr. og for større Baade det dobbelte for 3 Maaneders Fiskeri. Til Islands Sildeoliefabrikker er der i Aar, foruden hvad der er saltet, leveret 2,2 Mill. Hektoliter fersk Sild imod 1 Mill. Hektoliter i 1936 og $\frac{1}{2}$ Mill. Hektoliter i 1935, og Silden har saaledes afløst Torøskan som Landets største Indtægtskilde.

For 3 Maaneders Fiskeri i Sommer udbetaltes der til Fiskerne og Rederne ca. 15 Mill. Kr., og Eksportværdien af den indfangede Sild — efter at den var forarbejdet — beløb sig til ca. 25 Mill. Kr. — Dette kan man da kalde for et Eventyr!

Ogsaa i Nordsøen og Skagerak har der i Aar været gjort Forsøg paa dansk Sildefiskeri efter Pareja-Metoden, d. v. s. at to Fiskekuttere samtidig udøver Fiskeriet med en Trawl af anseelig Størrelse og under Fremdrivningen i Vandet slæber hvert af Fartøjerne i sin Trawltrasse, hvorved man opnaar at faa en større Hastighed under Fiskeriet, og der skal en ret god Fart til for at kunne fange Sild.

Forsøgene er startet af Vestjysk Fiskeriforening, som har faaet Støtte og Tilskud fra forskellige Fonds og Virksomheder, og der er allerede ved det første Aars Forsøg aflagt Bevis for Redskabets Fiskedygtighed og Metodens Anvendelighed til Sildefiskeri. De to Esbjergkuttere hævdede sig udmærket under Sildefiskeriet i Skagerak overfor de svenske Sildefiskere, som har aarelang Erfaring i dette specielle Fiskeri.

Skagen har en særlig gunstig Beliggenhed for Sildefiskeri, og til denne Havn har svenske Fiskere gennem en Aarrække indbragt temmelig store Mængder Sild, for 10—15 Aar siden ved Nottfiskeri, men i de seneste Aar næsten udelukkende ved Trawl-fiskeri. Paa Grund af Rødspætternes Aftagen er danske Fiskere fra Skagen nu i nogen Grad begyndt at trawle Sild, og der er ingen Tvivl om, at Sildefiskeriet i Fremtiden vil give meget gode Resultater.

Ogsaa i Nordsøen, hvor 75 pCt. af den tyske Fiskerflaade hvert Aar hen paa Sommeren arbejder ved Sildefiskeriet, vil der være Basis for, at ogsaa danske Fiskere kan faa Andel i de mægtige Rigdomme af Sild, der forefindes i Nordsøen og Skagerak.

I Vintertiden, da Snurrevaadsfiskeriet ikke er saa effektivt,

vil det endvidere være af stor Værdi, om et Sildefiskeri i Nordsøen kunde oparbejdes, og Forsøgene vil blive fortsat i indeværende Aar, thi her ligger der virkelig en Mulighed for et større dansk Havfiskeri, og det bør udnyttes med den fortrinlige Belliggenhed, vi har for det. Silden bliver for hvert Aar, der gaar, mere eftertragtet paa Grund af de gode og sunde Næringsværdier, den indeholder.

Der fanges alene i Nordsøen 600 Mill. kg Sild om Aaret, men fremmede Landes Fiskere har hidtil været ene om at fiske dette enorme Kvantum. De vigtigste sildefiskende Lande er Norge, Tyskland og Holland.

Det danske Havfiskeri er — som det vil forstaas — af nogen Betydning for vort Lands Økonomi, fordi det er et valutastærkt Erhverv. Fisken skal ikke plejes eller dyrkes som andre Næringsprodukter. Rigdommene forefindes i Havene omkring Danmark, og vort gamle Fiskerierhverv, der som omtalt ogsaa i dette Aarhundrede har gennemgaaet en gavnlig Udvikling, vil vedblivende forstaa at hævde sig og indbringe Eksportprodukter til Støtte for vor Handelsbalance overfor Udlandet.

Fiskeproduktionen omsætter aarlig ca. 85 Mill. Kr., naar man medregner Forarbejdning, Fortjeneste, Arbejds løn og Fragt. Og af fremmed Valuta hjemfører Erhvervet til de danske Fiskere ca. 35 Mill. Kr. Hertil kommer Fragt, Forsendelse og Fortjeneste, saaledes at den samlede Sum, som hjemføres i fremmed Valuta, sikkert andrager mellem 45 og 50 Mill. Da vor Indførsel af Olie, Raastoffer til Motorer, Net m. m. til Fiskeribrug kun andrager en lille Procentdel af vor Udførsel, kommer alle Indtægter ved Produktionen i Cirkulation mellem Fiskerbefolkningen og hele det Næringsliv, som har Tilknytning til Erhvervet.

Hertil kommer, at Havfiskeriet er det bærende Erhverv for alle Landets Beboere, som har slaaet sig ned paa de magreste Landstrækninger fra Esbjerg til Skagen og Frederikshavn, og Befolkningen langs denne Danmarks Kystlinie har gennem Aarene lært at øve deres Gerning, saa man kan tale om Landvinding udadtil ved den Produktion, som Fiskeriet er i Stand til at opvise.

Af den Grund mener jeg ogsaa, at Fiskerstanden er en Lykke for det danske Samfund. Der er stadig unge Mennesker, som har Lyst og Interesse for Fiskerierhvervet, og man maa ønske, at

der vedblivende kan bydes dem saadanne Kaar ved deres Gerning, at Erhvervet fremdeles kan øve sin Tiltrækningskraft paa Ungdommen, som det har formaaet at gøre det indtil i Dag. Der er for Tiden beskæftiget 19.000 Fiskere i det danske Fiskeri. Heraf er dog de ca. 6000 Lejlighedsfiskere, og af de øvrige 13.000 er der vel næppe mere end en Trediedel hjemmehørende ved den aabne Kyst samt i Esbjerg, Hvide Sande, Thyborøn, Hirtshals, Skagen, Frederikshavn, Grenaa og Hundested, der deltager i det Havfiskeri, jeg her har prøvet at fortælle Lytterne noget om, men disse er med til at skabe et større Danmark ved at frembringe en Vare, som i Kvalitet staar paa Højde med de danske Landbrugsprodukter, og som er efterspurgt paa de udenlandske Markeder, samtidig med at deres Indsats ogsaa bærer Frugt i deres egne Byer.

De 3 største Fiskerihavne i Danmark er efter Omsætningen i de respektive Havne Esbjerg, Thyborøn og Skagen, hvortil der henholdsvis indbringes Fiskefangster til en Værdi af 8 Mill. Kr., 3 Mill. Kr. og 3½ Mill. Kr.

Det samlede Antal Erhvervsfiskere i Esbjerg er 1380, i Thyborøn og Lemvig 312 og i Skagen 600. Værdien af Fiskerflaade og Redskaber er i Esbjerg 10 Mill. Kr., i Thyborøn 2½ Mill. Kr. og i Skagen knap 5 Mill. Kr.

Hvorledes er saa den Mand, der i Dag staar midt i sin Manddomsgerning som Fisker?

Havfiskeren er en Mand af faa Ord — ofte med en religiøs Livsindstilling. Hans Gerning er til Tider en Kamp mod Elementerne med Livet som Indsats. Faar man nærmere Kendskab til Havfiskeren og vinder hans Fortrolighed, afslører han sin store Sans for Lune, sin oprindelige og ægte Hjertevarme, og bliver man først Fiskerens Ven, saa er han trofast og paalidelig i baade ondt og godt.

Hans Arbejde paa Havet kan dog til Tider gøre ham uligevægtig. Snart er Søen gavmild og smilende og giver en god Fangst, men snart er den i Oprør, og da maa der kæmpes haardt. Al Fangst er forbi, og det gælder da kun Kampen for Liv og Skib.

Denne skiftende Tilværelse sætter sit Præg paa Fiskerens Sind. Han kan være mild og venlig, men han kan ogsaa være mut og afvisende, naar han kommer hjem fra sine anstrengende

Ture, men det er en mandig Gerning, han udøver, og for den maa vi alle have Respekt.“

Nu kunde man spørge, om en Mand med saa mange Interesser og en saa omfattende Foretagsomhed overhovedet har haft Tid til at dyrke et Privatliv, thi det siger sig selv, at de forskellige, ansvarsfulde Poster, som Claus Sørensen beklæder, har forårsaget, at han en stor Del af Tiden maa være paa Rejser for baade det ene og det andet.

Det kan vel heller ikke nægtes, at Claus Sørensen har maattet nægte sig selv meget for at kunne passe de Pligter, der blev ham paalagt, og med Privatlivet har det sikkert været saa som saa, thi ofte maatte Aftenerne jo tages med, for at Arbejdet kunde komme til Side.

Claus Sørensen er bedst tilpas ved Arbejdet, og hvis han faar en Idé, skal den omgaaende gøres til Virkelighed, saafremt den da kan bestaa for en nøgtern Prøve, som hyppigt beregnes i Hjemmets Skød, Enghavevej 10, hvor hans Ejendom er beliggende .

Her hygger han sig med Familien og Hjemmets mange Venner, og her udfolder han sine impulsive Planer for sin Hustru eller en god Ven, der kommer til det gæstfrie Hjem.

I 1938, da Claus Sørensen fyldte 50 Aar, havde han indbudt hele sin Slægt og sine mange Venner og Medarbejdere til en stor Fest paa Paladshotellet i Esbjerg, og ved den Lejlighed blev følgende Sang sunget til hans Ære:

Mel.: Naar Vinteren rinder . . .

Fra Hjerting vi ser mod en smal Strimmel Sand,
kun randet af graahvide Vader,
her gik Jeppe Christian — en hårdebred Mand,
hvis Søner og Døtre i Vand og paa Land
vandt sig Ry af forskellige Grader.

Blandt Drengenes Flok var vel ingen saa kaad
som Claus, naar han løb over Stranden,
thi han fik fra Vuggen en Bøsse og en Baad,
og tidlig han gik gennem Regnvejr og Braad,
ud paa Jagt efter Haren og Anden.

Han røgtede Bundgarn, da han var en Knægt,
og fiskede siden med Liner,
saa drog han til Esbjerg med nogle af sin Slægt
og lagde paa Fiskernes Gerning kun Vægt,
mens han tænkte paa Vaad og Maskiner.

Han sprang i sin Jolle, naar Søerne brød
mod Revlernes farlige Banker,
det gjaldt om at drage af Havets salte Skød
den Rigdom, der sikrede Fremtid og Brød,
og som vakte hans Eventyr-Tanker!

Det gik som det skulde — ad Danskerens Vej
paa Havets urolige Bølge,
Claus Sørensen byggede selv en lille Haj
med Snurrevaadsgrej, med Bøjer og Gaj
og en Motor, som faa kunde følge.

Og hermed han satte i Fiskene Skræk,
det svandt dels i Torsk, dels i Flynder,
naar der blev lagt ud til et ordentligt Træk,
og Pengene flød som en hel lille Bæk
ind til Haj-Fiskeriets Begynder!

Han byttede Baaden og byggede ny,
thi der var en Uro i Blodet,
han valgte sin Viv, hvor han kunde finde Ly
og Hvile, naar Stormen gik over vor By,
blev han banket af Planer i Ho'det!

Som Bjerger han vandt sig paa Kysten et Navn,
og han fik sig samlet en Flaade
af Kuttere, som under Island gjorde Gavn,
men saa blev han kold — og tog Isen i Favn,
mens han fulgte de smaa bitte Baade!

I Dag er Claus Sørensen mere end kendt
fra Esbjerg til Fladstrand og Skagen,
som Fiskernes Fører, og naar der ud er sendt
det Bud, at 50 Aar for ham nu er endt,
skal han hilses og kendes — paa Smagen!

A. N.

Fortællingen om Claus Sørensen vilde være mangelfuld, hvis hans store Interesse for Jagt blev fortiet. Alle de 6 Brødre har fra deres tidligste Ungdom været ivrige Jægere, og Claus Sørensen havde saa tidlig som i Drengæarene faaet Bøssen kær, og det maa siges, at han har holdt fast ved sin første Kærlighed.

Rundt omkring i Landet har Claus Sørensen Jægervenner og gode Kammerater, som han deler Jagtens Glæder med, og det kan vistnok siges, at Claus Sørensen aldrig med større Glæde spænder fra Hverdagens Travlhed, end naar han er optaget af, om Vejret vil være velegnet for en god Andejagt paa Skallingen, hvor han har mange Jagtkammerater og har haft fast Jagt gennem adskillige Aar.

I sine Manddomsaar modtager Claus Sørensen jævnlig Indbydelser til Dyrjagter paa store Godser baade herhjemme og i Norge, men han er ogsaa altid villig til at give Jagtkammeraterne en Chance for Gengæld, naar han indbyder til Høns- eller Dyrjagt paa de vestjyske Jagtarealer.

Mellem Hundene og Claus Sørensen er der opstaaet et Forhold, som man kun sjældent træffer paa, og hans nuværende Hund har allerede indskrevet sit Navn blandt Danmarks bedste Hunde ved de store Markprøver, som afholdes med kortere eller længere Mellemløb, og i hans Hjem er Entreen et talende Vidnesbyrd om, at man betræder en Jægers Hus, idet Jagttrofæer i stort Tal pryder Væggene i Forstuen.

Her skal for Pudsighedens Skyld fortælles en Historie om en Sælhundefangst, selv om det maa tilføjes, at Mads Sørensen og de øvrige Brødre var lige saa duelige til denne specielle Form for Jagt, især havde Mads Sørensen gjort Sælhundejagten til sin Specialitet.

Vi fortæller Historien saaledes, som den er gengivet i et Blad i Esbjerg:

Paa Sælhundefangst.

De „rigtige“ Sælhundejægere er en Race, man nu til Dags kun sjældent træffer paa. Disse Jægere skildrer Fangsten af de store Sø-Dyr som ualmindelig spændende og interessant. Sælterne er jo omtrent lige saa kloge som deres Banemænd, og det gælder derfor om, at disse ved List søger at komme dem ind paa Livet, naar disse intetanende ligger og soler sig paa Sandbanker

To Esbjerg-Jægere med deres Bytte. Den største „Hund“ vejer 476 Pund.

ne. Er Jægerne først kommet Dyrene paa Skudvidde, knalder de løs, og Sælhundene maa bide i Græsset — eller rettere i Sandet!

Paa ovenstaaende Billede ser man to af vore ivrigste Sælhunde-Jægere: Entreprenør *Claus Sørensen* og Arkitekt *Peters*, begge af Esbjerg. De to drabelige Jægere har aabenbart været en Tur ovre paa Halvøen Skallingen, denne mærkelige, sandede, næsten uddøde Verden, hvor Sælerne ynder at tage Solbad. Nu er de vendt hjem med Fangsten: 3 Dyr, af hvilke det midterste, en Tamp paa 476 Pund, nok kan siges at være en værdig Sejrs-Trofæ. Som man af Billedet vil se, har Kæmpen i ophængt Stilling en Størrelse som en voksen Mand.

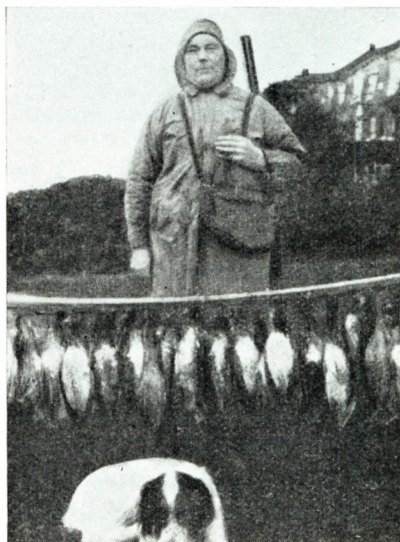
Den 22. August 1913 blev Claus Sørensen gift med Antoinette Carstensen fra Stakroge, som opholdt sig i Esbjerg, hvor Ægteparret havde lært hinanden at kende.

Ved Sølvbryllup'et i 1938, da Ægteparret rejste til det sydlige Udland for at undgaa en overvældende Opmærksomhed, skrev Dagbladet „Vestkysten“ følgende smukke Ord i en Artikel:

„Under de skiftende Forhold er Claus Sørensen forblevet Nordsofiskerens Ven og Kammerat. Han har et indgaaende Kendskab til Jyllands Vestkyst og til Fiskerbefolkningen, som i ham har en Ven og en energisk og handlekraftig Forkæmper.

Fru Sørensen har gennem Aarene været sin Mand en god Støtte og har paa en smuk Maade forstaaet at løse Opgaven som en travlt beskæftiget Mands Hustru. Det skyldes ikke mindst hende, at Ægteparrets mange Venner sætter Pris paa det gæstfrie Hjem paa Enghavevej.“

I Ægteskabet er der 6 Børn, hvoraf de to ældste Døtre er gift. Børnenes Navne er: Johanne, Tage, Ellen, Frede, Clauda og Elisabeth.

*Claus Sørensen som Ande-Jæger
og hans tro Hund „Pan“.*

Jens Peder Sørensen, født paa Langli den 2. Marts 1890.

Sin Barndomstid levede han paa Langli, og han maatte ikke som sine andre Søskende bort fra Hjemmet for at gaa i Skole, da der nu var Skole paa Øen. Da han var 12 Aar, blev han Kokkedreng paa Smakken „Graadyb“, som ejedes af hans Broder, Søren Peder, og saa skulde den yngre Broder lave Mad til hele Besætningen. Da Efteraaret kom, maatte han hjem for at gaa i Skole.

Efter at han var konfirmeret, hjalp han til med Bundgarnsfiskeriet, som foregik oppe i Grenen i Hø Bugt. En Tid sejlede han med Dampskibet „I. C. la Cour“ mellem Esbjerg og England, men i 1909 fiskede han atter med Broderen Mads, der ejede Baaden „Astoria“.

1910 blev han Marinesoldat paa Panserskibet „Peder Skram“, og da det var overstaet, rejste han paa Kerteminde Fiskerihøjskole. Derefter købte han selv et Fartøj, som hed „Herkules“, med hvilket han fiskede i 2 Aar, men i 1915 blev han syg og maatte opgive Fiskeriet.

Han købte derefter en Bil og var Vognmand i 3 Aar til 1918, da han længtes tilbage til Fiskeriet, og i en tre Aars Tid deltog han atter i Fiskeriet fra Esbjerg, men han maatte atter opgive det paa Grund af Sygdom.

For dog at finde et Erhverv med Tilknytning til Fiskeriet købte han en Del Hyttefade, som han lejer ud til Fiskerne, der lever af Fiskeriet efter levende Rødspætter. De indbragte, levende Fiskepartier opbevares i Hyttefade, indtil Eksportørerne skønner, at Tiden maa være inde til at faa Rødspætterne afsat. Saa tømmes Hyttefadene og er klar til ny Udlejning.

I 1917 blev Jens Peder gift med Kirstine Marie Lauridsen „Mose“, Nørre Lyngvig. De bosatte sig først i Boldesager, men flyttede siden til Skjoldsgade 73, hvor de bor i eget Hus.

Der er fire Børn i Ægteskabet: Helge, Johannes, Grethe og Søren.

Kristen Peder Sørensen, født paa Langli den 10. Marts 1892.

Hans Barndom henrandt paa Langli, hvor han ogsaa passede sin Skolegang, da der nu var kommet Skole til Øen, og han behøvede saaledes ikke at komme bort fra Hjemmet, før han skulde gaa til Præsten.

Medens Konfirmationsforberedelsen stod paa, boede han hos *Bertel Lassen* i Ho, og da Konfirmationen var overstaaet, kom han hjem for at hjælpe til med Landbruget og Fiskeriet.

I 1910 fiskede han med Fiskekutteren „Tove“ af Esbjerg, der blev ført af hans Broder, Søren Peder, men Udlængslen efter at se mere af Verden kom over ham, og i 1911 rejste han til Amerika, hvor han fik Arbejde ved Landbruget og tjente forskellige Steder i Nærheden af Ceder Falls.

I Vinteren 1915—16 tog han paa „Dane college“, Blair, Nebraska, hvorfra han rejste til Astoria for i 4 Maaneder at deltage i Laksefiskeriet. Efter den Tid kom han til Idaho, hvor han arbejdede paa Lokomotivremisen en Tid, men da der var begyndt at blive Mangel paa unge Menneskers Arbejdskraft, fordi de fleste amerikanske Statsborgere var indkaldt som Soldat, kom *Kristen Peder* til en By, som hed Rupert, hvor han fik Plads som Hyrde for en Flok Faar paa 2600. Faarene begyndte med at faa Lam omkring 15. Februar, og omkring den 1. April kunde den lange Vandring begynde. Faarene blev hvert Foraar drevet op i Bjergene, hvortil der var ca. 100 engelske Mil. Paa Vejen skulde de gennem en Ørken, hvor der ikke boede Mennesker, og her kunde Faarene gaa og pille lidt Græs, naar Vinterens Sne var smeltet; men om Sommeren var alt Græs svedet af, fordi det saa godt som aldrig regnede. Rejsen til Bjergene, som kaldtes „saw tooth“ (Savtand), fordi de var takkede som Tænderne paa en Sav, varede gerne 6—7 Uger. Oppe i Bjergene var der rigelig med Vand og frisk Græs, naar Sneen smeltede og Vandet rislede ned ad Bjergene. De var nu 40 engelske Mil fra den nærmeste

By, der hed Heile. Det havde i sin Tid været en stor Mineby, hvor der fandtes Guld og andre Mineralier, men nu var der kun faa Beboere i Byen.

I August blev Lammene og de ældste Faar sendt til Chicago, hvor de blev slagtede. Faarene blev klippet en Gang om Aaret, og der kom da 8 Mand for at klippe. Faarene blev jaget i en Fold, hvor de blev fanget og klippet med en elektrisk Saks. En dygtig Mand kunde klippe 150—200 Faar om Dagen. Ulden kom i store Sække, der hver kunde rumme 3—400 Pund.

Naar Efteraaret kom, begyndte Vandringen tilbage til Byen, og Faarene fik i Vandretiden lidt afsveden Græs til Føden. Karavanen vendte tilbage ved Juletid. Faarene fik meget Salt at spise, og hvis Beholdningen slap op, skulde Hyrden nok faa at vide, om den konstaterede Mangel, thi saa begyndte Faarene at bræge, men naar Saltet atter kom, løb Faarene hen imod Hyrden for at faa lidt af det.

Medens Hyrden drog over Sletten, boede han i en Vogn, senere, naar Sommeren kom, boede han i et Telt. Provianten blev med et Mellemrum paa 3—4 Dage bragt ud af en Mand med et Hesteforspand paa 2—3 Heste. Samtidig blev Vognen flyttet et Stykke i den Retning, Faarene skulde vandre. Hyrden skulde selv lave sin Mad, der om Morgenen — som Skik og Brug var — begyndte med en Omgang Pandekager!

Faarene var tit udsat for Overfald af de vilde Dyr. Der var nu f. Eks. den store, brune Bjørn, den største af sin Art, og dernæst var der den snedige Cayot eller Prærieulven, og saa var der Vildkatten, der var af en saadan Størrelse, at den nemt kunde tage et Faar.

En Nat havde en stor Faareflok Besøg af en mægtig Bjørn, og han, som skulde passe Faarene, hørte Støj mellem Dyrene, der altid klumpede sig sammen, naar der var Fare paa Færde. Ikke langt fra, hvor Hyrden stod, saa han en Skikkelse. Han skød 3 Skud, løb derefter sin Vej og kaldte paa sin Makker, og da de kom ud med Lygten, var Bjørnen borte, men de fandt 22 Faar, som den havde dræbt, og de kunde af dens Fodspor se, at det havde været en stor Kammerat.

Prærieulvene holdt sommetider Hylekoncert paa den Maade, at de satte sig rundt omkring paa smaa Høje, hvor man kunde høre dem sidde og hyle og gø som andre Hunde, men under

saadanne Forhold var de ikke saa farlige. Naar de derimod gik paa Rov, var de ganske stille. De tog gerne Lam og altid af de bedste, men naar Lammene var solgt, gik det ud over de gamle Faar. Røveriet foregik gerne om Natten. Hyrden kunde høre Uro i Flokken, der altid var lejret omkring Vognen, og saa maatte han op for at skyde nogle Skud af og skræmme Røverne bort. Hyrdehundene turde ikke gaa i Lag med Ulvene om Natten, de gik ganske stille hen for at sove.

En Dag havde de dog faaet Besøg af en Ulv. Hunden for efter den, og der blev et vildt Slagsmaal, men Kristen Peder sendte den et Skud i Kroppen, saa den var færdig.

Hundene hjalp iøvrigt med til at passe Faarene, og naar nogle kom for langt fra Flokken, forstod Hundene at jage dem tilbage.

I 1917 blev Kristen Peder indkaldt som Soldat og blev sendt til Camp Louis Wash som Artillerist. Her var han fra September til Maj, og det gik paa Livet løs med Øvelser, særlig naar de halvville Heste skulde rides til.

En Dag, han var ude at ride, gled Hestens Hove, der ikke var skoet, paa Isen, og Hesten faldt med sin Rytter, hvorved denne brækkede sin højre Ankel, og det tog 2 Maaneder paa Hospitalet, før han var rask.

I Maj Maaned blev Soldaterne flyttet fra Camp Louis til Longisland ved New York, hvor de holdt Øvelser i 3 Uger, medens de ventede paa at blive indskibet til England, og en skønne Dag indtraf den store Begivenhed, at de nu skulde over „Andedammen“, som man siger.

Den store Damper „Baltica“ paa 36.000 Tons laa i Havnen og ventede paa Soldaterne, af hvilke der blev indskibet 5000 samt nogle Sygeplejersker paa Damperen; men foruden „Baltica“ var der 12 andre store Dampskibe, som alle var lastet med Soldater, og det blev saaledes til en hel Konvoj med en stor Krydser i Følget. Den sidste var med for at passe paa den dyre Last, hvis Fjenden skulde vise sig.

Kaptajnen fik forsegleet Ordre, som først maatte aabnes, naar Konvojen var kommet i rum Sø, hvorefter de kunde bestemme, hvilken Rute, der skulde sejles. Krydseren fulgte med, til Konvojen var et Døgns Sejlads fra England. Da mødte der dem en hel Flotille af Torpedobaade fra England, og de sejlede stadig omkring Konvojen for at beskytte dem i Tilfælde af, at de tyske

Undervandsbaade skulde være i Nærheden. Ombord paa de store Dampere havde de 2 Kanoner paa Fordækket og en stor Kanon agter.

Der var 200 Mand paa Vagt ad Gangen. Om Natten sejlede de med slukkede Lanterner. I Nærheden af England mødte de den store Udvandrigsdampere „Mauritania“, der kom fra Liverpool og skulde til Amerika; den havde stiv Kuling imod, men sejlede med en Fart af 25 Knob. Paa hver Side af „Mauritania“ sejlede en Torpedobaad, der eskorterede den ud i rum Sø, og da de skulde holde samme Fart som „Mauritania“ fik de en Masse Vand over, saa man oftest kun kunde se Toppen af Skorstenene.

Overfarten fra Amerika til England tog 13 Dage, da der blev sejlet i Zigzag, og de forskellige Dampere var naturligvis camouflerede for ikke at blive opdagede af Fjenden. Da Transporten kom til Liverpool, blev Soldaterne pr. Tog kørt til Syd Hampton, hvor man gjorde Ophold i et Døgn. I Nattens Mulm og Mørke blev Tropperne paany indskibet og blev sejlet over til en lille Havneby i Frankrig, hvor Soldaterne blev stablet i Kreaturvogne som Sild i en Tønde. Paa Vognen stod der: Plads til 8 Heste eller 40 Mand! Køreturen varede i 2 Døgn, og de maatte skiftes til at sove. Mad fik de 3 Gange om Dagen ved Stoppesteder. Troppetransporten var paa Vej til Bordeaux, hvor der skulde holdes Øvelser med de franske Kanoner.

Soldaterne blev her indkvarteret bl. a. paa en Herregaard, hvor der ialt var 600 Mand, som boede i Staldene, da Dyrene var borte. Paa Herregaarden boede 2 Greveenker, hvis Mænd var blevet dræbt i Krigen. Da Soldaterne havde været der i 3 Uger, blev de flyttet til en anden Lejr, og de kom til at bo i nogle Barakker, der stammede fra Napoleonstiden. Ogsaa i denne Lejr holdt de Øvelser med de franske Kanoner.

Tilstanden i Frankrig var præget af Haabløshed! Den civile Befolkning kunde f. Eks. sige til Soldaterne: „Hvorfor er I kommet her for at forlænge vor Pine?“ De syntes aabenbart, at alt var tabt for dem, men de unge, raske Soldater fra Amerika saa anderledes paa det, og det viste sig ogsaa, at Krigen snart tog en anden Vending.

Efter en Tids Forløb blev de amerikanske Soldater sendt ud til Fronten, hvor de laa som Reserver, indtil Krigen blev afsluttet den 11. November 1918. Paa den Tid havde Amerikanerne

en Front paa 50 engelske Mil, og der var ialt 2 Millioner Soldater. Paa Vejen op til Fronten saas der megen Elendighed, og der var mange syge og saarede Soldater. De talte ogsaa med tyske Krigsfanger. Det var Soldater i alle Aldre fra graasprængte Mænd til ganske unge Knøse.

Kristen Peders Kompagni laa i Nærheden af Jeanne d'Arcs Fødeby, og da der var en Kammerat, som kunde tale Fransk, gik 3 af de amerikanske Soldater en Dag ind til Byen og saa det Hus, hvor hun var født. Det var bygget af svære Kampesten, og der var kun faa Vinduer i Huset. Franskmændene bevarede Huset som en Helligdom til Minde om deres Heltinde.

Paa en stor Høj i Byen havde man bygget en smuk Kirke, hvor der blev holdt Gudstjeneste. Der var store Malerier paa Væggene, der viste forskellige Afsnit af Jeanne d'Arcs Liv. Paa det første Billede saa man en ung Pige, som kun var 17 Aar, vogte Faar ude ved en Høj. Der fik hun et Syn, og hun syntes, hun hørte en Stemme tale til hende, at hun skulde gaa ud og frelse Frankrig, der snart i 100 Aar havde ligget i Krig med England, og nu saa det særlig sort ud, da Kongen levede i en Afkrog af Landet. Man ser paa Billedet, hvorledes hun knæler ned og rækker Hænderne mod 3 Skikkelser — den ene med en stor Fane, der opfordrer hende til at gaa i Spidsen for sit Folk.

Det andet viser Jeanne d'Arc staaende blandt Kongens Hoffolk. Hun knælede ned foran Kongen (Karl den VII), og skønt hun aldrig tidligere havde set Kongen, bad hun om at faa en Del Soldater til Raadighed, men Hoffet vilde have et Tegn paa, at hun var sendt af Gud. „Tegnet“, svarede hun da, „skal være, at jeg undsætter Orleans“. Denne By var belejret af Englændere.

Det tredje Billede viser hende paa en hvid Hest med en Glorie om Hovedet. Bag ved sig har hun en stor Skare Soldater til Hest, og Folk løber hen imod hende og ønsker hende Lykke paa den farefulde Færd.

Paa det fjerde Maleri ses hun i Forgrunden styrte imod Fjenden med deres lange Lanser. Fjenden gør Modstand, men Jeanne d'Arc og hendes Soldater sejrer over dem.

Det femte Maleri viser, hvorledes Kongen bliver kronet i Domkirken i Reims. I Baggrunden staar Jeanne d'Arc og en Del Soldater.

Det sjette og sidste af Malerierne er grusomt. Paa dette ser

man den unge Pige staa bundet til en Pæl og blive levende brændt. Efter Kongens Kroning var hun atter ude i et Slag, men Englænderne fik fat paa hende, og hun blev anklaget for at være en Heks. Hun blev dømt til Døden og blev — som nævnt — levende brændt.

Sagnet fortæller, at man — da Ilden havde fortæret hendes Legeme — fandt hendes Hjerte, der endnu slog. Det tog hendes Moder og begravede. For Franskmændene er Jeanne d'Arc en Helgen, der altid vil blive mindet i Ærbødighed.

En Dag blev alle Soldaterne kommanderet ud til Bekæmpelse af en Skovbrand. En Dreng kom paa Cykle og kaldte paa Hjælp. Der var 7 Mil til Brandstedet, og der var allerede brændt flere Mil af Skoven. Soldaterne blev kommanderet ind i Skoven for om muligt at slukke Ilden, men det var uudholdeligt for Soldaterne at være i Skoven paa Grund af Røg. Der brændte et lille Hus inde i Skoven, og Soldaterne fik Øje paa en ung Hane, som de forsøgte at fange, men til al Uheld fløj den ind i Ilden, og de gik Glip af Stegen. Tilsidst maatte de forlade Skoven og gaa ud paa Vejen, og det tog 2 Dage, inden de fik Ilden slukket.

De maatte saa tilbage til deres Camp, trætte og forsultne, da de næsten ikke havde faaet Mad, men Vin fik de derimod rigeligt af. Der var udkommanderet 1500 Mand til Skovbranden, og der blev afbrændt et Areal paa ca. 15 Mil i Firkant.

Jeg vil nu lade Kristen Peders egne Ord fra hans Dagbog tale til Læserne.

5/9 1918: I Dag er vi flyttet fra Shottie til Camp de Souge. Det var 19 Mil. Vi havde Motortrucks til at flytte vore Kanoner og andre Sager. Der er meget Sand her, og vi synker ned 4—5 Tommer for hvert Skridt, vi tager. Camp de Souge er en gammel Camp, som Napoleon lod bygge. Der er nogle af de gamle Bygninger her endnu.

7/9: I Dag har vi været ude at skyde med vore nye, franske Kanoner.

5/10: Vi har nu været her en Maaned og har været til Øvelse hver Dag. I Dag affyrede vi den store „Baraats“, som alle Regimenter gør, før de gaar til Fronten. Der var 4 Regimenter med 96 Kanoner i en lige Linie. De begyndte alle at skyde paa engang og blev ved at skyde i 24 Minutter. Alt over os og under os rygstede, som om der var Jordskælv.

6/10: I Dag var der en Kanon, som sprang i Luften. Kanonen tilhørte 301. Regiment. Heldigvis var der kun een Mand, som kom til Skade, han fik sit ene Ben brækket. Det er ikke noget nyt, at en Kanon gaar i Luften. — Det regner meget og er koldt, der er flere af Soldaterne, som har faaet den spanske Syge.

12/10: Jeg har været syg i 5 Dage, men er nu bedre. Halvdelen af os maa sove ude i smaa Telte, det regner igennem Teltene og er tillige saa koldt.

13/10: I Dag har jeg været paa „Kitchenpolice“ og har arbejdet haardt. Jeg er træt og gaar i Seng.

14/10: Vi fik vore Hjelme udleveret i Dag og er nu klar til at gaa til Fronten paa Lørdag.

15/10: I Dag har vi ikke bestilt ret meget. Vi fik Befaling til at udlevere Halvdelen af vort Tøj, Resten skulde pakkes sammen, saa vi er klar til at gaa til Fronten. Det lyner, tordner og regner.

20/10: Vi har ikke bestilt ret meget de sidste 5 Dage. Kun 1 Times Øvelse fra 7—8 om Morgenen og 1 Times Gasøvelse. Vi skal putte Masken for Ansigtet i Løbet af 5 Sekunder.

21/10: I Formiddag har vi pakket alt vort Tøj sammen i en Rulle, saa vi kan faa Øvelse i at pakke. Det er en meget tung Tornyster. Den vejer omkring 70 Pund. I Aften har jeg faaet 2 Par uldne Strømper, saa jeg kan være klar, til Vinteren kommer. I Eftermiddag har 12 af os været ude i Skoven for at hugge Brænde, som vi skal have med os til at koge Kaffen ved, naar vi drager herfra og til Fronten.

23/10: Det har regnet hele Dagen. Trods dette maatte vi ud paa Øvelse i 3 Timer. Vi gik i Mudder op til Knoglerne. Der er mange syge af „den spanske Flue“, og mange dør af Sygdommen. Jeg var tilfreds, om vi kunde komme herfra.

26/10: I Dag har vi Øvelse med Pistolskydning. Jeg var næstbedst af 165 Mand. Vejret har været godt de sidste Par Dage, men koldt om Natten.

27/10: I Dag har vi været paa 4 Timers March med fuld Op-
pakning. Vi faar saadan en Tur hver Eftermiddag, saa vi kan være vant til alle mulige Strabadser.

30/10: Jeg har været Vagtpost i de sidste 24 Timer og er meget træt. Der er kommet Telegram, at Østrig-Ungarn vil slutte Fred. Soldaterne hyler i vilden Sky af Glæde.

4/11: I Dag er vi rejst fra Camp de Souge. Vi stod op Kl. 3½ og gik fra Campen med fuld Oppakning og maatte gaa 4 Mil. Resten af Vejen kørte vi, men det gik meget langsomt. Vi stoppede i en større By. Der saa jeg en hel Togladning af saarede amerikanske Soldater. Lokomotivføreren fortalte os, at der kom 3 saadanne Ladninger om Dagen fra Fronten. Det var ikke hyggeligt for os at tænke paa.

5/11: Vi har kørt hele Natten, men der er sikkert ingen af os, som har sovet. Gulvet er meget haardt, og saa er det tillige koldt. Der er meget smukt her i Sydfrankrig. Vi ser mange tyske Fanger. Jeg har lige talt med en Sygeplejerske, hun var med en Ladning saarede Soldater paa Vej til Bordeaux. Hun gav mig 2 Pakker Cigaretter.

6/11: Vi har kørt i Kreaturvognen hele Dagen og set mange forskellige Ting, har kørt forbi en Del gamle Herregaarde og Klostre. Folk bruger mest Stude til deres Arbejde, da Hestene er ved Fronten. Langs med Vejene staar der Kors. Folk her er sikkert Katolikker.

7/11: I Dag er vi kommet til vort Bestemmelsessted efter at have været med Tog i 3 Dage og Nætter. Vi har arbejdet haardt for at faa alting ordnet. I Eftermiddag gik vi 8 Mil for at faa et Bad, hvad vi trængte meget haardt til.

8/11: I Dag saa vi en Del franske Soldater komme marcherende med ca. 150 tyske Fanger. De havde været ude i Argonne-skoven for at begrave en Del døde Soldater, der var faldet efter et Slag. Fangerne marcherede ind i et Bjergfængsel. Der var kun en Dør ind i Bjerget, ingen Vinduer var at se udefra, kun nogle Luftventiler, der var lavet i Form af smaa Skorstenene.

Endelig kom den store Dag — 11. November — hvor der blev Vaabenstilstand. Der var stor Glæde blandt Soldaterne. Nu forslaar vi Tiden med lidt Øvelse hver Dag samt med at holde Vagt, indtil vi kan komme herfra.

13/12: Rejste vi fra Fronten og er nu paa Vej til U. S. A. Vi er mere end 40 Soldater i en Kreaturvogn. Vi er saa pakket som Sild i en Tønde.

14/12: Vi har kørt hele Dagen, og vi er meget trætte og søvnige, da kun Halvdelen af os kunde ligge ned. Vor Mad bestaar af Cornbeef, Brød og Vand.

15/12: Ankommet til Brest. Vi er placeret i en „Restcamp“

(Hvilecamp), hvor der er Mudder op til Knæene — det er næsten ufremkommelig. Vi er 6000 Mand, der spiser fra et Køkken. Vi staar i Kø og venter paa vor Tur til at faa Mad. Det regner hele Tiden.

24/12: Vi har været paa Arbejde hele Dagen. Vor Julemad bestod af 2 Spiseskefulde Bønner, 2 Stykker Brød og $\frac{1}{2}$ Kop Kaffe.

26/12: Har været ude paa Havnen og ladet en Damper med Kul. Det tog 2 Dage. Damerens Navn var „Agamemnon“, dens forrige Navn var „Wilhelm den II“. Vi er nu tilbage i vort Mudderhul.

28/12: I Dag har vi losset en engelsk Damper, der var lastet med Sæbe og Candy.

31/12: Vi er paa det amerikanske Slagskib „Virginia“. Vi har ladet 1500 Tons Kul fra en engelsk Damper over paa „Virginia“. Vi begyndte Arbejdet Kl. 8 Morgen og var færdig Kl. 12 Nyaarsaften — og saa tilbage til Teltene. Har faaet Befaling til at pakke vore Sager sammen og gaa herfra Kl. 4 om Morgen.

2/1: I Eftermiddag gik vi ombord i Krydseren „St. Louis“ og er nu paa Vej til Amerika. En Del Soldater har begyndt at fodre Hjerne. Vi er 1400 Soldater ombord.

3/1: Det blæser en halv Storm af Nordvest. Vandet skyller ind over Dækket. Næsten alle Soldater er søsyge.

4/1: I Dag er Vejret bedre, og Soldaterne begynder at komme over Søsygen, saa Humøret er steget nogle Grader. Vi er meget pakket sammen.

31/1: Jeg er paa Deborkation Hospital, New York. Har været her i 16 Dage. Jeg blev syg paa Krydseren „St. Louis“ den 11. Januar og har været i Seng i 18 Dage. Har faaet den spanske „Fluence“ (Feber) og Lungebetændelse. I Dag har jeg været ude at gaa lidt. Vejret er fint, og Solen skinner. Paa den ene Side af Hospitalet ligger der en Sindssygeanstalt, paa den anden Side ligger Fattighuset og paa den tredje Side et Fængsel. De sindssyge holder en slem Fest om Natten, de skriger og huler i vilden Sky, saa vi daarligt kan sove for dem.

3/2: I Dag er vi flyttet fra Deborkation Hospital og til Camp „Merritt“. Vi var en hel Togladning Soldater.

4/2: Vi er nu blevet sorteret, saa vi kan blive sendt til forskel-

lige Steder i Landet. Vi gik igennem „Møllen“, d. v. s. at vi maatte aflevere alt vort Tøj saa nær som det, vi havde paa.

17/2: I Dag rejste vi fra Camp „Merritt“, New York, og er nu paa Vej til Camp „Funston“, Kansas. Røde Kors har givet os Tobak og Kaffe og andre Ting, naar vi stoppede op ved Stationerne

20/2 landede vi i Camp „Funston“, det er en stor Camp. Der er saa mange Barakker, saa der er Plads til 85.000 Mand. Her ligger lidt Sne her og der, men der er saa meget Mudder, og heldigvis skal vi ikke være her ret længe. Jeg blev nu afmønstret og rejser til min Søster Kirstine, som lever i Auderbon, Ia. Hermed slutter jeg mine Optegnelser.

I Auderbon fik han Arbejde paa et Teglværk, hvor han passede Motoren, men hen paa Sommeren 1919 kom Hjemlængslen over ham, og han rejste hjem.

1920 købte han en Fiskekutter, der hed „Olympia“, som han fiskede med et Par Aar. Saa solgte han den og købte „Vyl“, som han siden har fisket med.

1921 blev han gift med Kirstine Marie Jacobsen fra Hjerting. I 7 Aar boede de i Boldesager. Derefter flyttede de til Sædding og bor ved Strandvejen, hvor hans Kone driver Købmandsforretning, medens han selv endnu tager en Tørn ved Fiskeriet paa Havet.

I Ægteskabet har der været 3 Børn. En lille Dreng døde; de to levende er Johanne Marie og Jens Carl.

Jette Krestence Johanne Sørensen, født paa Langli den 3. Maj 1894.

Da den lille Søster blev født, blev jeg glad. Der var nok af Drengene, syntes jeg, da jeg skulde passe dem, men da den lille Søster blev større, kunde hun ogsaa lave Bryderier. Et Par Gange var hun som forsvundet fra Jordens Overflade; jeg ledte alle Vegne efter hende, var rundt ved alle Naboerne og ved Stranden, det stormede temmelig stærkt den Dag — men da jeg var ved at opgive Haabet om at finde hende, kom jeg forbi Faders Værksted, og der paa Høvlebænken sad den lille Unge med Skarøksen i Haanden! Hun blev saa forskrækket, at baade Øksen og hun selv faldt ned fra Høvlebænken; men der skete ingen Skade, og glad var jeg, at jeg fandt hende.

En anden Gang var hun og en lille Broder forsvundet. Jeg ledte og kaldte, men væk var de. Min Fader havde lagt Storsejlet fra Baaden paa Land til Tørring et Stykke nedenfor Huset. Jeg syntes, at der var nogle Ujævnheder under Sejlet og gik derned, hvor jeg fandt de to smaa Unger i den dybeste Søvn!

Den lille Søster var en stor Dyreven, ligesom hendes andre Søsken. Paa den Tid havde vi et lille, islandsk Føl; det laa hun undertiden med om Halsen, naar hun sov til Middag. En Gang blev hun meget syg af Lungebetændelse, men kom heldigvis over Sygdommen.

Hun gik i Skole hjemme paa Langli, men da hun skulde konfirmeres, gik hun til Præsten i Ho, og det var ofte meget besværligt. Sommetider maatte hun op Kl. 3 om Natten og afsted af Hensyn til Vandtiden. Naar det var Ebbetid, kunde man spadsere paa Sandbunden over til Ho, og den Tid maatte jo passes.

Engang var vi to inviteret op til Ho Præstegaard for at plukke Ribs. Da vi havde plukket vore Kurve fulde og skulde hjem hen paa Eftermiddagen, opdagede vi, da vi kom til Nyengen, at vi

Fra venstre, sidste Række: Julia Sørensen, Chr. Johansen, Ole Sørensen, Chr. P. Sørensen, Chr. P. Olesen, Jens P. Sørensen, Krestence Johansen, Kirstine Sørensen, Kirstine Sørensen, Kirstine Olesen, Soren P. Sørensen, Jeppe Chr. Sørensen, Nette og Claus Sørensen, Mads og Gine Sørensen, Kirstine Sørensen.

ikke kunde vade over. Der var nemlig den Dag Springflod, som vi kaldte det, og Vandet steg over Tiden og meget hurtigt. Der var saa ikke andet at gøre end at lægge os til Hvile i nogle Høstakke, indtil hen imod Aften, da Vandet var faldet saa meget, at vi kunde vove os ud. Da vi var kommet et godt Stykke ud paa Langlisand, opdagede vi, at vi havde glemt flere Pund Melis, som Moder havde bedt os om at købe, velsagtens til at sylte Bærrene med, og vi turde ikke komme hjem uden Sukkeret. Saa tog jeg alle Bærrene og gik langsomt mod Øen, imedens lille Søster skyndte sig tilbage efter Sukkeret.

Hun blev saa konfirmeret i Ho Kirke og var derefter hjemme hos Moder i ca. 1½ Aar, til Moder døde, og Broder Ole overtog Fødehjemmet. Saa fik hun Plads i Sdr. Omme, hvor hun tjente hos Niels Skovbjerg. Der blev hun kendt med *Kristian Johansen* fra Hoven, der arbejdede som Smedesvend hos sin Svoger, Emil Hansen i Sdr. Omme.

Den 19. November 1911 blev de gift og bosatte sig i Hjerting. De købte den gamle Smedie af Ole Olesen. I Krigsaarene var det en streng Tid, da Kristian blev indkaldt som Soldat; han var Underkorporal, dog kom han hjem engang imellem, men maatte saa afsted igen fra sit Hjem og sin Forretning. Den sidste led meget under hans Fraværelse, men alting faar jo en Ende, og det gjorde Krigen ogsaa, saa Soldaterne kunde komme hjem til deres daglige Dont.

Efter at have boet der i 17 Aar solgte de Smedien. Kristian var nu blevet Chauffør og blev Ormeeksportør, hvilken Forretning Fader overdrog ham. De lever nu i deres lune Rede ved Strandvejen i Hjerting, hvorfra Søster hver Dag kan se over til Langli og leve i svundne Minder. Men engang imellem kommer Længslen over hende, hun maa endnu engang betræde den kære Ø. Hun gaar til Stranden, tager Baaden, sætter Sejlet, hvis Vinden er gunstig, ellers bruges Aarerne — og mod Øen gaar det. Selv om Øen er paa fremmede Hænder, er den elsket af dens forrige Beboere. — „Nej, ingen Plet paa Jorden er skøn som du — mit Hjem“!

I Ægteskabet er der 4 Børn: Hedvig, Richard, Hans Christian og Gustav.

Den 19. November 1936 fejrede Krestence og Kristian deres Sølvbryllup, hvor nedenstaaende Sang blev afsunget:

Mel.: Langt højere Bjerge.

Naar vi her i Aften er samlet til Fest,
Krestence og Christian holder Gilde,
os alle vil de glæde, som de kan det bedst,
en Solvbryllupsfest er ej ilde.
Vi ønsker for dem Lykke, Velsignelse og Fred
for Aarene, der kommer, tag Jesus med.

Til Solvbruden, ja, til vor Søster saa kær,
vi mange gode Ord har at sige.
Du véd, vi holder af dig, du staar os saa nær,
fra Barndom af en kær lille Pige,
thi du er den yngste af Faders store Flok,
vi kalder dig Barnet, det maa vi jo nok.

Fra Hjemmet det kære du tidligt maatte bort,
for Moder fra os pludseligt døde,
til Sønder Omme kom du, det var ej saa kort,
og der fik du din Skæbne at møde.
I Smedesvenden Christian du helt forelsket blev,
og til en Forlovelse I det jo drev.

Omsider fik I Bryllup og kom til Hjerting By,
her Christian Smedeværkstedet købte,
her drev han sin Forretning, fik en Bestilling ny:
Chauffør, jo, det var noget, der støbte.
Til sidst han solgte Smedien og tog til Stranden ned,
han Ormecksporten tog ogsaa med.

Vi Børnene de fire da ogsaa nævne vil,
af dem har I Lykke og Glæde,
ja, Hedvig er den første, og hun er dygtig til
at passe Hus og Mad og meget mere.
Og Richard, nu Soldat, men ellers Fiskergut,
til Island han farer med sin Musiksalut.

Hans Christian skulde ha' været Kommiss,
men dertil han Lyst ikke ha'de,
som Kokkedreng paa Kutter han bedre ku' li'
at tage sin Torn med Mad at lave.
Og Gustav han træder i Brødrenes Spor,
han som en gammel Fisker alt Baaden ror.

Til Slut vil vi Søskende her i en Flok
af Hjertet jer ønske til Lykke,
at I maa af Kærlighed, Velstand ha' nok,
at Glæden jert Hjem ret maa smykke.
Velsignelsen kommer, hvor Takken er stor,
og Takken den kommer, hvor Kærlighed bor.

*Jepp Chr. Sørensen med 6 Sønner og 2 Døtre.
Fra venstre, sidste Række: Jens Peder, Claus, Ole Martin, Kresten Peder,
Jette Krestence Johanne, Kirstine Marie, Soren Peder, Jepp Christian
og Mads Sørensen.*

Den anden af Mads Jensen Kolle og Kirstens Børn var *Jens Madsen*. Han er født i Allerslev den 11. Januar 1858, og han var i 7½ Aars Alderen, da hans Forældre flyttede til Langli, hvor han maatte arbejde med paa „Skællebanken“. Da han blev større, maatte han ofte vade igennem Kvadderis med de bare Fødder, for Støvler var der ikke Raad til dengang — og saaledes gik Livet med Arbejde derhjemme paa Øen, indtil han blev 18 Aar.

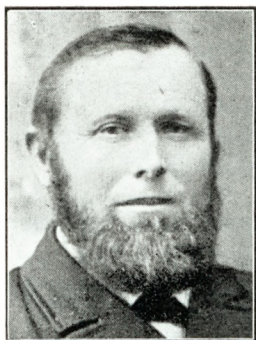
I 1875 rejste han over til sin Faders Fætter, der boede i Californien, og her tog Jens fat med hvad som helst. Omsider købte han et Stykke Jord ved Fresno, som skulde beplantes med Frugttræer, men da Vandforholdene ikke var i Orden, maatte der paa anden Maade gøres Brug af Jorden.

Efter 5 Aars Forløb døde hans Fader paa Langli, og det var da hans Moders Ønske, at han skulde komme hjem og hjælpe hende med Bedriften, men han havde kun 19 Dollars, og det var jo ikke nok. I Lobet af et halvt Aar havde han tjent til Rejsen og 1000 Kr. paa Lommen, og saa rejste Jens hjem.

Siden købte han en Baad, som blev kaldt „Kirstine“, og med den drev han Krogfiskeri fra Langli i 2—3 Aar. Senere flyttede han til Hjerting.

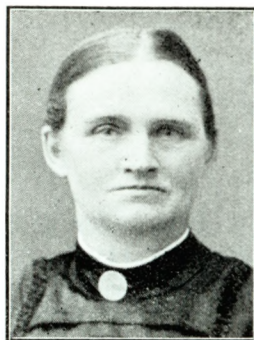
Den 11. Februar 1883 blev han gift med Kirstine Marie Pedersen fra Hjerting. Hendes Fader var Vægter i Hjerting i Vinterhalvaaret.

Med Baaden „Kirstine“ fiskede Jens Madsen i 15 Aar. Saa købte han en Damkutter, der hed „Haabet“, i Lemvig. Dette Fartøj var bygget i Frederikshavn. Dengang maatte der 7—8 Mand til for at hale Vaadet indenbords, medens 3—4 Mand kunde gøre det samme, da man gik over til at anvende Motorspil og Dampspil. Med „Haabet“ fiskede Jens Madsen fra Esbjerg i 7 Aar, før han solgte den. Derefter fiskede han sammen med Jeppe Christian, der brugte Bundgarnsfiskeri i Grenen som før fortalt. Da de holdt op med dette, fiskede han med Ruser efter Laks fra Hjerting Strand.

Jens Madsen.

I Aaret 1903 købte han en Landejendom af Enke Mette Marie Thomsen, der var Enke efter gamle Chr. Thomsen „Hunerup“. Dette Hjem skulde ogsaa Hollænderne have bygget i sin Tid, — ligesom Hjemmet paa Langli. Da han havde drevet Ejendommen i ca. 20

*Kirstine Marie Madsen,
fodt Pedersen.*

Aar, døde hans gode Hustru, Kirstine, der var fodt i Hjertering den 2. Marts 1861 og døde samme Sted den 24. April 1923.

Jeg føler Trang til at skrive et Par Ord om denne gode Kvinde. Da jeg som Barn gik i Skole i Hjertering i 4 Vintre, var mit Hjem hos dem — min Morbroder og Moster. Min ældste Soster Marie havde boet der i 5—6 Vintre, medens hun gik til Skole i Hjertering, og vi blev behandlet, som om vi var deres egne Børn, men vi maatte ogsaa hjælpe til, som om vi var hjemme.

Om Lørdagen skulde der gerne gøres ekstra rent, og det maatte vi Børn hjælpe til med. Hvis saa Moster fik fremmede, hun skulde tale med, sneg vi Unger os ned i Toften og gled paa Isen. Det var altid mere interessant end at gøre rent! Om Aftenen blev Moster altid tidlig søvnig, og naar saa hun sad og nikkede, fik Mads — den ældste Søn —, som dengang var en rigtig Spilopmager, fat paa et Blylod og satte det ned paa Nakken af hende. Saa kan det nok være, at hun vaagnede op med et: „Hvad gør I nu, Børn?“

Efter at jeg blev voksen, var det altid saa rart at komme hjem til Moster igen. Ingen kunde lave saa god og velsmagende Mad som hun, syntes jeg, og man blev altid saa hjertelig modtaget, som var man et af hendes egne Børn. Hendes Minde vil kærligt blive bevaret.

I 1923 overtog Datteren Kirstine Gaarden, der nu drives af en Svigersøn, John Christensen fra Hjertering, som blev gift med Kirstine. Jens Madsen bor paa Gaarden og nyder en kærlig Pleje. Han har altid været en flittig og stræbsom Mand, og hans

bedste Underholdning er Læsning. I mange Aar har han været tunghør, hvilket har generet ham meget, men naar man møder ham, har han altid et lyst Smil, og man føler sig straks som en af hans egne. En hjertelig Tak skal han have for sin Godhed imod mig og imod sit Hjem og sin Familie, som boede paa Langli.

I Ægteskabet var der 7 Børn. To døde som smaa og to som voksne. Deres Navne er: Mads Jensen Madsen, Margrethe Nielsine, Christian, Kirstine Petrea, Niels Peter.

Mads Jensen Madsen var født den 4. Juli 1883 i Hjerting, hvor han voksede op, men som ganske ung rejste han sammen med sin Fætter, Ole Sørensen fra Langli, og Robert Thomsen til Amerika. De fangede Laks ude i Columbia River i Oregon om Sommeren og gik paa Skovhugst i de store Skove i Oregon om Vinteren. Her var han i ca. 6 Aar, saa kom Længselen efter gamle Danmark over ham, saa rejste Mads hjem til sin Familie i Hjerting, som ogsaa længtes efter ham.

Siden giftede han sig med Marie Nielsen, Datter af Adser Peter Nielsen, Hjerting. De byggede sig et rart Hjem i Faderens Toft overfor Hjerting Skole. Han købte ogsaa en Kutter, som blev kaldt „Columbia“, og fiskede fra Hjerting en Del Aar.

Mads var, ligesom Fætrene paa Langli, en ivrig Jæger. Da han engang var paa Jagt i Ho Bugt, skete der en Ulykke, som kostede hans Liv. Han var sammen med nogle andre sejlet op i Ho Bugt. I Baaden var ogsaa Bøsserne, og ved et Uheld gik den ene Bøsse af og ramte Mads i Armen. Saa hurtigt som muligt blev han kørt til Varde Sygehus, men han fik Stivkrampe og døde under store Lidelser den 2. Oktober 1921, efterladende sig Hustru og 3 Børn.

Mads var en god Mand og Fader; han var flittig i sin Gerning og sørgede godt for sit Hjem. Det var et stort Savn, da han i en saa ung Alder blev revet bort.

Hans Fader fortæller, jeg tror ellers ikke paa Varsler, men før Mads kom til Skade, havde han to Gange set Mads komme ind i Gaarden, men der var ingen Mads at finde nogen Steder, og han havde heller ikke været der personlig; men hin Morgen kom han ind i Gaarden, inden han drog afsted, og sagde til sin Moder, at han vilde ud paa Jagt. Det var sidste Gang, han kom hjem. Han blev begravet paa Guldager Kirkegaard.

Margrethe Nielsine Sørensen, f. Madsen.

Margrethe Nielsine Madsen var født i Hjerting den 15. Oktober 1888. Hun voksede op i Hjerting og blev som ung gift med sin Fætter, Mads Sørensen fra Langli. De boede en lille Tid paa Øen, men flyttede siden til Hjerting. De købte Margrethes gamle Fødehjem. Den 12. Aug. 1915 døde Margrethe af en Blodprop. Det gamle Hjem blev revet ned, og der blev bygget et nyt. De havde 4 Børn sammen: James Washington, Johannes, Ida og Emma.

Christian Madsen er født i Hjerting den 17. August 1894. Han har levet hele sit Liv i Hjerting og har ernæret sig ved Fiskeriet. Efter sin Broder, Mads Madsens Død købte han Baaden „Columbia“.

Han er gift med Mette Lauridsen, Datter af Gaardejer Thomas Lauridsen fra Ravnsbjerg. Der er 3 Børn i Ægteskabet: Margrethe, Thora og Jens Chr. Madsen.

Kirstine Petrea Madsen er født den 1. April 1892 og er opvokset i Hjerting. Efter at have tjent forskellige Steder kom hun hjem og bestyrede Huset for sin Fader, da hendes Moder var død. Hun blev siden gift med John Christensen, der overtog Ejendommen, og har nu en god Bedrift.

Niels Peter Madsen er født den 9. Oktober 1899, og han har ogsaa henlevet sine Barneaar i Hjerting. Da han blev voksen, rejste han til England og fiskede derfra med en Kutter fra Esbjerg. Paa Turen til England skete der en grim Ulykke, som nær havde kostet Niels Livet. Kutteren var sejlet om paa Vestsiden af England, hvor der var ankret paa Grund af Taage. Imedens de ligger stille, kom der en Postdamper og paasejlede Kutteren lige ind i Stævnen, og Niels, der laa og læste i sin Køje, da Paasejlingen skete, blev klemt op imod Dækket og reddede som ved et Mirakel Livet.

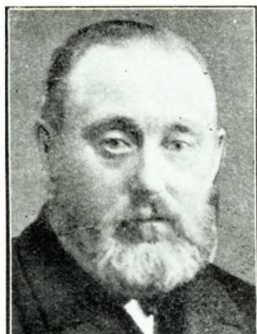
Siden rejste Niels til Vancouver i Canada, hvor han har boet i flere Aar.

Familien Simon Jepsen Sørensen.

Simon Sorensens forhenværende Ejendom. Kvindeforeningen fra Ho og Omegn havde Udflugt til Langli.

Simon Jepsen Sørensen, født den 25. Februar 1866 i Aargab, Holmsland Klit, var Søn af Møller Søren Peder Jepsen, Aargab.

Simon Sørensen.

Da han blev voksen, kom han ogsaa til Langli, og han blev siden gift med den anden Datter af Enke Kirstine Madsen, nemlig Jensine Kristine Mathilde Madsen, født den 30. December 1866.

Simon Sørensen kom til Øen i 1891 og overtog Ejendoms

Jensine Kristine Mathilde Sørensen, f. Madsen.

men efter sin Svigermoder, Enke Kirsten Madsen. Han satte god Fart i Bedriften, saa Kobestanden voksede fra 2 til 4 gode Koer, 2—3 Kvier samt en Del Faar og Høns; senere fik han to islandske Heste, saa Ejendommen blev sat i god Stil og Skik.

Samtidig med at passe Landbruget fiskede Simon i mange Aar sammen med sin Broder Jeppe Christian. Der var ogsaa en stor Børneflokk paa 10, som alle er i Live.

Da Øen blev solgt i 1913, flyttede Simon med sin Familie til Ho, hvor han købte en Gaard af Knud Hansen; den havde i sin Tid tilhørt Michael Nielsen.

I 1922 blev hans gode og dygtige Kone, Jensine, syg, og efter en Tids Forløb døde hun den 26. November 1922. Hun havde været en god Moder for alle deres Børn og en god Hustru for Simon. Hun var meget gæstfri, naar man besøgte hende, og derfor var Savnet stort, da hun gik bort. Siden blev Gaarden overdraget til Sønnen Christian. Simon bor endnu paa Gaarden som Aftægtsmand. De ti Børns Navne er: Mads Jensen Sørensen, Søren Peder, Kirstine Petrea, Klaus Metthinus, Bodil Marie, Kristen Marinus, Dagmar Mathilde, Holger Sigfred, Semine Jensine, Johanne Marie.

Mads Jensen Sørensen blev født den 8. November 1891, og vi lader Dagbladet „Vestkysten“ fortælle hans Levnedsløb, saaledes som det blev beskrevet i Anledning af hans Sølvbryllup den 22. Februar 1939:

Førstkommende Onsdag den 22. Februar kan Fiskeskipper *Mads Sørensen* og *Hustru*, Frodesgade 171, Esbjerg, fejre deres Sølvbryllup.

Mads Sørensen er født paa Øen Langli som Søn af Fisker og Landmand Simon Jeppesen Sørensen. Som ganske lille Dreng kom han ud at tjene paa Landet, men han var dog ikke ret gammel, før Lysten til det raske Søliv vandt Overhaand, og han begyndte Fiskeriet fra Hjerting med Andreas Ebsen.

Snart drog han dog til Esbjerg, hvor Fiskeriet var i Oplømsstring, og det blev da ogsaa her, han fik Lov at gøre sin Manddomsgerning som Fisker, først med Kutteren „Haabet“ og derefter med Broderen Søren P. Sørensen med Kutteren „Else“, som de lod bygge sammen, og siden 1916 har Mads Sørensen været Ejer og Fører af Kutteren „Simone“, med hvilket Fartøj han har deltaget i Fiskeriet efter levende Rødspætter i Nordsøen og i

Mads Sørensen.

Kattegat om Vinteren, og han har haft Heldet med sig.

Det er karakteristisk for Mads Sørensen, at han i ganske særlig Grad er nænsom over sin Kutter, som er hans et og alt. Han er pillen og proper ombord, men en god og omgængelig Kollega og Skipper har han altid haft Ord for at være.

Hjemme har Mads Sørensen derimod i overvejende Grad ladet sin dygtige og trofaste Hustru trække Læsset; men Karen Sørensen fra Bjerregaard viste ogsaa, at hun havde Evner til at passe et Hjem og opdrage en Børneflokk. Altid har Sølvbruden været at træffe hjemme og altid travlt optaget af Hjemmets Sysler, der udvidedes til ogsaa at passe Have, Hønsesus, Hjemmets Vedligeholdelse o. s. v.

I Ægteskabet er der 8 Børn, hvoraf de to ældste Piger er gift med Fiskere her i Esbjerg. Alle Børnene bor her i Byen, og de 3 yngste gaar endnu i Skole.

Sølvbryllupsfesten fejres paa Afholdshotellet i Skolegade, og skont Sølvbrudeparret i udpræget Grad har været Hjemmets Mennesker, det eneste Tillidshverv, Mads Sørensen har haft, var et fleraarigt Bestyrelsesmandat i Esbjerg Skipperforening, er der dog ingen Tvivl om, at de mange Venner vil huske Højtidsdagen; thi et gæstmildt og godt Hjem har Slægt og Venner altid fundet hos Karen og Mads Sørensen, og derfor vil de ogsaa blive hyldet og fejret paa Festdagen.

Og her er en Sang fra Sølvbryllupsfesten:

Mel.: Det var en Lordag Aften.

Imens vi sidder bænket ved dette Festens Bord,
jeg ogsaa nok vil sige om Mads et Par smaa Ord,
og er det ikke lige godt, hvad jeg kan si' om Mads,
saa kan I alle stole paa, at mine Ord skal pass'!

Han var kun syv Aar gammel, da han kom hjemmefra
som „Ryverdreng“ ved Tante og Onkel, der ham ga'
en god Forplejning samt en Lon, saa han ku' faa en Frakk',
da Aaret sluttede, og Mads har vel sagt mange Tak!

Men skulde han til Hjerting at hente Proviant
og ej ku' hale Skødet, han Hjælp hos Broder fandt;
fem Øre var Betalingen, og kneb det Bror at gaa,
har Mads forstaa't at skildre, hvad for Lønnen han ku' faa!

Saa kom han til P. Kolle i Oksby — lille Knæjt,
det var vel noget andet end at tjene for „æ Slæjt“!
Og sidenhen til Peder Lambertsen i Bryndum By
han drog med alt sit „Habengut“ — og det var ikke ny!

For Trine han til Købmand med Dunk til Brændevin
har travet mange Gange, men denne Tjans var fin,
for Mads en Skilling fik, naar Trine havde sin Passion,
og for de Penge ku' han faa en splinterny Patron!

Han elskede at skyde, men Byttet var kun smaat,
han sigtede med Anstand, men ramte mindre godt!
Tit Klaus har ment, at han det gale Øje lukket har,
maaske han har dem lukket begge to — som Potifar!

Men han blev ked af Landet og Lugten ved sit Toj,
og derfor tog han Hyre fra Hjerting med Dres Kløj!
Dog „Haabet“ vinkede fra Esbjerg Havn — det gamle Knus,
og han fik Hyre, men han fik skam ogsaa — Væggelus!

Omsider blev han rensset, og med „Verdandi“ fo'r
han ud at fange Flynder, der langs med Kysten gror,
saa byggede med Søren Peder han et Fartøj selv,
men bedst af alle var „Simone“ dog alligevel!

Et Par Aars Tid for Mads selv fik Skib, han i Bekneb
var kommen, fordi Karen ham helt om Hjertet greb,
thi hun forstod fra Bjerregaard, hvordan man tøjre skal
en sprælsk og ilter, men godmodig lille — Tyrekalv.

Se, Karen kom fra Klitten her til vort Somandshjem,
men da hun ej saa „Tjanser“, hun flytted' ligefrem
lidt længere mod Øst i Byen, hvor hun fik en Plads,
og herfra kunde hun bestandig følge med sin Mads!

Saa blev de altsaa gift, ja, og de fik „manne Boen“,
i langt de bedste Kredse, der kan det hælde „soen“!
Et gæstfrit, jævnt og muntert Hjem har de tilsammen haft,
hvor Mads fandt Hvile, naar han havde ødt sin bedste Kraft!

For mange Kopper Kaffe vi sige vil jer Tak,
jert Hjem fik aabne Døre, men aldrig dog det trak!
Saa ønsker vi, at Lykken en bitt' Solskin til jer har,
det gælder Børn og Børnebørn saavelsom Mor og Far!

5-Øren!

I Ægteskabet er der 8 Børn, hvis Navne er: Simone Jensine, May Irene, Anna Ejlskov, Esther Lydia, Evald, Osvald, Jens Christian Marinus og Carla Mathilde.

Søren Peder Sørensen er født paa Langli den 5. Januar 1893. Hele hans Barndom blev levet paa Øen, indtil han skulde gaa til Præst. Da kom han til Ho og boede hos Theodor Nielsen, til Konfirmationen var overstaet. Nu droges han mod Havet og kom til Esbjerg og blev Fisker. Da han havde fisket i flere Aar med „Verdandi“, fik han selv et Skib bygget, der hed „Else“, og siden havde han forskellige Baade saasom „Sollock“, „Signe“ og nu „Langli“. Søren Peder har været en dygtig og ihærdig Fisker, der aldrig har ligget paa den lade Side.

Den 9. Januar 1917 blev han gift med Sørine Mortensen fra Nyby ved Vejen. Hun er født den 26. April 1895 og har været en dygtig Husmoder, der har skabt Hygge i Hjemmet.

I Ægteskabet er der fire Børn: Signe, Morten, Simon og Vagn.

Kirstine Petrea Sørensen er født paa Langli den 30. Januar 1895. Hendes Barndom henrandt ogsaa paa Øen, og da hun var den ældste Pige, maatte hun hjælpe til i Huset og passe de smaa

Søren P. Sørensen.

Kirstine Petrea Nielsen,
født Sørensen.

Klaus M. Sørensen.

Bodil Marie Gundersen,
født Sørensen.

Kristian M. Sørensen.

Dagmar M. Sørensen.

Søskende, saa der var nok at gøre — særlig i Fisketiden. Hele hendes Skolegang foregik paa Øen under skiftende Lærerinder. Da hun skulde konfirmeres, kom hun til Ho og var hos Kristian Gregersen. Siden kom hun til Hjerting og tjente en Tid hos Anders Jensen. Et halvt Aars Tid var hun i Himmerland. Derefter fik hun Plads i Vejrs, hvor hun blev kendt med sin nuværende Mand, Marius Nielsen. Ved Ægteskabet overtog de hans Fødehjem.

Der er to Børn i Ægteskabet: Ole og Signe Simone Nielsen.

Klaus Metthinus Sørensen er født paa Langli den 1. Juni 1897. Han gik ogsaa i Skole paa Langli, til han blev 11 Aar, da han kom op til Andreas Schmidt i Ho. Efter sin Konfirmation kom han hjem en Tid, men rejste derefter til Esbjerg og blev Kok ombord paa „Verdandi“. I 1916 kom han med Baaden „Johanne“, der ejedes af *Frederik Lambertsen*.

Han blev Marinesoldat i 1917. Derefter fiskede han i 5 Aar med sin Broder Mads ombord i Kutteren „Simone“, men han fik saa selv Fartøj, der hed „Selma“, som han ejede fra 1926 til 1937, da det blev solgt. Siden har han fisket med sin Broder Søren Peder.

Han blev gift i 1926 med Sine Lauridsen fra Nørre Lyngvig. Der er to Børn i Ægteskabet: Tove Jensine og Sunja Sørensen.

Bodil Marie Sørensen er født paa Langli den 26. September 1899. Hendes Barndom henrandt ogsaa paa Øen, hvor hun fik sin Skoleundervisning. Hun tjente en Tid hos Gaardejer Chr.

Andersen i Allerslev, hvis Kone var en Kusine til hendes Mor. Siden tjente hun i Bording. Der blev hun kendt med Nicolay Gundersen, der stammede fra Ho. Han var Søn af Jes Gundersen og Ane, født Ebsen. De blev gift den 17. Januar 1922 i Ho Kirke. De boede en Tid i Bording, men flyttede siden til Blaa vandshuk, hvor de nu bor.

I Ægteskabet er der 8 Børn levende og 1 død. De 8 Børn hedder: Margrethe, Svend Henry, Gunnar, Jenny Mathilde, Lilly Viola, Gerda Ingrid, Oda Ingrid, Anna Birgit.

Kristen Marinus Sørensen er født den 4. April 1902. Den første Del af sin Barndom henlevede han paa Langli, men da han var 11 Aar, flyttede Forældrene fra Øen til Ho. Da han var omkring 16 Aar gammel, rejste han til Esbjerg, hvor han fiskede en Del Aar med sin Broder Mads. Han var Marinesoldat i 1922.

Den 15. Marts 1927 blev han gift med Else Marie Clausen, Hunetorp, Vendsyssel. De overtog nu Faderens Gaard i Ho. Der er to Børn i Ægteskabet: Jensine Mathilde og Søren Jepsen Sørensen.

Dagmar Mathilde Sørensen er født den 16. Maj 1904 paa Langli. Hun gik kun i Skole et Par Aar paa Langli, og Resten af hendes Skolegang foregik i Ho. Hun har tjent forskellige Steder og er nu Husbestyrerinde. Hun er ugift.

Holger Sigfred Sørensen er født paa Langli den 21. Juni 1906. Han gik i Skole i Ho og blev konfirmeret samme Sted. Han tjente en Tid i Billum og var ogsaa en Tid hjemme for at hjælpe. Endvidere gennemgik han et Højskoleophold.

Holger S. Sørensen. Semine Jensine Sørensen. Johanne Marie Sørensen.

Den 18. December 1932 blev han gift med Dorthea Jensen fra Oksbøl. De bosatte sig i Ho, hvor de har en god Ejendom, som Holger forstaar at drive frem.

I Ægteskabet er der 2 Børn: Simon Egon og Jens Marinus Sørensen.

Semine Jensine Sørensen er født paa Langli den 13. Juli 1908. Hun var 5 Aar, da hendes Forældre flyttede fra Øen, og hun blev hjemme, indtil hun var konfirmeret. Siden havde hun forskellige Pladser, blandt andet var hun en Tid paa Sømandshjemmet i Esbjerg.

Den 29. Oktober 1929 blev hun gift med Niels Ibsen fra Oksby og bor samme Sted.

Johanne Marie Sørensen er født paa Langli den 14. Januar 1911. Hun var kun et Par Aar, da hun kom til Ho. Da hun blev voksen, var hun en Tid hjemme, men derefter kom hun til Esbjerg for at tjene, bl. a. paa Sømandshjemmet.

Den 1. September 1935 blev hun gift med Martin Nielsen fra Ho. De bosatte sig i Kærup, hvor de har en god Gaard.

Der er et Barn i Ægteskabet: Bent Nielsen.

Familien Niels Hansen Schmidt.

Den femte af Øens Familier var *Niels Hansen Schmidt*, født den 19. Juni 1872 i Oksby Sogn. Han var Søn af Hans Schmidt, der var Smed. Faderen havde tillige en Ejendom til et Par Køer. Han var ogsaa meget interesseret i Havebrug og havde selv en god Frugthave, hvor han avlede mange Æbler, Blommer og Grøntsager. Engang fik Hans Smed fint Besøg af Minister *J. C. Christensen*, der var paa Vej fra Blaavand til Ho. Udenfor Huset stod Smeden, og efter at de havde talt lidt sammen, inviterede Hans Smed *J. C. Christensen* ind paa Middagsmad, som bestod af Grønkaal. Gæsten takkede saa meget for Middagsmaden og sagde, at „det var den bedste Kaal, han nogensinde havde faaet“. Det glemte Hans Smed aldrig!

Da Niels blev voksen, fiskede han fra Langli, først med Jes Ebsen og siden med Jeppe Christian. Den 12. Oktober 1893 blev han gift med Jeppe Christian Sørensens Søster, *Christiane Mariane Dorthea Ane Margrethe Sørensen*, født i Aargab den 9. December 1871.

Hun kom til Langli for at hjælpe ved Fiskeriet baade som Esepige og som Medhjælp ved Saltning af Fisken. De byggede selv et rart Hjem og købte et Stykke Jord. De flyttede til Øen i 1895. Besætningen bestod af 3 Køer, 2 Islændere, en Del Faar og Høns, og der var til Ejendommen en god Frugthave, som endnu den Dag i Dag bærer mange Frugter. De har en Datter, *Anna Marie*, der er født den 9. Maj 1902 paa Langli; hun er gift og bor i København.

Niels var en dygtig Jæger, og ikke sjældnen saa man ham komme hjem med en Sælhund, som han havde skudt, eller man saa ham gaa paa Andejagt paa „Skællebanken“. Her havde han gravet en Tønde ned, og han kravlede i Tønden, hvor han var skydeklar, naar Ænder og Gæs kom flyvende i Flok og Rad.

*Margrethe Schmidt,
født Sorensen.*

Anna Marie.

Niels Hansen Schmidt.

Efter at Øen blev solgt til Grosserer Heide i København, blev Niels Hyrde derovre i flere Aar. I 1917 flyttede han til Ho, hvor han købte et lille Hjem i Nærheden af Ho Kirke. Da der senere skulde bygges en ny Skole i Ho, blev dette Hjem revet ned, og Niels fik i Stedet for den gamle Lærerbolig, hvor de nu bor.

Margrethe, der var en stor og stærk Kvinde, da hun levede paa Øen, blev efterhaanden daarlig og maatte gaa til Sengs, hvor hun nu har ligget i mange Aar, men forunderligt som det er gaaet, kan hun dog nu efter 13—14 Aars Sengeleje begynde at komme op og kan gaa rundt i Stuerne ved Krykker, saa hun er glad og taknemlig.

Niels er altid i Virksomhed. Han har i mange Aar vandret helt ned paa Skallingen for at plante Marehalm. Han er finger- nem til alting, kan slagte, tømre, lodde, fiske m. m., saa Tiden bliver aldrig lang for ham, men det bedste for ham er dog hans Kone og Hjem.

De har kun det foran omtalte Barn, som er bosat i København.

Dyrelivet paa Langli

var meget talrigt, særlig om Foraaret i Rugetiden, da fik Øen Besøg af mange forskellige Fuglearter.

Gaar man en Tur over til Stranden, ser man snart en lille, graa Fugl med hvid Krave (Præstekraven). I daglig Tale kaldte vi dem for „Griller“. De lagde gerne 3 spættede Æg i en lille, flad Rede ikke langt fra Strandkanten. Faa Timer efter at Ungerne var født, løb de rundt paa Stranden, og var en Fare paa Færde, gemte de sig straks i en Fordybning eller ved en Knold, der laa de saa stille og flade, som om de var døde.

Imedens flagrede Moderen omkring med hængende Vinger, væltede sig fra Side til Side. Ja, den opførte en hel Komædie, alt sammen for at bortlede Opmærksomheden fra de smaa Unger. Naar saa Faren var overstaæet, kaldte hun Børnene sammen og sad og rugede dem akkurat som en anden lille Høne.

En anden stadig Gæst i Rugetiden var „Strandskaden“. Vi kaldte den for „Suddehønen“; den lagde gerne 4 Æg i sin Rede, de var graa med mørke Pletter. De var saa store som Hønsæg. Der blev samlet en Del af dem, og de smagte meget godt.

De mest talrige Rugere var dog Ternerne; der var forskellige Arter, saasom Sandterner, Fjords og Havterner samt den lille Dværgterne. — Ternen ruger helst inde paa Engen og har 3—4 spættede Æg i Reden. Naar man gik en Tur ud paa den bløde Eng, skulde man passe paa, man ikke traadte paa Æggene, der ligger i en flad Rede; Rederne kan ligge meget nær hinanden.

Oppe i Luften samles alle de hvide Fugle, og der høres Skrig og Skraal — som en Protest imod, at vi vil røre ved deres Æg og Unger.

Ja, de kan endog blive saa frække, at de flyver ned og prikker een i Hovedet, samtidig basker de med Vingerne og klatrer paa een! — De kan ogsaa overfalde store Dyr. Engang overfaldt de en af vore Heste, der var tøjret paa Engen. Den kom

løbende hjem og saa farlig ud af Ternesnavs; derfor samles der en Del Æg hvert Foraar; saa de ikke bliver saa talrige.

Gravanden udrugede enkelte Kuld paa Øen. Siden Beboerne er flyttet fra Øen, har de store Maager indtaget den som Rugeplads, saa der er hele Maagekolonier — som paa Fanø. De ruger oppe paa Bjergene paa Banker og i Marehalmen. Deres Reder ligger ogsaa Side om Side. Æggene er graa-brunlige med mørke Pletter. Der er forskellige Maagearter, saasom Hættemaager, Stormmaager og Havmaager. De sidste er nogle grimme Røvere. De gaar ikke alene paa Fiskeri ved Stranden, men kan de faa fat paa en lille Kaninunge, tager de den med.

Naar Ungerne kommer ud af Reden, bringer Moderen dem Fisk, Orm, Snegle og Muslinger, indtil de selv kan vandre ned til Stranden. De store Maager kan ogsaa bruges som Rugehøns. En Hyrde, der passede Dyrene paa Langli, fandt paa at tage Maagens Æg bort og lagde saa Hønsæg i Stedet for. De rugede trofast paa Hønsæggen, indtil Kyllingerne kom ud af Æggene; selvfølgelig maatte de saa hurtigst muligt fjernes fra Reden.

Der samles ogsaa hvert Aar en Del Maageæg for at begrænse Tilgangen.

I de senere Aar har Edderfuglen begyndt at ruge paa Øen. Jeg saa engang en Edderfugl sidde paa sin bløde Dunrede, der var anbragt paa en Lyngbakke; den lignede næsten Lyngen, som den sad der. Vi var kun faa Meter fra den, men Mutter sad ganske tillidsfuldt og værnede om sin dyrebare Rede. Hannen afløser den en Gang imellem, saa den kan faa lidt at spise. Men er Tiden omme, og de smaa ventes ud af Æggene, viger hun ikke fra Reden, og saasart Ungerne er ude af Æggene, travet Mutter af Sted med de dunklædte Unger hen imod Stranden — denne Vandring foregaar mest om Natten.

Saa er der Viben, en af Vaarens første Fugle.

Storken var en sjælden Gæst hvert Foraar, — den gik dernede paa „Bløden“ og fangede Aal og Smaafisk, imedens vi Børn sang „Stork, Stork, Langeben, hvor var du saa længe“ — men Storken vendte det døde Øre til og passede sit Fiskeri. Storken yngede aldrig paa Øen, skønt der var et godt Spisekammer for den. En enkelt Gang saa vi en graa eller sort Hejre.

Om Vinteren fik vi de vilde Svaner at se. I store Flokke fløj de og altid i Kileform — gamle Svanefatter var altid i Spidsen.

De sang deres Svanesang, den lød som et Klokkespil af forskellige Toner.

Af Sangfugle var der ikke ret mange, da der var saa lidt med Trævækst, men en trofast Sommergæst var den lille, graa Lærke. Det var, som om den hørte med til Familien. De var saa tamme og tillidsfulde, saa man kunde gaa meget nær til Reden, uden at de fløj op. De byggede gerne i Lyngen eller i Marehalmen. En skønne Dag kom der smaa Unger af de graa Æg, gerne 4 i Tal. De laa og gabte, for at Lærkemutter skulde putte lidt i Munden paa dem. En saadan Lærkerede var altid en lille Helligdom, som ingen Hund maatte komme i Nærheden af; desværre havde gamle „Puster“, som vor Hund hed, faaet snuset en Lærkerede op, hvor der var 4 dejlige, graa Unger. Den bed dem alle ihjel — og da vankede der en alvorlig Omgang Klø, hvilket var en Sjældenhed for „Puster“.

Graaspurve var der ogsaa en Del af; de vilde gerne stjæle Stærekassen fra Stæren, som var en kærkommen Gæst hvert Foraar. Stærekassen var bygget i Form som en Kirke; naar saa Stæren kom om Foraaret, maatte Spurve, som havde taget Kirken i Besiddelse, jages ud, og det foregik gerne under vildt Slagsmaal. Men Stæren gik gerne af med Sejren. — Nu skulde Huset gores rent — og en ny Rede bygges — ja, der var Travlhed. — En skønne Dag laa der fire lysegrønne Æg i Reden, og saa maatte der ruges. I den Tid saa man ikke meget til Hunnen. Men Hannen sad gerne Morgen og Aften paa Pinden udenfor Reden og slog sine Triller og efterabede andre Fuglestemmer; engang imellem fløjtede den og kukkede, som om det var Gøgen selv, der var kommet. Naar Ungerne kom af Skallen, blev der stor Travlhed med at bjerge Orme hjem til dem. — Snavset fra Reden tog de gamle i Næbbet og førte bort — for rent og ordentlig skulde der være i Hjemmet.

Om Efteraaret kom der i Tusindvis af Ænder og Gæs til Øen; de rugede andre Steder; men her ved Øens Kyster fandt de godt med Læ og et godt Spisekammer. Der var meget Tang og Grøde paa Østsiden af Øen, hvor der var en Masse Snegle, Rejer og Smaafisk. Men mange maatte ogsaa her lade Livet, da alle Mænd og Drengene fra 12—13 Aars Alderen gik paa Jagt — og ofte skød de saa mange, som de kunde bære hjem. Saa det var et helt Slaraffenland for Jægere.

Hen paa Sommeren fik vi Besøg af Regnsproven; den kom ogsaa paa Visit, — da stod den gerne nede ved Strandkanten og borede sit 5—6 Tommer lange Næb ned i Strandbunden for at faa fat paa Sandormene, som de saa halede op og spiste. De var ogsaa slemme efter Blaabær og Rævlinger (Sortebær), som der fandtes en Del af paa Øen. Engang imellem sneg Jægerne sig ind paa Regnsproverne, naar de var ved at hale Ormene op. — Der lød pludselig et Skud, og en Del af dem maatte lade Livet. Øen fik Besøg af mange forskellige Fuglearter foruden dem, som er nævnt.

Af større Vildt kan kun nævnes Haren og Ræven; dog blev der for nogle Aar siden sat 10 Chinchilla Kaniner derover af Jagtforeningen, og de har ynglet meget. En Tid blev der ogsaa sat mange Harer derover. — Men naar Stormfloden gaar over en stor Del af Øen, mister mange af Dyrene Livet, hvis ikke de sørger for at komme op paa de højere Steder.

Engang imellem havde vi Besøg af Ræven, det var dog den værste Gæst at huse derovre. Den kunde selvfølgelig høre, at der blev skudt derovre, og saa var den saa klog, at den vidste, at der sikkert ogsaa maatte falde et Ben af til den, da der altid bliver en Del anskudt Vildt.

Der var altid Fest, naar Mikkelt skulde jages, og kunde den ikke klare sig længere paa Landjorden, stak den til Vands, men Jægerne kom den da gerne i Forkøbet og skød den ned. Her er en lille Rævefortælling:

En tidlig Morgenstund var Broder Ole gaaet paa Andejagt. Da han kom om til det saakaldte Mollerens Bjerg, saa han et mærkeligt Dyr bevæge sig frem og tilbage nede ved Stranden; da det endnu var halvmørkt, kunde han ikke se, hvad det var for et Dyr, men han var klar over, at en Hund var det ikke. Han vovede da at skyde paa Dyret, der endnu sprang omkring, — saa skød han endnu et Skud. — Saa blev Dyret først gal, det bed omkring sig, saa Ole turde ikke komme til det — og flere Patroner havde han ikke hos sig. Han skyndte sig saa hjem og kaldte paa Far og sagde: „Skynd dig at komme op, jeg har skudt et Dyr, men jeg véd ikke, hvad det er for et!“ — Far kom paa Benene i en Fart. De fik mere Skyts med — samt Hunden. Da de var kommet godt og vel forbi Simon Sørensens Ejendom, blev Hunden gal paa noget, der var under Broen. Det maatte jo sik-

kert være et andet vildt Dyr, og nu holdt Hunden Vagt ved den ene Ende og Fader med Bøssen ved den anden, medens Ole hængte en lang Stang, der kunde gaa ind i Røret, som var under Broen. Jo, godt nok, ud kom Dyret — og det blev skudt paa Stedet. — Det var en Ilder, som havde forvildet sig over paa Øen. De vandrede saa videre om til Stranden og fandt Dyret, som var skudt, det var da selveste Mikkell, som havde gæstet Øen, men maatte lade sit Liv; det var en hel Begivenhed paa Øen at faa en Ilder og en Ræv paa een Gang.

En anden Gang havde Øen faaet Besøg af en stor Odder, noget som vist aldrig var sket før. Den var kommet et godt Stykke op i Klitterne. Ole og Fætter Mads fra Hjerting var gaaet en Tur paa Jagt; de saa Odderen og kunde nemt have skudt den, men for ikke at odelægge Pelsen vilde de slaa den ihjel. Imidlertid satte Odderen Farten op efter Stranden til. Mads kunde ikke bare sig for at le, saa han kunde ikke følge med. Ole var stadig i Hælene paa Dyret, men naa at slaa den for Panden kunde han ikke — og saaledes gik den vilde Jagt, til de naaede over til Stranden. Der var lidt Vand, og nu pilede Odderen af Sted med saadan Fart, at den snart var udenfor Skudvidde, og dens Liv var frelst. Men aldrig har vel nogen, der havde Jægerblod i sig, følt sig saa ærgerlig, som de to gjorde, og af bare Ærgrelse og Flovhed over deres undvegne Fangst gik de til Sengs, da de kom hjem.

Af Sælhunde, som særlig opholdt sig i Hobodyb, blev der skudt en Del. De kravlede op paa Strandbredden, naar der var Ebbe, saa var de jo langt fra Land. Der var sommetider saa mange, at man skulde tro, det var en Flok Kreaturer, som laa der. De gassede sig rigtig i Solen, men der var altid nogen i Flokken, som holdt Udkig, og hvis nogen nærmede sig, blev der ordentlig Røre i Flokken. De humpede ud i Vandet med en saadan Fart, at det sprojtede højt til Vejrs; saa dykkede de ned, men lidt efter kom det kloge Hundehovede til Syne baade for at faa Luft og for at se, om der virkelig var Fare paa Færde. Sælhunde kan være nysgerrige og særlig da Ungerne; de har jo ikke Erfaringen endnu, at det kan koste dem Livet; men saa kommer Mutter Sælhund og dasker dem under Vandet. — Hvis en Sæl laa alene og soled sig, kunde man næsten liste sig helt hen til den; sommetider maatte Jægeren lægge sig paa Maven og kravle

rundt ligesom en Sæl. Hvis der saa var en i Nærheden i Vandet, kunde den lokkes op paa Stranden og komme paa Skudhold. For hver Sæl fik de 3 Kroner for Halen som Præmie af Staten. De spiser nemlig mange Fisk; det var ikke sjældent at se dem komme op med en stor Rødspætte i Munden. Skindet af en saadant Sæl er fint og blødt, og der blev syet Tokabspunge, Skoletasker og mange andre nyttige Ting af det. Spækken blev kogt af til Tran, Kødet var ret magert, naar Spækken var fjernet, men hvem kunde spise dette uden Hønsene. — Men engang blev min Mor og jeg snydt. Mads havde været ude at fiske og været paa Jagt i nogle Dage; han havde noget stegt Kød med sig hjem, som vi endelig skulde smage. Han fortalte, det var Hestekød og smagte saa dejligt — jeg kunde jo nok se, han havde en Ræv bag Øret; naa, vi tog forsigtigt et Stykke af Kødet, og jeg maa sige, at det smagte helt godt. Da vi saa havde sunket den sidste Bid, kunde Mads ikke holde sig længere. Saa fik vi Sandheden at vide, men jeg véd nu af Erfaring, at Sælkød kan lade sig spise.

Om Vinteren, naar det var sparsomt med frisk Kød, kunde vi engang imellem spise Maager, men de maatte flaaes og lægges i Mælk Natten over, — de blev saa stegt og smagte meget godt. De er jo af Naturen meget trannede, og det samme er deres Æg.

Paa Øen findes der ogsaa en Masse Smaakryb. — Der findes to Slags Myrer, sorte og røde. De byggede særlig deres Tuer nede paa Engen til Nord; engang imellem gik Vandet over dem, men ligesom andre Steder var Myren flittig til at bygge Hjemmet op; rørte man ved en saadan Tue, forsvandt de alle med et Æg i Munden, det var deres Afkom, og det skulde der passes paa.

Af Hugorme var der i sin Tid mange, men efterhaanden uddøde de. En enkelt Snog fandtes der ogsaa, de svømmede sikkert til Øen. Der var ogsaa enkelte Firben, den sidste, jeg saa, tabte Halen af bare Forskrækkelse, da en Høne løb efter den. Halen levede videre, til Solen gik ned, før kan den vist ikke dø, og Firbenet fik sig vel en ny Hale igen.

Bremser og Bier fandtes ogsaa derovre. Det var slemt, naar de grimme Bremser fik Køerne til at bisse; selv om de ikke stak dem, var Lyden af deres Summen nok til at sætte hele Kofamilien i Krigshumør, — da var Stalden deres eneste Tilflugtssted. En Gang havde en kær, lille Flagermus forvildet sig over til Øen, den blev fundet i en Baad.

Hvor var den sød med de smaa, omtrent gennemsigtige Vinger og med det lille Museansigt, man tænker straks, den maa være „Næstsøskendebarn“ til Musen — ligesom Katten er til Uglen.

Om Sommeren, naar Vandet kom op til Strandkanten, og særlig, hvor der var en Brink, kunde man se Krabberne holde til, der var forskellige Størrelser. Det var herligt en varm Sommerdag at lægge sig ned paa Maven og iagttage Dyrevrimlen i Vandet. Her jagede de smaa Hundestejler frem og tilbage; snart kom der en eenarmet, stivbenet Krabbe krybende, den havde nok enten været i Slagsmaal, hvor den havde tabt sin ene Klo — eller ogsaa en ondsindet Person havde gjort den til Invalid; man har nemlig ofte set, hvor Børn har pint Krabberne ved at nappe Kløer og Ben af dem; der ligger saa de stakkels, hjælpeløse Dyr og kan ikke hjælpe sig selv, — hvor skammeligt Dyrplageri er det ikke? Naa, Krabberne var vi ikke altid saa glade for, naar der skulde fiskes; de gik ind i Rusen og ødelagde Fiskesken, og skulde man tatte Aal og Bakskuld (Ising), saa var Krabberne gerne de første til at bide paa. Den eneste, som var glad for Krabberne, var vist min Mor, hun kogte dem til Hønsene, og de var ikke mindre glade for dem, da Krabber jo er en fin Ret.

Nede paa Engen var der et Væld af Blomster i alle mulige Farver og en Duft, som ikke kan beskrives; de var alle udstyret fra Naturens Haand — selv den beske Malurt blandede sin Duft med i Blomstervrimlen. Oppe paa Klitterne staar den stride Marehalm, den stikker grimt med de fine Bladspidser. Men der var en stor Gerning at gøre med at holde sammen paa Flyvesandet; denne stride Plante kan ernære sig i det rene Sand, hvor ellers intet andet kan gro.

Længere nede paa Klitterne groede Lyngen og den vidunderlige Bjergthe, som vi kaldte den; naar vi tørrede Blomsterne, kunde de bruges som The, i hvert Fald smagte det bedre end det, Kineserne har lavet The paa syv Gange.

Ja, Naturen paa Langli er om Sommeren overordentlig smuk — og mange fremmede gæstede Øen for at beundre dens storlaeede og ejendommelige Natur.

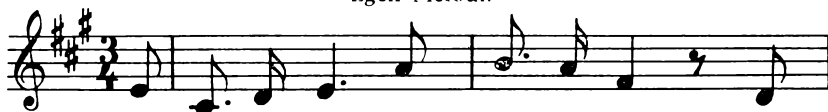
En stille Sommeraften, naar Dagens Travlhed er endt, er det en overordentlig Naturnydelse at gaa sig en Tur ind imellem

Klitterne og ned til Stranden, hvor den nedgaaende Sol kaster sin Guldglans paa Vandet, der langt ude i Horisonten tegner sit forunderlige skønne og farverige Maleri. — Da føler man Trang til at synge: „Der staar et Slot i Vesterled, tækket med gyldne Skjolde —“.

Fra Fastlandet hører man Hundenes Gøen, der blandes med Smaabølgernes Hvisken og Klukken mellem Strandens Stene, imellem hører man de forskelligartede Fuglestemmer. Det er, som Bølgerne og Fuglene vil fortælle om deres Oplevelser og Eventyr. — Fortælle om alt, hvad de har været Vidne til derude paa det graadige Hav, naar Bølgerne vælter sig ind over Stranden og ødelægger alt, hvad de faar i deres Magt. Ja, meget kunde Bølgerne og Fuglene fortælle om Skibsforlis og om de Nodraab, som blev udsendt fra de skibbrudne. De har været tavse Vidner til Dramaet, som blev udspillet paa det storstilede, men graadige Hav. —

Langli-Sangen.

Egen Melodi.

O, skøn = ne Ø, som lig = ger der, om =

kranst af Ve = ster = ha = vets Vo = ve.

In = tet Sted er mig saa kær, om Lang = li Tan = gen

gro = ede. O, skøn = ne Ø, o, skøn = ne Ø, der

hvor jeg en Gang blev født, o, skøn = ne Ø, o,

skøn = ne Ø, der hvor jeg en Gang blev født.

I Hjemmet var der godt at bo,
det var den lune Rede,
hvor Ungerne fandt Ly og Ro,
vor Mor os lærte bede.

Naar Fader ud paa Havet drog
og fik sig her en vaad Trøje,
eller han i Engen slog,
han tog det aldrig nøje.

Naar Foraar kom med milden Luft,
og Fugle lagde sig paa Reden,
da kom fra Eng en herlig Duft,
her var et lille Eden.

Naar Solen gik i Guldglans ned,
og Maanen spejled sig i Havet,
da aanded Luften stille Fred,
en Hvile fra al Jaget.

O, Langli Ø, o, skonne Ø,
i Tanken ofte jeg drages;
jeg takker Gud, jeg der blev fodt,
i Mindet den bevares.

K. O.

Biografier af den Sørensenke Slægt.

Da det sikkert vil være af Interesse, særlig for den Sørensenke Familie, at kende lidt til deres forrige Slægt, vil jeg — saavidt jeg kender det — omtale Slægtens Historie.

Den Kæmpe og Helt, jeg nu vil omtale, er *Jeppe Sørensen*, kaldet *Jeppe Stauning*, da han var født i Stauning Sogn ved Ringkøbing Fjord omkring 1789. Han var min Oldefader.

Han blev gift med Kirstine Olesdatter, der var født 1787. De kom til at bo i Aargab paa Holmsland Klit. Jeppe Stauning, som vi nu vil kalde ham, var egentlig Bødker af Profession, men han var saa fingernem, at han næsten kunde lave alting, der faldt for, og ved Siden af Professionen var han ogsaa Landmand og Fisker. Hans Køretøj bestod af en Tyr og en Hest.

Tyren var utaalmodig over at blive brugt som Trækdyr, og den vilde stange Kusken. Da der engang kom en norsk Sejler og ankrede op under Kysten med østlig Vind, gik Skipperen i Land med sin Baad for at købe Smør og Æg af Bønderne. Jeppe Stauning solgte Skipperen sin Tyr, der blev bundet bagefter Baaden og hejst ombord i Sejleren.

Der fortælles om et Skib, som var strandet paa Klitten. Det var lastet med Jernbaneskinner, som skulde transporteres til Ringkøbing, men først skulde Skinnerne fra Havet transporteres ned til Ringkøbing Fjord, for igen at lastes paa en Baad, som skulde sejle Lasten til Bestemmelsesstedet. Skinnerne var saa tunge, at der skulde mindst 3 Mand til for at løfte een, men Jeppe tog alene en saadan Skinne og lagde den paa Vognen ved Stranden. Det fortælles ogsaa, at Jeppe kunde holde en Hest i Halen, saaledes at den hverken kunde sparke eller løbe fra ham.

Da Jeppe og Kirsten havde boet i Aargab en Tid, kom den store, franske Krig omkring 1812. Det var den store Helt, Napoleon, der regerede i Frankrig, og Danmark var dengang allieret

med Frankrig, og som saadan maatte Danmark udlevere en Del Soldater til Napoleon.

Blandt de indkaldte var ogsaa Jeppe Stauning. Han var Dragon, da han var høj og kraftig, og han var med til at vinde mange Sejre. Det sidste Togt, de var ude paa, var Krigen mellem Frankrig og Rusland. De franske Soldater belejrede Moskva, men Russerne brændte Byen af.

Napoleon havde 300.000 Soldater til at begynde med, men de fleste døde eller omkom af Sult og Udmattelse, saa der var kun 10.000 tilbage, der maatte gaa i Retræten og flygte, som de bedst kunde, da Kosakkerne jog dem af Sted. Blandt dem, som flygtede, var Jeppe Stauning; han blev forfulgt af 3 Kosakker, der indhentede ham, fordi hans Hest var blevet lam og ikke kunde løbe stærkt nok.

Den første Kosak vilde i Farten spidde ham med sin lange Lanse, der ogsaa ramte Jeppe Stauning paa Kinden, hvor der blev et langt Ar for Livstid, men samtidig med, at Kosakken vilde spidde ham, svingede Jeppe sin Sabel, saa Kosakkens Hoved blev skilt fra Kroppen og fløj bagud over Hestens Ryg. Da de to andre Kosakker saa, hvorledes det var gaaet med deres Kammerat, flygtede de i stor Hast, thi Napoleons Soldater var almindelig frygtet for deres Tapperhed og Dygtighed i Krigskunsten. Efter at de to Fjender var flygtet, fangede Jeppe den døde Kosaks Hest, paa hvilken han red videre, og saaledes frelste han sit Liv.

Da Jeppe havde været med i Krigen i 7 Aar, rejste han hjem til Kone og Børn i Aargab. Imidlertid havde Kirsten lært at være Jordemoder, da hun var nødt til at ernære sig selv i de mange Aar. Hun var Jordemoder i Aargab i ca. 40 Aar.

Jeppe drev saa igen sit Landbrug, og samtidig fiskede han. Fisken blev solgt til Varde Marked. Engang skulde Jeppe sammen med to andre til Marked med Fisk, og en Mand fra Nørre Bork skulde køre med dem. Da de kørte mellem Snurom og Thing Kro, skete der en morsom Episode. Imedens de 3 korer paa Vognen, kommer der en Mand ridende imod dem. Jeppe siger saa, at det var en Militærhest, han red, men Manden forstod ikke at ride den. Da Rytteren kom nærmere, gav han sig i Snak med dem paa Vognen, og lidt efter siger den ene af Mændene til den fremmede, at han ikke forstod at ride sin Hest, som

Jeppes havde sagt. Naa, sagde den fremmede og saa polisk hen til Jeppes, som om han vilde sige, hvad han bildte sig ind; men Jeppes tilbød blot den fremmede Mand, at han kunde ride et Stykke frem og derfra vende tilbage med fuld Fart, saa vilde Jeppes springe paa Hestens Ryg i Farten. Det troede den fremmede ikke paa, og han vilde straks vædde 5 Daler paa, at det ikke kunde lade sig gøre. Hvis Jeppes tabte, maatte de to andre Mænd i Vognen betale 5 Daler til den fremmede, og saaledes blev det. Manden red saa et Stykke frem og kom i fuld Galop forbi Jeppes, der sprang op paa Hestens Ryg saa let som en Kat, og han sad nu bag den fremmede Rytter nok saa triumferende. De 5 Daler var vundet! Derefter bad Jeppes, om han maatte laane Hesten et Øjeblik, og da han havde faaet Lov dertil, lagde han sin Hat paa Vejen, red et Stykke derfra og kom tilbage i fuld Fart, snuppede Hatten, der laa paa Vejen, og satte den paa sit Hoved. Da den fremmede saa dette, inviterede han hele Selskabet ind paa den nærmeste Kro, hvor de fik alt det, de kunde drikke, og de 5 Daler!

En anden Gang var Jeppes paa Tipperne paa en af de smaa Øer, som ligger i Ringkøbing Fjord. Der skulde holdes Auktion over Engho. Der var ogsaa en stor og stærk Gaardmand fra Bork, som ingen turde gaa i Lag med, men pludselig fik nogle den Idé, om ikke en fra Klitten kunde vende ham. De spurgte Jeppes, om han troede, at han kunde, saa skulde han faa 1 Tønde Rug, hvad der var en kostbar Vare dengang, da en Tønde Rug kostede 32 Daler (64 Kroner). Jeppes svarede roligt ja til Forslaget og tilføjede, at Gaardmanden fra Bork skulde være den første, han ikke kunde vende. Kampen begyndte da, og paa et Øjeblik laa den store Bonde paa Jorden. Han beklagede sig over, at han ikke havde rigtig fat, men Jeppes tilbød at prøve endnu engang. Det gik akkurat som den første Gang, at Bonden maatte ned, og det morede naturligvis de øvrige Auktionsgæster. Bonden luskede slukøret bort. Han havde fundet sin Overmand, og Jeppes havde vundet sin Tønde Rug.

Jeppes Stauning døde i Aargab, da han var omkring 82 Aar gammel, den 10. Januar 1871 og blev begravet paa Haurvig Kirkegaard den 18. Januar 1871. Hans Hustru, Kirsten Olesdatter, døde den 25. April 1874, ca. 88 Aar gammel, og hun blev begravet paa Haurvig Kirkegaard den 1. Maj 1874.

Jeppe Stauning Jepsen.

Saa vidt vides havde Jeppe Sørensen Stauning og Hustru 7 Børn sammen, nemlig Ole, Søren Peder, Simon, Niels Christian, Jeppe Stauning, Klaus Mettinus og Martinus Jepsen.

Ole Jepsen døde i Henne.

Simon Jepsen blev Smed i Aargab. Han blev gift med Anna Kirstine; de havde en Datter sammen, som hed Bine, der arvede Fødehemmet, hvor hun blev gift og levede mange Aar, men hun er nu ogsaa død.

Niels Christian Jepsen druknede i Ringkøbing Fjord. Han kom sejlende fra Ringkøbing, men da han kom ned under Jens Peder Vembs Ejendom, kom der et Vindstød, saa Baaden kænrede, og han kravlede op paa Bunden af Baaden. Man havde observeret Ulykken fra Land, og der blev flere Gange prøvet paa at redde ham; men det var en saa frygtelig Storm, at de ikke kunde naa ud til ham, og Redningsforsøgene maatte opgives. Tilsidst blev han saa udmattet af det kolde Vand og Kulden, at han slap sit Tag, faldt i Vandet og druknede.

Jeppe Stauning Jepsen var gift og boede først i Houstrup og siden i Lønne. Han sejlede fra Nymindegab med et lille Skib, der hed „Sønderbork“, blandt andet til Hamborg efter Varer, som han udlossede i Ringkøbing. Siden fik han Hyre og sejlede paa de varme Lande. Han sendte hver Maaned Penge hjem til Familien, men pludselig hørte Pengene op med at komme, og de hørte aldrig mere fra ham, hvorfor han muligvis er forlist. I Hjemmet var der foruden hans Kone 5 Børn, nemlig Sine, Kjersten, Hanna, Jeppe Sørensen og Clausine Jepsen.

Jeppe Sørensen Jepsen (Stauning) er født den 9. November 1854 i Houstrup-Henne Sogn. Da han blev voksen, giftede han sig og boede en Tid i Haurvig, siden flyttede han til Bjerregaard, hvor han havde en lille Ejendom og fiskede en Del. Der levede de i 34 Aar, saa flyttede de til Esbjerg, hvor de har været i ca. 20 Aar.

*Jeppe Sørensen Jepsen
(Stauning).*

Hans Hustru døde for nogle Aar siden. Jeppe Stauning, som han bliver kaldt, bor nu paa De gamles Hjem i Esbjerg, og selv om han er over de 85 Aar, er han endnu rørig og rask.

Der var 3 Børn i Ægteskabet. En døde som lille. En Søn, Søren Evald Jepsen, forliste paa Havet. Han boede i Esbjerg. En Datter, Ane Kjerstine, bor i Vinding.

Søren Peder Jepsen var født i Aargab den 13. Maj 1817. Da han var 38 Aar, blev han gift med Bodil Marie Knudsdatter, født paa Stadilø den 30. Juni 1833. Hun var Datter af Indsidder Knud Pedersen og Hustru, Ane Marie Justesdatter, Stadilø.

Som 17-aarig tjente Søren Peder Jepsen sønderude. Kaarene var daarlige dengang, og han forlod Klitten med en Klods paa den ene Fod og en Træsko paa den anden.

Søren Peder Jepsen var kendt for sin Styrke, og da han tjente sønderude, var der en stærk Mand, som pralede med, at han kunde bære 2 Tønder Rug paa een Gang. Søren Peder Jepsen bemærkede, at det kunde han ogsaa gøre, og da to Mand fik Kornet lagt op paa Ryggen af ham, sagde han, at de to Mænd ogsaa godt kunde sætte sig op paa Sækkene, hvilket de gjorde. Den tredie Mand var der ingen Plads til — ellers kunde han godt have baaret ham med!

Da han senere var drevet fra Vendsyssel til Husum med 7 Snese Svin, kom han i Klammeri med en Mand, som vilde tilægne sig hans Svin. Det endte med Slagsmaal, og da Modstanderen var en stor og stærk Karl, varede det en Tid, før Søren Peder Jepsen fik Overtaget. Han havde en stor Dreng med sig til at hjælpe til med Pasningen af Svinene, men Drengen gav sig til at græde. Der kom imidlertid Folk til, og da de hørte, hvem Svinene tilhørte, vilde de lænke Søren Peder Jepsens Modstander.

En anden Gang havde Søren Peder Jepsen været i Husum med en Drift Svin og var paa Hjemvejen med Beløbet, der var blevet ham udbetalt i saakaldte „Preusere“ (4 tyske Mark, en Slags Sølvdalere). Pengene havde han i sin „Kat“ — en stor Læderpose, der var syet som et stort Livbælte — og den var spændt fast om Livet. Om Natten logerede han paa en Kro et Sted i Sønderjylland, men da han vaagnede om Morgenens, var hans „Kat“ med alle Pengene forsvundet. Han lejede straks en Hest og fik opsporet Tyvens Retning, og efter 2 Dages Ridt indhen-

Søren Peder Jepsen viser sin Hustru, Bodil Marie, et Stykke Rav.

tede han Tyven et Sted paa den jyske Hede. Den eneste Straf, han gav Tyven, var en Dragt Prygl, og Søren Peder Jepsen var glad ved at faa sine Penge igen.

Han købte en Gang en tysk Skonnert, som strandede i hans Strandlen. Skibet var lastet med Kul og sad ude paa Havrevlen fuld af Vand. Efter at alt løbende Gods og Sejl var solgt, kunde der ikke faas Bud paa Skibet, idet alle betragtede det som værdiløst. Søren Peder Jepsen bød 3 Kr. og fik Ski-

bet. Der opstod umiddelbart efter en Sydvest-Storm, og hele Skibet og Lasten blev kastet op paa Stranden, hvor Kullene solgtes for 2 Kr. pr. Læs, naar Folk selv afhentede det, og der blev bragt ikke saa faa Penge ud af det øvrige af Vraget.

Søren Peder overtog Hjemmet i Aargab. Han byggede en Mølle i 1857, saa han kunde male Korn for hele Klitten, og senere fik han Købmandshandel. Søren Peder var en ivrig Handelsmand. Han havde i sine yngre Aar gaaet rundt med Kræmmerposen, og han var ganske særlig interesseret i Ravhandel. Det gule Rav drev op paa Stranden, hvor Folk samlede det op og gemte det, til den kendte Ravhandler kom rundt og opkøbte det. Naar Jeppe havde samlet et tilstrækkelig stort Lager, sejlede han til Hamborg med det, og saa købte han Silkevarer og andre Ting, som han solgte herhjemme. Han var Ravhandler til sin Død, og da han var 85 Aar gammel, vandrede han hjemme fra Aargab og til Skagen for at opkøbe Rav, som han nu solgte til en russisk Jøde i København.

I 84-Aars Alderen løb han endnu paa Skøjter paa Ringkøbing Fjord, og der var ingen, som kunde følge ham. Det var et Mundheld paa Klitten, at naar Fjord-Isen kunde bære en Krage, saa kunde Søren P. Jepsen løbe over Fjorden. Han havde mange Jern i Ilden, thi foruden sin Ravhandel, Møllen og Købmandshandelen var han ogsaa Strandfoged og Handelsmand. Han købte alle de store Skibe, som strandede ved Havet. En Gang strandede et stort Træskib, der var hjemmehørende i Spanien.

Han købte Havaristen og lod den hugge op. I lang Tid havde han op til 20 Mand i Arbejde med at pille Kobber og andre Metaller af Skibet. Dengang fik en Mand 2 Mark om Dagen i Arbejds løn.

Han sejlede ogsaa Fisk fra Aargab til Ringkøbing, og ligeledes havde han en god Bedrift.

Det fortælles, at Mølleren, naar han gik i Seng, lod sine Træsko staa ude i Forstuen, idet han tænkte, at en natlig Gæst, hvis han skulde komme, maatte se Træskoene og forsvinde, fordi han af Størrelsen kunde se, at der maatte bo en Kæmpe, som ikke var saa rar at komme i Lag med. Dengang laasede Folk jo ikke Dorene om Natten. Træskoene opbevares endnu. De maaler 13 Tommer indvendig, og det tilsvarende Maal paa Fodtøj vilde blive Nr. 54!

Jeg mindes ham endnu — den kære, gamle Bedstefader. Han var 6 Fod høj, havde Fulds kæg og et Par milde og kloge Øjne. Han døde i sit Aftægts hus i Aargab den 14. Februar 1908 og blev begravet paa Haurvig Kirkegaard den 20. Februar 1908.

Hans Hustru, Bodil Marie, som havde været ham en god og dygtig Hustru, døde 11 Dage senere, den 25. Februar 1908, og blev ligeledes begravet paa Haurvig Kirkegaard den 6. Marts 1908.

De havde 9 Børn sammen, nemlig Jeppe Chr. Sørensen, født i Aargab den 7. Januar 1855, Knud Sørensen, født i Aargab den 20. Oktober 1856, Christian Peder, født i Aargab den 17. Oktober 1858, Kirsten Marie, født i Aargab den 4. April 1861, Claus Mettinus Sørensen, født i Aargab den 13. December 1862, Simon Jepsen Sørensen, født i Aargab den 25. Februar 1866, Ole Rindom Sørensen, født i Aargab den 22. Juni 1868, Kristiane Mariane Dorthea Ane Margrethe Sørensen, født i Aargab den 9. December 1871, og Elsa Marie Sørensen, født i Aargab den 25. November 1873.

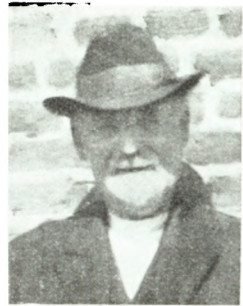
Jeppe Chr. Sørensen flyttede til Langli som foran fortalt.

Knud Sørensen fiskede en Tid fra Langli, men rejste siden hjem og sejlede Fisk fra Aargab til Ringkøbing, samtidig med at han fiskede i Fjorden. Han blev gift i 1884 med Marie Tarbensen, Datter af Jens Tarbensen i Vostrup. De købte en lille Ejendom, men siden flyttede de til en større Ejendom, hvor de levede godt sammen i mere end 50 Aar. Knuds Søster, Kirsten Maries

Marie Sørensen,
f. Tarbensen.

2 Sønner bor nu i de 2 Hjem, som Knud har ejet. Søren Peder i det gamle Hjem og Bollerup i det sidste Hjem, hvor Knud sidder som Af-tægtsmand. For et Par Aar siden døde hans gode Hustru, Marie, der ligger begravet paa Lønborg Kirkegaard. Knud elsker Havet, og daglig

Knud Sørensen.

vandrer han ned til Fjorden, hvor han endnu fisker lidt med Ruser. Ægteskabet var barnløst, men de tog Søren Peder til sig, da han var lille.

Ved Marie og Knuds Guldbryllup

21. Oktober 1921.

Mel.: Jens Vejmand.

I Dag er Fest paa Skaven, det kan enhver da se,
det myldrer hele Daven med Gratulantere.
Fra alle Verdenshjørner de strømmed sammen er,
det voksne Folk og Børn er, hvad er der ved'et der?

For Knud og for Marie i Dag vi holder Fest,
og det skal ingen sige, at Grunden ej er bedst.
For er der nogen bedre, jeg spørger bare, naar
de to har vandret sammen halvtredsindstve Aar.

De to har troligt sammen delte baade ondt og godt,
og kærligt har de hjulped med baade stort og smaat.
Nu nyder de djer Aftægt og ta'r den lidt med Ro,
det kan vi alle unde de rare gamle to.

Men Knud er ogsaa Fisker, og det af bedste Slags,
det hænder ej saa sjældent, han henter sig en Laks.
Men spørger du om Fangsten, saa vil han svare dig:
„Der bli'r lidt til de andre, men sær grov lidt til mig“.

Og Vejmand er han osse, naar han faar Tid til det,
han renser troligt Vejen for baade Regn og Sne.
Dog endnu har han ikke et Bæger faaet sig,
vi har jo Lov at haabe, at snart det er paa Vej.

Og bliver det saa Sommer, og Varmen vælter ned,
saa myldrer det med Fluer, men de faar ingen Fred;
for det at være Flue er ikke fristende,
naar Knud med Fluesmækkeren kommer listende.

Men modnes Ribs og Solbær i deres Urtegaard,
saa bli'r for Fisk og Fluer der meget bedre Kaar,
for saa maa Knud jo sidde den hele lange Dag
og lyske sine Buske, Marie til Behag.

For snart det halve Jylland Maries Kunder er,
til højre og til venstre hun sender sine Bær,
og det kan ogsaa hænde, naar Knud ta'r Kurven med,
der kommer et Par Sokker, som ogsaa maa af Sted.

For Sokker og for Vanter hos hende nemt du faar,
paa fine Broderier hun ogsaa sig forstaar,
og skal der i din Stue paa Væggen nyt Tapet,
en bedre Tapetserer har endnu ingen set.

Og ager du ad Styg til bag ved dit trevne Spand,
saa har Marie netop faaet fyret under Vand.
Hun kommer frem i Døren, og før du véd et Ord,
saa er du blevet bænket ved hendes Kaffebord.

Og kan ej mer' du drikke, saa sætter du din Kop,
men glem saa end'lig ikke at vende Bunden op.
For selv om du er lige ved at revne med et Skrald,
saa kommer dog Marie med „tretten til en Knald“.

Nu vil til Slut vi haabe og ønske for de to,
at end i mange Aar de blandt os maa fæste Bo.
Det Ønske skal en kraftig og stærk Besegling ha',
saa stemmer alle i da: Hurra, Hurra, Hurra!

Christian Peder Sørensen fortælles der om ved hans Guld-
bryllupsfest i 1934, da et Blad i Ringkøbing skrev følgende:

Den 9. ds. kan Sognefoged Chr. P. Sørensen og Hustru i
Haurvig, Holmslands Klit, fejre deres Guldbryllup.

Chr. P. Sørensen er født i Aargab den 17. Oktober 1858 og
fylder altsaa snart 76 Aar. Som Dreng maatte han tage Del i
Fiskeriet, og da han blev voksen, tog han aktivt Del deri først
fra Nymindegab, senere fra Øen Langli sammen med en ældre
Broder, der boede der, og atter efter tre Aars Forløb i 1878

Chr. Peder Sørensen.

købte han en større Baad i Norge og begyndte Fiskeri med denne fra Esbjerg og blev altsaa en af Grundlæggerne til Fiskeriet der.

I 1884 blev Chr. P. Sørensen gift med Petrine Ottosen, Datter af Landpost Otto Hejde, Nygaard i Bjerregaard og Sønnesdatter af Rebækka og Iver Hejde, Gl. Bjerregaard. Chr. P. forlod nu Esbjerg, og de unge Ægtefolk købte en Gaard i Haurvig, hvor de siden har boet. Ved Siden af Landbruget, som altid blev holdt i god Stil, drev Chr. P. til en Tid noget Fiskeri baade paa Havet og i Fjorden.

I Ægteskabet har der været tre Born, to Sønner og en Datter. Den ældste Søn døde i Trediveaarsalderen, og den yngste, Otto Hejde, har for en Tid siden overtaget Fødegården. Datteren er gift med Gaardmand Kr. Kirk i Bjerregaard.

Ved Flid og god Økonomi har Chr. P. og Petrine arbejdet sig frem til gode økonomiske Kaar, saa de nu paa deres gamle Dage kan have det lunt inden Døre. Chr. P. har altid fulgt godt med i Tidens Spørgsmaal og har altid taget fat med Energi og frisk Mod paa, hvad han fik med at gøre, og derfor er hans Evner ogsaa blevet benyttet i rigt Maal i Samfundets Tjeneste. Foruden at være Strandfoged i 47 Aar har han været ansat som Klitfoged i 16 Aar, Vurderingsmand for den almindelige Brandforsikring for Landbygninger i over 20 Aar, Sognefoged siden 1911 og Medlem af Holmslands Sogneraad i Perioderne 1909—13 og 1917—18.

Sognefogedparret i Haurvig har altid haft et gæstfrit Hjem og været mange til Tjeneste med Raad og Daad, og de mange Venner baade fjern og nær, de i Tidernes Løb har faaet, vil derfor sende dem en kærlig Tanke og Hilsen til deres Guldbryllupsfest paa Tirsdag, der afholdes paa Sømandshjemmet ved Hvide Sande.

*Petrine Sørensen,
født Ottosen.*

I Anledning af Guldbryllupsfesten var nedenstaaende Sang
forfattet til Ægteparrets Ære.

Til
Guldbredeparret Petrine og Chr. Peder Sørensen.

Mel.: Velkommen, Lærkelil —.

Ved dette Højtidsbord, hvor gyldne Myrter snor
sig om de aldersstegne, tvende kære,
jeg fra de første Skridt skal her fortælle lidt
til Lise og vort Brudepar til Ære.

I Aargab Møllehus ved Bolgens salte Brus
blev Christian Peder født til denne Verden,
hans Far blev vidt bekendt, fordi han fik Patent
paa Salg af alt, han mødte paa sin Færden.

Han solgte Svin og Kvæg og Rav og Hønsæg
til Tyskland, hvorfra Varer hjem han bragte,
og det er ikke sært, at Christian fik lært
mod jordisk Gods og Handelen at trægte.

En tidlig Rejselyst drog ham mod Langli Kyst,
hvor han med Jep tog Part i Baad og Grejer
for Krogfiskeri at drive paa en Ti',
mens han dog tænkte paa at blive Ejer.

Og de fik „handlet aw“, hvorefter han en Daw
drog op til Norge for at købe „Fremad“,
og han var ikke angst, men tænkte paa den Fangst,
han kunde faa med den, da han drog hjemad.

Petrine saa han tit og blev forelsket lidt
i Gammel Otto Post'es kjonne „Datter“,
da Christian ogsaa faldt i hendes Smag, var alt
tilrettelagt samt gode Bryllupsretter.

Dengang de Bryllup holdt, var Christian vist lidt stolt,
fordi en Gaard han bod sin Ægtemage
at flytte i, for han var alt en holden Mand
og dreven i en Torsk paa Krog at tage.

De rogtede dje Gaard og Høns og Svin og Faar,
men der kom ogsaa andet godt at pleje,
thi de af Born fik tre, som alle kunde le,
naar Far og Mor forstod med dem at lege.

Vi savner een af dem, der lyste i vort Hjem,
og Søren Peder vil en Krans vi binde,
men ogsaa være fro, at vi beholdt de to
og stadig kan et Hjem hos Otto finde.

Men Christians Energi er rent ukueli',
han kom i Sognets Raad i tidlig Alder,
som Haurvigs Betjent er Christian ogsaa kendt,
og det er sært, han ej for Grænsen falder.

I Otto Post'es Hjem Gudslivet først brød frem,
Velsignelsen derfra har naaet mange,
og Arven fulgte med Petrine til det Sted,
hvor hendes Livsværk taget blev til Fange.

Og vi vil bede Gud jer signe Livet ud,
at Mødet vi i Himlen kan bestemme,
thi det at have Fred, naar Livets Sol gaar ned
er dog at føle sig som Barn derhjemme.

Da Chr. Peder Sørensen den 17. Oktober 1938 holdt sin 80-
aarige Fødselsdag, blev han dekoreret med Dannebrogsmændene
Hæderstegn.

Kirsten Marie Sørensen blev gift med Vognmand Andreas
Jensen i Ringkøbing. De havde 3 Børn sammen, men hun døde
tidlig fra de smaa, der blev sat i Pleje. Søren Peder, den ældste,
kom hen til sin Farbroder Knud Sørensen i Vostrup, medens Ma-
rinus og Bollerup blev anbragt et andet Sted.

Klaus Mettinus Sørensen blev født i Aargab den 13. Decem-
ber 1862 som Søn af Søren Peder Jepsen. Da han blev voksen,
fiskede han et Foraar fra Langli sammen med sine Brødre. Senere
rejste han til Esbjerg og kom til at fiske med en Baad, som hed
„Kvik“.

En Dag, de var ude at fiske, rejste der sig en voldsom Storm,
og Kutteren forliste ved Horns Rev med fire Mand, hvoriblandt
var Klaus Mettinus. Ulykken skete i Efteraaret 1887. Han blev
siden fundet paa Vejrs Strand og blev begravet paa den gamle
Oksby Kirkegaard af Pastor *Achelund*, som boede i Ho.

Da Præsten havde holdt en lille Ligtale over den døde, sagde
han, at han herved begravede den døde som ubekendt, men ved
disse Ord traadte Søren Peder Jepsen fra Aargab hen til Graven
og sagde: „Det er min Søn.“ Dette vilde Præsten dog ikke god-

kende, da det ikke var godkendt af Herredsfogden i Varde, fordi Søren Peder ikke havde været derude, men Klaus var af Faderen genkendt paa hans Tænder og hans hjemmelavede Bukser.

I Claus Sørensens Hjem i Esbjerg hænger der i Glas og Ramme en Mindetavle over Klaus Mettinus Sørensen. Teksten er saalydende:

Minde over Klaus Mettinus Sørensen.

Mel.: Den yndigste Rose er funden —

O, Herre, dit Bud maa vi følge
paa Land og paa vildeste Bølge,
du raader for Døden og Livet
for dem, som du haver os givet.

En Yngling fra Hjemmet bortvandre
at tjene sit Brød med de andre,
Farvel Fader og Moder saa kære,
til Jul vil jeg atter her være.

Og Julen den kom med sin Glæde,
men Fader og Moder de græde,
thi Sønnen ej hjem kunde følge,
han blegned i Vesterhavs Bølge.

Med fremmede Baad han uddrager,
og Venner tre ham ledsager,
tilsammen de Døden mon finde,
derfor mange Taarer nu rinder.

Forældre, det volder jer Smerte,
du Moder ham bar under Hjerte,
men glem ej, at Gud ham bortkaldte
i lovlige Kald, som han valgte.

Tak Gud, her ej stander med Klage
hans Hustru bedrøvet tilbage,
ham smaa faderløse ej savne,
og I kan ham hisset omfavne.

Thi hvor raser Stormen end bruser,
om alting i Dybet dem knuser;
Vorherre dog hører de arme,
vil sig over Sjælen forbarme.

Nu er han udlost fra al Moje,
Gud glædér hans Sjæl i det høje,
ej Synden skal Sjælen besvære,
græd ikke, o Venner saa kære.

O, Herre, til dig vi os vende,
du Støvet — det kære — og sende,
at her det til Hvilen kan komme,
ej tumles i Bolgen den grumme.

O, send du os Trost for den kære,
du ene formaar det, o Herre,
bevar dem, vi haver tilbage,
til Hjemmet os alle ledsage.

Fred med dit Stov.

Simon Jepsen Sørensen flyttede til Langli, hvilket er omtalt foran.

Ole Rindom Sørensen blev født i Aargab den 22. Juni 1868. Han voksede op derhjemme paa Klitten; i 1883 fiskede han fra Esbjerg og en Tid fra Langli. Om Sommeren rejste han til Slesvig og tjente ved Bønderne. I 1892 blev han gift med Marie Iversen fra Nørre Bork. 1894 bosatte han sig i Esbjerg og fiskede derfra i 30 Aar, saa maatte han opgive Fiskeriet paa Grund af Sygdom, og sammen med sin Hustru bor Ole Rindom Sørensen nu paa Vardevej 63 i Esbjerg.

I Ægteskabet er der 8 Børn: Iver, Bodil Marie, Margrethe, Clara, Søren Peder, Søren Peder, Arthur, Olga. Søren Peder og Arthur er døde, de øvrige 6 er bosat i Esbjerg.

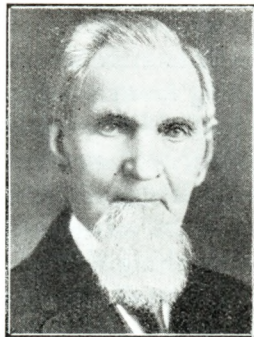
Ole Rindom Sørensen og Hustru.

Kristiane Mariane Dorthea Ane Margrethe Sørensen, født i Aargab d. 9. December 1871. Hun voksede op paa Klitten og kom siden til Langli, hvor hun blev gift med Niels Schmidt som foran fortalt.

Elsie Marie Sørensen blev født 25. No

vember 1873 som det yngste af Søren Peder og Bodil Maries Børn i Aargab.

Hun henlevede ogsaa sin Barndom i Hjemmet i Aargab, men da hun blev voksen, skulde hun ogsaa ud at prøve Livet. Hun kom til Langli og skulde hjælpe til ved Fiskeriet. Hun havde en Tid været lidt tungsindig, og en Dag blev hun pludselig syg og laa som bevidstløs i et Par Dage. Lægen blev hentet, men kunde intet gøre, og da hun vaagnede op, kunde hun ikke kende sine Omgivelser. Hun blev aldrig rask siden, men maatte tilbringe Resten af sin Tid paa Viborg Sindssygeanstalt, hvor hun døde.

Martinus Jepsen.

Klaus Mettinus Sørensen var den næst yngste Søn af *Jeppe Sorensen Stauning*, og han var som nævnt født i Aargab.

Da han blev voksen, kom han ud at sejle, og han blev senere Baadsmænd paa et Sejlskib, der havde Hjemsted i Hamborg. Efter at have afsluttet en lang Rejse, bl. a. til Vestindien, naede Skibet saa nær til Hjemstedet som til Elbens Munding, men da det var blæst op til en Storm, skulde Sejlene bjerges, og Klaus gik ud paa Klyverbommen for at gøre Sejlene fast. I det samme duvede Skibet ned i Bølgerne, og Klaus blev revet med udenbords. Folkene ombord paa Skibet saa ham komme op 3 Gange, men det var umuligt for dem at komme ham til Hjælp, og han maatte blive derude saa nær ved den sikre Havn og hans Forlovede, en tysk Pige, med hvem han snart skulde have været gift.

Den yngste af Jeppe Sørensen Staunings Børn var Martinus Jepsen. Som Dreng voksede han op nede i Aargab. Da han var ganske ung, kom han til Søs og sejlede i 7 Aar. Paa en af sine sidste Ture til Amerika blev han kendt med en tysk Dame, der hed Charlotte Wedebrook, født den 14. Marts 1829 i Dessel, Preussen. De blev gode Venner og lovede hinanden Troskab, men Martinus skulde endnu en Tur tilbage til Hamborg med Skibet. Han havde nær brudt sit Løfte, idet en Kammerat absolut vilde have ham med til Australien for at grave Guld. Skibskisten var allerede kommet ombord i et andet Skib, men saa huskede

Martinus Jepsen pludselig sit Løfte til Frk. Wedebrook, og han sejlede atter tilbage til Amerika, hvor han efter stort Besvær endelig fandt sin Forlovede, der var rejst til en anden By, nemlig South Webster i Nærheden af Portsmouth. De blev gift den 11. April 1852 og boede i South Webster en Tid, men flyttede siden til Portsmouth, Ohio.

Han var ligesom sin Fader, Jeppe Stauning, fingernem til at lave alting. Han var Tømrer og farmede en Del. Han sluttede sig først til Metodist-Kirken, men siden gik han til United Brødre Kirken, hvor han blev staaende til sin Død.

Der var 11 Børn i Ægteskabet. Nogle af dem døde som smaa. Ægteskabet bestod i 64 Aar, saa blev hans Hustru syg og døde i 1912. Hun havde været ham en god og kærlig Hustru, der havde hjulpet ham trofast i alle de mange Aar. Efter hendes Død begyndte han at længes efter Slægten i Danmark. Han gik derovre under Navnet William Gibson, og selv om han efter sin Ankomst til Amerika havde skrevet til Slægten et Par Gange, maatte Brevene være gaaet tabt, og da de derhjemme intet hørte fra ham, troede man ham forlængst død.

Efter sin Kones Død boede han hos en af sine Døtre, Elisabeth Willes, som var Enke, men Længselen efter Danmark var ikke til at stille, efter at der var gaaet 70 Aar, siden han sidst saa sit Fædreland. Og tilsidst maatte Datteren til at skrive til Danmark. Det første Brev fik de aldrig Svar paa, og det var muligvis gaaet til Langeland, da han havde fortalt, at han var fra et langt Land og havde glemt, hvad Byen hed. Det andet Brev blev sendt til Ringkøbing, og da der i Brevet var en Forklaring med om, hvad Familien hed, kunde Postmesteren nok finde ud af, hvor den gamle Amerikaner hørte hjemme. Der var med Brevet Oplysning om, at han havde en Onkel Jens Sivers ved Nymindegab, hvor han var Tolder. Det blev ligeledes omtalt, at hans Forældre og 5 Søkende var i Live, da han rejste til Amerika, og at hans Fader blev kaldt Jeppe Stauning, samt at han baade kunde smede og tømre.

Gamle Folk ved Nymindegab kunde snart give Posten Adressen paa den gamle Mands efterlevende Slægt, og de fandt omsider en Brodersøn, som ogsaa hed Jeppe Stauning, og samtidig var en Broders Sønesøn kommet hjem fra Verdenskrigen som amerikansk Soldat, nemlig Chr. P. Sørensen fra Langli, der nu

bor i Sædding, og denne sidste skrev saa til den kære Familie i Amerika, at de kunde henvende sig til hans Søster, Kirstine Olesen, som dengang gik paa The Palme School i Davenport.

Og nu maa jeg selv fortælle min Overraskelse. En Dag, jeg hentede Posten fra min Postbox, saa jeg et tykt Brev sendt fra Portsmouth, Ohio. Jeg aabnede det og fandt en lang Forklaring og en Række Navne, som jeg syntes var mig ganske uvedkommende, da jeg ikke anede noget om, at min Fader havde en Onkel, som var blevet borte, men efterhaanden forstod jeg Tingene, og jeg besluttede mig straks til at besøge den kære, gamle Slægtning. Det var en lang Vej fra Davenport, men jeg syntes, jeg vilde gøre den gamle Onkel den Glæde at skulle se en af sine egne, inden han lukkede sine Øjne.

Jeg drog saa af Sted om Eftermiddagen, og næste Morgen var jeg i Portsmouth. Paa Banegaarden mødte jeg fire af den gamle Onkels Døtre, der modtog mig med aabne Arme, men ikke mindre var jeg velkommen hos den gamle Mand, der ikke havde set en af sin Familie fra Danmark i 70 Aar. Han vidste ikke, hvorledes han skulde udtrykke sin Glæde, men Taarerne løb ham ned ad Kinderne.

Jeg syntes aldrig, at jeg havde set en saa skøn, gammel Mand, for han havde de kærligste og milde Øjne. Jeg kunde ogsaa paa ham kende min Slægt, baade paa hans Ansigt og hans Hænder, og han lignede saa meget min Bedstefader Søren Peder. Alle elskede den gamle Mand og ikke mindst hans 6 levende Døtre. Han plejede altid at sidde ude paa Altanen, naar det var varmt i Vejret. I Nærheden laa en stor Skotøjsfabrik, og hver Dag passerede Arbejderne forbi ham, der havde et kærligt Smil og en Hilsen til dem alle. Han var som en Solstraale for sine Omgivelser, fordi han selv var fyldt med Fred og Glæde i sit Indre.

Mit Besøg varede et Par Dage, og saa maatte jeg tilbage til Skolen igen. Dette foregik i Efteraaret 1921, og han var da begyndt at blive daarlig. Først i Februar Maaned fik jeg Bud om, at det gik daarligere med ham, og at han gerne vilde se mig endnu en Gang. Saa rejste jeg igen derned, og hvor var han glad for at gense mig. Jeg havde imidlertid sendt Bud hjem til Danmark efter et Billede af hans Broder Søren Peder Jepsen, som havde været død i flere Aar, og da hans Datter hængte Billedet op paa Væggen uden at sige, hvem det var, raabte han med høj Røst:

„Det er min Broder, Søren Peder“ — skont de ikke havde set hinanden i mere end 70 Aar og kun var ganske unge, dengang de skiltes.

Han havde næsten glemt at tale Dansk. Han kunde kun huske Ord som Fjorden, Piger, Dreng og Træsko. Han havde ikke talt et dansk Ord, siden han forlod Danmark, da hans Omgivelser talte Tysk og Engelsk, saa vi kunde ikke tale sammen paa Dansk. Ja, det lyder næsten utroligt, at man kan glemme sit Modersmaal, men her var det saadan.

Inden han døde, havde han en skøn Oplevelse. Han syntes, at Himlen var ham saa nær, at han kunde se ind i den, og han længtes kun efter at vandre herfra, naar det var Guds Time. Naar der blev sunget, sang han med. Der var særlig en Sang, han holdt saa meget af:

„There's a land, that is fairer than day,
and by faith we can see it afar,
for the Father waits over the way
to prepare us a dwelling place there.
K o r: In the sweet by and by
we shall meet on the beautiful shore“.

Det er utvivlsomt den Sang, der i Oversættelse lyder: „Vi skal samles i Himlen engang“. — Det foranstaaende Vers kan oversættes saaledes:

„Der er et Land, der er lysere end Dag,
og i Tro kan vi se det herfra,
for vor Fader venter over vor Vej,
han bereder os en Hvileplads der.
K o r: I det himmelske der en Gang
vi skal mødes paa den skonne Flods Strand.“

Ja, denne Sang elskede han, for han tænkte paa Gensynets Glæde — ogsaa med dem, som var gaaet forud, saa han sagde en Gang: „Jeg véd snart ikke, hvor jeg helst vil være, enten her eller i Himlen, for jeg elsker dem, som er gaaet bort, og jer, som er hos mig“; men hans Livskraft svandt bort Dag for Dag, og den 14. Marts 1922 gik han stille hjem til Gud. Han var da snart 96 Aar gammel.

I sin Ligprædiken skildrede Præsten ham som en Helgen, der havde levet. Han viste altid sin kristne Karakter og Kærlighed

imod alle, men først og fremmest var hans Sind og Tanker vendt mod Himlen, hvor han i barnlig Tillid og Tro levede sammen med sin himmelske Fader.

Ja, saaledes endte den sidste af Jeppe Staunings Sønners Livshistorie. Der var 6 Døtre efter den gamle Mand, nemlig Mary Marsh, Sarah Herder, Elisabeth Willes, Tellie Høj, Sussie Herder og Ida Moritz. Siden er de tre førstnævnte døde.

Fra ventre: Mary, Sarah, Elisabeth, Tellie, Sussie, Ida.

Angaaende Langli's Fremtid skal der videre bemærkes:

I Foraaret 1940 blev Øen solgt til Tømrerhandler Nicolajsen, København. Hans Plan er at bygge en Villa paa Øen til 18.000,00 Kr. samt at opføre en Lade til de ca. 200 Faar, som græsser derovre.

Foruden skal Øen beplantes med Marehalm og Bjergfyr, hvor det tiltrænges.

Vi ønsker Hr. Nicolajsen Lykke og Held med Øens Fremtid. Det er os, der er født derovre, en Glæde at se, der bliver værnet og hygget om den kære Ø.

Jeppe Christian Sørensen.

Den 26. Juli 1940 døde Jeppe Christian Sørensen i en Alder af 85½ Aar. De sidste 5 Maaneder havde han haft Ophold hos sin yngste Datter i Hjerting, hvor han nød en god og kærlig Pleje, og hvor mange af de gamle Venner benyttede Lejligheden til at besøge den stadig lige aandsfriske Mand, der bevarede sine Sansers fulde Brug til det sidste.

Jeppe Christian Sørensen fik en smuk og rolig Død blandt sine Kære, og Begravelsen fandt under meget stor Deltagelse Sted fra Hjerting Kirkesal den 31. Juli 1940.

Trods de dengang gældende Vanskeligheder for Rutebiltrafikken lykkedes det Familien at faa 3 store Rutebiler til at transportere en stor Del af Følget til Ho, hvor Begravelsen foregik i Overværelse af hele Familien med Undtagelse af Skipper Soren P. Sørensen, der opholdt sig paa Fiskeri i det nordlige Atlanterhav og var uvidende om Faderens Død.

Der blev af saavel Pastor *Andreasen*, Ho, som Pastor *Jensen*; Guldager, udtalt mange gode Mindeord over den afdøde, saaledes at Dagen formede sig som en Højtidsdag for Familien og de mange Venner, som fulgte Jeppe Christian til hans sidste Hvilested paa Ho Kirkegaard ved Siden af sin trofaste og opofrende Hustru.

Til Begravelsen havde Sekretær *Albert Nielsen*, Vestjysk Fiskeriforening, skrevet nedenstaaende Mindevers om Jeppe Christian Sørensen:

Ved Jeppe Christian Sørensens Begravelse.

Et stille Tog gik ind i Dødens Have,
hvor Freden blomstrer paa de Kæres Grave,
hvor Suk og Savn er Værter, vi maa møde,
naar Hvilestedet redes for de døde.

Vi gik vemodigt og med tunge Skridt
den stille Gang, men Sindet blev saa blidt.
En agtet Mand vi stedet har til Hvile,
og Tanken tager Flugt de mange Mile.
En Minderune vil om ham vi riste
som vilde Blomster til den hvide Kiste.

Han var en Havets Son — saa dansk som nogen;
paa Klittens Enge gik hans Barnefød;
her lærte han vel ikke mest af Bogen,
men af de vaagne Sansers friske Flod;
og da han voksede og blev en Mand,
han vilde vinde ind det nye Land;
thi fra den Stund han var til Langli flyttet,
blev Jeppe Christians Navn til Øen knyttet.

Han fik en Medhjælp ved sin Ægtemage,
som gav hans Hjem den Lykkens Kurs, som holdt;
og sammen stred de trofast Aar og Dage
i Sommertid, og naar det blæste koldt.

Et lille Hus med mager Jord,
en lille Baad, hvormed han fo'r,
var alt, hvad der af Midler blev dem givet
til sejge Tag i deres Kamp for Livet;
men om det Hus og ved den lille Baad
blev Gerning ovet, som kan kaldes Daad.

Han adlede sit Fiskeri,
hvor stoute Sonner stod ham bi.
Af Skallebanken drog han Guld,
og Klæg blev til den gode Muld,
som han med Flid fik hegnet ind
i brede Digers tætte Spind
til Værn for Storm og Bølgeslag;
et mandigt og et kraftfuldt Tag
i Kamp mod Havet — og paa Øens Dige
han blev en Konge i et selvskabt Rige.

En Storhedstid for Langli kom,
og der blev Liv, hvor for en tom
og ode, sandet Strimmel Land
blev givet til den store Mand.

Han vogtede paa Ebbe og paa Flod
og paa den Strøm, som var hans Baad imod,
naar han til Hjerting skulde drage
for Posten til sin Ø at tage.
En Skolebygning rejste han;
og paa sin Fart fra Ø til Land
han drømte sine vaagne Dromme
om Sejr, som Kraften holdt i Tomme,
til den ham gav de gode Kaar
i lange lykkelige Aar.

Men Storm og Hav ham lagde ode
det Værk, der var hans Førstegrøde,
og da hans gode Hustru maatte bort,
blev Jeppe Christians Sind en Stund lidt sort.

Dog — Kæmpens Kraft var end ej brudt,
og med hans Mod var endnu ej det slut,
med Bundgarn drev han Fiskeri,
og for han ganske lagde bi,
han startede en Ormeeksport,
fra Hjerting kom den bedste Sort.

Saadan var Kæmpens lange Veje;
men Lykken havde han i Eje;
naar blot han saa sit Virke gro,
saa var han veltilfreds og fro.

Han saa mod Hjemmet oventil,
da der var tæret paa hans Spil
af al den sejge, store Kraft,
som Jeppe Christian havde haft.
Og da han selv var mæt af Dage,
han ikke mere saa tilbage,
men stadig kun mod Maalet frem:
Det sande Ly i Himmelhjem.

Nu gik han bag et Forhæng ind,
mens Sommertidens blide Vind
mod Langlis Strande Bolgen drager;
og Afsked vi med Kæmpen stille tager.
Du lægger os store Maal paa Sinde;
vi vil bevare og frede om dit Minde!

„Vestkysten“s Referat af Jeppe Chr. Sørensens Jordefærd.

31. Juli 1940.

Paa Ho Kirkegaard begravedes i Gaar gamle Jeppe Christian Sørensen, Hjerting, under overordentlig stor Deltagelse fra alle Sider.

Paa Grund af Mangel paa Befordringsmidler maatte en Del af det meget store Følge nøjes med at overvære Andagten ved Baaren i Hjerting Kirkesal, hvor et Væld af Kranse smykkede den hvide Kiste. Der var mange signerede Kranse fra Familie

og Venner, fra Ingeniør John M. Larsen, København, Funktionærerne ved De forenede Isværker A/S samt fra Arbejdere og Funktionærer ved Vestjysk Krystalisværk.

Under Samværet paa Strandgaarden benyttede afdødes Søn, *Claus Sørensen*, Esbjerg, Lejligheden til at rette en Tak til den Del af Følget, som ikke kunde tage med til Ho. Tak for jeres Tilstedeværelse i Dag og for Besøgene hos Far under Sygdommen. Han vilde gerne passiare med kendte Mennesker og følge med i Begivenhederne, og jeres Besøg hos ham var ham en Hjælp i hans sidste Tid.

Efter Andagten i Kirkesalen ledsagede hele Følget Baaren til Bakken Nord for Byen, hvor nogle tog Afsked, medens de øvrige fortsatte mod Ho.

En haardfør Mand.

Den lille Kirke var fyldt af Mennesker, af hvilke en Del var fra Egnen. Højtideligheden indledes med „At sige Verden ret Farvel“, og Pastor *Jensen*, Guldager, talte derefter over Salme 90: „En Bøn af Moses“.

— Jeppe Chr. Sørensen var en haardfør Mand, en Personlighed, som udførte et personlighedspræget Arbejde, men jeg véd ogsaa, at han arbejdede med Guds Ord og derhos førte et Liv, som vil blive mindet, naar han nu er stedet til Hvile hos hende, som betød saa meget for ham og Hjemmet paa Langli. Han døde ikke paa noget af sit eget, sagde han selv, men i Tro paa Guds tilgivende Naade, og derfor søgte han Frelseren og hans Kors. Det var mig en Glæde at se, at hans sidste Opgør gik fra ham til Herren. Han havde det godt i sine forskellige jordiske Hjem — maatte han nu være i Himmelhjem!

En Høvdingeskikkelse.

Pastor *Andreassen*, Ho: Han var en af de gamle, stærke Skikkelser, som nu forsvinder en efter en. Han var en Høvdingeskikkelse paa sit Omraade — en af de Piller, som det danske Samfund ikke kan undvære. Hans Liv var som et Eventyr, fra den Gang han i 1875 kom til Langli, til han i 1913 maatte drage derfra, efter at have oplevet den Sorg at se sit Livsværk ødelagt af Naturkræfterne, og efter at han havde maattet begrave sin trofaste Hustru. Hendes Liv ved hans Side havde sin store Betyd-

ning, og hendes Minde skal i Dag fremdrages ved Mandens Baare.

Efter Salmen „Jeg lever og véd, hvor længe fuldtrøst“ forttes Baaren til Graven, hvor Pastor Jensen forrettede Tjeneste, og hvor Claus Sørensen udtalte en Tak for venlig Deltagelse.

Et selvforglemmende Sind.

— Ved denne aabne Grav, udtalte Claus Sørensen, vil jeg udtale en oprigtig Tak til vor gamle Far for alt, hvad han har været for sin Familie gennem de mange Aar. Han havde et trofast og selvforglemmende Sind, og fra vor Barndomstid derovre paa Langli kan vi alle huske den sejge Vilje og den store Energi, hvormed han tog fat paa alle de Opgaver, der kom til at ligge for.

Fars største Glæde laa i at se det Arbejde, han udførte i sin Manddomstid, kronet med Held, og naar jeg lader Tanken gaa tilbage over de svundne Aar, synes jeg, at Far har været en lykkelig Mand ved sit mangeartede Virke.

Den Indsats, som Far udøvede paa Langli og i Hjerting, fik os Børn til at se op til ham med Hengivenhed og Agtelse, og det faldt os naturligt, at Far blev Familiekreedsens samlende Midtpunkt. Vi holdt af Far, og vi synes, at det kan falde os saa tungt paa Sinde, at vi aldrig mere skal se hans kære Ansigt.

Nu skete det saaledes, at Far fik Lov at dø en stille og blid Død, og vi tror, at han selv ønskede at sige Farvel til Livet nu, da han var mæt af Dage. Hans stærke Udholdenhed og Kraft fra Manddomstiden var brudt — og vi vil takke for, at det blev saadan.

Vi vil bevare Mindet om ham i trofast Ærbødighed. Vi vil tage Lære af hans Udholdenhed og Pligttroskab, og vi vil, naar Savnet melder sig, alligevel være taknemlige for, at vi fik Lov at beholde ham saa længe blandt os. Æret være Fars Minde.

Claus Sørensen indbød derefter Følget til Samvær med de efterladte Familiemedlemmer i Ho Forsamlingshus. Her blev der sunget Salmer og talt af mange.

Sluttelig takkede Claus Sørensen til alle Sider for Sympati og Deltagelse, ikke mindst til de gamle i Ho, der trofast havde vist afdøde den Ære at give Møde.

Fortegnelse

over Jeppe Christian Sørensens Søskende og Søskendebørn

Søskende:

Knud Sørensen, * 20.10.1856

Christen Peder Sørensen, * 17.10.1858

Born:

Søren Sørensen
Otto Heide Sørensen
Clausine Sørensen

Kirsten Marie Sørensen, * 4.4.1861

Born:

Søren Bollerup Jensen
Søren Jensen
Marinus Jensen

Claus Mettinus Sørensen, * 13.12.1862

Simon Jepsen Sørensen, * 25.2.1866

Born:

Mads Jensen Sørensen
Søren Peder Sørensen
Kirstine Petrea Sørensen
Claus Mettinus Sørensen
Bodil Marie Sørensen
Christen Marinus Sørensen
Dagmar Mathilde Sørensen
Holger Sigfred Sørensen
Semine Jensine Sørensen
Johanne Marie Sørensen

Ole Rindom Sørensen, * 22.6.1868

Born:

Iver Sørensen
Bodil Marie Sørensen
Margrethe Sørensen
Clara Sørensen
Søren Peder Sørensen
Søren Peder Sørensen
Arthur Sørensen
Olga Sørensen

Christiane Mariane Dorthea Ane Margrethe Sørensen, * 9.12.1871

Born:

Anna Marie

Else Marie Sørensen, * 25.11.1873

Fortegnelse

over Johanne Madsens Søskende og Søskendebørn

Søskende:

Mette Marie Madsen, * 3.4.1853

Jens Christian Madsen, * 11.1.1858

Børn:

Mads Jensen Madsen

Margrethe Nielsine Madsen

Christian Madsen

Kirstine Petrea Madsen

Niels Peter Madsen

Jensine Kristine Mathilde Madsen,
* 30.12.1866

Børn:

Mads Jensen Sørensen

Søren Peder Sørensen

Kirstine Petrea Sørensen

Claus Mettinus Sørensen

Bodil Marie Sørensen

Christen Marinus Sørensen

Dagmar Mathilde Sørensen

Holger Sigfred Sørensen

Semine Jensine Sørensen

Johanne Marie Sørensen

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side	
Kort	5	
Forord	7	
Langli og Hjørtings Historie	9	
Familien Jens Bakken Christensen (Ende)	15	
Familien Nicolay Ebsen	26	
Jes Andreas Ebsen	35	
Andreas Nielsen Ebsen	37	
Nis Mathiasen Nissen	40	
Peder Christiansen (Hajn)	42	
Overklitfoged A. N. Christiansen	43	
Familien Mads Jensen (Kolle)	45	
Jepp Christian Sørensen	49	
Minder fra Langli	61	
Søren Peder Sørensen	78	
Bodil Marie Sørensen	88	
Mads Sørensen	89	
Ole Martin Sørensen	114	
Kirstine Marie Olesen	117	
Claus Sørensen	134	
Jens Peder Sørensen	185	
Kristen Peder Sørensen	186	
Jette Chrestence Johanne Sørensen	196	
Jens Madsen	201	
Familien Simon Jepsen Sørensen	205	
Familien Niels Hansen Schmidt	213	
Dyrelivet paa Langli	215	
Langli-Sangen	223	
Biografier af den Sørensenke Slægt	225	
Salg af Langli	243	
Jepp Chr. Sørensens Død	244	
Fortegnelse over Jepp Chr. Sørensens Søskende og Søskendebørn	249	
Fortegnelse over Johanne Madsens Søskende og Søskendebørn	250	
Slægtstavle over den Sørensenke Slægt.		

RETTELSE.

Langli blev solgt til Grosserer Heide 1912. 1913 flyttede Beboerne fra Øen.

Slægtstav

for Familien Sørensen fra

Udarbejdet 1938 ved
Personalhistorisk Institut

Forkortelser:
* = født;
† = død;
~ = gift;
ssts. = sammesteds;
begr. = begravet;
1°, 2° = 1. Gang o. s. v

Morten Clausen
Sognepræst i Bork
i Ribe Stift
† 1590

Claus Mortensen Borch
Sognepræst i Bork † (1604)

Ole Clausen Borch
fhv. Sognepræst i Sønder-
Bork og (fra 1631) i
Nørre Bork * (1585)
† København 1647

Anders Olufsen Kappel
Købmand i Lemvig
* 1583 † Lemvig 9.12.1671
var gift 2 Gange og havde
10 Børn, deraf:

Claus Olesen Borch
Sognepræst
i Fjaltring og Trans
* (1615)
† Fjaltring 1681

Margrethe Olufsdatter
† ...

Christen Nielsen Warde
Sognepræst i Ørum,
Borris og Gammelstrup
ca. 1660

Ole Andersen Kappel
Købmand i
Lemvig
* ssts. 8.3.1629,
† ssts. 17.10.1698

Kirsten Clausdatter Borch
* Fjaltring
1650
begr. Lemvig
22.3.1700

Peder Christensen Ørum
Sognepræst i Ørum,
Borris og Gammelstrup,
Viborg Stift,
† Ørum (1688)

~ 2° (1673)

Claus Olesen Borch
Provst, Sognepræst
i Gedsted og Fjeld-
sø (Rinds Herred)
* Lemvig 11.6.1676,
† Gedsted 6.5.1732

Margrethe Kirstine Ørum
af
Ørum
Præstegaard

Claus Clausen Borch
Skoleholder i Helle-
sted paa Stevns,
fra 1741 Degn i Ulbjerg,
(Rinds Herred),
† (før 1769)

Abel Cathrine Holm
† ...

Christen Jensen Kalle
Gaardmand i
Bækhus
i Ovtrup Sogn
† (1773)

Christen Jensen Kalle
Gaardmand i
Bækhus
i Ovtrup Sogn
† (1773)

Anne Jensdatter
* 1731,
† Stadilø
23.11.1802

Jørgen Nielsen
Gaardmand
i Mejlbj
i Stadil Sogn,
* 1729, † Mejlbj
25.2.1798

Anne Nielsdatter
* 1722,
† Mejlbj
1.11.1800

Ole Weiersøe
Forpagter paa
Højris i Ikast
Sogn, senere Købmand
i Skive,
* Vederlø 1746, † Skive
13.2.1809

Gjörre Marie Borch
* Ulbjerg
1747,
† (efter 1809,
men ej i Skive)

Jens Christensen Kalle
Gaardmand i Bækhus
i Ovtrup Sogn,
* ssts. 1734, begr. ssts.
12.11.1807

Mette Jepsdatter
* 1732
begr.
Ovtrup
27.5.1812

Thomas Jensen
fhv. Gaardmand i
Allerslev i Ovtrup
Sogn, * 1732, † Al-
lerslev 29.12.1815

Ingeborg Thomasdatter
* 1728,
begr.
Ovtrup
1.2.1809

Jens Christensen Kalle
Gaardmand i Bækhu
i Ovtrup Sogn,
* ssts. 1734,
begr. Ovtrup 12.11.18

~ Stadil 10.11.1754

~ Ikast 29.10.1774

~ ...

~ ... (1765)

~ ..

Stadilø
† ssts.
Stadil 28.5.1787

Ellen Jørgensdatter
* Mejlbj 1759,
† Stadilø
9.5.1850

Just Michael Olesen (Weiersøe)
Gaardmand i Stadilø
i Stadil Sogn,
døbt Ikast 24.10.1779,
† Stadilø 25.1.1842

Bodil Hansdatter
* 1762, † Stadilø
21.7.1825
[~ 1° Gaardmand
Peder Jensen]

Christen Jensen Kalle
Gaardmand i Bækhus
i Ovtrup Sogn,
* ssts. 1762, † ssts.
2.2.1830

Karen Jensdatter
* 1771,
begr.
Ovtrup
7.1.1801

Mads Madsen
Gaardmand i Allerslev
i Ovtrup Sogn,
* 1753, begr. Ovtrup
30.11.1806

Kirsten Thomasdatter
* Allerslev 1768,
† ssts. 8.4.1839

Christen Jens
Gaardmand i
i Ovtrup S
* ssts. 1762,
2.2.1830

Stadil 28.5.1787

[~ 2° Else Jepsdatter]

1° ~ Stadil 18.11.1801

~ ... (1793)

~ ... (1786)

Knud Pedersen
Gaardmand i Stadilø
i Stadil Sogn,
ssts. 1.2.1807,
† Stadilø 4.6.1784
[søster Knudsdatter]

1° ~ Stadil 19.4.1832

Anne Marie Justdatter
døbt Stadil 13.10.1805
† Stadilø 21.12.1833

Jens Christensen Kalle
Gaardmand i Allerslev i Ovtrup
Sogn,
* Bækhus 1797, † Allerslev
18.7.1830

Johanne Madsen
døbt Ovtrup 6.12.1801,
† (efter 1845, men ej i Ovtrup
til 1890)
[~ 2° Gaardmand Christen
Nielsen i Allerslev]

~ Ovtrup 26.10.1822

Jens Christensen
Gaardmand
* Bækhus

Bodil Marie Knudsen
* Stadilø 30.6.1833,
† Aargab 25.2.1908,
begr. Havrvig Kgd.

Mads Jensen
Baadføer i Sønderballe
i Ho Sogn,
* Bækhus i Ovtrup 10.9.1826
† Ho 14.1879

~ Ovtrup 6.12.1850

Søskende:
Knud Sørensen
Christen Peder Sørensen
Kirsten Marie Sørensen
Claus Mettinus Sørensen
Simon Jepsen Sørensen

Ole Rindom Sørensen
Christiane Mariane Dorthea
Ane Margrethe Sørensen
Else Marie Sørensen

~ Ho 24.10.1875

Johanne Madsen
* Allerslev 12.3.1851
† Langli i Ho Sogn 27.10.1909

Sørensen * 1879
Mads Sørensen * 9.10.1881
Ole Martin Sørensen * 3.1.1884
Kirstine Marie Sørensen * 7.2.1886
Claus Sørensen * 2.2.1888
Jens Peter Sørensen * 2.3.1890
Christen Peter Sørensen * 10.3.1892
Jette Sørensen

Slægtstavle

for Familien Sørensen fra Langli

Udarbejdet 1938 ved
Personalhistorisk Institut

Forkortelser:

* = født;
† = død;
~ = gift;
ssts. = sammesteds;
begr. = begravet;
1°, 2° = 1. Gang o. s. v.

